

ఈ గ్రంథము వలయువారు :

శ్రీ ఏకా సుబ్బారావు,

గుంటూరు

ఈ

గ్రంథము

విద్యావినయసంపన్నులును

దేశభక్తులును

దీనజనానురక్తులును

అగు

మ. రా. రా. శ్రీ నడింపల్లి వేంకట

లక్ష్మీ నరసింహరావు పంతులు

ఎం. ఏ. (ఆనర్సు), ఎల్. ఎల్. బి.

బార్ - అట్ - లా గారికి

వినయ పురస్సరముగ అంకితము.

★

గుంటూరు,
20-5-34

ఇట్లు బుధవిధేయుడు,
ఏకా సుబ్బారావు.

ఓం

ఆ భా ష ణ

"....శిశుర్వేత్తి పశుర్వేత్తి వేత్తిగాన రసంఫణిః"

అను నార్యోక్తిచే సంగీతమున కెంత మహోత్కృష్టత, ప్రాధాన్యత ప్రాపంచమున గలదో ఊహింపదగు. శబ్దబ్రహ్మాంతర్భూతమై, వేదవిహితమై భారద్వాజ, నారదాది మహర్షుల అనుభూతిస్వరూపమై భగవన్నామ సంకీర్తనానురూపమ్మైన, గానము వివిధరాగములతో - వివిధ తాళగమనములతో అనుసంధింపబడి చరాచర జీవకోటులకు శృతిప్రేయ మొనర్చి ముగ్ధుల నొనర్చినదన్న పురాణేతి హాసములును మనకు సువిదితములు. గానాభ్యాసనాపరులయు శ్రోతలయు చిత్తవృత్తులకియ్యది ఆధ్యాత్మికానుభూతి, దివ్యాద్భుతశక్తి హాయి స్థాయి సమకూర్చుననుట నిస్సంశయము.

కా వు న

ఆబాల గోపాల మీ సంగీత విద్య నభ్యసించి మానసేందిరమ్ముల వికసింప జేసికొని, కళాజ్యోత్స్నల చలువ నీడల ననుగమించుటే జీవితయాత్రకు రాచబాట. జీవనవీణియకు చక్కని పాట. యుగయుగమ్ములు కడచన్నను ఈ విద్దియకు జరామరణంబులంటవు. ప్రాతపడదు. కూతవడదు. నిత్యనూత్నయౌవనవసంతమై కల్యాణగుణశోభితమై పలువుర హృదయమ్ముల నేదో యొకతీరు రాగాలాపనచే రాణించుచునే ఉండును. సంగీతాస్వాదనలేని ప్రాణియే లేదనుటలో వింతయే మున్నది! ఈ పరమార్థము రసవేత్తల హృదయ జిజ్ఞాసా పరిశోధనా ఫలితము. రసపిపాసగణ హృదయానంద కల్పకము.

అం దు చే

నేటి ప్రభుత్వ మీ విద్యా ప్రచారమునకు తగినంత చేయూత నొసంగుచున్నది. పిన్నపెద్దలుత్సాహ పూరితులగునట్లు పరీక్షల నేర్పరచి ప్రోత్సహించుచున్నది. అందున నియ్యది అను-పానులతో రాణించి, ప్రభుత్వపు అండదండల శోభిల్లుచున్నది. శోభిల్లమున్నయది.

అ భ్యా స ము

గురుశిష్యుల రూపంబుల నీ విద్య యభ్యసింపవలెను. కానిచో నియ్యది కట్టలు తెగిన ప్రవాహమువలె దారిడొంకలు - తీరుతెన్నులు లేక విచ్చలవిడి ఉఱుకుల, వఱుగుల సుడి తిరుగుడులం బడి, నిరుపయోగమై, సహజ - స్వాభావిక ఫలిత మా విష్కరింపమియు గలుగనగు. గురుముఖత నీవిద్య నేర్వవగుట

ప్రశస్తము. కాని నేడిటు లనువర్తించుట కవకాశము లేనందున అయితీగానిపని యైనది. నేర్చుట కనువగు పాఠశాలలునులేవు. ఉన్నను కొన్నికొన్ని తావుల వారికి - కొందఱకు మాత్రమే ఉపయోగములగుచున్నయవి.

సంకల్పము

గురుశుశ్రూషచే సంగీతశాస్త్ర మభ్యసించుటకు పూర్ణావకాశములేని విద్యార్థులకు స్వీయాభ్యాసమున కనువగు సదవకాశమును గలిగించుటే మా యీ గ్రంథ రచనా సంకల్పము.

కృషి

ఆంధ్రప్రదేశ ప్రభుత్వము సంగీత పరీక్షలకు సిలబస్సును ఏర్పరచినది. ఆ ప్రణాళిక ననుసరించి లోయరు పరీక్షలకు, పరీక్షార్థులు స్వయముగ సంగీత మభ్యసించు విధానములు, విషయములు మా 'సంగీత ప్రథమ బోధిని' యను నీ పొత్తమున సమకూర్చ బడినవి. ఇయ్యది నాల్గవకూర్పు. ఇందు విషయ విపులీకరణము గావింపబడి సుకర మొనర్చబడినది.

వివరణ

ఇందు మున్ముందుగ సామాన్యలక్షణాంశముల కొన్నింటిని వివరించి, ఆ పై స్వరావళి - హెచ్చుతగ్గు స్థాయిలు - జంట, దాటు వరుసలు - సప్తరాగములతో రాగమొక్కింటికి ఐదువంతున ముప్పది అయిదు అలంకారములను - వీటిలో ఏడు అలంకారములకు మాత్రమే దెబ్బ - ఉసులున్నూ పేర్కొన బడినవి. ఇంకనూ పిల్లారి గీతములు - కొన్నితాళములందు సాధారణ ఘనరాగలక్షణ గీతములు - జతిస్వర, స్వరజతులును - ఆది, అటతాళ - తానవర్ణములున్ను, పైన పేర్కొనబడిన స్వరావళీ వరుసలు మొదలు అటతాళతానవర్ణముల వరకు దెబ్బ - ఉసియున్ను - కొన్నిరాగములలో వేర్వేరు తాళముల మీద ఒండురెండు కృతుల వంతున ముప్పది రెండు కృతులు రాగలక్షణములతో సహా పొందుపరచ బడినవి.

మఱియు సుగమసంగీతము 5, జావళ్లు (లేక) జావళీలు 2, జానపదములు 3, అభినయగీతము, హాస్యపుపాట, కోలాటపు కీర్తనలు 2 : సీతాకల్యాణం – శ్రీకృష్ణ లీలలు, గొబ్బి (లేక) కుమ్మిపాట, మంగళహారతులు 2, జైభారతమాతా, జాతీయ గీతములు 2, కిండర్‌గార్టన్ పాటలు 3, డెబ్బదిరెండు మేళకర్తల పథకమూ, ఇప్పటి కాలములో వాడుకయందుండు 200 రాగములకు మేళకర్తల సంఖ్యతో ఆరోహణావరోహణములు, ప్రాథమిక పారిభాషిక ప్రయోగములు 42, వాగ్గేయ కారకుల జీవిత సంగ్రహ చరిత్రలు సిలబస్సు ననుసరించి తు చ. తప్పక రూపొందించబడినవి.

విశ్వాసము

పాఠశాలలోగాని, స్వయముగగాని సంగీతవిద్య నభ్యసించు వారలకి పొత్తము మిక్కలి ఉపయోగపడుననియు, సంగీత పండితమ్మన్యులు ఏతద్గ్రంథము నాచరణయందుంచి సంగీతవిద్యాభ్యాసమును సుకరముజేసి మా గ్రంథప్రాశస్త్య మునకును మా కృషికిని చేయూత నొసంగగలరనియు, మా "క్రొత్త సంగీతవిద్యా దర్పణము" నెడ జూపిన ప్రేమాదరాభిమానములే ఈ పొత్తము పైనను జూపగలరనియు మా సంపూర్ణ విశ్వాసము.

కృతజ్ఞత

మా యీ చిన్నికూర్పునకు సదలంకారముగ మాకోరికపై తమ రచనలనిచ్చి మా కృషికి దోడ్పడిన మధురకవి శ్రీ ఏలేశ్వరాచార్యులు గారికిని, మేము కోరినంతన పీఠిక వ్రాసియిచ్చిన శ్రీ కాశీనాథుని శివరావు, B. Com. (Hons), LL. B. గారికిని, సర్వాంగ సుందరముగ ముద్రించిన శ్రీ ఓరియంట్ పవర్ ప్రెస్, తెనాలి వారికిని మే మెంతయు కృతజ్ఞులము.

సంగ్రహీత
బుధజన విధేయుడు
ఏకా సుబ్బారావు

గుంటూరు
28–10–58

FOREWORD

This is the fourth edition of "*Sangeetha Pradhama Bodhini*" compiled by Sri Aka Subbarao.

The editor is too well known to the Music world to need any introduction. His 'Krotha Sangeetha Vidya Darpanam' has a unique place among books on Music. The editor, in this small volume, has tried to give a variety of Musical Compositions, choosing the best out of each. While the departmental syllabus for the Lower examination in Music has been exhaustively dealt with in the book, popular compositions, prominent among them being those composed by the Music Trinity, have also been given, to give completeness to the book.

The notation given for each composition is not only correct but modern and appealing to the present day tastes. No composition that finds place in this book is without notation and 'matrakalas.'

The life sketches of the famous music composers given in the first chapter of the book, furnish valuable and interesting anecdotes concerning the lives of the great people who dedicated their lives to the cause of Carnatic Music and who practised it as '*Moksha Vidya*'. The life histories of Saint Tyagaraja and the like in particular have a special appeal to the Music student in that they instil in him the feeling that Music should be devotional if it is to fulfil the aims set up by the famous men of music.

On the whole this manual has been got up excellently well and is of immense practical use to the music students and lovers of Music.

TENALI,
4—11—58

—**K. Shivarao,** *B. Com. (Hons.)., LL. B.*

లోయరు గ్రేడు పరీక్ష

12-8-51 తేదీగల ఆంధ్రగజెట్ లో ప్రచురింపబడిన నూతన ప్రణాళిక

గవర్నమెంటు టెక్నికల్ పరీక్షలు

భారతదేశ సంగీతము

Theory (సిద్ధాంతభాగము

1. పారిభాషిక ప్రయోగములు :— నాదము, స్వరము, స్వరస్థానము, శ్రుతి. ఆరోహణ, అవరోహణ, స్థాయి, ఆవర్తము, గ్రహ (ఎడుప్పు), అతీత, అనాగత, సమ; ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ కాలములు; సంగతి, అక్షరకాల, అన్య స్వర, పూర్వాంగ ఉత్తరాంగములు; ధాతు, మాతు.

2. స్వర (పరిభాషా) ప్రకరణము

3. కర్నాటక సంగీతమున వాడబడు సాంకేతికములు.

4. రాగము - జనక, జన్య రాగములు, (1) వర్జరాగములు :—
జన్యరాగములోని విభాగములు :— ఔడవ, షాడవ సంపూర్ణరకములు.
(2) వక్రరాగములు, (3) ఉపాంగ భాషాంగ రాగములు.

5. ఈ క్రింది 15 రాగములయొక్క లక్షణములు :

(1) తోడి	(2) ధన్యాసి	(3) మాయామాళవగౌళ
(4) భైరవి	(5) మధ్యమావతి	(6) మోహన
(7) కాంభోజి	(8) ఖమాసు	(9) శంకరాభరణము
(10) హంసధ్వని	(11) శుద్ధసావేరి	(12) కేదారము
(13) బిలహరి	(14) పంతువరాళి	(15) కళ్యాణి

6. తాళము :— మూడు ప్రధానఅంగములు : అనుద్రుతము, ద్రుతము, లఘువు; ఏడు ప్రధానతాళములు వానిలోని అంగములు.
లఘువులోని 5 జాతులు.
35 తాళములయొక్క కల్పన (పథకము)

7. సంగీత స్వరూపము :—

సంగీతములోని ఈ క్రింది స్వరూపములయొక్క లక్షణములు.

1. సంచారిగీతము 2. లక్షణగీతము 3. స్వరజతి
4. జతిస్వరము 5. తానవర్ణము 6. కృతి 7. కీర్తన

8. ఈ క్రింది వాగ్గేయకారకుల జీవితచరిత్రలు :—

1. పురందరదాసు 2. త్యాగరాజు 3. ముత్తుస్వామి దీక్షితులు
4. శ్యామశాస్త్రి 5. అరుణాచల కవిరాయర్ 6. గోపాలకృష్ణ భారతి

9. విద్యార్థులు తాము నేర్చుకొనిన పాటలను స్వరములలో తిరిగి పాడగల్గి యుండు సామర్థ్యమును కల్గి యుండవలెను.

అభ్యాస ప్రకరణము (Practical)

1. ఆరంభములో చెప్పబడు స్వర అభ్యాసములు; అలంకారములు; లక్షణ గీతముతోబాటు 6 గీతములు: 2 స్వరజతులు; ఒక జతిస్వరము; 2 ఆది తాళవర్ణములు; 2 అటతాళవర్ణములు; దివ్యనామకీర్తనలలో ఒకటియు, ఈ క్రింది కీర్తనలును :

తోడిరాగము	:	నినువినా సుఖము
ధన్యాసి	:	శ్యామసుందరాంగ
మాయామాళవగౌళ	:	మేరుసమాన
భైరవి	:	ఉపచారము చేసేవారున్నారని
మధ్యమావతి	;	వినాయకుని వలెను
మోహన	:	ననుపాలింప
కాంభోజి	:	శ్రీరఘువరప్రమేయ
ఖమాసు	:	సీతాపతే నామనసున
శంకరాభరణము	:	మనసు స్వాధీనమైన
హంసధ్వని	:	రఘునాయక
శుద్ధసావేరి	:	కాలహరణ
కేదార	:	ఆనందనటన ప్రకాశం
బిలహరి	;	పరిదాన మిచ్చితే
వంతువరాళి	:	రఘువర నన్ను
కళ్యాణి	:	బిరాన వరాలిచ్చి

గమనిక :— విద్యార్థులు ఈ పై కీర్తనలుగాని లేక అంత స్థాయిలోనుండు ఇతర సాంప్రదాయక కీర్తనలుగాని పాడవచ్చును. విద్యార్థులు తానవర్ణములు రెండు కాలములలో పాడగల్గియుండవలెను.

2. ప్రత్యేక పరీక్షలు గాక సామాన్య శ్రుతపరీక్షలు (అనగా స్వరజ్ఞాన పరీక్ష, అచ్చుటచ్చుట విన్నభాగములయొక్క రాగములను పోల్చు పరీక్ష)

3. అభ్యాసపు పరీక్షలో విద్యార్థులు గాత్రపాటగాని లేక ఈ క్రింది వాద్యములలో గాని పరీక్ష నీయవచ్చును.

వీణ, గోటువాద్యము, ఫిడేలు, బాలకోకిల్, ఫ్లూటు, నాదస్వరము

గాత్రపాట విద్యార్థులు తాంబురశ్రుతితో పాడవలయును. గాత్రపాట విద్యార్థి తాంబుర తానే వేయవచ్చును. లేక ఇంకొకరిచేత (అ పరీక్షకు దరఖాస్తుదారు కానివానిచేత) వేయించవచ్చును.

పరీక్షలో ఈ క్రింది పత్రములుండును.

		మార్కులు
(1) సిద్ధాంతభాగముపై వ్రాయవలసిన పేపరు 2½ గంటల కాలవ్యవధి గలది	....	75
(2) అభ్యాసపు పరీక్ష (Practical)	....	75

మార్కులు ఈ క్రింది విధముగా ఈయబడును :

ఉత్తీర్ణులగుటకు కనీసపుమార్కులు

	మొత్తము	ప్రథమశ్రేణి	ద్వితీయశ్రేణి
సిద్ధాంతభాగము (Theory)	75	45	30
అభ్యాస ,, (Practical)	75	45	30
	150	90	60

నూటికి 75 మార్కులతో ఉత్తీర్ణులైనవారికి విశేష ఉత్తీర్ణతాపత్రము లిచ్చెదరు.

విషయసూచిక

విషయము	పుటసంఖ్య
వాగ్గేయకారకుల చరిత్రలు	
సంగీతోత్పత్తి	1
సంగీత విభాగము	
సంగీత శబ్దార్థము	2
నాదోత్పత్తి	
నాద లక్షణము	
నాద శబ్దార్థము	3
నాద విభజన	
నాద వ్యవహారము	4
శృతిలక్షణము	
శుద్ధ వికృత స్వరలక్షణము	5
స్వర శబ్దార్థము	
సప్తస్వర ధ్వని దృష్టాంతములు	
సప్తస్వరముల నామములు	
స్వరముల ప్రకృతి వికృతి భేదములు	6
స్థాయి ప్రకరణము	
దశవిధ గమకములు	8
సప్తతాళములు	
సప్తతాళముల అంగ లక్షణము	9
సప్తతాళములకు ఘాతలు	
తాళములయొక్క షడంగములు	10
ముప్పదియైదు తాళముల విమర్శ పధకము	11
గ్రహప్రాణ లక్షణము	
గ్రహముల వివరణము	12
లయ ప్రాణ లక్షణము	
రాగస్థానముల విమర్శ	13
శ్రుతి జేయు పద్ధతి	
ఫిడెల్ వాద్యప్రకరణము	14
అనులోమ విలోమక్రమము	15
వీణెవాద్య ప్రకరణము	15
గోటువాద్య ప్రకరణము	
ఫ్లూటువాద్య ప్రకరణము }	16
రాగప్రకరణము.......... }	16
న్యాసాంశ గ్రహస్వర లక్షణము	17
వందనశ్లోకము	18
రాగస్వరావళి వరుసలు	19
హెచ్చు స్థాయివరుసలు	21
తగ్గుస్థాయి వరుసలు	22
జంట వరుసలు	23
దాటువరుసలు	24
35 అలంకారములు	25
స్వరస్థానములయొక్క ప్రమాణములు	40
పిల్లారిగీతములు 5	41
ఘనరాగ సాధారణ గీతములు	43
లక్షణ గీతములు 3	48
జతిస్వరము 1	50
స్వరజతులు 3	51
తానవర్ణములు 7 (ఆదితాళ)....	56
వర్ణములను పై కాలమున పాడు పద్ధతి	69
పై కాల మోహనరాగ వర్ణము 1	70
తానవర్ణములు (అటతాళ) 2	72
కృతులు పాడవలసిన పద్ధతులు	79
కృతులు 32	
శ్రీగణనాథం	80
రఘునాయక	82
నినువినా	85
కోటినదులు	87

విషయము	పుటసంఖ్య	విషయము	పుటసంఖ్య
శ్యామసుందరాంగ	89	నీనామరూపములకు	143
మేరుసమాన	90	సుగమ సంగీతము, మంచికంచి కామాక్షి	144
ఎటులబ్రోతువో	92	రాధాసమేత కృష్ణా	146
ఉపచారము	94	కోరిభజింతును	148
శ్రీరఘువర	96	అక్కడనుండే సాంబసదా	150
అంబా నీ శరణము	98	సాధుజనావన	151
విడెముసేయవే	101	జావళీలు-మధురానగరిలో	152
ఎంతనినేవర్ణింతు	103	కొమ్మరో	154
వినాయకునివలెను	106	జానపదములు - విడనీవెతకేను	156
లావణ్యరాము	109	చల్లనీ నా నల్లయ్య	157
బ్రోవసమయ	111	రావోయి చిన్నవాడా	158
రామనన్ను బ్రోవరా	113	అభినయగీతం - ఎవరిదామురళీ	160
శ్రీ రఘువరాప్రమేయ	114	హాస్యపుపాట - వద్దురాపెండ్లాము	163
ఇతరదైవముల	116	కోలాటపు కీర్తనలు-సీతాకల్యాణము	164
నన్నుపాలింప	118	శ్రీ కృష్ణలీలలు	166
సీతాపతే నా మనసున	120	గొబ్బి (లేక) కుమ్మిపాట - గొబ్బియ్యాలో	167
సుజనజీవన	122	మంగళహారతులు - జయహారతి	169
మనసు స్వాధినమైన	124	మంగళహారతి గైకొను కృష్ణా	171
ప్రాణనాథ బిరాన	126	జై భారతమాతా	172
కాలహరణ	127	జాతీయ గీతములు	174
పరిదానమిచ్చితే	129	కిండర్ గార్టన్ పాటలు	178
కనుగొంటిని శ్రీరాముని	132	డెబ్బదిరెండు మేళకర్తల పథకము	182
ఆనందనటన	134	200 రాగములకు ఆరోహణ అవరోహణలు	183
పాహిమాం శ్రీరాజరాజే	137	ప్రాథమిక పారిభాషిక ప్రయోగములు	193
రఘువర నన్ను మరువ	138		
బిరాన వరాలిచ్చి	140		
భజనసేయవే	141		

శ్రీ వాగ్గేయకారకుల చరిత్ర

1. పురందరదాసు

16 వ శతాబ్దములో మధ్వబ్రాహ్మణ ధనికకుటుంబీకుడు వరదప్ప కుమారుడు పురందరదాసు. ఈతని భార్య సరస్వతీ బాయమ్మ. సంగీత వేదోపనిషద్విద్యానిష్ణాత. పండరీ నాథ భక్తుడు.

తనయావదాస్తియు దానధర్మములకై వినియోగించిన ధర్మ వ్రతుడు. కన్నడములో దేవర నామములు వ్రాసెను. "కర్ణాటక సంగీత పితామహ" అను బిరుదమును పొందెను. ఈతడు వేదాంత విషయికముగా అసంఖ్యాకములగు కీర్తనలు రచించెను. సంగీత విద్యాభ్యాసమున కనుకూలముగా స్వరావళి-అలంకారములు గీతములు-ఠాయములు-సూళాదులు-ప్రబంధములు రచించెను. స్వరములను మాయామాళవగౌళ రాగములో బోధించుట నీమహనీయుడే ప్రారంభించెనని పెక్కురు చెప్పుదురు.

2. త్యాగరాజు

ఆంధ్రబ్రాహ్మణులు. రామబ్రహ్మం-శాంతమ్మ పుణ్యదంపతుల వరపుత్రుడు త్యాగరాజు. 1759-1847 ప్రాంతమువారు. వీరు తెనుగు దేశమునుండి దక్షిణమునకు వలస వెళ్ళిరి. త్యాగరాజు శొంఠి వేంకట రమణయ్యగారివద్ద సంగీతవిద్య నభ్యసించెను. సహజపాండిత్యము గల వారు. గురువీతని విద్యకై ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించెను. వీరిఅభిమానదైవము శ్రీరామచంద్రమూర్తి. ఇష్టదైవముపై భక్తికీర్తనలు వ్రాయుచు 96 కోట్లు రామనామము జపించి, సాక్షాత్కారసిద్ధినొందెను. నారదమహర్షి వీరికి సన్న్యాసిరూపమున ప్రత్యక్షమై "స్వరార్ణవ" మను గ్రంథము నిచ్చినట్లు చెప్పుదురు: ప్రహ్లాదభక్తి విజయము-నౌకా చరిత్రము అను గ్రంథములే కాక- కృతులు-దివ్యనామసంకీర్తనలు ఉత్సవ సంప్రదాయకీర్తన లనేకము రచించెను. ఈయన రచించినవి 2400 కృతులు అనిచెప్పుదురు. వీరి కవిత్వము ద్రాక్షాపాకము. త్యాగరాజుయొక్క ప్రత్యేక

భావ, రాగ సంపత్తులీయన కృతుల కఖండ ప్రచారమొనర్చినవి. త్యాగరాజు భార్య పార్వతి. చెప్పుకోదగ్గ పతివ్రత భర్త అడుగులకు మడుగులొత్తుచు ముత్తైదువు గనే పరమపదించెను. త్యాగరాజును 1847లో తన 88 వ యేట స్వర్గస్థుడాయెను. పలువురీయన వద్ద సంగీత విద్యాభ్యాస మొనర్చిరి. ఈయన శిష్యులలో వీణకుప్పయర్-మానంబుబావడి వెంకటసుబ్బయ్యగారలు ముఖ్యులు.

3. శ్యామశాస్త్రి

వీరిది తంజావూరుజిల్లా తిరువూరు జన్మస్థానమ. 1763 - 1827 ప్రాంతములోని వారు తండ్రి విశ్వనాథ అయ్యర్. తల్లిపేరు తెలియదు. సుబ్రహ్మణ్యమను పేరు పెట్టు కొన్నను శ్యామ కృష్ణయ్య అని పిలచు కొనెడివారు. ఆ శ్యామ కృష్ణయ్య పేరే రానురాను శ్యామూగా మారి విద్వాంసు డైనతరి శ్యామశాస్త్రి అయినది. శ్యామ శాస్త్రి చిన్నతనముననే సంస్కృతాంధ్రముల నభ్య సించెను. మేనమామ సంగీతమునకు గురువు. తన 18 వ యేట తలిదండ్రులతో తంజావూరునకు వచ్చెను. శ్యామశాస్త్రిని గురించి ఒక వింత కథగలదు. సంగీతస్వామితని యింటికివచ్చి సంగీత గ్రంథముల నిచ్చి యపూర్వ రాగతాళ క్రమములు సొంగముగ దెలిపి 'కుమారా ! శ్యామూ ! సంగీతమునం దపార పాండిత్య నిష్ణాతుడ వైతివి. నీకు గొప్ప భవిష్యత్తున్నది. ఇకనుంచి తంజాపురాస్థాన గాయకుడగు అది అప్పయ్యగారి సంగీతము వినుచుండుము. దాన మేలు కలిగెడినని బలికి చనియె. శామ్యశాస్త్రియు అటులనే గావించు చుండెను. అప్పయ్య యీతని యం దత్యంత గౌరవాదరములు కలిగియుండెను. ఈతని గుఱించి ఎన్నియో కథలు గలవు.

శ్యామశాస్త్రి దేవీ భక్తుడు. తత్కారణమున దేవీపరముగా మూడు వందల కృతులు రచించెను. అవి కదళీపాకముగా నుండును. ఇవి

సామాన్యుల కందుబాటులో నుండవు కావున ప్రచారములో లేవు. ఉన్న పెక్కురు శిష్యులకును వాటి నాతడు బోధించ లేదు.స్వర జతులను వర్ణములను కూడ రచించెను.

జ్యోతిషమందు ప్రజ్ఞగలవాడు. త్యాగరాజునకు పరమ మిత్రుడు శ్రీ విద్యాపరుడు. వీరికి పంజు శాస్త్రి, సుబ్బరాయ శాస్త్రి అనుయిద్దరు కుమారులు గలరు. శిష్యులు, సుబ్బరాయ శాస్త్రి, అలచూరు కృష్ణయ్య దాసరి మొదలగువారు.

ఈయన భార్య పతివ్రతా శిరోమణి. భర్తకన్న అయిదు దినములు ముందుగా పరమపదించెను. 1827 వ్యయసంవత్సర శుక్లదశమి తన 64 వ యేట స్వచ్ఛందమరణము నొందెను.

4. ముద్దుస్వామి దీక్షితారు

వేంకటమఖి సంతతిలో రామస్వామి దీక్షితులు అను నాయనకు జన్మించెను. 1775 - 1835 ప్రాంతమువాడు. సర్వవిద్యా పారంగతుడు. 'మణలి' లో చిదంబరయోగి దర్శనముచేసి అచ్చటి నుండి కాశీకి వెళ్ళి అయిదువత్సరము లుండెను. కర్నాటక హిందూస్థానీ సంగీతము లందు ప్రజ్ఞను గణించెను. కాశీ నుంచి తిరిగి వచ్చునపుడు తిరుత్తణిలో సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరస్వామీతని నోటిలో కలకండముక్క వేసినట్లు కథగలదు.

అప్పటి నుండి గురుగుహ ముద్రతో కృతులు వ్రాయు చుండెను. నవగ్రహకృతులు - నవార్ణవ కృతులు - పంచలింగస్థల కృతులు (పృథివ్యాపస్తేజోవాయు రాకాశములను, కంజీవరము, తిరువానైకా్కవల్, తిరువన్నామలై - కాళహస్తి - చిదంబరములకు పోల్చి వ్రాసినవి) వ్రాయుటయేగాక అపూర్వరాగములలో తానవర్ణములు, రాగమాలికలు లక్షణగీతములు కూడా వ్రాసెను. మొత్తము వీరు వ్రాసినవి 300 కృతులు. అవి సంస్కృత భూయిష్టములు. నారికేళ పాకముగా నుండును. వీరి కృతులను వీరితమ్ములు చినసామి బాల సామి దీక్షితులు మధురలో గానము చేసి మెప్పుపొందిరి. ముద్దుస్వామి దీక్షితారు

నకు చాలమంది శిష్యులు గలరు. అందరిలో ముఖ్యులు తిరుక్కడయార్ భారతి, తేవూరు సుబ్రహ్మణ్యయ్య, తిరువాలూర్ కమలం, అమ్మాణి మొదలగు వారు.

1835 లో ఒక రాకుమారుని వివాహమునకు ఎట్టయపురము వెళ్ళి అచటనే కొంతకాలమునకు తుల కృష్ణ చతుర్దశినాడు దివంగతుడయ్యెను.

5. అరుణాచలకవిరాయర్

నల్లతంబిపిళ్లై-వల్లియమ్మ పుణ్యదంపతుల కుమారుడు. తంజావూరు జిల్లా 'తిల్లైయాది' గ్రామనివాసి 1711 - 1778 ప్రాంతమువాడు. సంగీతవిద్యాద్రష్ట. ద్రావిడభాషలో పంచలక్షణములను తెలిసినదిట్ట. కంబ రామాయణము అర్థోపపత్తులతో ప్రసంగించుట యందతి చతురుడు. రామనాటకమును అరవములో కీర్తనలుగవ్రాసి ముద్దుకృష్ణమొదలియారు సభలో రామస్వామి దీక్షితులు మొదలగు పండితుల సమక్షమున వినిపించి కనకాభిషేకము పొంది కీర్తిగాంచెను. ఆ నాటకమును విరివిగా ప్రచారము గావించెను.

శిర్‌గాజీస్థలపురాణం, శిర్‌గాజీకొవై, హనుమార్ పిళ్ళతమిజ్, అశోముఖినాటకం మున్నగునవి రచించిరి. వీరికి ఇరువదిమంది శిష్యులుండిరి.

6. గోపాలకృష్ణ భారతి.

1811-1881 ప్రాంతమువారు. తంజావూరుజిల్లా "నారీమనం" గ్రామస్థుడు. తండ్రిరామస్వామిభారతి, తాతకోదండ రామయ్యర్. ఇద్దరును గొప్పవైణికులు: ఈయన యోగ, వేద విద్యల నభ్యసించెను. అజన్మబ్రహ్మచారి. సంగీతవిద్యచే గడించిన ధనము దానధర్మములకై వినియోగించెను.

ఈయన రచనలు 'జ్ఞానబింధు' — జ్ఞానకుమ్మి. అయర్ పాగై నయనార్, తిరునీలకాంతనయనార్, కరైకాల్ అమ్మయార్ చరిత్రములు అను సంగీత నాటకములను గోపాలకృష్ణ అంకితముతో వ్రాసెను. మరియు "నందనార్" చరిత్రములు నాటకముగ వ్రాసి ప్రదర్శింపించెను. సోల్ల లంకరమ్, నందిచిందు ఇత్యాది సంగీత లక్షణములను పునరుద్ధరించెను. 1881 సంవత్సరంలో మహాశివరాత్రినాడు పరమపదించెను.

ఓం

శ్రీరస్తు

సంగీత ప్రథమ బోధిని

1. సంగీతోత్పత్తి

శ్లో॥ ఓంకారంచ పరబ్రహ్మ యావదోంకార సంభవః ।
అకారోకారమాకార ఏతే సంగీత సంభవాః॥

శ్లో॥ అకారో విష్ణురూపంచ ఉకారో బ్రహ్మరూపకం॥
మకారో భర్గరూపంచ సర్వ మోంకారరూపకం॥

తా॥ ఓంకారము పరబ్రహ్మ స్వరూపము. ఆ ఓంకారమునందే యావత్తు జగము పుట్టెను. అందులో అకార, ఉకార, మకారము లనే మూడక్షరములవలన సంగీతము పుట్టెనని భావము ♦ అందు అకారము విష్ణు స్వరూపమనియు, ఉకారము బ్రహ్మ స్వరూపమనియు, మకారము రుద్రస్వరూపమనియు, ఈ త్రిమూర్తుల స్వరూపమే ఓంకారమని యర్థము

2. సంగీత విభాగము

శ్లో॥ మార్గ దేశి విభాగేన సంగీతం ద్వివిధం మతమ్
ద్రుహిణేన యదుద్దిష్టం యదుక్తం భరతేనచ॥

శ్లో॥ తత్తద్దేశీయయా రీత్యా యత్స్యాల్లోకానురంజనమ్
దేశేదేశేషు సంగీతం తద్దేశీ త్యభిధీయతే॥

తా॥ సంగీతము మార్గమని, దేశి యని రెండువిధములు. అందు 'మార్గము' అనగా ఈశ్వర ప్రణీతమైన భరతఋషిచే ప్రకటింపబడిన సంగీతము. 'దేశి'

అనగా, ఆయా దేశ సంబంధమగు రీతిచే, ఆయా దేశపు జనులను రంజించు సంగీతము.

3. సంగీత శబ్దార్థము

శ్లో॥ గీతవాదిత్య నృత్యానాం త్రయం సంగీతముచ్యతే ।

తా॥ గీత, వాద్య నృత్యముల చేరికయే సంగీత మనంబడును.

రాగ స్వరశ్చ తాళశ్చ త్రిభిః సంగీత ముచ్యతే॥

తా॥ రాగము, స్వరము, తాళము లనే మూటి చేరికయు సంగీత మనంబడును.

4. నాదోత్పత్తి

శ్లో॥ ఆత్మావివక్షమాణోయం మనః ప్రేరయతేమనః ।
నాభిస్థవహ్నిమాహంతి నప్రేరయతిమారుతమ్॥

శ్లో॥ బ్రహ్మగ్రంధిస్థితోనాదః క్రమా దూర్ధ్వపథేచరన్
నాభిహృత్కంఠమూర్ధాస్యే ష్వావిర్భవతి సధ్వనిః
నాదేతిసూక్ష్మశ్చ పుష్టోఽపుష్టశ్చ కృత్రిమః
ఇతిపంచాభిధాం దత్తే పంచస్థానస్థితా క్రమాత్॥

తా॥ తనచేత విచారింపబడిన యీ యాత్మ మనస్సును ఉద్బోధించును. ఆ మనసు నాభియందున్న అగ్నినికొట్టును. ఆ యగ్ని వాయువును ప్రేరేపించును ఆత్మ, మనస్సు, అగ్ని, వాయువు, ఈ నాలుగున్ను కారణములై నాదమును బుట్టించును. బ్రహ్మగ్రంధియందున్న ఆ నాదము ఊర్ధ్వముఖముగా సంచరించుచు, క్రమముగా నాభి, హృదయము, కంఠము, మూర్ధము, ఆస్యము వీటియందు పుట్టుచున్నది. ఈనాదము నాభియందు అతి సూక్ష్మముగను, హృదయమందు సూక్ష్మముగను, కంఠమునందు పూర్ణముగను, శిరమునందు అపూర్ణముగను, ఆస్యమందు కృత్రిమముగను పుట్టుచున్నది.

5. నాదలక్షణము

శ్లో॥ ననాదేన వినాగీతం ననాదేన వినాస్వరః
ననాదేన వినారాగ స్తస్మా న్నాదాత్మకం త్రయమ్॥

శ్లో॥ గీతంనాదాత్మకం వాద్యం నాదం వ్యక్తం ప్రశస్యతే ।
తద్ద్వయానుగతం నృత్యం నాదాధీన మతస్త్రయమ్॥

శ్లో॥ నాదేన వ్యజ్యతే వర్ణః పదంవర్ణాత్పదా ద్వచః।
వచసో వ్యవహారోఽయం నాదాధీన మతో జగత్ ॥

శ్లో॥ నాదోపాసనయా దేవా బ్రహ్మావిష్ణు మహేశ్వరాః।
భవంత్యుపాసితా నూనం తస్మాదేతే తదాత్మకాః ॥

తా॥ గీతము, స్వరము, రాగము ఈ మూడున్ను నాదమును విడచియుండవు గాన ఇవి నాదాత్మకంబు ♦ గీతము నాదాత్మకము, వాద్యము నాదముయొక్క వివరణచే ప్రకాశింపబడుచున్నది. నృత్యము గీతవాద్యముల ననుసరించియున్నది కాన, నీమూడును నాదాధీనము ♦ నాదమువలన అక్షరమును, అక్షరముచే పదమును, పదముచే వాక్యమును, వాక్యముచే లోకవ్యవహారమును, అగుటవలన వీటితోకూడిన యావజ్జగత్తు నాదాధీనము. అట్టి నాదమునుపాసించుటచే బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు ముగ్గురున్ను ఉపాసింపబడినవారగుచున్నారు కాన, ఈ త్రిమూర్తులున్ను నాదాత్మకులు.

6. నాదశబ్దార్థము

శ్లో॥ నకారం ప్రాణనామానం దకార మనలం విదుః
జాతః ప్రాణాగ్నిసంయోగా త్తేన నాదోఽభిధీయతే॥

తా॥ నాద మను రెండక్షరములలో, న అను యక్షరము ప్రాణ మని ప్రసిద్ధమైయుండును. ద అను యక్షరము అగ్నిరూపమని చెప్పఁబడినది. ఈ కారణముచేత ప్రాణాగ్నులయొక్క సంయోగమువలన నాద మను శబ్ద మయ్యెను.

7. నాద విభజన

శ్లో॥ ఆహతోఽనాహతశ్చేతి ద్వేధా నాదో నిగద్యతే
తత్రచానాహతం నాద మేకాగ్రస్యసమానసాః ॥

శ్లో॥ గురూపదిష్ట మార్గేణ మహాంత్తః పర్యుపాసతే
దశరక్తి విహీనత్వా న్న మనోరంజకోఽనృణాం ॥

శ్లో॥ తస్మాదాహతనాదస్య శృత్యాదిద్వారితో ఖిలమ్
జ్ఞేయం వితన్వతే లోక రంజనమ్ భవభంజనమ్॥

తా॥ నాదము ఆహతము, అనాహతము అని రెండువిధములు. అందులో అనాహతనాదము నిశ్చలమనస్సు గలవానికే సాధ్యము. ఈ అనాహత నాదమును గురువులచే నుపదేశింపఁబడిన మార్గముచేత ఋషు లుపాసించుచున్నారు. అదియును రక్తిలేకపోవుటచే జనులకు మనస్సంతోషము గలుగదు కాన ఆహతనాదమును శృత్యాది ముఖముగా తెలిసికొనినయడల జనులకు ఆనందమును, పాపనాశనమును సంపూర్ణముగా చేయుచున్నది.

8. నాదవ్యవహారము

శ్లో॥ వ్యవహారే త్వసౌ త్రేధా హృదిమంద్రోభిధీయతే
కంఠే మధ్యో మూర్ధ్ని తారో ద్విగుణశ్చోత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ ఈ నాదము హృదయమునందున్నప్పుడు మంద్రమనియు, కంఠమందున్నప్పుడు మధ్య మనియు, మూర్ధమందున్నప్పుడు తార మనియు చెప్పఁబడును. హృదయ కంఠమూర్ధములను మూడుస్థానములందు నేయే ప్రమాణముగా నుండునో ఆనాదము ఒకదానికంటె నొకటి ఎక్కువగలదై యుండును. కనుక వీనికి మంద్ర మధ్య తారములని పేరు కలిగియున్నది.

9. శ్రుతిలక్షణము

శ్లో॥ ప్రథమశ్రవణాచ్ఛబ్ద శ్శ్రూయతే హ్రస్వమాత్రకః
సాశ్రుతి స్సం పరిజ్ఞేయా స్వరావయవలక్షణా॥

శ్లో॥ శ్రుతిభ్యశ్చస్వరా షడ్జ ఋషభ గాంధార మధ్యమాః
పంచమో ధైవతశ్చాథ నిషాద ఇతి సప్తతే॥

శ్లో॥ శ్రుతిభ్యస్స్యుః స్వరాస్సర్వే స్వరేభ్యోగ్రామసంభవః
గ్రామేభ్యోజాతయో జాతాః జాతిభ్యోరాగసంభవః॥

తా॥ శ్రుతియనగా శ్రవణమువల్ల ముందుగా నే శబ్దము వినబడుచున్నదో అది షడ్జమము మొదలగు స్వరావయవలక్షణముగల హ్రస్వమాత్రక శబ్దవిశేషము శ్రుతియనఁబడును ‡ అట్టి శ్రుతులవలన షడ్జమము, రిషభము, గాంధారము, మధ్యమము, పంచమము, ధైవతము, నిషాధములను సప్తస్వరములు కలిగెను. ఈ సప్తస్వరములవలన గ్రామములును, గ్రామములవలన జాతులును జాతులవలన రాగములును బుట్టుచున్నవి.

10. శుద్ధవికృత స్వరలక్షణము

శ్లో॥ శుద్ధాశ్చ వికృతాశ్చేతి ప్రథమం ద్వివిధాస్స్వరా
నియత శ్రుతిసంపన్నాః స్వరాశ్శుద్ధా ఇతి స్మృతాః
శ్రుత్యుత్కృష్టాపకృష్టాస్తు వికృతాః ప్రతిపాదితాః॥

తా॥ స్వరములు శుద్ధములని, వికృతములని రెండు విధములు. శుద్ధములనగా, నియతములయిన శ్రుతులతో కూడుకొన్న స్వరములు – వికృతములనగా, నియతశ్రుతులకు హెచ్చుగాని తక్కువగాని అయిన సర్వములు.

11. స్వరశబ్దార్థము

శ్లో॥ స్వరోరంజయతి శ్రోతృ చిత్తం స స్వర ఉచ్యతే॥

తా॥ స్వ, స్వకీయముగ రం, రంజించునదిగాన స్వరమని చెప్పంబడును.

12. సప్తస్వరధ్వని దృష్టాంతములు

శ్లో॥ షడ్జం మయూరో వదతి గావస్త్వృషభ భాషిణః
అజావికంతు గాంధారం క్రౌంచః క్వణతి మధ్యమమ్॥

శ్లో॥ పుష్పసాధారణేకాలే పికః కూజతి పంచమమ్
ధైవతం హేషతే వాజీ నిషాదం బృంహతేగజః॥

తా॥ షడ్జస్వరమువలె నెమలి కూయును.
ఋషభ స్వరమువలె వృషభంబు ధ్వనించును.
గాంధార స్వరమువలె మేక శబ్దించును.
మధ్యమ స్వరమువలె క్రౌంచపక్షి పలుకును.
పంచమ స్వరమును వసంత ఋతువునందు కోకిల కూయును.
ధైవత స్వరమువలె గుఱ్ఱము ధ్వనించును.
నిషాద స్వరమువలె ఏనుగు ఘీంకరించును.

13. సప్తస్వరముల నామములు

శ్లో॥ షడ్జఋషభగాంధారం మధ్యమం పంచమస్తథా
ధైవతం నిషాదశ్చైవ సప్తస్వరవిధీయ్యతే॥

తా॥ ఈ సప్తస్వరములకు షడ్జమము, ఋషభము, గాంధారము, మధ్యమము, పంచమము, ధైవతము, నిషాదము అనియౌగిక నామములు. వీటికి ప్రతిగా

నుచ్చారణ సౌకర్యార్థ, సంజ్ఞలు స, రి, గ, మ, ప, ధ, ని, అను ఏడువర్ణ ములు ఏడుస్వరములుగా నేర్పరచబడినవి. ఈ సప్తస్వరంబులకు, ప్రకృతి యని, వికృతియని రెండు నామములు. వానిలో షడ్జ స్వరమును, పంచమ స్వరమును నెప్పటికిఁ బ్రకృతిగానే చెప్పఁబడినది. తక్కిన రి, గ, మ, ధ, ని అను అయిదు స్వరములును, ప్రకృతి వికృతి భేదంబులు గల్గియుండుటచే పై జెప్పిన సప్తస్వరములును పదియాఱు భేదంబులగు చున్నవి. వాని పేళ్ళి క్రింద వ్రాయఁబడి యున్నవి.

స్వరముల ప్రకృతి వికృతి భేదములు

ప్రకృతి		వికృతి	వికృతి
స	షడ్జమము	లేదు	లేదు
రి	శుద్ధఋషభము	చతుశ్శ్రుతిఋషభము	షట్ఛ్రుతి ఋషభము
గ	శుద్ధగాంధారము	సాధారణగాంధారము	అంతర గాంధారము
మ	శుద్ధమధ్యమము	ప్రతిమధ్యమము	లేదు
ప	పంచమము	లేదు	లేదు
ద	శుద్ధధైవతము	చతుశ్శ్రుతి ధైవతము	షట్ఛ్రుతి ధైవతము
ని	శుద్ధనిషాదము	కైశిక నిషాదము	కాకలి నిషాదము

ఈ ప్రకృతి వికృతిచే కలిగిన పదియాఱు స్వరములను ఆరోహణావరోహణ గతిగా మూర్ఛనయై అనేక మూర్ఛనలచేత, అనంతా వై రాగః యని అసంఖ్యేయ ములుగా అనేక రాగములను కల్పించుచున్నవి. ఈ స్వరములు ఒకదానికంటె నొకటి హెచ్చుచు బోయెనేని ఆరోహణమనియు, తగ్గుచు వచ్చెనేని అవరోహణ మనియుఁ జెప్పఁబడును. వీటియందు షడ్జమపంచమములను ఆధారముగా శ్రుతి గూర్చుకొని జంత్ర గాత్రములయందు వాడుకొనవలయును.

14. స్థాయి ప్రకరణము

అనుభవమందు చతుశ్శ్రుతి ఋషభమును, శుద్ధగాంధారమును, ఒక స్థానము నందే పుట్టుచున్నవి. ఈ ప్రకారము షట్ఛ్రుతి ఋషభమునకు, సాధారణ గాంధార మనియు చతుశ్శ్రుతి ధైవతమునకు శుద్ధనిషాదమనియు, షట్ఛ్రుతి ధైవతమునకు

కైశిక నిషాదమనియు, ఒకధ్వనికే రెండేసి నామములు వాడుకయందున్నవి. కాన ప్రకృతి వికృతిచే గలిగిన స్వరస్థానములు పండ్రెండున్ను, నామములు పదియాఱున్ను కలిగి యున్నవి. వాటి వివర మీక్రింద వ్రాయబడుచున్నవి.

ఉదాహరణము

ఈ పదియాఱు నామములు.

షడ్జమము.	స		1
శుద్ధ ఋషభము.	రి		2
చతుశ్రుతి ఋషభము. శుద్ధ గాంధారము.	రి$_{2}$ గ$_{1}$	ఈ రెంటికి ధ్వని ఒకటే	3
షట్శ్రుతి ఋషభము. సాధారణ గాంధారము.	రి$_{3}$ గ$_{2}$	ఈ రెంటికి ధ్వని ఒకటే	4
అంతర గాంధారము.	గ$_{3}$		5
శుద్ధ మధ్యమము.	మ$_{1}$		6
ప్రతి మధ్యమము.	మ$_{2}$		7
పంచమము.	ప		8
శుద్ధ ధైవతము.	ధ		9
చతుశ్రుతి ధైవతము. శుద్ధ నిషాదము.	ధ$_{2}$ ని	ఈ రెంటికి ధ్వని ఒకటే.	10
షట్శ్రుతి ధైవతము. కైశిక నిషాదము.	ధ$_{3}$ ని$_{2}$	ఈ రెంటికి ధ్వని ఒకటే.	11
కాకలి నిషాదము.	ని$_{3}$		12
షడ్జమము.	స		,,

ఈ పండ్రెండు స్థానములు.

ఇట్లు యీపైచెప్పిన షడ్జమము మొదలు ఆరోహణగతిగా మరల షడ్జమము నందుట ఒక స్థాయి యనంబడును. అది మంద్రము, మధ్యము, తారము అని త్రివిధము. వీటి యన్నిటిలో మంద్రస్థాయి తక్కువ యయినది. మధ్యమ స్థాయి మంద్రతారములకు మధ్యనుండునది. తారస్థాయి ఈ రెంటికంటె హెచ్చైనది.

15. ఉదాహరణము

మంద్రస్థాయి	మధ్యస్థాయి	తారస్థాయి
		. . . .
స రి గ మ ప ధ ని	స రి గ మ ప ధ ని	స రి గ మ ప ధ ని
. . . .		

ఇందు నక్షత్రసంజ్ఞగల గుఱుతులు, స్వరములకుఁ గ్రింద నుండెనేని మంద్రస్థాయియనియు, స్వరములకు పైనుండెనేని తారస్థాయియనియు, సంజ్ఞ లేకుండెనేని మధ్యస్థాయియనియు. నూహించునది. మఱియు ఈ నక్షత్రము గుఱుతులవలన స్వరాలంకార గీతపదవర్ణకృతులు మొదలగు పాటలయొక్క స్వరములు యీ స్థాయియందు ఉంటున్నవని తెలిసికొనవచ్చును.

16. దశవిధగమకములు

శ్లో॥ ఆరోహమవరోహంచ ఢాలుస్ఫురిత కంపితాః
ఆహతః ప్రత్యాహతశ్చ త్రిపుశ్ఛాందోళమూర్ఛనాః॥

1	ఆరోహణము	సరిగమ పధనిస
2	అవరోహణము	సనిధప మగరిస
3.	ఢాలు	సప, సమ, సగ, సరి, సస
4	స్ఫురితము	ససరిరి గగమమ
5	కంపితము	పాపపపప, ఒక్కస్థానమునందు నిలిచి
6	ఆహతము	సరి రిగ గమ [తంత్రి నల్లార్చుట
7	ప్రత్యాహతము	సని నిద ధప
8	త్రిపుచ్ఛము	ససస, రిరిరి, గగగ, మమమ
9	ఆందోళము	సరిసపాప, రిగరిమామ
10	మూర్ఛన	సరిగమపధని, రిగమపధనిస

17. సప్తతాళములు

శ్లో॥ ధ్రువోమఠ్యోరూపకశ్చ ఝంపా త్రిపుట ఏకచ
ఆటతా ళేక తాళేశ్చ సప్తతాళాః ప్రకీర్తితాః॥

తా॥ ధ్రువతాళము, మఠ్యతాళము, రూపకతాళము, జంపెతాళము, త్రిపుట తాళము, అటతాళము, ఏకతాళము. అని తాళములు ఏడు.

18 సప్తతాళముల అంగలక్షణం

శ్లో॥ లఘుచద్రుతద్విలఘుచ ధ్రువతాళాంగ మేవచా॥	। ० । ।
,, లఘుద్రుతలఘుశ్చైవ మఠ్యతాళే ఇతిస్మృతః॥	। ० ।
,, ద్రుతమేకం లఘుర్యేకో రూపకస్య ప్రకీర్తితః॥	० ।
,, లఘుచానుద్రుతంచైవ ద్రుతోఝంపేతి కీర్తితః॥	। ◡ ०
,, లఘుద్రుతద్రుతశ్చైవ త్రిపుటతాళాంగమేవచా॥	। ० ०
,, లఘుద్వంద్వం ద్రుతద్వంద్వం ఆటతాళాంగమేవచా॥	। । ० ०
,, ఏకతాళే లఘుస్మృతః॥	।

తా॥ ధ్రువతాళమునకు, ఒక ద్రుతము మూడు లఘువులును, మఠ్యతాళమునకు రెండు లఘువులు ఒక ద్రుతమును, రూపకతాళమునకు ఒక ద్రుతము ఒక లఘువును, జంపెతాళమునకు లఘువు అనుద్రుతము ద్రుతమును, త్రిపుట తాళమునకు ఒక లఘువు రెండు ద్రుతములును, అటతాళమునకు రెండు లఘువులు రెండు ద్రుతములును, ఏకతాళమువకు ఒక లఘువును. ఈ తీరున భరతాచార్యులు మొదలగువారివలన నియమించబడినవి.

19. సప్తతాళములకు ఘాతలు

ఘాత అనగా చేతితో కొట్టెడి దెబ్బకు పేరు

శ్లో॥ ధ్రువతాళే చతుర్ఘాతే మఠ్యకాయాం త్రయోవతః
రూపకేతుచ ఝంపాయాం త్రయం త్రిపుట యత్రయం
ఆటతాళేతు చత్వారో ఏకతాళేతు ధక్కరః॥

తా॥ ధ్రువతాళమునకు ఘాతలు నాల్గును, మఠ్యతాళమునకు ఘాతలు మూడును రూపకతాళమునకు ఘాతలు రెండును, ఝంపెతాళమునకు ఘాతలు మూడును, త్రిపుటతాళమునకు ఘాతలు మూడును, అటతాళమునకు ఘాతలు నాల్గును, ఏకతాళమునకు ఘాత ఒకటియు, ఉండునని ఇటుల భరతాచార్యుల వలన జెప్పఁబడెను. మఱియు. పాటలు మొదలగునవి పాడుటయందు తాళ మును దురితముగా వేయవలసినపుడు ఆయా తాళములను ఘాతలచేతనే వేయ బడును. ఇదియునుగాక, కంచు మొదలగు లోహతాళములతో వాయించు నపుడు ఆయా తాళములను ఘాతలవల్లనే వేయఁబడును.

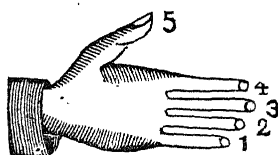
20. తాళములయొక్క షడంగములు

షడంగముల పేర్లు	అంగ సంజ్ఞలు.	అక్షర కాలము
అనుద్రుతము	∪	1
ద్రుతము	○	2
లఘువు	।	4
గురువు	S	8
ప్లుతము	।S	12
కాకపాదము	+	16

21. తాళమునకుంగల జాతులు

ఐదుజాతుల పేర్లు	అక్షరములు
చతురశ్రజాతి	4
తిశ్రజాతి	3
మిశ్రజాతి	7
ఖండజాతి	5
సంకీర్ణజాతి	9

ఈ షడంగములలో అనుద్రుతము, ద్రుతము, లఘువు అనే ఈ మూడంగములు మాత్రము పై నుదహరించిన సప్తతాళములయందు నుపయుక్తములై యున్నవి. తక్కినవి నూటొక్క తాళములయందు ప్రయోగింపబడియున్నవి. మఱియు ఏతాళములకైనను, అనుద్రుతము ఒక అక్షరమును, ద్రుతము రెండక్షరములును, లఘువు నాలుగక్షరములను గలిగియుండును. ఇందులో లఘువుమాత్రము జాతిభేద మగుచున్నది. లఘువును జాతిభేదముగా వేయుటకు చేతిప్రేళ్ళయొక్క పేళ్ళను దెలిసియుండవలయునుగాన, వాటి పేర్లుక్రింద వ్రాయబడుచున్నవి.

1—ఈ అంకెగలది, కనిష్ఠకయనే చిటికెనప్రేలు.

2—ఈ అంకెగలది, అనామికమను ప్రేలు.

3—ఈ అంకెగలది, మధ్యమప్రేలు.

4—ఈ అంకెగలది, తర్జని ప్రేలు.

5—ఈ అంకెగలది, అంగుష్టమనే ప్రేలు.

ఈ ఐదుప్రేళ్ళయందు చతురశ్ర, తిశ్ర, మిశ్ర, ఖండ, సంకీర్ణములనే ఐదు జాతుల లఘువులను, వేసెడి క్రమ మెటువలెనంటే:—

చతురశ్రజాతిలఘువు వేయవలసినపుడు, తొలుత ఘాతయు, తరువాత చిటికిన ప్రేలును, అటువలెనే అనామిక, మధ్యమప్రేలువఱకు నాలుగక్షరములు వేయుట చతురశ్రజాతి లఘు వనంబడును.

తిశ్రజాతిలఘువు వేయునపుడు, ఘాతమొదలుకొని అనామికమను ప్రేలువఱకు మూడక్షరములు నడుపుట తిశ్రజాతి లఘువనంబడును.

మిశ్రజాతిలఘువు వేయునపుడు, ఘాతమొదలుకొని అంగుష్టమువఱకు బోయి మఱల చిటికినప్రేలువఱకు ఏడు అక్షరములు వేయుట మిశ్ర జాతి లఘు వనంబడును.

ఖండజాతిలఘువు వేయునపుడు, ఘాతమొదలు తర్జనీప్రేలువఱకు ఐదక్షరములు వేయుట ఖండజాతి లఘు వనంబడును.

సంకీర్ణజాతి లఘువు ఘాతమొదలు అంగుష్టమనే ప్రేలువఱకు బోయి, మరల చిటికెన, అనామిక, మధ్యమ ప్రేలు వఱకు తొమ్మిదక్షరములు క్రమముగా వేయుట సంకీర్ణజాతి లఘువనంబడును.

ఇందువల్లనే సప్తతాళములు ఐదుజాతులచే ముప్పదిఐదు తాళములగుచున్నవి. వాటి వివర మిక్రింద వ్రాయబడుచున్నది.

ముప్పదియైదు తాళముల విమర్శ పథకము

తాళ సంఖ్య	సప్త తాళముల పేర్లు	తాళ అంగ సంజ్ఞలు	త్రిశ్రజాతి		చతురశ్ర జాతి		ఖండజాతి		మిశ్రజాతి		సంకీర్ణజాతి	
			తాళములు	అక్షర సంఖ్య	తాళములు	అక్షర సంఖ్య	తాళములు	అక్షర సంఖ్య	తాళములు	అక్షర సంఖ్య	తాళములు	అక్షర సంఖ్య
1	ధృవ	I O I I	మణి	11	శ్రీకర	14	ప్రమాణ	17	పూర్ణ	23	భువన	29
2	మఠ్య	I O I	సార	8	సమ	10	ఉదయ	12	ఉదీర్ణ	16	రావ	20
3	రూపక	O I	చక్ర	5	పత్తి	6	రాజ	7	కుల	9	బిందు	11
4	ఝంపె	I U O	కదంబ	6	మధుర	7	చణ	8	సుర	10	కద	12
5	త్రిపుట	I O O	శంఖ	7	ఆది	8	దుష్కర	9	లీల	11	భోగ	13
6	అట	I I O O	గుప్త	10	లేఖ	12	విదళ	14	లోక	18	ధీర	22
7	ఏక	I	సుధ	3	మాన	4	రత	5	రాగ	7	వసు	9

22. గ్రహప్రాణ లక్షణము

శ్లో॥ అతీతా నాగతశ్చైవ సమశ్చ విషమోపిచ
గ్రహాశ్చతుర్విధా ప్రోక్తా తత్స్వరూపం నిరూప్యతే॥

తా॥ అతీతము, అనాగతము, సమము, విషమము అని గ్రహములు నాలుగు విధములు.

గ్రహముల వివరణము

శ్లో॥ గీతాతీతేత్వతీతస్యా త్తాళాతీతే త్వ నాగతః
గీతాయా తాళసంయుక్తో సమగ్రహ మితీరితమ్॥

ఆద్యంతర యోరనియమో విషమశ్చ ప్రకీర్తితః
మాత్రాధిక్యంచ తస్యైవ క్వచిత్క్వచిత్ప్రచక్షతే॥

తా॥ గీతము నడిచినపిమ్మట తాళము నడచుట అతీతమనంబడును. తాళము నడిచినపిదప గీతము నడుచుట అనాగత మనంబడును. తాళగీతములు సమముగా నడుచుట సమమనంబడును. ఈమూడు విధములుగాక నడచునది విషమ గ్రహ మనంబడును. మఱియు, గీతాదులకన్నను తాళమాత్రలు రెండుగాని, మూడుగాని, నాలుగుగాని, అతీతమైతే అది అతీతగ్రహమనియు, ఇన్నిమాత్రలే అనాగతమైతే అది అనాగత గ్రహమనియు, సదరు ప్రకారము 5, 6, 7, 8 మాత్రలు గీతముకంటె అతీతమైనను అనాగతమైనను అది విషమ గ్రహమనంబడును. ఇటుల రంగరాజ లొల్లి భట్టులు మొదలైన భారతభాష్య వ్యాఖ్యాతలు నిర్ణయించినారు.

23. లయప్రాణ లక్షణము

శ్లో॥ తాళాంతరాళవర్తీయః కాలోసౌ లయనామకః
ద్రుతమధ్యవిళంబాశ్చ భవేయుస్త్రివిధా లయాః
ద్రుతోమధ్యో విళంబశ్చ ద్రుతశ్శీఘ్రతమోమతః
ద్విగుణాద్విగుణో జ్ఞేయో తస్మాన్మధ్య విళంబితౌ॥

తా॥ తాళమునడుమ నడిచెడికాలము లయ యనంబడును. అది ద్రుతము, మధ్యము విళంబము; అని త్రివిధములు. అందు మిక్కిలి శీఘ్రమయిన ద్రుతము. దానిని ఇనుమడింప మధ్యము. దానిని ఇనుమడింప విళంబిత మగును. ద్రుతలయ అనగా పాడుటకు నెంతత్వరగా తాళమువేసికొని పాడనగునో అట్లు తాళమువేసికొని పాడుట. మధ్యలయ అనగా, ధృతలయకు రెట్టింపువిళంబము చేయుట. విళంబము అనగా, ఆమధ్యలయకంటె రెట్టింపు విళంబముచేయుట. మఱియు, (గీతతాళాదీనా మేకత్రవిరామోలయః) అనియు, "శ్రుతిర్మాతా పితాలయః" అనియు, జెప్పియుండుటచేత లయ, ముఖ్యప్రాణమని నెఱుంగునది.

24. రాగస్థానముల విమర్శ

ఈ గ్రంథమందుండు స్వరాలంకార గీతములకుగల రాగములయొక్క మేళములనుసహా వాటిపైనే ఉదహరింపఁబడియున్నవి. ఆయా రాగస్థానములను దెలియుటకై ఈ క్రింద వ్రాయబడియున్న గుఱుతులనుబట్టి తెలిసికొనవలయును.

శు—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, శుద్ధమనియు
చ—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, చతుశ్రుతియనియు
ష—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, షట్ఛ్రుతియనియు
సా—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, సాధారణ గాంధారమనియు
అం—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, అంతర గాంధారమనియు
ప్ర—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, ప్రతిమధ్యమనియు
కై—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, కైశిక నిషాదమనియు
కా—అని వ్రాసియుండు గుఱుతు, కాకలి నిషాదమనియు నూహించవలెను.

ఉదాహరణము

మాయామాళవగౌళ రాగము

నెం. 1	స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స	స ని ధ ప మ గ రి స
	,,	శు	అం	శు	,,	శు	కా	,,	ఇది అవరోహణము

నెం. 2 మాయామాళవగౌళ—స, శురి, అంగ, శుమ, ప, శుధ, కాని.

ఇట్లు పై నుదహరించిన ప్రకారము రాగములయొక్క ఆయాస్థానములను దెలియుటకై 1టొ నెంబరు పద్ధతిగాను, 2డో నెంబరు పద్ధతిగాను, స్వరములకు క్రిందనుగాని, ప్రక్కనుగాని, ఏయే అక్షరములు గుఱుతులుగా వ్రాసియుండునో ఆ స్వరములను ఆయా స్థానములని యెఱుంగవలెను.

మఱియు పై నుదహరించిన 1, 2, నెంబర్లుగల మాయామాళవగౌళ రాగముయొక్క స్వరస్థానము లెవ్వియనగా, షడ్జమము, శుద్ధరిషభము, అంతరగాంధారము, పంచమము. శుద్ధధైవతము కాకలి నిషాదము అనునవి ఇట్లె ఆయా రాగములయొక్క స్వరస్థానములు నివి ఇవి యని గ్రహించవలయును.

25. శ్రుతిజేయు పద్ధతి

జంత్రగాత్రాదులయందు సంగీతము నభ్యసించువారలు ముఖ్యముగా శ్రుతిని జేసి కొనేవిధమును దెలిసియుండవలెను. సంగీతమునకు మూలాధారమయినది

శ్రుతి. అట్టి శ్రుతిని దెలిసియుండుట, సంగీత మవలంభించే ప్రతి మనుజునకును, నావశ్యకము. తంబుర యందుగాని ఫిడెల్ యందుగాని శ్రుతిని జేయునప్పుడు తొలుత షడ్జమతంత్రని హెచ్చించి, పీటవద్దనుండి బిరడాలకు సమీపమున నుండే మెట్టువద్దకు ఒకదారమును పై జెప్పిన మెట్టువద్దనుండి కొలిచి, ఆ దారమును మూడుభాగములుచేసి, అందులో ఒకభాగమగు దారమును పై జెప్పిన మెట్టువద్ద నుండి కొలిచి, ఆ కొలతల చివర దేనితోనైనను గుఱుతుజేసి ఆ గుఱుతుమీద మన వ్రేలుఉంచి మీటి నట్టయిన, అది పంచమ స్వరము పలుకును. ఆ నాదములో రెండవతంత్రిని జేర్చినయెడల శ్రుతియౌను. ఆ శ్రుతుని సా, పా, యని యూహించి పాడుకొనవలెను.

ఇట్టి అపూర్వమైన ఈ సులభమార్గము విద్యార్థుల కత్యంతోపయుక్తము.

26. ఫిడెల్ వాద్యప్రకరణము

1. ఫిడెలు, వీణె మొదలగు జంత్రవాద్యముల నభ్యసించువారును, గాత్రముల యందు నభ్యసించువారును, ఈ గ్రంథమందుండు స్వరావళి మొదటినుండి గీతముల వఱకు సాధకముచేయు విధ మెటువలెననగా, ఫిడెలునందు ప్రథమకాలముగా స్వరములు వాయించవలసినపుడు, విళంబముగా నొక్కొక కమానుగితకు ఒక్కొకస్వరము పలికేలాగునను, ఆ యొక్క కమానులోని రెండవకాలమున రెండేసి స్వరములు పలికే లాగునను మూడవకాలమున కమాను ఒకటికి నాలుగేసి స్వరముల చొప్పునను, నాల్గవకాలమున కమాను ఒకటికే ఎనిమిదేసి స్వరముల చొప్పునను, ఇవ్విధంబున స్వరావళి, జంట, అలంకారములు, గీతములు మొదలగునవి ఫిడెలునందు సాధకము చేయవలయును.

2. గాత్రములయందు స్వరావళి మొదలగు సాధకము చేయవలసినపుడు, చేతితోవేసెడు తాళాక్షరమునకు, ప్రథమకాలమున వ్రేలికి ఒక స్వరము చొప్పునను, రెండవకాలమున వ్రేలికి రెండేసి స్వరముల చొప్పునను, మూడవకాలమున వ్రేలికి నాలుగేసి స్వరముల చొప్పునను, నాల్గవకాలమున వ్రేలికి ఎనిమిదేసి స్వరముల చొప్పునను తాళమునకు సరిపఱచుకొని గాత్రములయందు సాధకము చేయవలయును. మఱియును, ఫిడెలు వాయించువారికి కమానుయొక్క నడకచేతనే తాళగతిని దెలియుటకు హేతువగుచున్నది. వీణ మొదలగు నఖవాద్యములవారికి మీటుయొక్క నడకయే తాళగతిని దెలుపును. గాత్రపాటకులకు చేతియొక్క నడక వలననే తాళగతి దెలియుచున్నది.

ఈ పై జెప్పిన పద్ధతులప్రకారము స్వరావళి మొదలగునవి అనులోమ, విలోమ క్రమమున సాధకము జేసినయెడల తాళముయొక్క కాలప్రమాణము దృఢపడుటకు హేతువగుచున్నది.

27. అనులోమ విలోమక్రమము

అనులోమమనగా— ఫిడెలునందు ప్రథమ కాలముగా కమాను వేయుచు ఆ కమానులోనే క్రమముగా 1-2-3-4 కాలములవఱకు స్వరములను పలికించునది, అనులోమ మనంబడును.

విలోమ మనగా— స్వరములను ప్రథమకాలముగా నడుపుచు, కమానుచేత 1-2-3-4 కాలములుగా వాయించునది విలోమ మనంబడును.

మఱియు, గాత్రమునందు నభ్యసించువారలు చేతిలో ప్రథమకాలముగా తాళమువేయుచు నోటితో 1-2-3-4 కాలములు స్వరముపాడుట అనులోమ మనంబడును. స్వరములను ప్రథమకాలముగా పాడుచు, చేతితోవేసెడి తాళాక్షరములను 1-2-3-4 కాలములు నడిపించునది విలోమమనంబడును. ఇట్లు స్వరములన్నిటియందును, అనులోమ విలోమక్రమమున సాధకము చేయవలయును.

28. వీణెవాద్యప్రకరణము

వీణెకు సప్తతంత్రులుగలవు. అందు 1 అనుమందరము, 2 మందరము, 3 మందర పంచమము, 4 షడ్జమము, యీ నాల్గున్నూ పైనవేయు తంత్రులు. ప్రక్కన శృతికి, తాళమున కుపయుక్తముగ మూడుతంత్రు లమర్చియుండును. 1 షడ్జమము 2 పంచమము, 3 తారము కలవు. వాయించునప్పుడు కుడిచేతితో మీటుచూ దాని కమర్చియున్న 24 మెట్లనగా రెండు స్థాయలు, దానిలో స్వరములను యెడమచేతి యొక్క వ్రేళ్ళతో మెట్టుమీద అదిమిపెట్టి ఆయా స్వరములను, పలికించవలయును. షడ్జమము నాల్గవతీగెయై యున్నది. ఆ తీగెయే మధ్యమ స్థాయికి ప్రారంభషడ్జమము. అందువల్ల మీటినయెడల అషడ్జమమే పల్కును. ప్ర శుద్ధరిషభము, మేరువుగాక మొదటిమెట్టు శుద్ధరిషభము పల్కును. నాల్గవ మెట్టు అంతరగాంధారము. అయిదవమెట్టు శుద్ధమధ్యమము. యేడవమెట్టు పంచమము, యెనిమిదవమెట్టు శుద్ధదైవతము, పదకొండవమెట్టు కాకలినిషాదము, పన్రెండవమెట్టు తారషడ్జమము నుపయోగించిన యెడల మనకు సంగీతమునకు ప్రారంభించు మాయామాళవగౌళ రాగ స్థానములగును. విశేషములన్ని గురుముఖత తెలుసుకొనవలయును.

29. గోటువాయిద్య ప్రకరణము

ఈ వాయిద్యము వీణె ననుసరించియె యన్నివిషయము లుండును, కాని వీణెకు వేయునట్టి మెట్లుండవు. వీణెమాదిరిగానే మీటుచు యెడమచేతిన యొక చిన్నకొయ్య ముక్కను పట్టుకొని దానితోటి పై తంత్రులమీదా దా యా స్వరముల ధ్వనులనుబట్టి వాయించవలయును.

30. ఫ్లూటు వాయిద్య ప్రకరణము

ఇది వేణు (అనగా వెదురు) చేత తయారు చేయబడి సప్తరంధ్రములు వేసి దానియొక్క మొదటిలో యొక పెద్ద రంధ్రమునువేసి దానిలోనే గాలివదలుచు యీ యేడు రంధ్రములనే సగమునూత, పాతికమూత వ్రేళ్ళతో మూయుటవల్ల పదు నారు స్థానములు గల్గుచున్నవి. అనుభవవేద్యము.

శ్రీరస్తు

రాగప్రకరణము

రాగశబ్దార్థము

శ్లో॥ యోయంధ్వని విశేషస్తు స్వరవర్ణ విభూషితః ।
రంజకోజన చిత్తానాం సరాగః కథితోబుధైః ॥

తా॥ రాగ మనగా, స్వరవర్ణములచే అలంకరింపబడి, జనుల చిత్తమును ఆనందింపచేయునట్టి ధ్వని విశేషము రాగ మనంబడును.

శ్లో॥ స్థాయారోహా వరోహేచ సంచారీత్యథ లక్షణమ్ ।
స్థిత్వాస్థిత్వా ప్రయోగ స్స్యాదేకైకస్య స్వరస్యయః ॥

శ్లో॥ స్థాయీ వర్ణస్సవిజ్ఞేయః పరావస్వరనామకౌ ।
ఏతత్సమ్మిశ్రణాద్వర్ణ స్సంచారీ పరికీర్తితః ॥

తా॥ రాగము-స్థాయి, ఆరోహి, అవరోహి, సంచారి యని నాలుగువిధములు. అందు ఒక్కొక్క స్వరమును విళంబముగా నిలిపి నిలిపిపాడుట స్థాయి యనఁ బడును. స్వరములు సరిగమపధనిస యని క్రమముగా హెచ్చుట ఆరోహి యనఁబడును. సనిధపమగరిస యని క్రమముగా తగ్గుట అవరోహి యనఁబడును. ఈ మూటియొక్క చేరిక సంచారి యనఁబడును.

శ్లో॥ షాడవౌడవ సంపూర్ణ భేదాద్రాగ స్త్రిధామతః ।
ఔడవః పంచభిఃప్రోక్త స్స్వరైషడ్భిస్తుషాడవః ।
సంపూర్ణ స్సప్తభిర్జ్ఞేయ ఏవంరాగ స్త్రిధామతః ॥

తా॥ రాగములు – షాడవము, ఔడవము, సంపూర్ణము అని మూడు విధములు. అందు ఔడవము ఐదు స్వరములును, షాడవము ఆఱు స్వరములును; సంపూర్ణము సప్త స్వరములును, కలిగియుండును.

ఉదాహరణము

	ఆరోహణము	అవరోహణము
సంపూర్ణము ...	స రి గ మ ప ధ ని స	– స ని ధ ప మ గ రి స॥
షాడవము ...	స రి గ మ ప ధ స	– స ధ ప మ గ రి స ॥
ఔడవము ...	స రి గ మ ప స	– స ప మ గ రి స ॥

ఈ సంపూర్ణ షాడవ ఔడవములలో సంపూర్ణము ఒక్క భేదమును, షాడవము ఆఱు భేదములును, ఔడవము పదిహేను భేదములును గలిగి ఇరువదిరెండు భేదంబు లయ్యెను.

న్యాసాంశ గ్రహస్వర లక్షణము

శ్లో॥ గీతాదౌ స్థాపితోయస్తు సగ్రహస్వర ఉచ్యతే ।
న్యాసస్వరస్తు విజ్ఞేయో యస్తగీత సమాపకః ।
బహుళోయః ప్రయోగేషు సోయమంశ స్వరోమతః ॥

తా॥ రాగము నారంభించు నపుడేమి, మధ్య మధ్య సంగతి నారంభించు నపుడేమి, ఆ స్వరములోనే నిలుపబడినది, గ్రహస్వర లేక ఎడ్పు యనంబడును. ఒక్కొక్క రాగమును ఆలాపించునపుడు సంగతి విన్యాసముయొక్క చివరస్వరము మీద నిలుపుట న్యాస స్వర మనఁబడును. ఆయా రాగములలో సంగతివేసి పాడునప్పుడు ప్రయోగములందు విస్తారమై మాటిమాటికి ఉపయోగింపబడి రక్తియిచ్చునట్టి స్వరము అంశ స్వర మనంబడును. ఇట్లు ఆయా రాగములయొక్క రూపమేర్పడుటకు న్యాసాంశ గ్రహస్వరములు ఈయీ రాగములకు నివి యివి యని ప్రాచీనులు కొన్ని రాగములకు నిర్ణయించి యున్నారు.

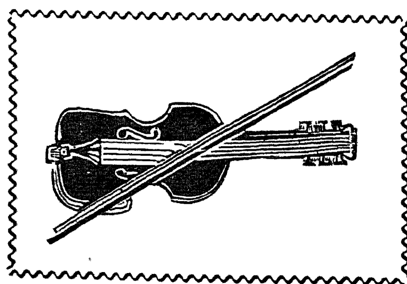
వందనశ్లోకము

శ్లో॥ చైతన్యం సర్వభూతానాం నిర్వృతిర్జగదాత్మనామ్ ।
నాదబ్రహ్మ తదానంద మద్వితీయ ముపాస్మహే ॥

సంగీతము నాదప్రధానంబై జంత్ర గాంత్రములయందు స్వర విన్యాసముచే నవ్యక్త మధురమై, శిశుపశు ఫణ్యాదులకును బారవశ్య దాయకంబై ఐహికాముష్మిక సుఖదాయకంబునై యొప్పుచుండు శాస్త్రము. అట్టి సంగీత శాస్త్రమును యభ్యసించువారలు తొలుత శ్రుతి గూర్చుకొని పిమ్మట సరిగమపదనిస సనిధపమగరిస అను నీ స్వరములను ఆరోహణ అవరోహణ గతిగా, ఆదితాళము వేసికొని, కాలము దెలిసి హెచ్చు తక్కువలు గానీయక తాళమునకు సరిపరచుకొని, ముందర విళంబముగా ప్రథమ కాలము, పిమ్మట ద్వితీయ కాలమును అనంతరము తృతీయ కాలమును, తదనంతరము చతుర్థ కాలమును క్రమముగా ఆ రాగముయొక్క స్వరస్థానములను గుఱు తెఱిగి సాధకము చేయవలెను.

మఱియును, ఆదితాళము ఒక్క లఘువును, రెండు ద్రుతములును గలది. దీనికి అంగసంజ్ఞ 100 ఇందు నిలువుగీటు గల గుఱుతు లఘు వనియు, రెండుసున్నాలు రెండు ద్రుతము లనియు నెఱుంగవలెను. ఈ ఆదితాళముయొక్క లఘుద్రుతములను వేసెడి క్రమ మెటువలె నంటే, తొలుత లఘువును, పిమ్మట రెండు ద్రుతములను వేయవలెను. లఘువు అనగా, ఘాత మొదలు ప్రేలువఱకు నాలుగక్షరములు వేయునది.

ద్రుత మనగా, దెబ్బ ఉసివేయుట. అందు ఉసి యనగా, దెబ్బవేసిన చేతిని కుడివైపుకు విసరుట ఇట్లే రెండవ ద్రుతమున్ను వేయవలెను. దీని వివర మీ క్రింద వ్రాయబడుచున్నది.

1. రాగ స్వరావళీ వరుసలు

ఆ. సరిగమపధనిస̇

అ. స̇నిధపమగరిస

స-శురి-అంగ-శుమ-ప శుధ-కాని

మాయామాళవగౌళ రాగము - ఆదితాళము 8 అక్షరములు

। ఇది లఘువు				O ఇది ద్రుతము		O ఇద ద్రుతము	
ఘాత	చిటికన వ్రేలు	అనామిక వ్రేలు	మధ్య వ్రేలు	దెబ్బ	ఉసి	దెబ్బ	ఉసి
			ప్రథమ	కాలము			
స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స̇
స̇	ని	ధ	ప	మ	గ	రి	స
			రెండవ	కాలము			
స రి	గ మ	ప ధ	ని స̇	స̇ ని	ధ ప	మ గ	రి స
			మూడవ	కాలము			
స రి గ మ	ప ధ ని స̇	స̇ ని ధ ప	మ గ రి స	స రి గ మ	ప ధ ని స̇	స̇ ని ధ ప	మ గ రి స॥
			నాల్గవ	కాలము			
సరిగమపధనిస̇	స̇నిధపమగరిస	సరిగమపధనిస̇	స̇నిధపమగరిస	సరిగమపధనిస̇	స̇నిధపమగరిస	సరిగమపధనిస̇	స̇నిధపమగరిస

ఇట్లు ఈ క్రింద వ్రాసియుండు స్వరముల అన్నిటియందును, పైజెప్పిన 1, 2, 3, 4 కాలముల పద్ధతిని సాధకము చేయవలయును.

	I 4 అ. దె-వ్రే1-2-3	O 2 అ. దె-ఉ	O 2 అ. దె-ఉ	I 4 అ. దె-వ్రే1-2-3	O 2 అ. దె-ఉ	O 2 అ. దె-ఉ
2	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	స రి స̇ ని	గ మ ధ ప	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	ప ధ మ గ	ని స̇ రి స॥
3	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	స రి స̇ ని	స రి స̇ ని	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	ప ధ మ గ	ని స̇ రి స॥
4	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	పా మా	స రి స ని	స రి గ మ స̇ ని ధ మ	ప ధ మ గ	ని స̇ రి స॥
5	స రి గ మ స̇ ని ద ప	ప మ మ ప	గ రి ధ ని	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	ప ధ మ గ	ని స̇ రి స॥
6	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	ప మ మ ప	ధ ప గ మ	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	ప ధ మ గ	ని స̇ రి స॥
7	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	స మ స ప	గ రి ధ ని	స రి గ మ స̇ ని ధ ప	ప ధ మ గ	ని స̇ రి స॥
8	స రి గ మ గ మ ప ధ	పా ని ధ	గ మ ప మ	పా , , గ మ ప గ	పా మ గ	, , రి స॥
9	సా̇ ని ధ గ మ ప ధ	నీ ని ధ	ధ ప ప మ	ధా ప మ గ మ ప గ	పా మ గ	పా రి స॥
10	స రి గ మ నీ నీ పా పా స̇ ని ధ ప	ప ధ ధ ప మ గ మ గ	ని స̇ ధ ని మ ప రి స	రీ సా̇ ధా ధా మా మా స̇ ని ధ ప	ని ధ ప మ గ రి మ గ	ని స̇ ప ధ గ మ రి స॥

2. హెచ్చు స్థాయి వరుసలు

ధీర శంకరాభరణ రాగము - ఆదితాళము 8 అ.

29 వ మేళకర్త రాగము — ఆరో. సరిగమపధనిస̇.

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని — అవ. స̇నిధపమగరిస.

	I 4 అ. దె-త్రి-2-3	O 2 అ. దె-ఉ	O 2 అ. దె-ఉ	I 4 అ. దె-త్రి-2-3	O 2 అ. దె-ఉ	O 2 అ. దె-ఉ
1	స రి గ మ	ప ధ	ని స̇	సా̇ , ,	సా̇	, ,
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ ని	ధ ప	స̇ ని ధ ప	మ గ	రి స ‖
2	స రి గ మ	ప ధ	ని స̇	సా̇ , ,	సా̇	, ,
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ స̇	రి̇ స̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ ని	ధ ప	స̇ ని ధ ప	మ గ	రి స ‖
3	స రి గ మ	ప ధ	ని స̇	సా̇ , ,	సా̇	, ,
	ధ ని స̇ రి̇	గ̇ రి̇	స̇ రి̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ స̇	రి̇ స̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ ని	ధ ప	స̇ ని ధ ప	మ గ	రి స ‖
4	స రి గ మ	ప ధ	ని స̇	సా̇ , ,	సా̇	, ,
	ధ ని స̇ రి̇	గ̇ మ̇	గ̇ రి̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	గ̇ రి̇	స̇ రి̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ స̇	రి̇ స̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ ని	ధ ప	స̇ ని ధ ప	మ గ	రి స ‖
5	స రి గ మ	ప ధ	ని స̇	సా̇ , ,	సా̇	, ,
	ధ ని స̇ రి̇	గ̇ మ̇	ప̇ మ̇	గ̇ మ̇ గ̇ రి̇	స̇ ని	ధ ప
	ధ ని స̇ రి̇	గ̇ మ̇	గ̇ రి̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	గ̇ రి̇	స̇ రి̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ స̇	రి̇ స̇	స̇ రి̇ స̇ ని	ధ ప	మ ప
	ధ ని స̇ రి̇	స̇ ని	ధ ప	స̇ ని ధ ప	మ గ	రి స ‖

3. తగ్గు స్థాయి వరుసలు

మాయామాళవగౌళ రాగము - ఆదితాళము 8 అ.

15 వ. మేళకర్త రాగము — ఆరో. సరిగమపధనిస̇

స-శురి-అంగ-శుమ-పశుధ-కాని — అవ. స̇నిధపమగరిస

	I 4 అ దె-త్రే1-2-3	O 2 అ దె-ఉ	O 2 అ దె-ఉ	I 4 అ దె-త్రే1-2-3	O 2 అ దె-ఉ	O 2 అ దె-ఉ
1	స̇ ని ధ ప గ రి స ని̣	మ గ స రి	రి స గ మ	సా , , స రి గ మ	సా ప ద	, , ని స̇ ‖
2	స̇ ని ధ ప గ రి స ని̣ గ రి స ని̣	మ గ స స స రి	రి స ని̣ స గ మ	సా , , స ని̣ స రి స రి గ మ	సా గ మ ప ద	, , ప మ ని స̇ ‖
3	స̇ ని ధ ప గ రి స ని̣ గ రి స ని̣ గ రి స ని̣	మ గ ధ̣ ని̣ స స స రి	రి స స ని̣ ని̣ స గ మ	సా , , స ని̣ స రి స ని̣ స రి స రి గ మ	సా గ మ గ మ ప ద	, , ప మ ప మ ని స ‖
4	స̇ ని ధ ప గ రి స ని̣ గ రి స ని̣ గ రి స ని̣ గ రి స ని̣	మ గ ధ̣ ప̣ ధ̣ ని̣ స స స రి	రి స ధ̣ ని̣ స ని̣ ని̣ స గ మ	సా , , స ని̣ స రి స ని̣ స రి స ని̣ స రి స రి గ మ	సా గ మ గ మ గ మ ప ధ	, , ప మ ప మ ప మ ని స ‖
5	స̇ ని ధ ప స ని̣ ధ̣ ని̣ రి గ మ గ మ ప ప ద	మ గ ని̣ స రి గ ప మ	రి స రి స గ మ గ రి	సా , , ని̣ స స రి ప మ గ మ స రి గ మ	సా గ రి మ ప ప ద	, , స రి ధ ప ని స̇ ‖
6	స̇ ని ధ ప స ని̣ ధా̣ రి గ మ గ మా ప ద	మ గ ని̣ స రీ ప మ	రి స రి స గ మ గ రి	సా̇ , , నీ̣ స రి ప మ గా స రి గ మ	సా గ రి మ ప ప ద	, , సా ధ ప ని స̇ ‖

4. జంటవరుసలు

మాయామాళవగౌళ రాగము - ఆదితాళము 8 అ.

15 వ మేళకర్త రాగము — ఆరో. సరిగమపధనిస̇

స-శురి-అంగ-శుమ-ప-శుధ-కాని. — అవ. స̇నిధపమగరిస

	I 4 అ. దె-వ్రే1-2-3	O 2 అ. దె-ఉ	O 2 అ. దె-ఉ	I 4 అ. దె-వ్రే1-2-3	O 2 అ. దె-ఉ	O 2 అ. దె-ఉ
1	స స రి రి	గ గ	మ మ	ప ప ద ధ	ని ని	స̇ స̇
	స̇ స̇ ని ని	ద ధ	ప ప	మ మ గ గ	రి రి	స స ‖
2	స స రి రి	గ గ	మ మ	రి రి గ గ	మ మ	ప ప
	గ గ మ మ	ప ప	ద ధ	మ మ ప ప	ద ధ	ని ని
	ప ప ద ధ	ని ని	స̇ స̇	స̇ స̇ ని ని	ద ధ	ప ప
	ని ని ద ధ	ప ప	మ మ	ద ధ ప ప	మ మ	గ గ
	ప ప మ మ	గ గ	రి రి	మ మ గ గ	రి రి	స స ‖
3	స స రి రి	గ గ	రి రి	స స రి రి	గ గ	మ మ
	రి రి గ గ	మ మ	గ గ	రి రి గ గ	మ మ	ప ప
	గ గ మ మ	ప ప	మ మ	గ గ మ మ	ప ప	ద ధ
	మ మ ప ప	ద ధ	ప ప	మ మ ప ప	ద ధ	ని ని
	ప ప ద ధ	ని ని	ద ధ	ప ప ద ధ	ని ని	స̇ స̇
	స̇ స̇ ని ని	ద ధ	ని ని	స̇ స̇ ని ని	ద ధ	ప ప
	ని ని ద ధ	ప ప	ద ధ	ని ని ద ధ	ప ప	మ మ
	ద ధ ప ప	మ మ	ప ప	ద ధ ప ప	మ మ	గ గ
	ప ప మ మ	గ గ	మ మ	ప ప మ మ	గ గ	రి రి
	మ మ గ గ	రి రి	గ గ	మ మ గ గ	రి రి	స స ‖
4	స రి రి గ	స రి	రి గ	స స రి రి	గ గ	మ మ
	రి గ గ మ	రి గ	గ మ	రి రి గ గ	మ మ	ప ప
	గ మ మ ప	గ మ	మ ప	గ గ మ మ	ప ప	ద ధ
	మ ప ప ధ	మ ప	ప ధ	మ మ ప ప	ద ధ	ని ని
	ప ద ధ ని	ప ద	ధ ని	ప ప ద ధ	ని ని	స̇ స̇
	స̇ ని ని ధ	స̇ ని	ని ధ	స̇ స̇ ని ని	ద ధ	ప ప
	ని ద ధ ప	ని ద	ధ ప	ని ని ద ధ	ప ప	మ మ
	ధ ప ప మ	ధ ప	ప మ	ద ధ ప ప	మ మ	గ గ
	ప మ మ గ	ప మ	మ గ	ప ప మ మ	గ గ	రి రి
	మ గ గ రి	మ గ	గ రి	మ మ గ రి	రి రి	స స ‖

5. దాటు వరుసలు

మాయామాళవగౌళ రాగము - ఆదితాళము 8 అ.

15 వ మేళకర్త రాగము — ఆరో. సరిగమపధనిస̇

స-శురి-అంగ-శుమ-ప-శుధ-కాని — అవ. స̇నిధపమగరిస

	I 4 అ దె-ద్రే1-2-3	O 2 అ దె-ఉ	O 2 అ దె-ఉ	I 4 అ దె-ద్రే1-2-3	O 2 అ దె-ఉ	O 2 అ దె-ఉ
1	స రి స గ	రి గ	మ గ	స గ రి గ	స రి	గ మ
	రి గ రి మ	గ మ	ప మ	రి మ గ మ	రి గ	మ ప
	గ మ గ ప	మ ప	ద ప	గ ప మ ప	గ మ	ప ధ
	మ ప మ ధ	ప ధ	ని ధ	మ ద ప ధ	మ ప	ద ని
	ప ద ప ని	ద ని	స̇ ని	ప ని ద ని	ప ధ	ని స̇
	స̇ ని స̇ ధ	ని ధ	ప ధ	స̇ ద ని ధ	స̇ ని	ధ ప
	ని ధ ని ప	ధ ప	మ ప	ని ప ధ ప	ని ధ	ప మ
	ద ప ధ మ	ప మ	గ మ	ద మ ప మ	ధ ప	మ గ
	ప మ ప గ	మ గ	రి గ	ప గ మ గ	ప మ	గ రి
	మ గ మ రి	గ రి	స రి	మ రి గ రి	మ గ	రి స ॥
2	స గ స రి	గ రి	మ గ	స మ రి గ	స రి	గ మ
	రి మ రి గ	మ గ	ప మ	రి ప గ మ	రి గ	మ ప
	గ ప గ మ	ప మ	ద ప	గ ద మ ప	గ మ	ప ధ
	మ ద మ ప	ద ప	ని ధ	మ ని ప ధ	మ ప	ధ ని
	ప ని ప ధ	ని ధ	స̇ ని	ప స̇ ద ని	ప ధ	ని స̇
	స̇ ద స̇ ని	ద ని	ప ధ	స̇ ప ని ధ	స̇ ని	ధ ప
	ని ప ని ధ	ప ధ	మ ప	ని మ ద ప	ని ధ	ప మ
	ద మ ధ ప	మ ప	గ మ	ద గ ప మ	ధ ప	మ గ
	ప గ ప మ	గ మ	రి గ	ప రి మ గ	ప మ	గ రి
	మ రి మ గ	రి గ	స రి	మ స గ రి	మ గ	రి స ॥

35. అ లం కా ర ము లు

1. మాయామాళవగౌళ రాగము 15 మే.

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	ṡ	ṡ ని ధ ప మ గ రి స
,,	శు	అం	శు	,,	శు	కా	,,	అవరోహణము

చతురశ్రజాతి ధ్రువతాళము – 14 అక్షరములు

(శ్రీకరతాళము)

I	O	I	I
4 అ	2 అ	4 అ	4 అ
దె-వ్రే1-2-3	దె-ఉసి	దె-వ్రే1-2-3	దె-వ్రే1-2-3
1. స – రి –గ–మ	గ– రి	స– రి –గ –రి	స– రి – గ–మ
రి – గ –మ–ప	మ గ	రి– గ –మ –గ	రి– గ – మ–ప
గ మ ప ధ	ప మ	గ మ ప మ	గ మ ప ధ
మ ప ధ ని	ధ ప	మ ప ధ ప	మ ప ధ ని
ప ధ ని ṡ	ని ధ	ప ధ ని ధ	ప ధ ని ṡ
ṡ ని ధ ప	ధ ని	స ని ధ ని	ṡ ని ధ ప
ని ధ ప మ	ప ధ	ని ధ ప ధ	ని ధ ప మ
ధ ప మ గ	మ ప	ధ ప మ ప	ధ ప మ గ
ప మ గ రి	గ మ	ప మ గ మ	ప మ గ రి
మ గ రి స	రి గ	మ గ రి గ	మ గ రి స

త్రిశ్రజాతి ధ్రువతాళము – 11 అక్షరములు
(మణితాళము)

	I	O	I	I
2.	స రి గ	రి స	స రి గ	రి గ మ
	రి గ మ	గ రి	రి గ మ	గ మ ప
	గ మ ప	మ గ	గ మ ప	మ ప ధ
	మ ప ధ	ప మ	మ ప ధ	ప ధ ని
	ప ధ ని	ధ ప	ప ధ ని	ధ ని స̇
	స̇ ని ధ	ని స̇	స̇ ని ధ	ని ధ ప
	ని ధ ప	ధ ని	ని ధ ప	ధ ప మ
	ధ ప మ	ప ధ	ధ ప మ	ప మ గ
	ప మ గ	మ ప	ప మ గ	మ గ రి
	మ గ రి	గ మ	మ గ రి	గ రి స

మిశ్రజాతి ధ్రువతాళము—23 అక్షరములు.
(పూర్ణతాళము)

	I	O	I	I
3.	సరిగమపధని	ధ ప	సరిగమపధప	సరిగమపధని
	రిగమపధనిస̇	ని ధ	రిగమపధనిధ	రిగమపధనిస̇
	స̇నిధపమగరి	గ మ	స̇నిధపమగమ	స̇నిధపమగరి
	నిధపమగరిస	రి గ	నిధపమగరిగ	నిధపమగరిస॥

ఖండజాతి ధ్రువతాళము—17 అక్షరములు.
(ప్రమాణతాళము)

	I	O	I	I
4.	సరిగమప	మ గ	సరిగమగ	సరిగమప
	రిగమపధ	ప మ	రిగమపమ	రిగమపధ
	గమపధని	ధ ప	గమపధప	గమపధని
	మపధనిస̇	ని ధ	మపధనిధ	మపధనిస̇
	స̇నిధపమ	ప ధ	స̇నిధపధ	స̇నిధపమ
	నిధపమగ	మ ప	నిధపమప	నిధపమగ
	ధపమగరి	గ మ	ధపమగమ	ధపమగరి
	పమగరిస	రి గ	పమగరిగ	పమగరిస॥

సంకీర్ణజాతి ధ్రువతాళము—29 అక్షరములు.

(భువనతాళము)

	I	O	I	I
5.	సారిగమపధని రీగామపధనిస సానిధపమగరి నిధాపమగరిస	ధ ప ని ధ గ మ రి గ	సారిగమపధప రీగామపధనిధ సానిధపమగమ నిధాపమగరిగ	సారిగమపధని రీగామపధనిస సానిధపమగరి నిధాపమగరిస

2. హనుమత్తోడిరాగము—8. మే.

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స	స ని ధ ప మ గ రి స.
,,	శు	సా	శు	,,	శు	కై	,,	అవరోహణము.

చతురశ్రజాతి మఠ్యతాళము—10. అ.

(సమతాళము)

	I 4 అ	O 2 అ	I 4 అ
	దె-త్రే1- 2-3	దె-ఉసి	దె త్రే1-2- 3
1.	స- రి - గ-రి రి గ మ గ గ మ ప మ మ ప ధ ప ప ధ ని ధ స ని ధ ని ని ధ ప ధ ధ ప మ ప ప మ గ మ మ గ రి గ	స - రి రి గ గ మ మ ప ప ధ స ని ని ధ ధ ప ప మ మ గ	స- రి- గ-మ రి గ మ ప గ మ ప ధ మ ప ధ ని ప ధ ని స స ని ధ ప ని ధ ప మ ధ ప మ గ ప మ గ రి మ గ రి స

తిశ్రజాతి మఠ్యతాళము—8 అక్షరములు.

(సారతాళము)

2.

I	O	I
స రి గ	స రి	స రి గ
రి గ మ	రి గ	రి గ మ
గ మ ప	గ మ	గ మ ప
మ ప ధ	మ ప	మ ప ధ
ప ధ ని	ప ధ	ప ధ ని
ధ ని ష	ధ ని	ధ ని ష
ష ని ధ	ష ని	ష ని ధ
ని ధ ప	ని ధ	ని ధ ప
ధ ప మ	ధ ప	ధ ప మ
ప మ గ	ప మ	ప మ గ
మ గ రి	మ గ	మ గ రి
గ రి స	గ రి	గ రి స

మిశ్రజాతి మఠ్యతాళము—16 అక్షరములు

(ఉదీర్ణతాళము)

3.

I	O	I
సరిగమపధప	మగ	సరిగమపధని
రిగమపధనిధ	పమ	రిగమపధనిష
షనిధపమగమ	పధ	షనిధపమగరి
నిధపమగరిగ	మప	నిధపమగరిస

ఖండజాతి మఠ్యతాళము—12 అక్షరములు.

(ఉదయతాళము)

	I	O	I
4.	సరిగమగ	సరి	సరిగమప
	రిగమపమ	రిగ	రిగమపధ
	గమపధప	గమ	గమపధని
	మపధనిధ	మప	మపధనిస̇
	స̇నిధపధ	స̇ని	స̇నిధపమ
	నిధపమప	నిధ	నిధపమగ
	ధపమగమ	ధప	ధపమగరి
	పమగరిగ	పమ	పమగరిస

సంకీర్ణజాతి మఠ్యతాళము—20 అక్షరములు.

(రావతాళము)

	I	O	I
5.	సారీగామపమ	గమ	సారీగామపధ
	రీగామాపధప	మప	రీగామాపధని
	గామాపాధనిధ	పధ	గామాపాధనిస̇
	స̇ానీధాపమప	ధప	స̇ానీధాపమగ
	నీధాపామగమ	పమ	నీధాపామగరి
	ధాపామాగరిగ	మగ	ధాపామాగరిస

3. ధీరశంకరాభరణము—29. మే..

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స̇	స̇నిధపమగరిస.
,,	చ	అం.	శు	,,	చ	కా	,,	అవరోహణము.

చతురశ్రజాతిరూపకం — 6 అ.
(ప్రత్తితాళము)

1.

O 2 అ	I 4 అ
దె - ఉ	దె-ద్రు1-2- 3
స రి	స- రి- గ-మ
రి గ	రి గ మ ప
గ మ	గ మ ప ధ
మ ప	మ ప ధ ని
ప ధ	ప ధ ని స̇
స̇ ని	స̇ ని ధ ప
ని ధ	ని ధ ప మ
ధ ప	ధ ప మ గ
ప మ	ప మ గ రి
మ గ	మ గ రి స

మిశ్రజాతిరూపకం — 9 అ.
(కులతాళము)

2.

O	I
స రి	సరిగ సరిగమ
రి గ	రిగమ రిగమప
గ మ	గమప గమపధ
మ ప	మపధ మపధని
ప ధ	పధని పధనిస̇
స̇ ని	స̇నిధ స̇నిధప
ని ధ	నిధప నిధపమ
ధ ప	ధపమ ధపమగ
ప మ	పమగ పమగరి
మ గ	మగరి మగరిస॥

త్రిశ్రజాతిరూపకం—5 అ.
(చక్రతాళము)

3.

O	I
స రి	స రి గ
రి గ	రి గ మ
గ మ	గ మ ప
మ ప	మ ప ధ
ప ధ	ప ధ ని
ధ ని	ధ ని స̇
స̇ ని	స̇ ని ధ
ని ధ	ని ధ ప
ధ ప	ధ ప మ
ప మ	ప మ గ
మ గ	మ గ రి
గ రి	గ రి స

ఖండజాతిరూపకం — 7 అ.
(రాజతాళము)

4.

O	I
స రి	సరిగమప
రి గ	రిగమపధ
గ మ	గమపధని
మ ప	మపధనిస̇
స̇ ని	స̇నిధపమ
ని ధ	నిధపమగ
ధ ప	ధపమగరి
ప మ	పమగరిస

సంకీర్ణజాతి రూపకము — 11 అక్షరములు

(బిందుతాళము)

	O	I
5.	స రి	స రి గ మ ప రి గ మ ప
	రి గ	రి గ మ ప ధ గ మ ప ధ
	గ మ	గ మ ప ధ ని మ ప ధ ని
	మ ప	మ ప ధ ని స ప ధ ని స
	స ని	స ని ధ ప మ ని ధ ప మ
	ని ధ	ని ధ ప మ గ ధ ప మ గ
	ధ ప	ధ ప మ గ రి ప మ గ రి
	ప మ	ప మ గ రి స మ గ రి స

4. మేచకళ్యాణి 65 మే.

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స	స ని ధ ప మ గ రి స
,,	చ	అం	ప్ర	,,	చ	కా	,,	అవరోహణము

చతురశ్రజాతి జంపెతాళము — 7 అక్షరములు

(మధురతాళము)

	I	U	O
1.	స రి గ రి	గ	మా
	రి గ మ గ	మ	పా
	గ మ ప మ	ప	ధా
	మ ప ధ ప	ధ	నీ
	ప ధ ని ధ	ని	సా
	స ని ధ ని	ధ	పా
	ని ధ ప ధ	ప	మా
	ధ ప మ ప	మ	గా
	ప మ గ మ	గ	రీ
	మ గ రి గ	రి	సా॥

తిశ్రజాతి జంపెతాళము — 6 అక్షరములు

(కదంబతాళము)

2.

I	U	O
స రి గ	రి	గా
రి గ మ	గ	మా
గ మ ప	మ	పా
మ ప ధ	ప	ధా
ప ధ ని	ధ	నీ
ధ ని స̇	ని	సా̇
స̇ ని ధ	ని	ధా
ని ధ ప	ధ	పా
ధ ప మ	ప	మా
ప మ గ	మ	గా
మ గ రి	గ	రీ
గ రి స	రి	సా॥

మిశ్రజాతి జంపెతాళము — 10 అక్షరములు

(సురతాళము)

3.

I 7 అ	U 1 అ	O 2 అ
దె-వ్రే1–2 –3–4–5–6	దె	దె-ఉసి
స-రి-గ -స-రి-స-రి	గ	మా
రి గ మ - రి గ రి గ	మ	పా
గ మ ప - గ మ గ మ	ప	ధా
మ ప ధ - మ ప మ ప	ధ	నీ
ప ధ ని - ప ధ ప ధ	ని	సా̇
స̇ ని ధ - స̇ ని స̇ ని	ధ	పా
ని ధ ప - ని ధ ని ధ	ప	మా
ధ ప మ - ధ ప ధ ప	మ	గా
ప మ గ - ప మ ప మ	గ	రీ
మ గ రి - మ గ మ గ	రి	సా

ఖండజాతి జంపెతాళము—8 అక్షరములు

(చణతాళము)

	I	∪	O
4.	స రి గ స రి	గ	మా
	రి గ మ రి గ	మ	పా
	గ మ ప గ మ	ప	ధా
	మ ప ధ మ ప	ధ	నీ
	ప ధ ని ప ధ	ని	స̇ా
	స̇ ని ధ స̇ ని	ధ	పా
	ని ధ ప ని ధ	ప	మా
	ధ ప మ ధ ప	మ	గా
	ప మ గ ప మ	గ	రీ
	మ గ రి మ గ	రి	సా॥

సంకీర్ణజాతి జంపెతాళము—12 అక్షరములు

(కదతాళము)

	I	∪	O
5.	పా రీ గ మ స రి గ	మ	పా
	రీ గా మ ప రి గ మ	ప	ధా
	గా మా ప ధ గ మ ప	ధ	నీ
	మా పా ధ ని మ ప ధ	ని	స̇ా
	సా నీ ధ ప స̇ ని ధ	ప	మా
	నీ ధా ప మ ని ధ ప	మ	గా
	ధా పా మ గ ధ ప మ	గ	రీ
	పా మా గ రి ప మ గ	రి	సా॥

5. నటభైరవి రాగము. 20. మే.

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స̇	స̇ ని ధ ప మ గ రి స
,,	చ	సా	శు	,,	చ	కై	,,	అవరోహణము.

చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళము — 8 అక్షరములు (ఆదితాళము)

	I 4 అ	O 2 అ	O 2 అ
1.	స రి గ రి	స రి	గ మ
	రి గ మ గ	రి గ	మ ప
	గ మ ప మ	గ మ	ప ధ
	మ ప ధ ప	మ ప	ధ ని
	ప ధ ని ధ	ప ధ	ని స̇
	స̇ ని ధ ని	స̇ ని	ధ ప
	ని ధ ప ధ	ని ధ	ప మ
	ధ ప మ ప	ధ ప	మ గ
	ప మ గ మ	ప మ	గ రి
	మ గ రి గ	మ గ	రి స॥

త్రిశ్రజాతి త్రిపుటతాళము — 7 అక్షరములు (శంఖతాళము)

	I 3 అ	O 2 అ	O 2 అ
	దె-త్రే1-2	దె-ఉ	దె-ఉ
2.	స- రి -గ	స-రి	గ-మ
	రి గ మ	రి గ	మ ప
	గ మ ప	గ మ	ప ధ
	మ ప ధ	మ ప	ధ ని
	ప ధ ని	ప ధ	ని స̇
	స̇ ని ధ	స̇ ని	ధ ప
	ని ధ ప	ని ధ	ప మ
	ధ ప మ	ధ ప	మ గ
	ప మ గ	ప మ	గ రి
	మ గ రి	మ గ	రి స॥

మిశ్రజాతి త్రిపుటతాళము — 11 అక్షరములు.

(లీలతాళము)

3.

I	O	O
స రి గ మ ప మ గ	రి గ	మ ప
రి గ మ ప ధ ప మ	గ మ	ప ధ
గ మ ప ధ ని ధ ప	మ ప	ధ ని
మ ప ధ ని ṡ ని ధ	ప ధ	ని ṡ
ṡ ని ధ ప మ ప ధ	ని ధ	ప మ
ని ధ ప మ గ మ ప	ధ ప	మ గ
ధ ప మ గ రి గ మ	ప మ	గ రి
ప మ గ రి స రి గ	మ గ	రి స॥

ఖండజాతి త్రిపుటతాళము — 9 అక్షరములు.

(దుష్కరతాళము)

4.

I	O	O
స రి గ మ ప	రి గ	మ ప
రి గ మ ప ధ	గ మ	ప ధ
గ మ ప ధ ని	మ ప	ధ ని
మ ప ధ ని ṡ	ప ధ	ని ṡ
ṡ ని ధ ప మ	ని ధ	ప మ
ని ధ ప మ గ	ధ ప	మ గ
ధ ప మ గ రి	ప మ	గ రి
ప మ గ రి స	మ గ	రి స॥

సంకీర్ణజాతి త్రిపుటతాళము—13 అక్షరములు

(భోగతాళము)

	I	O	O
5.	స రి గ మ ప మ గ రి స	రి గ	మ ప
	రి గ మ ప ధ ప మ గ రి	గ మ	ప ధ
	గ మ ప ధ ని ధ ప మ గ	మ ప	ధ ని
	మ ప ధ ని స̇ ని ధ ప మ	ప ధ	ని స̇
	స̇ ని ధ ప మ ప ధ ని స̇	ని ధ	ప మ
	ని ధ ప మ గ మ ప ధ ని	ధ ప	మ గ
	ధ ప మ గ రి గ మ ప ధ	ప మ	గ రి
	ప మ గ రి స రి గ మ ప	మ గ	రి స

6. హరికాంభోజిరాగము—28. మే

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స̇	స̇ ని ధ ప మ గ రి స.
,,	చ	అం	శు	,,	చ	కై	,,	అవరోహణము.

చతురశ్రజాతి అటతాళము—12 అక్షరములు.

(లేఖతాళము)

	I	I	O	O
1.	స రి గ మ	స రి గ మ	పా	పా
	రి గ మ ప	రి గ మ ప	ధా	ధా
	గ మ ప ధ	గ మ ప ధ	నీ	నీ
	మ ప ధ ని	మ ప ధ ని	సా̇	సా̇
	స̇ ని ధ ప	స̇ ని ధ ప	మా	మా
	ని ధ ప మ	ని ధ ప మ	గా	గా
	ధ ప మ గ	ధ ప మ గ	రీ	రీ
	ప మ గ రి	ప మ గ రి	సా	సా||

తిశ్రజాతి అటతాళము—10 అక్షరములు

(గుప్తతాళము)

	I	I	O	O
2.	స రి గ	స రి గ	మా	మా
	రి గ మ	రి గ మ	పా	పా
	గ మ ప	గ మ ప	ధా	ధా
	మ ప ధ	మ ప ధ	నీ	నీ
	ప ధ ని	ప ధ ని	సా̇	సా̇
	స̇ ని ధ	స̇ ని ధ	పా	పా
	ని ధ ప	ని ధ ప	మా	మా
	ధ ప మ	ధ ప మ	గా	గా
	ప మ గ	ప మ గ	రీ	రీ
	మ గ రి	మ గ రి	సా	సా||

మిశ్రజాతి అటతాళము—18 అక్షరములు

(లోయతాళము)

	I	I	O	O
3.	సరీగామప	సారిగామప	ధా	ధా
	రిగామాపధ	రీగమా పథ	నీ	నీ
	గమాపాధని	గామసాథని	సా̇	సా̇
	స̇నీధాపమ	సా̇నిధాపమ	గా	గా
	నిధాపామగ	నీ ధపామగ	రీ	రీ
	ధపామాగరి	ధాపమాగరి	సా	సా||

ఖండజాతి అటతాళము—14 అక్షరములు.

(విదళతాళము)

	I 5 అ	I 5 అ	O 2 అ	O 2 అ
	దె-వ్రే1-2-3-4	దె-వ్రే1-2-3-4	దె-ఉ	దె-ఉ
4.	స- రీ - గా	సా- రి- గా	మా	మా
	రి గా మా	రీ గ మా	పా	పా
	గ మా పా	గా మ పా	ధా	ధా
	మ పా ధా	మా ప ధా	నీ	నీ
	ప ధా ని	పా ధ నీ	సా	సా
	స నీ ధా	సా ని ధా	పా	పా
	ని ధా పా	నీ ధ పా	మా	మా
	ధ పా మా	ధా ప మా	గా	గా
	ప మా గా	పా మ గా	రీ	రీ
	మ గా రీ	మా గ రీ	సా	సా॥

సంకీర్ణజాతి అటతాళము—22 అక్షరములు.

(ధీరతాళము)

	I	I	O	O
5.	సరీగామాపధ	సారిగామాపధ	నీ	నీ
	రిగామాపాధని	రీగమాపాధని	సా	సా
	సనీధాపామగ	సానిధాపామగ	రీ	రీ
	నిధాపామాగరి	నీధపామాగరి	సా	సా॥

7. చక్రవాకము. 16. మే.

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స̇	స̇ ని ధ ప మ గ రి స.
,,	శు	అం	శు	,,	చ	కై	,,	అవరోహణము.

చ. ఏకతాళము—4. అ.
(మానతాళము)

|			
4 అ			
దె-ప్రే1-2-3			
స-	రి	-గ	-మ
రి	[illegible]	మ	ప
గ	మ	ప	ధ
మ	ప	ధ	ని
ప	ధ	ని	స̇
స̇	ని	ధ	ప
ని	ధ	ప	మ
ద	ప	మ	గ
ప	మ	గ	రి
మ	గ	రి	స||

మి. ఏకతాళము—7 అ.
(రాగతాళము)

|
సరిగమపధని
రిగమపధనిస̇
స̇నిధపమగరి
నిధపమగరిస||

తి. ఏకతాళము—3. అ.
(సుధతాళము)

|		
స	రి	గ
రి	గ	మ
గ	మ	ప
మ	ప	ధ
ప	ధ	ని
ధ	ని	స̇
స̇	ని	ధ
ని	ధ	ప
ధ	ప	మ
ప	మ	గ
మ	గ	రి
గ	రి	స

ఖం. ఏకతాళము—5 అ.
(రతతాళము)

|
సరిగమప
రిగమపధ
గమపధని
మపధనిస̇
స̇నిధపమ
నిధపమగ
ధపమగరి
పమగరిస

సం. ఏకతాళము—9 అ.
(వసుతాళము)

|
సరిగమపరిగమప
రిగమపధగమపధ
గమపధనిమపధని
మపధనిస̇పధనిస̇
స̇నిధపమనిధపమ
నిధపమగధపమగ
ధపమగరిపమగరి
పమగరిసమగరిస||

ఇట్లు ఒక్కొక్క రాగమునకు ఐదేసి అలంకారముల చొప్పున ఏడురాగములలో ముప్పదియైదు అలంకారములు సంపూర్ణముగా వ్రాయుటయ్యెను.

స్వరస్థానములయొక్క ప్రమాణములు

ఓ సంగీత విద్యార్థులారా !

ఈ గ్రంథము రాగస్వరావళి మొదలగునవి సాధకము చేయుటకు, ఆ రాగముయొక్క స్వరస్థానములను బాగుగ గుర్తెఱిగిన ఉపాధ్యాయులవల్ల నేర్చుకొనవలయునని జెప్పియుంటిని. అట్టి ఉపాధ్యాయులు తటస్థించనియెడల మీ కోర్కె నిష్ఫలమేగదా? కాన, అట్టి కొరత నివారింపబూని, మీకై మీరే ఆయా రాగముల యొక్క స్వరస్థానములను గుర్తెఱిగి సాధకము జేసుకొనులాగున ఈ క్రిందివాటి ప్రమాణములను ఏర్పఱచియున్నాను.

అది యెట్లనగా;

ఈ గ్రంథములో 13–14 పేజీలలో జెప్పబడిన శ్రుతి కొలత ప్రకారము శ్రుతి జేసుకొని, పిమ్మట ఒక కాగితపు పేలికను కత్తిరించి, ఆ కాగితముచే ఫిడిలు మెట్టువద్దనుండి పీటవరకు కొలచి, ఆ కొలచిన కాగితమును మూడు భాగములుగ మడచి అందులో మూడవ భాగమగు కాగితమును తిరిగి ఎనిమిది భాగములుగ మడచి, మడతలు తెలియునట్లు పెన్సలుతోగాని, ఇంకుతోగాని, గుఱుతులు జేసికొని సదరు 8 భాగములుగ మడచిన కాగితములో, ఫిడిలు మెట్టువద్దనుండి ఒకటిన్నర భాగము శుద్ధరిషభమునకును, సదరు మెట్టువద్దనుండే మూడవభాగము చతుశ్రుతి రిషభము శుద్ధగాంధారమును ఈ రెంటికిని, నాల్గవభాగము షట్శ్రుతి రిషభము సాధారణ గాన్ధారమును ఈ రెంటికిని. ఐదవభాగము అంతర గాంధారమునకును ఆఱవభాగము శుద్ధమధ్యమమునకును, ఏడవ భాగము ప్రతి మధ్యమమునకును ఎనిమిదవభాగము పంచమమునకును, ఇవ్విధంబున ఫిడిలు పలకల మీద గుఱుతులు వేసికొనవలయును.

శ్రీరస్తు

సంగీతప్రథమబోధిని

పిళ్ళారిగీతములు

15 వ మే. మలహరిరాగము - రూపకతాళము. 6 అ. ౦ ।

మాయామాళవగౌళ రాగజన్యము - గణపతి గీతము

శు శు శు … అం

ఆరో. స రి మ ప ధ స … అవ. స ధ ప మ గ రి స

దె - దె - ఉ ।

---

1. మప - ధస సరి । రి స - ధపమప । రిమ - పధమప । ధప - మగరిస ।
శ్రీఇ - గణనాథ । సింధు - ఉరవర్ణ । కరు - ణసాగర । కరి - వదఅన ।
సా - రిమగరి । సరి - గరిసా । రిమ - పధమప । ధప - మగరిస॥సా
లం - బోదర । లకు - మికరా । అం - బఅసుత । అమ - రవినుత॥లం॥
మప - ధససరి । రిస - ధపమప । రిమ - పధమప । ధప - మగరిస॥సా॥
సిద్ధ - చఅరణ । గణ - సెఎవిత । సిద్ధి - వినయక । తెఎ - నమొనమొ॥లం॥
మప - ధససరి । రిస - ధపమప । రిమ - పధమప । ధప - మగరిస॥సా॥
సక - లవిద్యఅ । ఆది - పుఉజిత । సఅ - ర్వోఒత్తమ । తెఎ - నమొనమొ॥లం॥

మలహరిరాగము - రూపకము. 6 అ. - మహేశ్వర గీతము ౦ ।

దె - దె - ఉ ।

---

2. ధప - మగరిస । రిమ - పధమప । ధరి - రిస ధప । ధప - మగరిస ।
కుంద - గౌఉఉర । గౌఉ - రిఇవర । మం - దిరా అయ । మాఅ - నమకుట ।
సా - రీరీ । ధప - మగరిస । సరి - మాగరి । సరి - గరిపా॥
మం - దారా । కుసు - మాఅకర । మక - రందం । వాఅ - సితువా॥
ధప - మగరిస । రిమ - పధమప । ధరి - రిసదప । ధప - మగరిస॥
హేమ - కుఉఉట । సిం - హాఆసన । విరు - పాఅఅక్షు । కరు - ణాఅకర॥
సా - రీరీ । ధప - మగరిస । సరి - మాగరి । సరి - గరిసా॥
మం - దారా । కుసు - మాఅకర । మక - రందం । వఅ - సితువా॥
ధప - మగరిస । రిమ - పధమప । ధరి - రిసధప । ధప - మగరిస ।
చంద - మాఅఅమ । మం - దాఅకిని । మంది - రాఅఅయ । మాఅ - నమకుట ।
సా - రీరీ । ధప - మగరిస । సరి - మాగరి । సరి - గరిసా॥
మం - దారా । కుసు - మాఅకర । మక - రందం । వాఅ - సితువా॥

మలహరిరాగము - త్రిపుటతాళము. 7 అ. - విష్ణుగీతము ।౦౦

దె-త్రే।-2-దె-ఉ-దె-ఉ।

3. ధ స స-ధ ప మ ప । దధప -మమపా । దధస - ధపమప । దధప - మగరిస ।
కె ర యూ-ౌ ఇ ర ను । కెరెగె - జ అ గ్లీ । వరవ - పడెదవ ।రంంతి-కౌఅణిరో।
స రి రి-స రి స రి । దధప - మ గ రిస । ధపధ - సాదప । దధప -మ గరి స॥
హా రి యా-క రు ణదో । శాఆద- భఅగ్యవ । హారిస - మార్పణె।మాఅడి-బతుకిరో।
ధ స స-ధ ప మ ప । దధప - మమపా । దధస - ధపమప । దధప-మగరిస ।
శ్రీ ఇ పు-ర ం ందర । విఠల - రాఅయా । చర ణ - కమలవ । నోఒడి-బతుకిరో।
స రి రి -స రి స రి । దధప - మ గ రిస । ధప ధ - సాధప । దధప -మగరిస ॥
హా రి యా-కరు ణదో । శాఅద-భాఅగ్యవ । హారి స - మార్పణె।మాఅడి-బతుకిరో॥

మలహరిరాగము—త్రిపుటతాళము. 7 అ. విష్ణుగీతము ।౦౦

దె-త్రే1-2-దె-ఉ-దె-ఉ।

4. రి స ధ-సా సా । మగరి- మమపా । సధా -ధపమప । దధప -మగ రిస ।
ప దు మ-నా భా । పరమ- పురుపా । పరం -జ్యోఒఒతి।స్వరూఉ-పఅఅఅ।
వి దు ర -వం ద్యా। విమల- చ రితా । విహం -గా అఅది ।గో ఒహ-ణాఅఅఅ।
ప మ ప-ధస ధస । రిసధ - సస ధప । దధప -పాప్ప మ । రిమ మ - పాపా ।
ఉ ద ధి-ని వా స ।ఉరగ - శయఅన ।ఉఉన్న-తోన్న త । మహిఇ- మాఅ ।
ద ధ ప - పా ప్పమ । రీ మ -మగ రి స । సాస్స - దధధప । పాప్ప-మగరిస।'రి॥
యా గుకు - లో త్త మ । యజ్ఞ -ర అక్ష క । య జ్ఞ - శిఇక్షక । రామ- నాఅఅమ॥ప
ధ సా - ధప మప । దధప - మగ రి స । రి సా - ధపమప । దధప-మ గ రి స ।
వి భీ - షణ పాఅ । లకౌఅ-నమొనమొ। ఇ భా -వరదాఅ।యకౌఅ-నమొనమొ।
ప మ ప - ధసధ స । రిస ధ-ధ స ధప । దధప - పాప్పను ।రిమమ- పాపా ।
శు భా అ - ప్రదసుమ। నోఒర -దాఅఅసు। శేంద్ర - మనో ఒ రంజనా-నాఅ ।
ద ధ ప - పాప్పమ । రీమ -మ గ రిస । సాస్స - దధధప ।పాప్ప -మగరిస॥రి॥
ఆ భి ఇ - న్నావవు । రంద -ర అఅవి । ర ల్ల - భఅల్లరె రామ -నఅఅమ॥ప॥

29 మే జన్యము. శుద్ధసావేరిరాగము—త్రిపుటతాళము 7 అ. ।౦౦

చ శు చ
ఆరో. స రి మ ప ధ స — అవ. స ధ ప మ రి స

దె-త్రే1-2-దె-ఉ-దె-ఉ।

5. రి మ రి-రి స ధ స । సా స్స-ధ పమప । దధ స -ధాధప । పమరి -దధధప।
అ ఆ న-తే ఎ క ర । వు న్ని -బాఒలతి । స క ల -శా స్త్ర పు। రాఅణ-ధీఇనంం।

పాప్ప ద ధ ధ ప। పాప్ప -మ పధప । ప మ రి-స రి స రి। పమప - స రి స రి।
తా ళ - ధీ ఇనం౦ । తా ళ -ప రిగతు । శేఎరె -శె ఎ ఎ ఎ। ఎఎఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ।
పప ధ -పప మరి । రి స రి _ మామా । ధపధ -సా సా । రిరి సం - ధ ప మ ప।
ఎ ఎ ఎ -ఎఎ ఎ ఎ । సే ఎతు - వా హా । ప రి గ -తం నం । జటాఅ-జూఉఉ ట।
ద ధ సం-ధా ధ ప । ప మ రి - దధధప । పాప్ప -దధధప । పాప్ప-మ ప ధ ప।
స క ల-శా స్త్ర పు। ర అ ణ - ధిఇనం౦ । తా ళ -దీ ఇనం౦ । తాళ - ప రి ఘుతు।
ప మ రి-స రి స రి । ప మ ప - స రి సరి । పప ధ -పప మ రి । రి స రి- మా మా ।
రెఎ రె-ఎ ఎ ఎ ఎ। ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎఎఎ । ఎ ఎ ఎ -ఎ ఎ ఎ ఎ। సెఎతు- వా హా ।
ధ ప ధ-సా సా॥
ప రి ఘు తం నం॥

ఘనరాగగీతములు

36 మే. జన్యము 1. నాటరాగము—ఆదితాళము 8 అ. ౧౦౦

గణపతి గీతము

షడ్జం శు షట్కా
ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని సం   అవ. సం ని ప మ రి స

దె-వ్రే1-2-ఠ- దె-ఉ దె.ఉ ।

1. సం సం ని ప- ప మ గ మ । ప సం సం ని - ప సం సా । స మ మ మ - రి గ మ ప।
హా రి హర- వి ను ఉ త । అ మ ర పు - జ తు శే । వ అ మ న - రుఉఉ ప।
మ మ రి స- స స ని ప । ధ ని స రి - స స రీ । సం సం ని ప - మమ రి స।
ఏ ఎ ఎక- దం౦౦ ం త । చ తు రుఉ - ర్భుజయ । లం బో ఒ - ధరు ఉరె।
మ మ మ రి- రి స స స । నీ ప మ - పా పా । ప సం సం ని - ప ని ప మ।
స క ల సి- ఇ ద్ధి ప ల । దా య కు - శే శే । ప అ శం౦౦ - కు శ ధ ర।
గ మ ప ని- ప ప సా । స మ మ మ - రి గ మ ప । మ మ రి స - స స ని ధ।
ధి శా అ ను- ధ రు శే । వాఅ మ న - రుఉ ఉ ప। ఎ ఎ ఎ క - దం౦౦ ం త।
ధ ని స రి- స స రీ । సం సం ని ప - మ మ రి స॥
చ తు రుఉ- ర్భుజయ । లం౦౦ బోఒ - ధ రుఉరె ॥

2. నాటరాగము—ఏకతాళము - గౌరి గీతము. ।

దె వే1-2-3 ।

సం సం సం ని । ప సం సం ని । ప మ గ మ । ప సం సం ని
అ మ రీ ఇ । క బ రీ ఇ । బాఅ అ ర । భ్రమ రీ ఇ
ప ని సం రి । సం సం సా । ప ని సం రి । మ రి సం రి
ము ఖ రీ ఇ । కృ తం ం ం । దూఉ రీ ఇ । క రో ఒ దు

స̇ స̇ స̇ ని । ప ని స̇ ని । ప స̇ ని ప । మ మ రి స॥
దురితం । గౌరీశ । చరణ । పంకజం॥

15 మే. జన్యము 3. గౌళరాగము—రూపకతాళము. 6 అ.
శ్రీరామగీతము ౧।

శు అం శు కా
ఆరో. స రి గ మ రి మ ప ని స̇   అవ. స̇ ని ప మ గ మ రి స

దె - దె - ఉ ।

రీ - రి స ని̣ స । రి మ - రీ రి స । మ రి - పమగమ । రిగమ - రి రి స ।
శ్రీ - ర అ అ మ । చ ం - ం ం ద్ర । స అ - కెఎ ఎత । పురవ - అ అ స ।
స రి - రి స ని̣ ప̣ । ని̣ స - రీ రి స । పమప- రి రి స । రి రి - మమగమ।
ముని - జ న మ అ । న స - హంంస । నిఖిల - లొాఒ క । ప అ - అల నధు।
రి రి - రి స ని̣ స । రి రి - రి సరిమ । స ని̣ - స రిమరి । ప మ - రి రి సా ।
రి ఇ - ఇ ఇ ఇణ । క ఉ - సఆల్యఅ। భాఅ - అఅఅగ్య। రు ఉ - ఉఉపా ।
రీ - మమ పా । ప ప - మగమా । రిరిమ - గా మ । రి మ రి రి సా ।
దా - శ ర థే । పు ఉ - రయమే । వఅం ఛా ం । త వ - వ ం దే ।
రి మ - రి ప ప మ । రిసమరి- ప మ । రి మ - పనిమప । స రి - మప నిస ।
ప అ - ద క మల । మనిశం- ం ం । కృప - ఆఅళొఒ। గ అ - సఫ ణితి ।
సా - రి మ రి మ । ప ని - స̇నిపమ । రిపమ - రి గ మ । రి స - మ రి రి స ।
మా - క లఇయ । ము ద - మతులం। దెఎహి- మెఎ ఎ । భొఒ - ఒఒఒ ఒ ।
స రి - రి స ని̣ ప̣। ప̣ ప̣ - రి రి రి స । రి రి - పపమమ । రి మ రి రి సా ॥
స్వఅ - ఆఅఅమిణ। ప అ - లయమం। గురు -ముఉఉర్తి। నఅ అమ కం ॥

29 మే. జ. 4 అరభిరాగము—త్రిపుటతాళము. 7 అ. శ్రీరామగీతము ౧౦౦

చ శు చ కా అం
ఆరో. స రి మ ప ధ స̇   అవ. స̇ ని ధ ప మ గ రి స

దె-ద్రే1-2 దె-ఉ-దె-ఉ ।

పా ప-మ మ పా । మగరి -సరిమగ । రి రి స - ధ̣ధ̣రి స । రీ , - రీ స రి ।
శే రె శ్రీ ఇ రా । అఆమ -చంంం । ం ం ం - ం ం ం ం । ద్రా,- అ రఘు ।
మ గ రి రి స సా । పమమ -పాపా । పమ ప - మ గ రిరి । మగరి- స రి సస।
వం ం శ-తి ల కా ।రాఅఘు -వేంద్రా। అఅ అ - అ . . . । అ . .- అ . . . ।
ధ̣ ధ̣ రి -స రి స స । ధ సా -దధ̣ధ̣ప̣। ప̣ప̣ ప̣ - ధ̣స సా । రి స రి-మ గరిరి ।
అ . . -అ . . . । అ ఆ -శ్రితజన। పాఒమ - కుఉరే । సీ ఇఇ- తఅఅమ।
మ గ రి -మమ పమ । పా ప -పా పా॥ ప మ ప- ధస̇ స̇రి । మగరి - స̇రి సస ।
నొ ఒ ఒ -రంం జమ । శే రె -ధీ రా ॥ రాఅ వ-ణాఅసుర । అంంత - కుఉరేఎ।

దధరి-సరిస స । ధ సస - దధధప। పమప -ధ స సా । సాప-దధధప ।
అఅఅ-య్య య్య । అఅఅ య్యయ్య । అఅఅ -ఇయ్యారే। దీన-జనమం ।
పమప -మగరి స ॥పాప॥
దఅర -మఅమ వ ॥రేరె॥

5. మోహనరాగము—రూపకతాళము 6 అ. - సరస్వతి గీతము. ౦ ।

చ అం చ
ఆరో. స రి గ ప ధ స — అవ. స ధ ప గ రి స.

దె - దె - ఉ ।

గ గ - పా పా । ధ ప - సా సా । రి స - ద ధ పా । ధ ప - గ గ రీ
వ ర - వీ ణా । మృదు పాణీ । వ న - రుహ లో । చ ను - ర అణీ ।
గ ప - ధ స ధా । ధ ప - గగ రీ । గ గ - ధ ప గా । ప గ - గ రిసా ।
సు ర - చి ర బం । భ ర - వెఎ ణీ । సు ర - ను త కొ । ల్యఅ - అ అ ణీ ।
గ గ - గ గరిగ । ప గ - పా పా । గ గ - ధ ప ధా । ధ ప - సా సా ।
ని రు - ప మశుభ । గు ణ లో లా । ని ర - త జయా । ప్రద - శీ లా ।
ధ గ - రి రి స స । ధ స - దధధప । గ ప - ధ స ధప । ధ ప - గగ రిస ।
వ ర - ద అప్రియ । రంగ - నఅయకి । వ ం - ఛి త ఫ ల । ద అ - అఅయకి ।
స గ - గా గా । గ రి - పగ రీ । స రి - స గ రి స ॥గగ॥
స ర - సీ జా । స న - జన నీ । జయ - జయజయ ॥వర॥

28 మే. జన్యము 6. కాంభోజిరాగము—చ॥ త్రిపుట లేక ఆదితాళము 8 అ. ౧౦౦

చ అం శు చ కై
ఆరో. స రి గ మ ప ధ స — అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

దె-త్రే1-2-రి - దె-ఉ దె-ఉ।

సా ని ప - ధ ధ సా । ధ స రి గ - మ గ గ రి । స రి స స - ని ని ధ ప ।
మం ద ర - ధ అ రే । మొఒకుము- ర అ అ రె । ద ఇత్యను - ల ం త క ।
ద ధ ప మ - గ మ పా । గ ప ధ స - ని ని ధ ప । ద ధప ప - మ గ రి స ।
ప అ వ న - ముఉ ర్తే । ప ద శు భ - రె ఎ ఎ ఖ । ము కుటము - యుఉఉర ॥
గ ప ప ధ - ధ స స రి । రి ప మ గ - రి గ రి స । స రి స స - ని ని ధ ప ।
అ అ అ అ - అఅఅఅ । అఅఅఅ - అ అఅఅ । ద ఇత్యను - ల ం త క ।
ద ధ ప మ - గ మ పా । గ ప ధ స - ని ని ధ ప । ద ధ ప ప - మగరిస॥సా॥
ప అ వ న - ముఉ ర్తే । ప ద శు భ - రె ఎ ఎ ఖ । ముకుటము-యుఉఉర॥మం॥

29. మే. 7. ధీరశంకరాభరణరాగము—మత్యతాళము 10 అ. ।০।
రామగీతము

చ అం శు చ కా
ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని సి అవ. సి ని ధ ప మ గ రి స.

దె ద్రు1-2-3- దె-ఉ దె. ద్రు1-2-3 ।

స ని సా - ధ ని సి ని ధప । మగమపధప - మగ రిస । ససపా - మగమరిగా ।
శ్రీ ఇ గో - వి ం ం దాఅఅఅ । హరెఎఎమధు- సుఉథన । వనమా - అఅఅఅలా ।
స స సా ని సి - ధ నీ సి । రీ సి ని - ధ ని సి నిధప । సాసాసా-సి ని ధ ప ।
గ రు డా ధ్వజ - ము కుం ద । శ్రీధ ర - శ్రిఇరఘుపతె । స ం ం ం- క ర ష ణ ।
మ గ మ పాప్ప- మ గ రి స । రి రి ని - సిసిధ-నిపప-ధ ।ధమ-ప పగ-మమరిగా ।
సుం ద రా ం గ - జ య జ య । శ్రి ఇ ఇ -రఅమ-సిఇఇ-తా। అభి-రఅఅ- మఅఅ అ ।
స రి గమ పా - ధ ని సా । రి రి సి ని ధప- మగ రి స ॥ సని ॥
మ అ అ అ అం - ప అ హీ । ప అ ట్టఅ అ భి- ర అ అమ ॥ శ్రిఇ ॥

20 మే. జన్యము 8. భైరవిరాగము—ధ్రువతాళము. 14 అ. ।০।।
శ్రీరామగీతము

చ సా శు చ కై శు
ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని సి అవ. సి ని ధ ప మ గ రి స.

దె-ద్రు1-2-3 దె-ఉ-దె-ద్రు1-2-3-దె-ద్రు1-2-3।

గ రి గ మ పా -మ గ రిగ-మ ప మా । పధనినిధప- మనిధప - మ గ రి స ।
శ్రీ ఇ ర అమా -చ ం ద్ర అ-శ్రి త పా । అరిజఅఅత - సమఅఅ - అ అ అస్త ।
ప రి ప-ప మ ప -గ రి గ మ- గ గ రి స । రి రి గ గ - మమగగ - రిగమపమమ ।
క అ అ-శ్యఅ ణ -గు ణ అ భి - ర అ అమ । సిఇతఅ - ముఖఅం-భొఒఒఒరుహ।
ప ద ధ-ని ని సి -ప ధ ని సి - ని గ రి సి । నిరిస-గరిస - నినిధమ -ప ధనిసి ।
చ ం చ-రి ఇ ఇ -ఇ ఇ ఇ ఇ - ఇ ఇ ఇకు । నిరం-తరం - మంగళ -మఅఅత ।
ప ధ ప-సి ని సి -ప ధ మ ప - మ గ రి స ॥ గరి ॥
నొ ఒ ఒ-తుఉ ఉ -ఉ ఉ ఉ ఉ - ఉఉ ఉఉ॥ శ్రీఇ॥

20 మే. జన్యము 9. ఆనందభైరవిరాగము—ఏకతాళము 4 అ. ।

అంబా స్తుతి గీతము

చ సాఖు చ కై

ఆరో. స గ రి గ మ ప ధ ప ని ṡ అవ. ṡ ని ధ ప మ గ రి స

దె-త్రే1-2-3 -

ని ధ ని ṡ - ṡానిṡ - ġṙṡని - నిధపమ - పపపధ - నిధపమ -
క మ ల సు - లోచని - విమలత - టఅకిని - మర అళి - గ అమిని -
మ ప ప మ - గరిసా - సా స్రీ - సగగమ - గమపమ - గరిసా ॥
క రి హర - మఅధ్యే - బింబా - అఅనన - విధుమం - డలరే -
పా మగ - మాగరి - గాఽన్ని - సాసా - పపమగ - మమగరి -
చ ం ద న - కుంకుమ - సంకలి - తా ఆ - పరిమళ - కఅస్తురి -
గ గ రి ని - సాసా - సగరిగ - మగమా - పనిధని - పధనిṡ -
తి ల క ధ - రేరే - జఆఅజి - శఅయ్యా - కచకుచ - ఘనజఘ-
ġ ṙ ṡ ని - నిధపమ - పపపధ - నిధపమ - మపపమ - గరిసా
న అ అం - భోఒఒజ - మరఆళి - గఅమిని - కరిహర - మఅధ్యే ।
సా స్రీ - సగగమ - గమపమ - గరిసా ॥ నిధ ॥
బిం బా - అఅనన - విధుమం - డల రే ॥ కమ ॥

15 మే. జన్యము 10. సావేరిరాగము—రూపకతాళము 6 అ. ంౌ

రామ గీతము

శు శు శు కా అం

ఆరో. స రి మ ప ధ ṡ అవ. ṡ ని ధ ప మ గ రి స

దె - దె-ఉ -

ధ̣స-రిమమా - మగ-గారిస - గా-రిరిగా - రిరి-సధ̣సా -
జన-కసుతా - కుచ-కుంకుమ - పాం-కితలాం - చను-రెపరే -
దధ-పమపా - పమ-గరిసరి - పమ-గరిరిమ - గరి -సాసా -
బలి-హారురే - ఖగ -వఅహాన - కం-చిఇపురి - నిల-యా ఆ -
రిరి -సాని̣ధ̣ - సరి -మాగరి - మా-పధపమ - పధ-పాపప -
కరి -రాక్షక - భుజ-వీక్రమ - కౌ-మితఫల - దఅ-ఆయక -
రిరి -మమపప - ధప-ధపమా - పధ-సానిధ - నిధ-పధమా -
కరి -వరదఅ - కఅ-ల్యఅణా - పెరుం-దేవిమ - నొఒ-హారురే-
ధప-మగరిస - రిమ-గరిసా ॥ ధ̣స ॥
కరి -గిరినిఇ - వఅ-అసురే ॥ జన ॥

65 మే. 11. మేచకళ్యాణిరాగము—త్రి॥ త్రిపుటతాళము 7 అ. 100

విష్ణుగీతము

చ అం ప్ర చ కా

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స̇ అవ. స̇ ని ధ ప మ గ రి స

దె-వే1-2 - దె-ఉ దె-ఉ ।

స̇ స̇ స̇ - ని ధ ని స̇ । నిధప - ధపమప । గమప - పదధని । ధపమ - పగరిస ॥

క మ ల - జా అ ద ళ । విమల - సునయన । కరివ - రదకరు । ణంబు - ధేఎఎ ।

ధ̣ ధ̣ ధ̣ - గ గ గా । మపా - మగరిస । రీ , - సా , , । గమప - మపధప ।

క రు ణ - శ ర ధే । కమ - లఅఅఅ । కాం - తా , , । కెఎశి - నరకాఅ ।

ని ధ ప - ధ ప మ ప । గమప - పదధని । ధపమ - పగరిస । ధ̣ధ̣ధ̣ - గగగా ।

సు ర వి - భే ఎ ద న । వరద - వెఎలఅ । సురపు - రొఒత్తమ । కరుణ - శరధే ।

మ పా - మ గ రి స । రీ , - సా , , ॥ స̇స̇స̇ ॥

క మా - ల అ అ అ । కాం - తా , , ॥ కమల ॥

లక్షణగీతములు

29 వ మే. జన్యము 12. హంసధ్వని రాగము

త్రి॥ త్రిపుటతాళము 7 అ. 100

చ అం కా

ఆరో. స రి గ ప ని స̇ అవ. స̇ ని ప గ రి స

దె-వే1-2-దె-ఉ-దె-ఉ ।

స రి గ- రి-, స-ని । సగరి - ససని । పనిస - రిసరిగ । పగరి - గరిసని

అ రె ఎ- దా క్షీణ । ద్వాఅర- కఅఅఅ । పురని - వఅఅస । శ్రీఇర - అజగొఒ

స రి రి- సా సా । నిసా - రిగరిస । గరిస - నిసరిగ । పగప - గరిసరి

ప అ లు- రే రే । చతూ - శ్రుతిరిష । భఅఅ - అంతర । గఅఅం - ధఅఅర

గ రీ - స ని సా । రిగా - సరిగా । పగప - గరిగప । నిపని - పగరిగ

చ తూ - శ్రుతి ధై । వతా - స్వరకొ । కలిని - షఅఅద । ఇతర - శుఉఉద్ధ

ప నీ - స స స ని । సనిస - ససని । పనిస - పనిసని । సాస - సనిపగ

అ ఆ - రొఒఒవా । అవరొ - ఒఒఒవా । మదవ - అఅర్జిత । సాగ్ర-హాంంన్యల

వీ ని- ప గ రి స । రిగప - గరిసని । సరిరి - ససరిరి । గపగ - రిసరిగ

సా అ- అ అ అంశ । త్రిపుట-యుఉఉక్త । ధిఇర - శంకర । అభర - ణమ్మేఎళ

గ రి స- ని స రి స । రిసని - పనిసని । సరిగ - పనిసని । పగరి - సనిపని

జ ని త- హాం స అ । ధ్వఅని - రఅఅగ । మనధ - అఅరయు । శ్రిఇఇ - రఅఅమ

స రి గ- రి రి సా ॥

న మొ ఒ- నఅ మో ॥

13. ఆనందభైరవి రాగము - త్రి॥ త్రిపుటతాళము. 100

స-చరి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని. 20 వ. మేళకర్త నఠభైరవి జన్యము

ఆరో. స గ రి గ మ ప ధ ప ని సఀ అవ. సఀ ని ధ ప మ గ రి స

దె-త్రే1-2 దె-ఉ-దె-ఉ -

స గ రి గ మ గ రి - గ గ మ గ రి స ని - స మా మ గ రి ని - స గ మ మా మా -
అ రె ర ఘువి ఇ ర - ర ణ శు ఉ ఉ ఉ ర - శీ ఈ త అ మ నో - హా రు ఉ రే రే -
గ గా మ గ రి స - ని సా గ రి స రి - సా ని గ రి స రి - సా ని ధ ప ధ ప -
చ తు శ్రు తి రి ష - భ సా ధ ఆ ర ణ - గా అం ధ అ అర - కై శి కి ఇ స్వ ర -
ష ని ని సా సా - సా మ గ రి గ మ - ప మా గ రి స రి - స గ రి గ మపమ -
యి త ర శూ ద్ధా - ఆ అ రో హా సం - పు ఊర్ణ వ అ క్ర - అవరోఒఒఒహా -
పా ధ ప ని స ధ - ప ప స సా ని ధ - ప సా ని ధ ప మ - ప ధ ప ని సనిధ -
స ం పు ఉఉ ర్ణా - స అ గ్ర హాం న్యఆ - స ఆ ఆ అం శ - త్రిపుటయుఉఉ క్త-
ప ప ధ ప మ గ రి - స గ రి గ మ ప మ - ప సా ని ధ ప మ - పా మ గ రి సని -
న ఠ భై ఇ ఇ ర వి - మ్యే అ అ ళ జ ని త - అ ఆ నం ం ద - భై ర వి ర అ గ -
స గ రి గ మ ప ధ - స ని స ని ధ ప మ - గ గ రి స రి సా ॥
మ వ ధ అ అ ర య - శ్రి ఇ ఇ ర ఆ అ మ - న మొ ఒ న అ మో ॥

14. ఖరహరప్రియరాగము - త్రి॥ త్రిపుటతాళము. 100

స-చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని. 22 వ. మేళకర్త.

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని సఀ అవ. సఀ ని ధ ప మ గ రి స

ని ధ ని ప మ ప ధ - ధ ని స ని ధ ని స - రి రి గ మ గ రి స - ని ధ ని స ని సా -
అ రె ఎ జ అ న కి - ర అ అ మ అ అ ణ - భ క్త జ న భ య - ని వ అ ర ణు రే -
రి రీ స ని స రి - స సా ని ధ ని స - నీ ధ ప మ ప ధ - ని ని స ని ధ ని స -
చతూశ్రుతి రి ష - భ సా ధ అ ర ణ - గా అం ధ అ అర - చతుఉశ్రుతిదై ఇ -
రి రి గ గ మ గ రి - స ని ధ ని స రి గ - మ గ రి స ని స స - సా రి స రి గ మ -
వత అ స్వ ర కై ఇ - శి కి ని ష ఆ అ ద - ఇ త ర శు ఉ ఉద్ధ - ఆ అ రో ఒఒహా -
గ రి స రి గ మ ప - ధా ని ధ ప ధ ని - సా స ని ధ ని స - ని ధ ప ధ నిసని -
అవ రో ఒఒ ఒహా - సం ం పు ఉ ఉర్ణ - సా గ్ర హాం న్యఅ - స అ అ అ అంశ -
స స ని ని ద ధ ప - మ గా మ ప ధ ని - ధా ప మ గ రి స - ని ధ ని స రిగమ -
త్రిపుటయుఉఉక్త-మ్యే ఆ ళ అ అ ధి - కా అ అ అ అ ర - ఖరహారఅప్రియొ -
ప ప ప మ మ గ రి - స రి గ మ ప ధని - సని ధ ప మ గ రి - స రి రి స రి సా ॥
ర అ అ అ అ అ గ - మవ ధ అ అ రయ - శ్రీ ఇ ఇ ర అ అమ - నమొఒనఅమో ॥

జతిస్వరము

28 వ మే. హరికాంభోజి జన్యము
స-చరి-అంగ-ప-చధ-స

మోహనరాగము - ఆదితాళము

ఆరో. స రి గ ప ధ స̇
అవ. స̇ ధ ప గ రి స

	! 4 అ. దె - ద్రుే1 - 2 - 8	O దె - ఉ	O దె - ఉ
ప॥	సా , ,- , , ధా - పా గా - రీ ధా	పా , , - , , గా	రీ సా - ధా రీ
	సా , ,- , , ధా - పా ధా - సా రీ	, , గా - , , పా	, , ధా - , , రీ
చ॥ (1)	రి̇ రి̇ గ̇ - స̇ - స̇ రి̇ - ద ధ - స̇ - పపధ-గగప-రి	రి గ-సరి - రిగ గప	పద-ధస- దద రీ ॥
(2)	దాదస̇ - , ప ప ధ - గా గ ప - , రి రి గ	సా సరి - , గ గ రి	పా పగ- , ధపరి ॥
(3)	దాధగ̇ - , రి రి గ - పా ప రి̇ - , స̇ స̇ రి̇	గా గస̇ - , ద ధ స̇	రిప గద- పస̇ధరి ॥
(4)	సా రి̇గ̇ - రి̇ స̇ రీ̇ - స̇రి̇స̇ ధ - సా - ధ స	ధప ధా - గ ప ప ధ	ధస̇ ధరి- రీ , , ॥
	రిరి గధ - , స̇ స̇ రి̇ - పా- ద ద - స గా - ప	పద రీ - గ గ ప స	రిప గధ- పస̇ధరి॥
(5)	సా రి̇గ̇ - రి̇ స̇ రీ̇ - ధస̇ ధ రి̇ - , రి̇ స̇ రి̇	స̇గా̇గ̇ - రి̇ గ̇ రి̇ ప̇	,ప̇ గ̇ ప̇- రి̇గా̇గ̇ ॥
	స̇రి̇గ̇స̇ - , ధ ప - ప-ధస పా- గ రి - స రి	గసా , - రీ గా	గపపధ - దస̇ధరి॥
(6)	రీ̇ , , - , , - స̇ రి̇ - రి̇ గ̇ స̇ రి̇ - ధ స - ప ధ	రీ̇ , , - , , - ధ స̇	స̇రి̇ధస̇ - పదగగ
	ధా , , - , , - గ ప - ప ద గ ప - రి గ స స	రీ , , - , , - రి రి	దా , , - , ,-దద
	రీ̇ , , - , , - రి̇ రి̇ - ధా̇ , , - , , - స̇ ధ̇	గ̇స̇రి̇గ̇ - స̇రి̇ ధ స̇	పధగప- ధస̇ ధరి ॥

స్వరజతులు

1. ఖమాస్ రాగము - ఆదితాళము

28 వ మేళకర్త. హరికాంభోజి జన్యము

రచయిత: శ్రీ చిన్నికృష్ణదాస

ఆరో. స మ గ మ ప ధ ని సా (శు అం శు చ కై)

అవ. సా ని ధ ప మ గ రి స (కై చ శు అం చ)

	⊢ 4 అ. దె - ద్రె 1 - 2 - 3	O దె - ఉ	O దె - ఉ
ప॥	సా , , - సా నీ - ధా పా - , మ గా	మా , , - , , గా	మా పా - , ధా ని ॥సా॥
	సా అఅ - అం బ - శి వా - అ య న	వే ఎ ఎ - ఎ ఎ రా	జీ త - అ గి రి ॥సా॥
అ॥	సా , రి - నీ , స - ధా , ని - పా , ద	మా , ప - మా , గ	మా , ప - దా , ని ॥సా॥
	శాం భ - వీ ఇ మ - నో ఒ హ - రా అ ప	రా అత్ప - రా అక్ప	పా అ క - రా అశ్రి ॥సా॥
చ॥ (1)	సా రీ - సా ని నీ - సా ని ద - దా నీ	ద ప మా - దా మ గ	స మా గ - మ ప ధ ని ॥సా॥
	నీ వే - గు రు దై - వం బ ని - ఏ వే	ళ ను సే - విం పు చు	స దా మ - ది ని శి వ ॥సా॥
(2)	స రి సని - సా , , - ని స ని ద - నీ , ,	ధ ని ధ ప - ధా , ,	ప ద ప మ - పా , ,
	ప ర మ ద - యా అ అ - ని ధి వ ను - చు ఉ ఉ	మ రు వ క - నా అ అ	హృ ద య ము - న అ అ
	స స స స - మ మ మ మ - ప ప ప ప - ద ధ ద ధ	ని స ని స - ని ద పా	ధ ప మ గ - మ ప ధ ని ॥సా॥
	మ హా దే వ - మ హా ప్ర భో - సుం ద ర - నా అ య క	సు ర వ ర - దా య కా	భ వ భ య - హా ర శి వ ॥సా॥

(3) ధ స నిద - పమ గ మ- పా , , - ప ద నిద	ప మ గ గ - మా , ,	స ని ధ ని - ద పధని ‖సా‖
స్థిరమధు - రపు ర ము- న ఆ - వరములా	స గుహా రు- ని ఈ	ని ర త ము - సుదలచి ‖సా‖
(4) సా , , - , , స ని - ని ద ధ ప - పమ మగ	మా , , - , , ప ద	ని ద మ గ - మపధని
శ్రీ ఇ ఇ - ఇఇ శు భ - క ర శ శి - మకుటధ	రా అ అ - అఅ జయ	వి జ యత్రి - పురహార
సమగ స - సా సా - స రి స ని - నీ నీ	ని స ని ద - దా ధా	ప ధ ప మ - పా పా
శ్రితజ న - లో లా - ద్భుత గుణ - శీ లా	కృతని త - పా లా	ప తి తు ని - వే ళా
సమా మ - గపా ప - మ దా ధ - ప నీ ని	ధ రీ రి - ని సా స	ని స ని ద - పా , ,
మ దంబ - ల ర ం గ - ప దా బ్జ - ములందు	ప దంబు - లు జేర్చ	ప శు ప తి - నీ ఈ
మా పమ - పా ద ప - దా ని ద - నీ స ని	సారి స - రీ స ని	స రి సా - నిధ పమ
జ్ఞా న ము - ధ్యానము - స్నానము - మానము	దానము - మానము	అ భి మా - నమనుచు
గ మ పధ - ని స నిరి - సా , , - స రిని స	ధ ని ప ధ మా , ,	ధ ప మ గ - మపధ ని ‖సా‖
క ని క ర - మున చర - ణ ం ం ం - బులుగను	గొనుశ్శృతు లన్ , ,	ను తు ల శ - రణనుచు ‖సా‖

ఈ అయిదవ చరణము ఖండజాతి నడక, అగుటచే వ్రేలికి అయిదు అక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది.

(5) సా రి సా- నీ ధ నీ - సా ని ధా - పా , , ,	పాదనీ - దా ప మా	పా మ గా - మా , , ,
సారె సా- రె కు నీ - నా మ మం - త్రంంంంం	కోరినా - ను నీ పా	దా బ్జ మం - త్రంంంంం
మాగమా- పా మపా - దా ప దా - నీ ధ నీ	సా రిసా - నీ ధ నీ	సా ని ధా - మాపధా ‖సా‖
దాసుడౌ - చిన్ని కృ - ష్ణు ని కి - దిక్కు నీ	వే య ని- చొక్క నా	ధు ని న - మ్మకొని ‖సా‖

29 వ మేళకర్త. ధీర శంకరాభరణరాగ జన్యము

2. బిలహరి రాగము - ఆదితాళము

చ అం చ
ఆరో. స రి గ ప ధ స

కా చ శు అం చ
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

	I 4 అ. దె - ప్రే1 - 2 - 3	O దె - ఉ	O దె - ఉ
ప॥	సా , రి - గా పా - ధా సా - నీ ధా	పా ద ప - మ గ రి స	రి స ని ధ - సా , ,
	రా అ ర - వే ణు - గో ప - బా ల	రా జి త - స ఆ ద్గుణ	జయ శీ ఇ - ల అ అ
అ॥	సా , రి - గా పా - మా , గ - పా దా	రీ , సా - నీ దా	పా , మ - గా రీ ॥సా॥
	సా అ ర - సా క్షు - సే ఎ ర - మే మి	మా అ రు - బా రి	కో ఒర్వ - లే ర ॥రా॥
చ॥ (1)	సా , రి - గా గా - గా , , - , , రి గ	పా , ప - పా పా	పా , , - , , ధప
	న ం ద - గో పా - లా అ అ - అఅ నెఎ	నె ం దు - బో జా	లా ఆ - ఆ నీ ఇ
	సా , స - సా సా - గ రి స ని - ని ధ పా	ప దపమ - గరి రీ	గప మ గ - రి స రి గ ॥సా॥
	వి ం దు - రా రా - స దమ ల - మ ది తో	ముదమల - రగ నా	కెదురు గ - గదియెర ॥రా॥
(2)	ప ప పా - రి రి రీ - గ పమ గ - గా , ,	గ పమగ - మగ రిస	రి గ రి స - సా , ,
	ప లుమా - రునుగా - ర వము న - నిజ , ,	పి ల చిన - పలుకవు	న లు గడు - రా అ అ
	రి స ని ధ - సా , , - మ గ రి గ - పా , ,	ధ ప ధరి - సా , ,	రి స ని ధ - పమ గరి ॥సా॥
	క రి వ ర - దాఅఅ - మ రి మ రి - నా అఅ	యధరము - గ్రో , ,	ల ర క ని - కరముగ ॥రా॥

(8) పా , , - మగరిగ - ధా , , - మగ రిగ	పా , , - మగ రి గ	పా పా - పా , ,
రా అ అ - నగధర - రా అ అ - మురహార	రా అ అ - భవహా ర	రా వే - రా అఅ
గా , , - రిస నిధ - రీ , , - రి స నిధ	సా , , - రి స నిధ	సా సా - సా , ,
ఈ ఇ ఇ - మగువను - ఈ ఇ ఇ - లలనను	ఈ ఇ ఇ - సాగ సిని	చే కో - రా అఅ
గా రి స - రీ రీ - రీ , , - రీ సని	దా ధా - ధా , ,	పా మ గ - గా గా
కో రి క - లిం పాం - దా అ అ - డెందము	నీ యం - దా అ అ	చే రె ను - నీ చెం
గా , , - సరి గద - పా , , - రి సరి గ	సా , , - గ రి స ని	దప మ గ - రి స రి గ ‖సా‖
త అ అ - మరిమ ు - నా అఅ - కరముల	చే ఎ ఎ - మ రి మ రి	ని ను ళ ర - ణనియెద ‖రా‖

28 వ మే. జన్యరాగము

స-చరి-అంగ-ప-చధ

3. మోహనరాగము - ఆదితాళము

(రచయిత : శ్రీ గోవిందరావు)

ఆరో. స రి గ ప ధ స

అవ. స ధ ప గ రి స

I	O	O
దె - (వే1 - 2 - 3	దె - ఉ	దె - ఉ
ప‖ సా , , - ధ , పా - గా , , - రి , సా	ధా , , - స , రీ	గా , , - ప , ధా
మో ఒ ఒ - హ అ నా - రం ం - గా అశ్రీ	శు ఉఉ - భాంగా	రా అఅ - వే ఏ రా
స గా రి - స రీ స - ధసా ధ - పధా ప	గా , , - రి , సా	సా , రి - , గ ప ధ ‖సా‖
సహించ - లే ఏ ర - ఘూఓర - భ ఆ ర	స ం ం - సాఆరా	కొ ఆవా - అర అర ‖మో‖

చ॥ (1) సగరిగ - సరిధస - ధరిసరి - సధపధ	గపరిగ - సరిధస	సరిరిగ - రిగపధ
నిరతము - నిను నెఎ - దలచితి - నఅయుద	గోఒరితి - నిఇగద	సరగునవ - రఅగద
సగారి - సరిసధ - ధరీస - సధపధ	గపాగ - గరిసరి	సరీగ - రిగపధ ॥సా॥
మురారి - విఇగద - ద్రౌఊప - తినిగద	బ్రోఓచి - తివిగద	ముకుందు - డవుగద ॥మో॥
(2) గా,, - రిరిసరి - రిగాప - గారిరి	గా,ధ - పపగరి	గా,స - ధపగరి
నేఎఎ - నీకుభఅ - రమాన - నూగను	మాఅద - యనుగను	మాఅక - సులజూడు
గా,రి - సదపరి - గా,స - పదపరి	గా,రి - ,రిసరి	గా,స - రిగపధ ॥సా॥
మాఅఇ - ంతపంత - మాఅఅ - పరంధఅ	మఅశ్రీ - ఇఇరఅ	మాఅత - గదుసుమ ॥మో॥
(3) సా,, - ససపధ - సాసప - ధరిసా	గరిస - ,ససా	పగారి - సరిసా
యేఎఎ - రయిటుల - బాల్కుస - మయమా	రణర - ంగమా	మురారి - వినుమా
సా,రి - గపధస - రి,గ - పధసరి	గారిస - దాపగ	రి,, - గపాద ॥సా॥
యెఎల - పంతము - బ్రోఒవ - సమయము	గోవింద - రావును	శ్రీఇఇ - రఅమ ॥మో॥

6

తానవర్ణములు

29 వ - మేళకర్త.
చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని.

1. శంకరాభరణ రాగము - ఆదితాళము

(రచయిత : శ్రీ వీణ కుప్పయ్య)

ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ సామి నిన్నేకోరి - చాలామరులు కొన్నదిరా ॥
అ॥ తామసము సేయక - దయజూడరా గోపాలా ॥
చ॥ నీరజాక్షి నీపై ॥

	❙ 4 అ - లఘువు దెబ్బ - వ్రే1 - 2 - 3	O ద్రుతము దెబ్బ - ఉసి	O ద్రుతము దెబ్బ - ఉసి
ప॥	సా , , - ని స ధ ని - పా-మ ప - గా మా	పా- ధని - పా-ధ ని	స రి-స ని - ధ ప ధ ని
	సా అ అ - అ అ అ అ - మి- ని ఇ - ఈ ఈ	న్నే-ఎఎ - ఏ- కో ఒ	ఒ ఒ-ఒ ఒ - ఒ ఒ రి ఇ
	సా స ధ - ప మ-పా - ప మ గ రి - స రి గ స	ని ధ ధ ని - సా-ప మ	గ-రి గ మ - పాధ ని ‖సా‖
	చాలా అ - అ అ-మా - రు ఉఉఉ - లుఉఉఉ	కొొఒ ఒ ఒ - ఓ-న్న అ	అ-ది ఇ ఇ - రాఅ అ ‖సా‖
అ॥	సా ద ధ - ప మ-ధ ప - , మ-గ ప - గా మ రి	గ మ ప ద - ధ ప-మ ప	ధ ని-స ని - సారి గ
	తా అ అ - అ అ-అ మ - అ అ-స అ - ఆ అ అ	ముఉ ఉ-సే - ఆ అ-య అ	అ అ-అ అ - క అ అ

	మ గ రి–స – స రి–స ని – ధ ప–ధ ని – స రి–సా	స ధ ప– ప– , మ గ రి	స మ గ మ – పాధ ని‖
	త అఅ–యా– అ అ–జూడు – ఉఉ–డ అ – అ అ రా	ఆ అ ఆ గో– ఒ ఒ ఒ ఒ	పాఅ అ అ – లాఅ అ‖
ము‖	స రి ని స – ద ని స–ప – ధ ని స ధ– ప మ ప ధ	మ ప–గ మ – ప–రి గ మ	స రి గ మ – ప ధ ని స‖సా‖
	రి గ మ గ– రి గ రి స – ని–ప ధ ని – సా పా–	స ని ధ ప – , మ గ రి	స రి గ – మప ధ ని‖సా‖
చ‖	పా ధ ని– స–స ని ధ – ప మ గ రి – గా మా	పా–మధ – , ప– స ని	ధ ప–మ గ – మ రి గ మ‖
	నీ ఇ ఇ– ఇ ర అ అ – జాఅ అ అ – ఆ అ	క్షీ–నీ ఇ – ఇ ఇ పై ఇ	ఇ ఇ– ఇ ఇ – ఇ–ని ఇ ఇ‖
	1. పా , మ– , , పా – , –గా మ – , రీగ	సా , రి – , , నీ	, –సా రి – , గా మ ‖నీర‖
	2. ప దా ప– మ–గ మ ప– , మ గ మ – రి గారి	స ని ధ ని – ధ ధ ని స	రీ– ని స – , రి గ మ‖నీర
	3. మా ధ ప– మ గ–మా – ప గ మ–రి– గ సాని	స మ గ రి – స ని ధ ని	స రి గ మ – పా–గ మ
	ప ధని–ప– ధ ని స రి – స గ రీ – స ని ధ ని	సా రి ని – ధపా–ధ	మ గ రి స – రి గా మ ‖నీర
	4. పా మ ప – గ మ–రి గ – సా–గమ – రి స ని–ధ	ధా ని–స – రి స నీ–	స రి గ మ – పా–ధ ప
	సా ని రి – , స–మ గ – రి గ సా – ని–ప ధ ని	సా–సా – ని ధ పా–	మ గ రి స – , రి గ మ ‖నీర

8 వ మేళకర్త
శురి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని

2. తోడిరాగము - ఆదితాళము

(రచయిత ;— శ్రీ పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ ఏరానాపై నింత చౌకసేయ - మేరగాదుర నాసామి॥
అ॥ మారునిగన్న శ్రీ వెంకటేశ సుకుమార నన్నేలుకోర సరసుడ॥
చ॥ దానిమాటలు విని ఇంత సాహస మేలర॥

	I లఘువు దె - వ్రే1 - 2 - 3	O దె - ఉ	O దె - ఉ
ప॥	సా , ស - ని ధ-ప ధ - ని-ని ధ ప - మ గ మ ని-	ధ ప ప మ - గ రి-స రి	గ మ ప-గ - మ ప ధ ని
	ఏ ఎ ర - అ అ-న అ - అ-పైఇ ఇ - ని ఇ ం త-	చౌఉఉ క - అ అ-సేఎ	ఎ ఎ ఎ-య - అ అ అ అ
	స రి గ రి- స ని-ధ ని - స ని ధ ప - మ గ మ ని	ధా , , - , , స ని	ధ ప మ-గ - మ ప ధ ని॥సా
	మే ఎ ఎ ర- అఅ-గ అ - అ దు ఉఉ - ర అ అ అ	నా అ అ - అ అసాఅ	అ అ అ-మి - ఇ ఇ ఇ ఇ ॥ఏ
అ॥	ని ద ధని- ధప మ-గ - మ ని ధ మ - గ రి స-మ-	గ మ-ప ధ - ని-ని ధ ప	ధ ని స ని - సా-ధప
	మాఅ అఅ- రుఉఉ-ని - ఇ గ అ అ - న్నఅఅ-శ్రీ	ఇ ఇ-వె ం - ం-క అఅ	టేఎ ఎ ఎ - శా-సుకు
	ధ ని స రి- గ రి-స గ - రి సా ని - ని ధ ని స	ధ గా రి - స ని-ధని	, ధ ప మ - గ మ ధ ని-
	మ అ- ఆఅ- ర అ-న అ - అ న్నే ఎ - లుఉ ఉఉ	కో ఒ ర - అ అ-సఅ	అ ర అ అ - సు ఉఉ డ-

ము॥	స రి స ని- ధ నిసా - ని ధ- ని ధ - పమ-గ మ	ప ధ ని-ధ - ని స-నిధ	ని స- ని రి - సా , , -
	ధ ని ధగ- రి- రి మ్మగ- రి స ని ధ - ప-ధ ని స-	ని స రి-ధ - ని స-మధ	ని-గ రి ని - ధ మ ధ ని ॥ప
చ॥	ధా , ని - రి స స ని - ని ధ ప-గ - , రి స రి-	గా , మ - , , ప ధ	ని సా-ని - , ధ ప మ॥
	దా అని - మఅ అ అ - ట అలు_వి- ఇ ఇ ని ఇ-	ఈ ం ం త - అ అ స అ	హ సా-మే - ఎ ల అ ర॥
(1)	గామా - గ రి-ని రి - సా-ధ ని - స రి-ని రి	, రి-రి గ - మధా-ని	ధా మ-గ - , మాని ॥ధా
(2)	ధా ని ధ - ప మ-గమ - ధ ప-, గ - , రి స ని-	సా రి గ - మ ప-స రి	గ మా-ని - ధ మ గ మ॥ధా
(3)	ధ ని ధమ- గ మ-నిధ - మ గ రి స - ధ మ గ రి	స- గ రి ని - ధ ని రి ని	ధ ని స రి - గ మ-ధమ
	ధ ని-స ?- ని-ధ నిస - రి గ రి ని - ధ ని ధ మ	గ రి స-గ - రి ని ధమ	గ రి స-ని - స రి గ మ॥ధా
(4)	ప ధ ని స- , ని-ధని - స నీ ద - రి స ని ధ	పా మ గ - , మ ని ధ	ప ధ ని స - ధా , ,-
	ని ధ మగ- రి స-ధమ - గ రి స- రి - గ మ ధ ని	రి సా ని - ధ ప స ని	, ధ ప మ - గామ ని ॥ధా
(5)	సా , ని - ధ ని సా - , ని-సా - , ని ధ ప-	ధ ని ధా - , , ప ధ	ని ధ ప-గ - , మ ధని-
	రి ని ధమ- గ రి-ని ధ- మ గ రి ని - ధ మగ రి-	ని- ధ ని స - రిగ మ ధ	స రి గ మ - ధ మ ధని-
	స రి గ రి- , ని-ధ ని- గ రీ ని - ధ ని ద ధ-	, మ - గమ- నిధామ	గ మ ధ మ - ధ ని స రి
	గ మ గ రి- ని-ధ ని గ- రి ని ధ మ- గ మ గ రి-	స సా - స - సానిధ	మ గ రి- ని - స రి గమ॥ధా

3. భైరవిరాగము - అదితాళము

20 వ మేళకర్త. చరి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స (చ)

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స (శు)

ప॥ వనిత నిన్నేకోరి - వలచి యునదిరా॥

అ॥ ఘనుడౌ మా చక్కని - వేదపురీశ॥

చ॥ మానితగుణసాంద్ర॥

	౩ - [త్రి]1 - 2 - 3	౩ - ౪	౩ - ౪
ప॥	రీ మా - గ రి గ గ - రీ-స స - రి రి-గ గ	రి స-స్రీ - ధ-గ రి ని	స రి-ప మ - మ గ రి స॥
	వ ని - త అ అ అ - ఆ-నిఇ - ఇ ఇ-ఇ ఇ	ఇ ఇ-నే - ఎ-కొ ఒ ఒ	ఒ ఒ-ఒ ఒ - రి ఇ ఇ ఇ॥
	గ గ రి గ - మప ధ-ధ - ప ప మ గ- మ గ రి స	ని ని ధ ప - మ-రి స ని	ధ ప-మ ప - మ గ రి స॥
	వ అ అ అ - ల అ అ చి - ఇ ఇ ఇ ఇ- యుఉఉఉ	న్న అ అ అ - అ-ది ఇ ఇ	ఇ ఇ-ఇ ఇ - ర అ అ అ॥
అ॥	ని ని ధ-ధ - ప ప మ గ - మ ప మ గ- రి స ని స	గ గ రి- గ - మ ప గ రి-	గ మ ప ధ - నీ సా-
	ఘ అఅ-ను - ఉ ఉఉ ఉ - ఉ ఉ డ వు- ఉఉమ అ-	అ అ అ- అ - అ అ చ అ-	అ అ అ అ - అ ఆ-

	ని సగ గ - రి- ని స రి - నీ ధ ప - ప మప ధ-	ని స రి ని - ధ ప-మ ప	మ-ధ ప ప - మ గ రి స‖
	క్కృ_అఅఅ - అ-అఅఅ - నీ ఇ ఇ - వె ఎఎ ద-	పుఉ ఉఉ - ఉ ఉ-రి ఇ	ఇ-శ అ అ - అ అ అ అ
ము‖	గా రి స - రి స నీ - ధ ప-ధ ని - సారిని-	స రి గా - రి గ మా-	గ పా మ - ని ధ ప ధ
	మ గ రి-ప- మ ధ ప-ని - ధ ప-స ని - ధ ప రి స	గ రి సా - ని ధ పా-	మ ని ధ ప - మ గ రి స ‖వ‖
చ‖	మా , , - , , నీ - ని ద ధమ - మ గ రి స-	రీ , గ - రి గ మా	,- గ మ ప - మ గ రి గ‖
	మాఅఅ - అఅ నీ - ఇ ఇ ఇ ఇ - త అఅఅ-	గుఉ ణ - అ అ సాం ం	ం-ద్ర అ అ - అ అఅ అ‖
(1)	సా , , - , ,- సా - , , నీ - నీ ధా-	నీ పా - , , ధా	,- నీ స - , రీ ని-
	రీ , , - , ,- రీ - , , రీ - గా మా-	గా, రి - , , సా	, నీ స - , రీ గ ‖మా
(2)	నీ నీ - ధా పా - , , ధా - నీ సా	రీ-నీ - సా రీ	, , రీ - గా మా-
	మ గారి - , స ని నీ- ,ధా ప - ధ ని స రి	గ రీ ని - స రి గ గ	,- మ ని ధ - మ గ రి గ‖మా
(3)	గా , , - , , మ గ - గమ గ గ - మామా-	గ గ రి రి - , స ని స	రి గ మ గ - మా గ రి-
	గ మపా - గ రి- గమ - మాగ రి - గా రి స-	సా ని గ - , రి గ మ	గ పా-ప - మ గ రి గ‖మా
(4)	నీ , , - , , ద ధ - ని ని ధ- ని- ధ ప ధమ-	పా, , - , , మ ప	ని ధ ప ప - మ గ ప మ-
	పామ గ - రి స నీ - ధ ప ధ-మ- ప ధ ని స	మ ప ధ ని - సా-గ రి	గ మ పా - ని స రి గ‖మా
(5)	సా , స - స-ని స - రి నీ ధ - ప ధ మప-	గా , రి - , గ మ ప	ధ-మ ని ధ - ప-మ గ రి
	సా- మ గ - రి సా-ప - మ గ రి స - , ని ధమ-	గ రీ స - ని ధ ప-మ	గ రి గ-మ - పా ,-ధ
	మ గ రి గ - , మ ని ధ - ప ధా-ని - స రి-ని స	గ రీ-ని - గ రి స రి	ని స ని రి - సా , ,-
	ప ధ ని స - రి గ రి గ - మ ప ధ ని- స రి గ రి	స- సా రి - ని ధ ప-ప	, ధ మ గ - రి- రీ గ ‖మా

28 వ మే జన్యము
చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని

4. కాంభోజిరాగము - ఆదితాళము

(రచయిత :— శ్రీ ఫిడేల్ పొన్నుస్వామి)

ఆ. స రి గ మ ప ధ స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ తరుణి నిన్ను బాసి - తాళ వేదురా॥

అ॥ ధరలో వెలసిన శ్రీ త్యాగేశ జగదీశ॥

చ॥ సరసకూరారా॥

	దె - ప్రే 1 - 2 - 3	దె - ఉ	దె - ఉ
ప॥	ధా ధా - సా-రి ని - ధప-ధస - రి గ-మ మ-	గ గ-రి రి - , స-మ గ	రి గ-స రి - నీ ధ ధ
	త రు - ణి- ఇ ఇ - ఇఇ-నిఇ - ఇ ఇ ఇ ఇ	ను ఉ-ఉఉ- ఉఉ-బ అ	అఅ-అ అ - సీ ఇ ఇ
	ధ స రి ప - మ గ-స రి- గమ పధ - మ గ ప ధ-	రి సా ని - ధ ప-ధ ప	, మ గ రి - రి సా ని ॥పా॥
	త అ అ అ - అ అ-ళ అ- అఅ అఅ - వె ఎ ఎ ఎ-	ఎ ఏ ఎ - ఎ ఎ-ఎ దు	ఉఉ ఉఉ - ఉ రాఅ ॥తా॥
అ॥	ని ని ద ధ - ప మ-ప ని- ధ పా ధ - మా-గ మ	ప ధ ని-ప- ని ధ-మ గ	ప ప-ప ధ - సా రి గ
	ధ అ అ అ - అ అ- ర అ- అ ఆ అ - లో-ఒ ఒ	ఒ ఒ ఒ-వె- ఎ ఎ-ల అ	సి ఇ-న అ - శ్రీ ఇ ఇ
	మ మ గ-స - రి గ-ధ స-రి-ప ధ స- మ గ ప ధ-	స రి గ-స- , ని ధ ప	ని ధ ప-మ- గ రి స ని
	త్యఅ అ-గె - ఎ ఎ -ఎ ఎ-ఎ-శ అ అ- జ అ అ అ-	గ అ అ-అ- అ అ అ అ	ధి ఇ ఇ-శ - అ అ అ అ

ము॥	ని ప ధ స -, స ప ధ- స రీ రి - ధ రీ రి	ధ స ధ రి-, స-ధ గ-	, గ రి గ- స రి ని ధ
	స రి గ స -, స రి మ- గ సా- రి - ప మ గ స-	రి మ గ మ-, ప-స రి	స మ గ మ- పా, ,
	మ గ రి స -, స ని ని- ధ పా ధ - మ ప గా-	మ ప ధ ని - ని ధ-ప ని	ద ప ధ-మ.. గ ప ధ స
	రి గ మ రి -, గ-స రి - గ సా రి - ని ధ ప ధ	రి సా స - పాప-స	ధ ప మ గ- రి సా ని ।తరు॥
చ॥	సా సా - ని ని ధా - మ ప ద ధ- ని ని ధ ప	మ ప ని ధ- ప ధ-మా	ప-గామ -, పా ధ॥
	స రా - స అ ఆ - అ అ అ అ- అ అ అ అ-	కు ఉఉ ఉ- ఉ ఉ-రా	అ-రా అ - అ అ అ॥
(1)	సా , ని -, , ధా -, పా, - మా గా-	రీ , స -, ,- రీ	, గా మ -, పాధ ॥సా॥
(2)	స ని ధ ప -, ని ధ ప- మ గ రి-ధ - ప మ గ రి-	రి స ని ప -, ధ స రి	గ- స రి గ - మ పాధ ॥సా॥
(3)	ని ధ ప మ -, , ప ధ- ప మాప - మ గ మప-	మ ధ ప మ- , ప ని ద	మ ప స ని - ధ-స రి గ॥సా॥
(4)	ధా , , -, , ని ప- ధ ని ని ధ- మాప ధ-	పా , , -, , మ ప	ధ-మా ప - మ గ మ ప
	ధ ప మ- ని- ధ ప- స ని- ధ-మగ ప- ధ- స రిగ-	సా ని ధ - పా-మ గ	రి సా-రి-గ - మ ప ధ ॥సా॥
(5)	సా , , -, , స ని- ధ ప-మ గ- రి స రి గ-	సా , , -, , స ని	ధ ప ధ-మ - గ పా ధ-
	రి గ మ ప -, మ గ మ-ప ధా-గ - మ ప ద ని-	-ప ధ ని- ని ద-మ ప	ని ధ-ప ధ - పా ,- ధ
	ప మ గ మ -, ప మ ప-ద ధా-ప - స ని ని ధ-	ప ధ స-గ- ప ధ స- రి	గ మ ప ధ - సా ని ధ-
	స రీ స - ని ధ- రి స-ని ధ-గ రి- , స ని ధ-	ప ద స రి - గా-గ ప	ధ స రి- రి - గ మ ప ధ॥సా॥

22 వ మేళకర్త.
స-చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని.

5. ఖరహరప్రియరాగము - ఆదితాళము

(రచయిత : శ్రీ ఏకా సుబ్బారావుచే సమకూర్చబడినది)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ కాశీవిశాలక్షి ! కంచికామాక్షి ! మధురమీనాక్షి ! ॥
అ॥ అనవరతము మీ సురచిర రూపము, మదినెంతుము మీ పదముల గొల్తుము ॥కాశీ॥
చ॥ బ్రోవుడి గుంటూరి నిలయ ॥

	। 4 అ. దె - ప్రే1 - 2 - 3	O దె - ఉ	O దె - ఉ
ప॥	సీ , , - ని ద ధ ప - మా , , - గ గ రీ	సా , రి - స ని ధ ని -	స రి గ రి - గ మ ప ద
	కాఅఅ - శీ ఇ ఇ ఇ - వి ఇ ఇ - శా అ అ	లా అ క్షీ - ఇ ఇ ఇ ఇ	క ం ం చి - ఇ ఇ ఇ ఇ
	రి స ని ద - ని స ప ద - ని ద ప మ - గ రి గ మ	ని ద ప గ - , మ-ద ప	ప మ గ రి - గ మ ప ద
	కాఅఅ-మ-అ అ క్షీ ఇ - ఇ ఇ ఇ-మ - అ . . .	ధు ఉఉ ర - అ అ-మి ఇ	ఇ ఇ ఇ న - అ క్షీ ఇ ఇ
అ॥	ని ని ద ద-ప ప-ద ప - ప మ గ-రి - గ మ ప ద	ని దా ప - మ గ రి గ	మ ప ద ని - సా , ,
	అ న వ-ర -తము-మి ఇ - ఇ ఇ ఇ సు- ర అ చి ఇ	ర అ అ - రూఉఉఉ	ప అ అ అ - ము ఉఉ
	ధ ని స-ని-స రి- గ మ - గ రి - గ రి - స ని-ధ ని	రి స ని- ద - ని స- ని ద	ప మ గ-రి - గ మ ప ద
	మ అ అ-ది-ఇ ఇ- నె ం - ం ం తు ఉ - ముఉ మిఇ	ప ద ము-ల - అ అ-గొ ఒ	ఒ ఒ ఒ-ల్తు - ఉ ము ఉ ఉ

చి||	మా , ని-ధ ని ప ద - ని దా ప - మ గ రి గ	మా , గ - రి స రి గ	మ గ రి- స - రి గ ప మ
	దా , ని-స రి ని గ - రి రి-స ని - ధ ప ధ ని	సా , ని - ద ప పా	మ గ రి- గ - , మ ప ద
చ||	దా , , - , , ప ద - ని ద ప-మ - గ రి గ మ	పా , , - , , ని ద	ప మ గ-రి - గ మ ప ని
	(బ్రో ఒఒ - ఒ ఒ వు ఉ - డి ఇ ఇ- గు - ం టుఉఉ	రీ ఇ ఇ - ఇ ఇ ని ఇ-	ల అ అ-య - అ అ అ అ
1.	ధా , ప - , , మా - , , గా - , , రీ	సా , రి - , , గా	, , మా - , , పా||(బ్రో
2.	దా ని ప - , ద మా - ప మా గ - రి గ మ ప	దా ని స - , ని దా	ని పా- మ - గ మ ప ని ||(బ్రో
3.	సా , ని - , గ రి గ - నీ , ద - ని గ రి గ	నీ , ద - ని రి స రి	నీ , ని - ధ ప ద ని
	గ రీ రి - సా రి స - , స నీ - స నీ ని	దా ని ద - , ద పా	ప మా గ - రి గ మ ప||(బ్రో
4.	రీ , , - , , గ రి - స ని ధ ప - మ గ రి స	రీ , , - , , మ గ	రి స-ని ద - ప-స ని ద
	నీ ద ప - , మ దా - ప మా గ - రి గ మ ప	దా ని ప - , మ గా	రి గా - మ - , ప ధ ని
	స రీ-గ - మ గ-రి గ - మ గ గ రి - స ని ధ ని	గ రీ స - ని ద- రి స	, ని ద ప - మ పా ధ
	ని స-రి స - , ని ద ప - స నీ ద - ప మ ని ద	, ప మ గ - ద పా మ	గ రి గ మ - , ప ధ ని||(బ్రో

28 వమే. హరికాంభోజి జన్యము — 6. మోహనరాగము - ఆదితాళము — ఆరో. స రి గ ప ధ స̇

స-చరి-అంగ-ప-చధ — (రచయిత: శ్రీ రామనాధపురం శ్రీనివాసయ్యంగార్) — అవ. స̇ ధ ప గ రి స

ప॥ నిన్ను కోరియున్నానురా - నిఖిల లోకనాయక ॥

అ॥ నన్ను పాలింప సమయమిదె - నామీద కృపజూడర ॥

చ॥ సన్నుతాంగా - శ్రీనివాసా ॥

	| 4 అ. దె - ద్రే 1 - 2 - 3	O దె - ఉ	O దె - ఉ
ప॥	గా గా - రీ , , - స స రి రి - గ గ రి రి	స రి గ రి - స రి స ధ̣	స రి గ ప - గ రి స రి
	ని న్ను - కో ఒఒ - రి ఇ ఇ ఇ - యుఉఉఉ	న్నా అఅఅ - ను ఉఉఉ	ర అ అ అ - అ అ అ అ
	గ ప గ గ - రి స-రి గ - రి రి స ధ̣ - స రి గ రి	గ ప గ-ప - ధ ప-ధస̇	ధా ప-గ - ధ ప గ రి॥
	ని ఇ ఇ ఇ - ఇ ఇ-ఖి ఇ - ఇ ఇఇ ఇ - ల అఅ అ	లో ఒ ఒ - క-అఅ-న అ	ఆ అ-య -అ అ క అ ॥ని॥
అ॥	గా గా - పా , , - గ గ ప ప - ద ధ పా	ధ స̇ ద ధ - ప గ ధ ప	ద-గ ద ప - గ రి స రి
	న న్నా - పా అ అ - లిం ం ం ం - ప అ అ	స అ మ అ - అ అయఅ	అ-మి ఇఇ - దె ఎ ఎ ఎ-
	గ గ ప ప - ద ప-ద స̇ - ద-స̇ రి̇ స̇ - గ̇ రీ̇ స̇	ధ స̇-రి̇ స̇ - , ద ప ధ	స̇ ధా ప - గ రి స రి
	నాఅ అ అ - అఅ-మీఇ - ఇ-ద అ అ - కృఉప	అ అ-జూఉ - ఉఉ ఉఉ	డ అ అ - ర అ అ అ
చ॥	గా రి గ - రి స రీ - స రి స గ - రి గ స రి	స ధ̣-స రి - గ రి గ ప	గ ప ధా - పా , ,
	గ ప ద ప - ధ స̇ రి గ - రీ̇ గ-స - , రి-దా	స̇ పా ద - స̇ రి̇ గ స̇	, ద పా - గ రి స రి ॥ని॥

చ॥	గా గా - గా , , - రి గ ప గ - పా పా	గ గ ధ ప - దా - గ ద	ధ ప-గ ప - గ రి స రి॥
	సా న్నా - తాం౦౦౦ - గాఅఅఅ - అ శ్రీ	ని ఇ ఇ ఇ - ఈ - ఇ ఇ	ఇ ఇ-వ అ - అ అ స అ
1.	గా , , - రీ సా - రీ , , - ధా , ,	రీ ధా - సా , ,	రీ , , - గా రీ ॥సా
2.	గా గ రి - గ రి-స రి - గా గ-ప - ధ ధ స రి	గా గ గ - ధ ప గ రి	గా గ-స - ధ ప గ రి ॥సా
3.	పా ద ద - పా గ రి - సా రి గ - రీ స రి	సా రి గ - పా ధా	స సా-ధ - పా గ రి ॥సా
4.	సా రి గ - రి-స రి స - ధ స ధ ప - గ రి స రి	సా , , - , , స స	రి రి గ గ - ప ప ధ ధ
	స రి గ రి - గ రి-ధ స - రి స రి స - ప ద స ధ	స ద గ ప - ధ ప ధ ప	రి స ధ ప - గ రి స రి ॥సా

65 వ మేళకర్త

చరి-అంగ-ప్రమ-ప-చధ-కాని

7. కళ్యాణిరాగము - ఆదితాళము

ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స

అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ వనజాక్షిరో యీ విరహ మోర్వనే - వాసుదేవుని తోడితేవే ॥

అ॥ వినవే నాగపురమున వెలయు సౌందర్య రాజుని ॥

చ॥ నిలుపరాని మోహమాయె ॥

	।	O	O
	దె - ప్రే1 - 2 - 3	దె - ఉ	దె - ఉ
ప॥	స సా స - ని ధ రి స - ని-ని ద ద - ప మ-గ మ	ప ధ ని ధ - , రి స ని-	ధ ప మ-గ - మ ప ధ ని
	వ న జ - అ అ-క్షిఇ - ఇ-రొఒఒ - ఒ-ఒ ఇ ఇ	వి ఇ ఇ ర - అహాఅఅ-	మోఒఒ-ర్వ - అ అ అ నే

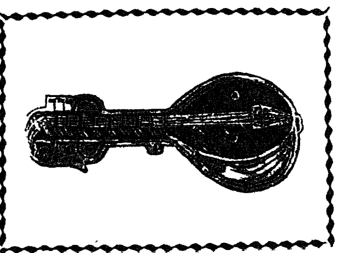
	స రి గ రి - స-ని స రి - స ని-రి స - ని-ధ ని ధ	నీ , , - , , స ని	ధ ప మ-గ - మ ప ధ ని
	వాఅ అఅ - అ-సుఉఉ - ఉ ఉదె ఎ - ఎ-వు ఉఉ	ని ఇ ఇ - ఇ ఇతొ౦ఒ	డి ఇ ఇ- తె - ఎ ఎ ఎ వే
అ॥	పా మ-గ - ని దా- గ - ధ పా మ - గ రి స ని	స రి గ మ - , ,-గ మ	ప గ- , మ - ని ధ ని పా
	వి ఇ -ఇ - ఇ నా- అ - అ వే ఎ - న అ గ అ	పుఉ ఉ ర - అ అ-ముఉ	ఉ న-అ అ - అ అ అ అ
	ధ ని స రి - , స రి గ - స రి గ రి - స ని ధ ని-	ధ గ రి స - ని ధ-ప ని	ధ ప మ-గ - మ ప ధ ని
	వె ఎ ఎ ల - అయుఉఉ - సౌఉఉ ం - ద అ అ అ-	ర్య అఅ అ - అ అ-ర అ	అ అ అ-జా - ఉ ఉ ఉ ని
ము॥	స రీ- ని - స ని-ధ ని - , స ని ధ - ప మ గ రి-	స రి స ప - , మ- దా	ప-ని ధ- రి - స ని ధ ని-
	ధ గ రి-ని - , రి-ని , - స- దా ని - ప ధ ని స-	గ రి సా - ని ధ పా	మ గ రి గ - మ ప ధ ని॥వన
చ॥	నీ , , - , , స ధ - స ని ధ ప - మ-గ మా-	పా , , - , , మ ప	ధ ని ప-ధ - ని ధ రి స॥
	ని ఇ ఇ - ఇఇలు ఉ - ఉఉ ప అ - అ-ర అ-	నీ ఇ ఇ - ఇ ఇ మొఒ	హా అ అ-మ - అ అ అ యో॥
1.	పా, , - మా గా - రీ- దా - మా గా-	రీ- నీ - సా రీ-	గా మా - పా దా ॥ని
2.	పాధ ప - , మ గ మ - పా మ గ - , రి స ని	సా రి ని - , స ధ ని-	పా రి గ - , మ ప ధ ॥ని
3.	నీ , , - , , స రి - ని స ని-ధ - ని ధ ప మ-	పా ,-ధ - ని ధ ప ధ-	ప మ ప మ - గ మ ప ధ-
	ని స ని గ - రి గ స రి - ని సా రి - స రి ని స-	ధ నీ-స - ని ధ ప మ-	గ మ ప ద - , ని గ రి ॥ని
4.	రి , , - , , ధ గ - రి స ని ప - ధ ని స రి-	సా , , - , , స ని	ధ ప మ-గ - , మ ప ధ-
	మాపధ - ని పా ద - ని స-రీ - స ని-ధ ని	స నీ ధ - పమ-గ మ	ప ధ-ప ని - ధా , ,
	ధ ని స రి - రి గ గ మ - గ రి స ని - రి స స ని-	ధ స ని ధ - ప ని ధ ప	మ-గా మ - , పా ధ ॥ని

వర్ణములను పైకాలమున పాడు పద్ధతి

సాధారణముగా వర్ణము నాల్గు అక్షరముల చొప్పున నడచును పల్లవి, అనుపల్లవి, ముక్తాయిస్వరమును పాడిన పిమ్మట మరల పల్లవిని ఎత్తుకొని 8 అక్షరముల చొప్పున అదేపల్లవి, అనుపల్లవి, ముక్తాయిస్వరమును పాడి, పిమ్మట పల్లవిని యథా ప్రకారము 4 అక్షరముల చొప్పున పాడి ముగించవచ్చును.

చరణము పాడు పద్ధతి :— మొదట మామూలు ప్రకారము నాల్గు అక్షరముల చొప్పున ఒక్కొక్క ఎత్తుగడి స్వరమును పాడి, పిమ్మట దానినే తిరిగి, 8 అక్షరముల చొప్పున పాడుచు తిరిగి 4 అక్షరముల చొప్పున పాడి. దానినే 8 అక్షరముల చొప్పున ఈ విధముగానే మార్పుచేయుచు పాడుకొనవచ్చును.

ఆదితాళ, మోహన వర్ణము ఉదాహరణమునకుగాను ఇచ్చట వ్రాయబడినది. ఇదే విధముగా అన్ని వర్ణములను సాధకము చేసికొనవచ్చును.

మొట్టమొదట పల్లవి, అనుపల్లవి, ముక్తాయిస్వరములను 66-వ పేజి మోహనరాగములోనున్న ప్రకారము పాడిన తరువాత యీ దిగువ ప్రకారము 8 అక్షరముల చొప్పున పాడుకొనుడు.

8. మోహనరాగము - ఆదితాళము

ఆరో. సరిగపధస - అవ. సధపగరిస

׀ లఘువు	O ద్రుతము	O ద్రుతము
ప॥ గాగా రీ ,, ససరిరి గ గ రి రి సరిగ రి స రి స ధ సరిగప-గ రి స రి	గపగగ రిసరి గ రి రి సధస రిగరి	గ పగ-పదప-దసదాప-గదపగరి
నిన్నూ కో,, రిఇఇఇ యుఉఉఉనలఅఅనుఉఉఉరఅఅఅ-అఅఅఅ	నిఇఇఇ ఇఇఖి ఇ ఇఇఇ ఇలఅఅఅ	లొఒఒ-కఅఅ-నఅఅఅ-యఅఅకఅ
అ॥ గాగాపా ,, గగపపదదపా దసదద-పగ-ధపద- గదప- గరిసరి	గగపపదప-దసద-సరి స గరీ స	దస-రి సాదప ద-సదాప-గరి సరి
నన్నూపా,, లిం౦౦౦ప అఆసఅమఅ -అఅయఅఅ- మిఇఇ -దెఎఎఎ	నఅఆఅఅఅ మిఇఇ దఅఅక్ర్యఊఁ	ఆఅజూఊఉఉఉ -డఅఅ -రఅఅఅ
ము॥ గారిగ - రిసరీ సరిసగ రిగసరి సధసరి గరిగప గపదా పా ,,	గపదపదసరిగ-రీగ - సారి - దా	సపాద సరిగసా దపాగరిసరి
గా గా రీ ,, - ససరిరి - గ గ రి రి	సరిగ రి - స రి స ధ	సరిగప - గ రిస రి
ని న్నూ కో ,, - రిఇఇఇ - యు ఉఉఉ	నఅఅఅ - నుఉఉ ఉ	రఅఅఅ - అఅఅఅ
చ॥ గా గా గా,, - రిగపగ పా పా	గగదపదా - గ ద	దప - గపగరిసరి
సన్నూతాం,, - గఅఅఅఅ శ్రీ	నిఇఇ ఇ ఇ - ఇ ఇ	ఇఇ - వఅఅఅసఅ॥
1. గా ,, - రీ సా రీ ,, ధా ,,	రీ ధా సా ,,	రీ ,, గా రీ
గాగా గా ,, రి గపగ పాపా గగదప దా-గదదప-గపగరి స రి	(1) గా ,,-రీ సా రీ ,, ధా ,,	రీ ధాసా ,, రీ ,, గారీ
సన్నూతాం,, గఅఅఅ ఆశ్రీ ని ఇఇఇ ఈ-ఇ ఇఇఇ-వఅఅఅసఅ		
గా గా గా ,, రి గపగ పాపా	గగదపదా - గద	దప - గపగరిసరి
సన్నూతాం,, గఅఅఅ ఆ శ్రీ	నిఇఇఇ ఈ - ఇ ఇ	ఇ ఇ - వఅఅఅసఅ

2. గా గరిగరి - సరిగాగ - ధధధసరి	గాగ - గదపగరి	గాగ - సదపగరి
గా గా గా ,, రి గపగ పాపా గగదపదా-గదదప- గప గ రి సరి	2. గాగరిగరి-సరిగాగ-ధధధసరి	గాగ - గదపగరిగాగ-సదపగరి
సన్నూతాం,, గఅఅఅ ఆ శ్రీ నిఇఇఇ ఈ-ఇఇఇఇ - వఅఅఅసఅ		
గా గా గా ,, రిగపగ పాపా	గగదపదా - గద	దప - గపగరి సరి
సన్నూతాం,, గఅఅఅ ఆ శ్రీ	నిఇఇఇ ఈ - ఇఇ	ఇఇ - వఅఅఅ సఅ
3. పాదద పాగరి సారిగ ీసరి	సారిగ పాదా	ససాద పాగరి
గా గా గా ,, రిగ పగ పాపాగ గదపదా-గదదప-గ పగరిస రి	3. పాదదపా గరి సారి గ రీసరి	సారిగపాదా ససాదపాగరి
సన్నూతాం ,, గఅఅఅ ఆ శ్రీ ని ఇఇఇఈ -ఇఇఇఇ -వఅఅఅసఅ		
గా గా గా ,, రిగపగ పాపా	గగదపదా - గద	దప - గపగరి సరి
సన్నూతాం ,, గఅఅఅ ఆ శ్రీ	నిఇఇఇ ఈ - ఇ ఇ	ఇఇ - వఅఅఅసఅ
4. సారిగ రి - సరిస - దసదప - గరిసరి	సా ,, - ,, స స	రిరిగగ - పపదద
సరిగరిగరి - దసరిసరిస - పదసద	స ద గ ప ద ప ద ప	రిసదప - గరి సరి
గా గా గా ,,-రిగపగ పాపా-గగదపదా-గదదప- గపగరి స రి	గా గా గా ,, - రిగపగపాపా	గగదపదా గదదపగప గరిసరి
సన్నూతాం ,,-గఅఅఅ ఆ శ్రీ-నిఇఇఇ ఈ-ఇఇఇఇ - వఅఅఅసఅ	సన్నూతాం ,, గఅఅఅఆ శ్రీ	నిఇఇ ఇఈ ఇఇఇఇ వఅ అఅసఅ
5. సారిగరి - సరిస-దసదప-గరిసరి- సా ,, ,, సస రిరిగగపపదద	సరిగరిగరి - దసరిసరిస-పదసధ	సద-గపదపదప-రిసదపగరిస రి
గా గా గా ,, - రి గపగ పాపా	గగదపదా - గ ద	ధప-గపగరిసరి
సన్నూతాం ,, - గఅఅఅ ఆ శ్రీ	నిఇఇ ఇ ఈ - ఇ ఇ	ఇఇ-వఅఅఅసఅ
సా ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,	,, ,, ,, ,,	,, ,, ,, ,,
ఆ ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,	,, ,, ,, ,,	,, ,, ,, ,,

ఈ క్రింద వ్రాయబడిన తానవర్ణములు ఖండజాతి అటతాళముగలవి. ఈ తాళమునకు రెండు లఘువులు, రెండు ద్రుతములు గలవు
ఈ వర్ణములు పాడుటలో ముందుగా రెండు లఘువులును పాడుకొని పిమ్మట రెండు ద్రుతములను పాడుకొనవలెను.

1. భైరవిరాగము - అటతాళము

20 మేళకర్త చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని

(రచయిత : శ్రీ పచ్చిమిరియం ఆదిఅప్పయ్య)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స (చ)

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స (శు)

ప॥ విరిబోణీ నిన్నేకోరి మరులుకొన్నదిరా ॥

అ॥ సరసుడౌ దక్షిణద్వారకసామి శ్రీరాజగోపాలదేవా ॥ చ॥ చిరునవ్వు మోమున ॥

1 లఘువు 1 లఘువు దె - వే1 - 2 - 3 - 4	O ద్రుతము దె - ఉసి	O ద్రుతము దె - ఉసి
ప॥ సా , రి-నీధా ॥ నీ సా-రీ ,, - గ స రీ -		
అ , అ అ అ ॥ వి రి బో ,, - ఒ ఒ ఓ -		రి గ - స రి - ని ని ధ ని-
స రి గ గ రీ ,,-గ గ రి గ - మ ప ధ మ - పగరిస-	ని స మ గ - రి స - ని స	ఒ ఒ - ఒ ఒ - ఒ ఒ ఒ ఒ-
ఒ ఒ ఒ ఒ ణీ,,-ని ఇ ఇ ఇ - ఇ ఇ ఇ ఇ - ఇఇఇఇ-	న్నె ఎఎ ఎ - ఎ ఎ - కొ ఒ	
స గ రి ని -సనిధప॥పధపధ - ని ని ధ ప - ధనిసరి-		
రి ఇ ఇ ఇ -ఇఇఇఇ॥మఅరుఉ - లుఉ ఉఉ -ఉఉఉఉ-		రీ , , - స ని ధ ప
ప ధ ని స -రిగమప-మగరి గ - మ ని ధ ప -మ గ రి ని-	స రి గ మ గ రి - గ గ	అ , , - అ . . .
కొ ఒ ఒ ఒ -ఒఒఒఒ-నఅది ఇ - ఇ ఇ ఇ ఇ -ఇ ఇ ఇ ఇ-	ఇ ఇ ఇ ఇ ర అ - అ అ	

అ॥ మ గ రి-సారి ని ధ॥సని ధప - మ గ రి గ -మ ని ధ ప-		
అ అ అ-అ అ అ అ॥సఅ రఅ - సు ఉ ఉఉ -డఉఉ ఉ-		
మ గ రి-పమగరి స ఫ ధ ని స రి గ -ని స రిగమప-	ని ని ధ - పా ధ మ ప-	గ రి గ మ - ప ధ ని స
ఉ ఉఉ -ఉఉ ఉఉఉ - ద అ అ అ అ అ-క్షిణఅఅఅ-	ద్వాఅఅ - అ అ అ అ-	అ . . . -ర అ క అ
పధని స -రి గ మ గ -రి గ సరి - ని గ రి స - ని ధ ని స-		
సఅఅఅ -అ అ మి ఇ - ఇ ఇ ఇ ఇ- శ్రీఇ ఇ ఇ - ఇ ఇ ఇ ఇ-		
గరి రి స-సనినిద-ధప - మ ని-ధప- మ గ -రి గ రి స-	ని స రి గ - మ ప ధ ని-	స ని ద ధ - ప మ - పా
రఅఅఅ-అఅ అ జ గా ఒ - ఒ ఒ ఒ ఒ- ప అ అఅ అ ల-	దె ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ-	వ అ . . . . -అ
, మగరి - స రి ని ధ ॥		
, అ అ అ - అ అ అ అ ॥ గ గ రి స - రిసనిని - ధనిసరి-		
ఫఫ ఫ ఫ - ధ ధ ని ని - ఫ ఫ ఫ - ద ధధనిని-నిససరి-	ఫ ధ ని స - రి గ మ ప	ధ ప మ ధ పా - ని ని
ధ ధ - ధపపమ-నిధని - పధని - మపధని - స రి ని ధ-		
మ గ రి స రి - ని స రి - రిగామప ధ - మ పా ధ ని స-	ని రి స ని ధ - సా	, ని ధ ప - పా , మ
గ రి - సా , రి ని ధ ॥విరి॥		
చ॥ , , , , - , , , , ॥ మామా - ధ ప ధ మ ప గ మా		
చీ రూ - న ఉ ఉ ఉ ఉ ఉ ఊ ,		
పా , , పా , , - మ ప ని ని ధ ప మ గ - మనిధప-	మ గ రి గ - మ ప ధ-మ	ప-మ ధా పా-మ ప
ఊ . . ఊ , , - మొఒ ఒ ఒ ఒ ఒ ఒ ఒ - ఒఒఒఒ-	ఒ ఒ ఒ ఒ - ఒ ఒ ఒ-ము	న-అ అ అ -అ అ

స నిధప - మగరిగ||		
అ అ అ అ - అ అ అ అ||-చీర||		(మప)
1. గా , రీస - నీ , ధాపమా , - ప ధా నిస-		
ని రీ - ని సరిగమగమా - నినిదధ - నిదధమ-	మ ప మ మా గ రి గ-	ని ని ద ధా - మ మా-
గరిస-ని సా రి గ ||-చీర||		(ధా)
2. నినిధ - ధానిదధమా, - ని-ధపమా, - ధపమ		
గ రీ - గామపధ-మపాధ - పధని-ధనిసరిస-	ని గ రి ని - , ధ ప ధ	మ పా మ - గ రి స రి-
ని ధా ని-స గ రి గ ||-చీర||		
3. పా రి గ-స రి గా-రీ , ,-నీ స రి-ని స రీ-		
సా , , -నినీనిధ -గా, రీస - నీ , ధా ని	పా , - ధా ని స రి-	ప ధ ని స-రీ , , -
ధప గరీరి - ని ధరిసాస - మగారి - పమాగ -		
రి గా మ - ప ధ ప మ - ని ని ద ధా ని - దధపపామ-	గ రీ - గా మ ప ధ-	మ ప గ మ - పా , ,
ని స-ని గ రి మ-గ ప-మ ధ-ప ని ధ ని - పధమప గరి		
గ మప మ - పధనిస - నిసనిగరిగ - నిసని రి సరి-	ని రి స ని - ధ ప ధ మ-	ప ధ ని ని సా - ని ని
స స రి రి గ గ - మ గ గ రి - మగరిస - నిగరిస - నిరి		
స ని ధ ప - ధ ని స రి - మమపప - దధనిని - సగరిని	, ధ - రి స నీ - ధ ని	ద ధ ని - ద ధ మ-మా
గ రి స - ని సా రి గ ||-చీర||		

29వ మేళకర్త
చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని

2. శంకరాభరణరాగము - అటతాళము

(రచయిత :- శ్రీ స్వాతి తిరునాళ్ మహరాజు)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని సం
అవ. సం ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ చలమేలజేసేవురా సరసకురారాసామి ॥
అ॥ జలజాక్షుడైన చక్రని సరసిజనాభదేవా ॥
చ॥ పాపజాతిమారుడు ॥

I 4 అ. దె - ద్రే 1 - 2 - 3 - 4	O దె - ఉ	O దె - ఉ
ప॥ ,,,, - ,,,, ॥ సా నీ - పా , మ-గా రీ చాలా - మే , ఎ-ఏ ఎ		
సా ,, - ,, ధ రి- రీ ,, - స రి గ రి - రి గ రి రి లా ,, - ,, అ అ-జే ,, - సె ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ	నీ , - స-రి గ సా - ఏ , - ఎ-ఎ ఎ ఏ -	స రి గ మ - ప - ధ ని సం వు ఉఉ ఉ - ఉ - ఉఉ ఉ
నీ సం - ధ ని ప ధ ని॥రి ని సం ధ ని ప - ధ మ ప గమరి రాఅ - అ అ అ అ అ-స అ అ అ అ అ - ర అ అఅఅఅ		
గ సా - రి స ని ధ ని-స స రి రి గ గ - మ మ పపధని- స అ - అ అ అ అ అ-కు ఉఉఉ ఉఉ - ఉఉఉఉఉఉ	సం రి సా , ని - ధ ని ఉ ఉ రా, అ - అ అ	పా , - మ ప మ గ రి రా , - ఆ సా అ అ అ

అ॥ సా - రి గ మ ప ధ ని ॥ సా ధా పా ,, - ప మ గ మ-
ఆ - మి ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ॥ జా లా జా ,, - అ అ అ అ-

పా ,, - పా ,, - పధనిధ - మ ప ధ ప - గ మ ప మ-
యూ,, - ఊ ,, - డఇఇఇ - ఇ ఇ ఇ ఇ - న అ అ అ-

సా , - ధ-ని ప ధ ని ॥ సా నీ - సా రీ - రి స నీ-
నీ , - ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ॥ సా రా- సీ ఈ - ఇ ఇ ఈ-

సాసా- రీ రీ - రి గ మ గ - గ రి స ని - ధ ప ధ ని-
జా అ - అ అ- న అ అ అ - అ అ అ అ - అ అ అ అ-
స ధ ప- మ పా ధ ని॥

అ అ అ - అ అ అ అ ॥ సా ని ధ ప మ - ధపామ-గమ
సా రె కు అ ల - సరోజ-ముఖి

పా , మ గ రి - స రి గ - రి గ రీ స - ని రి స ని - ధ ని
నీ , న్నెనయ- దలపు - మదిబూని- వ ల చి న - ద న

మ ప మ - గ మ ప ధ ని ॥ స రి గ రి స - నిసరీస - నిరి
వ వు ర - భ ళి వి న ర ॥ నెరసరసు - డవటంచు-బతి

సా ని - ధ ని స ని ధపమ -గమపని ధ ని-సధని-ప
మాలు - కొ ని యి టుమనవి -చెవినిటుకొని-సతిని-మ

స ని రి స గ రి - గ గ
చ అ అ అ అ అ - క్క_అ

రి సా ధ - ప మ - ధ ప
భ అ అ - అ అ - డె ఎ

పా , - ధ ని స రి ని
రా , - న ను చునిరా

ధ ని - మ ప ధ ని - గ మ
రు ని - కి డ న ని - హాట

మ ప-మ ప ధ ని - స రి
అ అ-అ అ అ అ - అ అ

, మ గ రి - సా - సా
, ఎ ఎ ఎ - ఏ - వా

, - స రి గ సా - రి గ
, - ద ర ణ సల్ - పెద

ప ధ ని - రి గ మ ప ధ
ముల ని - శము ని డు కొ

ని - సరిగమపధని॥		
ని - ప్రియచెలిప యిని ॥చల॥		
చ॥ , ,,, - ,, ,, ॥ పా ,, - ,, పమగరి - గమ		
పా ,, - ,, పఅ అఅ - అఅ		
గా ,, - మగగరి - సారిగ - రిరిసని - ధపధని-	సమా మ-గరి - సప	, పమగ - ససారి
జా ,, - అ అ అఅ - తీ ఇ ఇ - ఇఇఇఇ - ఇఇఇఇ-	మఆ అ-అ ఆ - రుఉ	, ఉఉఉ - డుఊఊ
నిధ - పమగరిగమ ॥		
ఉఉ - ఉఉఉఉఉఉ ॥పా॥		
1. పా ,, - ,, మా గా రీ - సా నీ ,, - సా		
ఇం ,, - ,, చు విలు - ధరిం ,, - చి		
రీ పా నీ సా - ధా ,, నీ - పా ధా నీ -	సా రీ నీ ,, -	సా రీ గా సా
పుడు మరి - పం ,, చ - శ రము -	లిటు నెం,, -	చి విడ సా
,, - రీ గా మా ॥		
,, - గనుర ॥పా॥		
2. గా , మగరి - సగరిరిస - ధసరీస - నిసధని		
భా , మగురు- కుచయుగము - లుగురించి - విరిశర		
పా , - ధనిసరిని సా , - రిగరిగా , - మగమ-	ధపా మగరి - పమ	గరి - మగరిస - గరి
ముల్ ,- విడువక నెహో , - వెలది నే - నెటుల	సహింతునని - చెలి	బలి - కెవినర - సర
సని - సరీగామ ॥		
సుడ - యిదో నేడు ॥పా॥		

3. పా , ధ - ప మ పా , - మ గ మ-పా, - గ-రి స ని ధ పా , ప - పు జ పా , - ర మ ణు-పా, - కులలిడక న్		
పా , ధ - ని స రి స-పా,- మ ప ధ పా-, ని ధ ని పా , - ర హి త మై స పా,- యు సుచు పా -,ట ల ను	పా , - స-ని ధ పా పా , - డె-చె లి పా	, - ని ధ మ - పా , - ధ , - లి టు క - పా , -య
ని స పా , - రి గ మ ‖ మి గు పా , - టి గ ను ‖పా‖		
4. సా , సా స - ప సా స - ధ ని స నీ ధ - ప మ గ మ- నీ , సా టి - వి శా ల - నయను గా న - న ను వ గ-		
ధా ,, - మా రీ - గ మ గ రి సా - సా సా సా- జెం ,, - దే నూ - స ర స ము గా - యుంది వా-	నీ రీ - గా మా- రాక్షి- నీ తో-	ధా , ని - గా , రి- పొ ం దు - జే , సి-
సా ని రీ స గా - రి గ మ గ రి సా - రి గ రి స ని- నం ద మొంద గా- మరు ని క ద నం - బున ను వ ద-		
రి ని స ధ ని ప ధ ని - స రి గ మ గ రి - స రి సా ని ధ- ల క పె న గొ నవలె - వ ని క ల వ ర - పడుచు న్న ది-	ప ధ ని స ని ధ - ప ధ యిది స మయము - ప ద	పా మ గ రి స - నీ రా త గ దు ర - పం
, స రి గ మ ప ధ ని ‖ , తము వ ల దు ని ను ‖పా‖		

మిగత రాగములలోగల అది, అటతాళ తానవర్ణములు నాచే సమకూర్పబడిన క్రొత్త సంగీతవిద్యాదర్పణ మందు యుండి యున్నవి.

తానవర్ణములు సమాప్తము.

కృతులు పాడవలసిన పద్ధతులు

1. కృతులు కొన్ని చౌకముగాను, కొన్ని మధ్యమకాలముగాను పాడుట వాడుకయందున్నవి. అందు చౌకముగా పాడవలసిన కృతులను ప్రేలికి నాలుగక్షరములచొప్పునను, మధ్యమకాలముగా పాడవలసిన కృతులను, ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పునను, స్వరపరచి తాళమునకు సరిపడునట్లు లఘుద్రుతము లేర్పరచి, వ్రాయుటయ్యెను. మఱియు, రూపకతాళకృతులకు ప్రతిఆవృత్తముయొక్క చివర (॥) ఈ బ్రాకెటులోనున్న నిలువుగీటుగల గుఱుతువేసి యుండును. ఇట్లే మిశ్రమగతిగల చాపుతాళమునకును వేసియుండును.

2. ఈ కృతులు పాడునపుడు, మొదటియెత్తుగడకాలమునకంటె, పై కాలసంగతివచ్చినచోట దానిక్రింద (—) ఈ బ్రాకెటులోనున్న అడ్డగీటుగల గుఱుతువేసియుండును గాన, అట్టి గుఱుతులుగలతావున మొదటియెత్తుగడ కాలమునకు రెట్టింపు కాలము పాడుకొనవలెనని యెఱుంగునది. (═) ఈ బ్రాకెట్టులోనున్న అడ్డగీట్లు గల గుఱుతు యుండును గాన అట్టి గుఱుతుగల తావున పై అడ్డగీటు యెత్తుగడ కాలముకంటె రెట్టింపు కాలము పాడుకొనవలెనని యెఱుంగునది.

3. కృతులయొక్క మొదటియెత్తుగడలోనే (,) ఈ బ్రాకెటులోనుండు గుఱుతులు ఎన్నియుంటే నన్ని యక్షరముల కాలము, తాళముయొక్క మొదటిఘాతలోనే విడిచి పాడుకొనవలెను.

4. మొదట ఏగుఱుతులున్ను లేక వ్రాయబడియున్న కృతులను యళమునకు సమముగానే యెత్తుకొని పాడుకొనవలెను.

అక్షరకాలములో హ్రస్వమును ఒక అక్షరముగను, దీర్ఘమును రెండక్షరములుగను లెక్కించుకొనునది. 'స' హ్రస్వము, (ఒక అక్షరము) 'సా' దీర్ఘము (రెండక్షరములు)

దె = దెబ్బ, ఉ = ఉసి, అ... = అఅఅఅ, ఇ..., ఉ..., ఎ..., ఒ..., ప॥ పల్లవి, అ॥ అనుపల్లవి, చ॥ చరణము (అని చదువుకొనవలయును.)

కృతులు

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని

1. హరికాంభోజిరాగము - రూపకతాళము

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

శ్రీ దీక్షితులవారి కృతి (శ్రీ గణపతి ప్రార్థన)

పల్లవి॥ శ్రీగణనాథం - భజరే - చిత్తపరా - శక్తియుతం ॥ శ్రీగణ ॥

అనుపల్లవి॥ నాగ - యజ్ఞ - సూత్రధరం - నాదలయానందకరం ॥ శ్రీగణ ॥

చరణము॥ అగమాది సన్నుతం - అఖిలలోక పూజితం - యోగిశాలి భావితం - భోగిశాయి సేవితం - రాగద్వేషాది - రహిత - రమణీయ - హృతయ ముదితం-శ్రీ గురు గుహ- సన్ముదితం - చిన్మూల కమలాస్థితం ॥శ్రీగణ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5వ బాణచక్రములో 28వ మేళకర్తరాగము. రాగాంగము సప్తస్వర, సంపూర్ణ, గమక, వరిక, రక్తిరాగము - ఋషభ - గాంధార - మధ్యమ - ధైవత - నిషాదములు, రాగచ్ఛాయా స్వరములు. మూడువేళల పాడదగినది.

ప॥	సా రి గ రీ	రీ - గ మ పా	నీ ధ ప మా	గా మ రి సా	(1)
	శ్రీ గ ణ నా	థం- భ జ రే	చీ త్త ప రా	శ క్తి యుతం	
	సా రి గ రీ	రీ - గ మ పా	ప ధ నీ ధ ప మా	గా మ రి సా	(2)
	శ్రీ గ ణ నా	థం- భ జ రే	చి ఇ ఈ త్త ప రా	శ క్తి యుతం	
	సా రి గ రీ	రీ - గ మ పా	ధ ని సా ని ధ ప మ	గా మ రి సా	(3)
	శ్రీ గ ణ నా	థం- భ జ రే	చి ఇ ఈ త్త ప ర ఆ	శ క్తి యుతం	

సా రి గ రీ	రీ - గ మ పా	, , , - , , ,	, , , - , , , ॥సారి॥
శ్రీ గ ణ నా	థం- భ జ రే	, , , - , , ,	, , , - , , , ॥శ్రీగ॥
౩॥ గా గ-మా మ	పా- స ని సా	నీ ధ ప - మా	గా మ రి సా
నా గ-య జ్ఞ	సూ- త్ర ధ రం	నా ద ల - యా	సం ద క రం
గా మ-పా మ	పా- ధ ని సా	నీ సా ని - ని ధ పా	మా గ రి సా ॥సారి॥
నా గ-య జ్ఞ	సూ త్ర ధ రం	నా అ అ - ద ల యా	సం ద క రం ॥శ్రీగ॥
౪॥ రీ గ-మా రి	గా స రీ ,	స ని ధ నీ స	రీ ని సా ,
ఆ గ- మా ది	స న్ను తం ం	అ ఖి ల లో క	పూ జి తం ం
సరి గ- రీ. గ	మా ప మా ,	పా గ మా రి	గా మ పా ,
యొుఒగి- శా లి	భా వి తం ం	భో గి శా యి	సే వి తం ం

సా సా- నీ ధా ని - ధ ప మ । గ మ పా ధ - ప ధ ని సా ని సా
రా గ - ద్వేషా ది - ర హి త । ర మ ణీ య - హృదయముది తం

రీ గ మ గ రి - సా ని ధ పా । నీ నీ ధ - ప మ గా - రి సా ॥సారి॥
శ్రీగు రు గుహ- స న్ము ది తం । చిన్మూ్ర్తి- క మ లా - స్థి తం ॥శ్రీగ॥

స-చరి-అంగ-ప-కాని.

2. హంసధ్వని రాగము - ఆదితాళము

ఆరో. స రి గ ప ని స
అవ. స ని ప గ రి స

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ప॥ రఘునాయక నీ పాదయుగ - రాజీవములనే విడజాల ॥ రఘు ॥

అ॥ అఘజాలముల బారదోలిన నాదరింప నీవేగతిగాదా శ్రీ ॥ రఘు ॥

చ॥ భవసాగరము దాటలేకనే బహుగాసిబడి నీ మరుగు జేరితి - అవనిజాధిపా శ్రితరక్షక - సార్వభౌమ
శ్రీ త్యాగరాజనుత ॥ రఘు ॥

రాగలక్షణము :— 5 వ బాణచక్రములో 29 వ మేళకర్త ధీరశంకరాభరణ జన్యము ఉపాంగరాగము, ఔడవ ఔడవరాగము, మధ్యమ, ధైవతములు వర్జములు, అంతర గాంధార, నిషాదములు, రాగచ్ఛాయాస్వరములు, దాటుస్వర ప్రయోగములు రాగరంజకములు మూడు వేళలయందు పాడదగినది. ఈ రాగము రామస్వామి దీక్షితులుగారిచే నిర్మింపబడినదని తెలియుచున్నది.

మొదటి కాలములో ఒకసారి పాడుట / ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది

। లఘువు	O ద్రుతము	O ద్రుతము	
ప॥ , , - , గ - ప గ - , రి	సా - , స ని	పా ని స - రీ సా	(1)
ర ఘు నా అ య	కా అ - ని ఇ	ఈ ప అ - అ దా	
రి రి - , గ - ప గ - , రి	స రి గ రి సా స ని	డి టో	
యు గా , ర ఘు నా అ య	క అ అ అ అ-ని ఇ	డి టో	(2)
డి టో	స రి గ ప-గ రి స ని	డి టో	
డి టో	క అ అ అ-అ అ ని ఇ	డి టో	(3)

రి రి , గా-పా గ ప - నీ సా | ని సా స - ని ప ని స | రీ స ని - పా గా
యు గా రా- ఆ జి ఇ - ఈ వా | ము ఊ ల - అ అ అ నె | ఏ వి ఇ - ఈ డా

ని ప గ రి స రి || గ ప ||
జ అ అ అ ల అ || ర ఘు ||

అ|| , , , - ప ని స , ని | స రి , స | రి గ - , రి
అ ఘు జా , ల | ము లా- ఆ ప | ర దో- ఒ లి

సా , - ప ని స , ని | స రి , స | రీ స రి - గ ప గ రి
నా , - అ ఘు జా అ ల | ము లా అ బ | రాదొఒ- ఒ లి ఇ ఇ

సా , - గా గా రీ గ రి రీ సా | ని స రి స ని స రి స | ని ప స ని-పా గా
నా , - నా దా రి ఇ ఇ ఈం పా | ని ఇ ఇ వే ఎ ఎ గ అ | తి ఇ గ అ-ఆ దా

ని ప గ రి స రి || గ ప ||
శ్రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ || ర ఘు ||

చ|| , , , - గ గ ప , గ ప | ని ని , స రి | స ని ప - , గ
భ వ సా, గ అ | ర మా ద అ | ట అ లే - ఎ క

రి ప ప గ గ రి-సా సా ని స రీ రీ	స రి గ , గ రి	ప గ ని ప - గా రీ
నె ఎ ఎ ఎ ఎ ఎ-బ హులగ అ ఆసీ	బ డి నీ ఇ మ రు	గు ఉ జె ఎ - ఏ రీ
సా ,-గ ప-ని సం , ని	సా , సం	రిం గం , ,
తీ ఇ-అ వ ని జా , ధి	షా అ శ్రి	త రా అ తు
సా ,-గాంగా రీ గం రిం రీ సా	ని సం రిం సం - ని సం రిం సం	ని ప సం ని - పా గా
కా అ-సార్వ భౌఉఉ ఊమా	శ్రిఇఇ ఇ - ఇ ఇత్యఅ	గ అ ర అ - అ జా
ని ప గ రి స రి ‖ గప ‖		
ను ఉ ఉ ఉ త అ ‖ రఘు ‖		

8వ మేళకర్త
శురి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని

3. తోడిరాగము రూపకతాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ నిను వినా సుఖముఁగాన - నీరజనయన ॥

అ॥ మనసుకెంతో యానందమై మైపులకరించగ ॥ నిను ॥

చ॥ 1 రూపము ప్రతాపము శర - చాపము సల్లాపముగల ॥ నిను ॥

2. కరుణారస పరిపూర్ణ - వరదా ముదు వార్తలు గల ॥ నిను ॥

3. రాగరసిక రాగరహిత - త్యాగరాజ భాగధేయ ॥ నిను ॥

రాగలక్షణము :— 2వ నేత్రచక్రములో 8వ మేళకర్తరాగము, రాగాంగము సప్త, స్వర, సంపూర్ణ గమక వరిక ఔత్తర రక్తిరాగము ఆరోహణ, అవరోహణములయందు సాధారణగాంధార శుద్ధమధ్యమ శుద్ధదైవతముల ప్రయోగముల వలననే విశేషముగ రక్తిగలిగించుచున్నది. మధ్యాహ్నము 3 గంటలు మొదలు 6 గంటలవరకు పాడదగినది.

ప॥ స స రి గా , । మ ద మ గ రి స ।
ని ను వి నా అ । సు ఖ ము గా అ న ।

2. స స రి ప మ గా । మ ద ప ప మ గ రి స ని
ని ను వి నా అ అ । సు ఖ ము గా అ అ అ న అ

3. స స రి గ మ ప మ గ మ । ప ద ని ద ప మ - ప మ గ రి స ని
ని ను వి నా అ అ అ అ అ । సు ఉ ఖ అ ము ఉ - గా అ అ అ న అ

4. స స రి గ మ ప ద ని స । స ని ద ప మ గ - ప మ గ రి స ని
ని ను వి నా అ అ అ అ అ । సు ఉ ఖ అ ము ఉ - గా అ అ అ న అ

పరిసరి గమ - పదపద । పా , గమగరిసని
నిఇఇఇ రజ - నఅయఅ । నా అఅఅఅఅఅఅ

సరిసరి గమ - పదపద । నిసం - గంరిం సంనిధప మగరిని ॥ సస ॥
నీఇఇఇ రజ - నఅయఅ । నా అఅఅ అఅఅఅ అఅఅఅ । నిను ॥

అ॥ పపప - పమగరిసా । సరిసరి - గమపా । ధని దని సంరిం సంనిదప । దని సంనిగప - మ గా రి స ని ॥సస॥
మనసు - కెం ం ం ం త్రో । యా అఅఅ- నం ద । మైఇమై ఇఇ ఇపుఉలఅ । క అఅఅరిం - చఅ గ అఅ ॥నిను॥

చ॥ 1. నీదపాప । పమగా గమపద । నిసంనిదపా । పదనిదపమ - గమగరిసని ॥ సస ॥
రూపము ప్ర । తాఅఅ పముశర । చాఅపముస । ల్లాఅఅఅపఅ - ముఉఉ గఅల ॥ నిను ॥

2. నిదపమ గా మా పా । దమదనిసా । దనిసాసంనిదా । పదనీ నిదమా గరిసని ॥ సస ॥
కరుణఅఅ రస । పరిపూఉర్ణ । వరదామృఉదు । వాఅఅర్తఅలు గఅలఅ ॥ నిను ॥

3. పాపపమగమ । దాద దనిసాసా । దనిసంరిం గంరింసంని దపదని । సా నిదపమ గమగరిసని ॥ సస ॥
రాగరఅసిక । రాగరఅహిత । త్యాఅఅఅ గఅరాఅ అఅజఅ । భాఅగఅఅ ధేఎ ఎఎయఅ ॥ నిను ॥

8 వ మేళకర్త
స-శురి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని

4. తోడిరాగము - ఆదితాళము
(శ్రీ త్యాగరాజకృతి)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

8 ప॥ కోటినదులు ధనుష్కోటిలో నుండగ యేటికి తిరిగెదవే ? ఓ మనసా ! ॥ కోటి ॥
అ॥ సూటిగ, శ్యామసుందరమూర్తిని మాటిమాటికి జూచు మహారాజులకు ॥ కోటి ॥
చ॥ గంగ నూపురంబునను జనియించెను; రంగనిగని కావేరి రాజిల్లెను; పొంగుచు
శ్రీ రఘునాథుని ప్రేమతో బొగడు త్యాగరాజు మనవి వినవే ॥ కోటి ॥

రాగలక్షణము 3 వ కృతిలోయున్నది.

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది.

I	O	O	
ప॥ , - పా , ప ద ని స స ధ ని	స ని రి స ని ద పా	మా ద ప మ గ మా	(1)
కో ఒ టి న అ దు లు ధ ను	ష్కో ఒ ఒ టి ఇ లో	ను ం ం ం డ అ గ	
, - మ నీ ద మా మ గ గ రి స ని	సా , స రి	గ మ ప ద ని స ని ద	
అ - ఎ ఏ టి కి తి ఇ రి ఇ గె ద	వే ఎ ఎ ఎ	మ అ న అ స అ అ అ	
ప మ - దా , ని సా రి రి సా ధ ని	స రి స ని స ని ద ప	మ ప ధ ప మ గ మా	(2)
అ అ - కో ఒ టి న దు ఉ లు ధ ను	ష్కో ఒ ఒ టి ఇ ఇ లో ఒ	ను ం ం ం డ అ గ	

, - మ నీ ద మా మ గ ప మ గ రి స ని
అ - ఎ ఏ టి కి తి ఇ రి ఇ గె ఎ ద అ

ప మ - ప ద ప ద నీ సరిసా ధ ని
అ అ - కొ ఒ ఒ టి న దఃఉలు ధ ను

, - స నీ ద పా మ గ ప మ గ రి స ని
అ - ఎ ఏ టి కి తి ఇ రి ఇ గె ఎ ద అ

అ॥ , దా , ప పా మ ప ద ప మ గ మా
నూఉ టి గ శ్యాఅఅఅ అ అ మ

, సా,స స ని ధ ని సా రి స నీ స ని దా ని ద
నూ ఉ టి గ అశ్యాఅ అ అ అ అ అ అ మ అ అ

, సా , స సా గ రి స ని ధ ప ధ ని
మాఅ టి మా టి ఇ కి ఇ జు ఉచుఉ

చ॥ , పా , ద మా ప ప మ గా
గ ం గ నూ పు ర ం ం

, స రీ గ రీ స ని రి స ని ధ నీ
ర ం గ ని గ అ ని ఇ కొఅఅ

సా , ని స రి గ మ
వే ఎ ఎ ఒ ఒ ఒ ఒ

గ రి స రి స ని ధ ప
షో_ఒఒ టి ఇ ఇ లాఒ

సా , ప ద
వే ఎ ఒ ఒ

, ప దా ని దా
అ సు ం ద ర

ప మ దా , ని సా
అ అ సు ం ద ర

స గ రి స రి స ని ద
మ అఅ హఅఅ ర అ

, మ నీ ద మా
ం బు న సు జ

, స రీ గ మా
అ వె ఏ రి రా

ప ధ ని స రి స ని ధ
మ అ న అ స అ అ అ

మాపామపధప మగమా (3)
ను ం ం ం ం ం డ అ గ

ని స రీ గ రిసారిస నిద। పమ-పా॥
మఅ న అఅఅఅఅ సఅ। అఅ-కొ॥

ధ ని స ని స స (1)
మాఉఉఉ త్రి ని

రి రి స ని ద ని సా (2)
ముఉఉఉ ఉ త్రి ని

ద ని స రి స సనిద । పమ-పా॥
జుఉఉఉ లఅసుఉ । ఉఉ-కొ॥

మ గ ప మ గ రి సా
ని ం ం ం చె ఎ ను

పా ప మ గా మ పా
జి ఇ ఇ ఈ ల్లె ను

పొంగుచు శ్రీరఘునాథుని ప్రేమతో బొగడు త్యాగరాజు మనవి వినవే ॥ కోటి ॥ (అనుపల్లవివలె పాడుకొనవలయును.)

8 వ మేళకర్త. హనుమత్తోడి జన్యము — 5. ధన్యాసిరాగము - రూపకతాళము — ఆరో. స గ మ ప ని స

శురి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని. (శ్రీ త్యాగరాజు కృతి) అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ శ్యామసుందరాంగ సకల శక్తియు నీవేర ॥ శ్యామ ॥

అ॥ తామస రహిత గుణసాంద్ర ధరను వెలయు రామచంద్ర ॥ శ్యామ ॥

చ॥ దుష్టదనుజ మదవిదార శిష్టజన హృదయ విహార ఇష్టదైవము నీవేర ఇలను త్యాగరాజువేరా ॥ శ్యామ ॥

రాగలక్షణము:— 2 వ నేత్ర చక్రములో 8 వ మేళకర్త హనుమత్తోడి జన్యరాగము, ఇందు సాధారణ గాంధార కైశిక నిషాదములు రాగచ్ఛాయలు, ప్రాతఃకాలమందు పాడదగినది. ఇది భాషాంగ రక్తి ఉపాంగరాగము ఔడవ సంపూర్ణ రాగము. స గా మ మ గ రి స - ప ని సా ని ధ మ గ రి స - ని స గా మ గ రి స - మొదలగు ప్రయోగములు రక్తిని కలిగించును.

ప॥ (1) పా ప మ గ మ । పా , , గ మ । (2) ప ని ప మ గ మ । పా ప ని సా ని ద ప మ

శ్యామ సు ం ద । రా ం ం గ అ । శ్యా మ సు ం ద । రా ం ం ం గ అ అ అ

(3) ప ని ప ని ప ప మ గా మా । ప నీ ప ప ని సా ని ద ప మ ।

శ్యాఅఅఅ మ సు ం ం ం ం ద । రా ం ం ం ం ం గ అ అ అ ।

(4) ప ప మ గ మా ప ని ప । ప మ ప ని ప ని సా రి స ని ద ప మ

శ్యాఅ అ అ మ సు ం ద । రాం ం ం ం ం ం ం ం గ అ . .

(5) ప ని ప గా మ పా ప గ మ ప । ప ని స గ రి సా । గ రి రి స స ని ని ద ని ద ప మ ॥ పా ప ॥

శ్యాఅ మ సుంద । రాంగ స క ల । శ అ క్తి ఇయుని । వె ఎ ఎ ఎ ఎ ఎ ఎ ఎ రాఅ . . ॥ శ్యా మ ॥

అ॥ , గ గ గ గ గ । మ గ రి స రి ని । సా , , ని , । ప ని స గ రి స ని స ని ద ప మ
తామ స రహి । త గు ణ సాంద్ర। రీ ఇఇ ఇ ఇ । ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ

ప ని డిటో । డిటో । స గ రీ సా । ని రి స రి నీ । సా స ని స ని ద ప మ ॥ పా ప ॥
ఇ ఇ డిటో । డిటో । ధ అ ర ను । వె ఎ లఅయు। రా మ చం ద్ర అ అ ॥ శ్యా మ ॥

చ॥ , ప ప ప మ గ మ । ప ప ని స ని ద ప మా । , మ మ గ రి స । స గ మ పా ప ।
దు ష్ట ద అ ను జ । మ ద వి ద అ . . ర । అ శి ష్ట జ నహ్రా। ద య వి హా ర ।

, గ గ గా గ । మ గ రి స రి ని । స గ రీ సా । ని రి స రి నీ । సా స ని స ని ద ప మ ॥ పా ప ॥
, ఇ ష్ట దై వ । ము ని ఇ వె ఎ ర । ఇ ఇ ల ను । త్యాఅ . . గ । రా జు వే ఎ ఎ ర అ . ॥ శ్యా మ ॥

శురి-అంగ-శుమ-ప-శుధ-కాని

6. మాయామాళవగౌళరాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ మేరుసమాన ధీరవరద, రఘు - వీర జూతును రార మహా ॥ మేరు ॥

అ॥ సారసార ఒయ్యారపు నడలను - నీరదకాంతిని, నీ ఠీవిని మహా ॥ మేరు ॥

చ॥ అలకల ముద్దును తిలకపు తీరును - తళుకుజెక్కుల్ళ తనరు నెమ్మోమునూ - గళమున శోభిల్లు - కనకభూషణముల - దళిత దుర్మానవత్యాగరాజార్చిత ॥ మేరు ॥

రాగలక్షణము :— 3 వ అగ్నిచక్రములో ఇది 15 వ మేళకర్త. రాగాంగ, సప్తస్వర సంపూర్ణగమక వరికరక్తిరాగము. మూడువేళల పాడదగినది.

త్రిపుట తాళము నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది

I	O	O

ప॥ ,, - నీ̣ , పా రి - గా , , , , మ గ । రి స రి నీ̣ సా రి । గ రి మ గ ప మ మ గ ప మ
మేఎ రు స - మాఅ . . . న అ । అ అ మెఏ రు స । మ అ . . . . న అ . .

గ రి స ని̣ - రి స నీ̣ సా రి - రి గా రి గ మా గ గా మ ప మా , ప మ గ రీ ।
అ . . . - మేఎ ఏ రు స మ ఆ . . ఆ . ఆ అ అ ఆ అ అ న అ ఆ ।

సా స మ గ మ పా । ప ద ప ద పా , ద మా
ధీ ఇ ఇ ఇ ర వ । ర అ . . దా అ ర ఘూ

,, పా , ద నీ - సా , రి సా , రి స ని ద ని । సా , , . , ని దా । పా ద ప మా ప మ మా మగపమ॥ గరిసరి । నీ̣॥
వీ ఇ ర జూ- ఊఉఉ తు ఉఉ ను ఉఉఉ । రా అ . . ర మా । హా ఆ . ఆ . . ఆ అ . . . ॥ అ . . . । మే ॥

అ॥ ,, పా , ద పా - మా మ గ రీ మా , , । , , గ మ గ మ పా । ని స ని దా ధ సా ।
సా అ ర సా ఆ ర అ ఆ ఓ ఒఒ । ఒఒయ్యాఅఅ ర పు । న అ డ ఆ ల ఆ ।

,, దా , ప మా - గ మ పా ధ ప మ గ రీ మా , , । , , గ మ పా ద ప మ గ మా పా । ధ ని స ని ధ ని సా॥
సా అ ర సా - ర అ ఆ అ అ అ అ ఆ ఓ ఒఒ । ఒ ఒయ్యాఅ ఆ అ అ అ అ ర పు । న అ డ ఆ అ ల నా ।

,, సా , రి సా - స ని దా నీ సా । , , నీ స రి స ని దా । పా ద ప మా ప మ మా మ గ ప మ గరిసని̣ । నీ̣॥
నీ ఇ ర ద - కాం ం తి ఈ । ఇఇ నీ ఇ ఇ ఇ తి ఈ । వి ఇ ఇ ని ఇ ఇ మ హ ఆ అ ఆ అఅఅఅ । మే॥

చ॥ , , ద పా ద పా - మ గ రీ గా మా । , , స రీ గ మా । పా ద ప మ గ రి గ మా
అ ల క ల ము ఉఊ ద్దు ను । ఉఉ తి ల క పు । తీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ రు నూ

, , గ మా ప దా పా దా ద ప మా గా రీ । స్నీ స రీ గ మా । పా ద ప మ గా మ పా
త ళు కు చె క్కి ఈ ఇ ఇ ఈ ఈ ళ్లో । ఆ త న యు నె । మో్ు ఒఒ ఓ ఓ ము ను

గళమున శోభిల్లు కనక భూషణముల - దళితదుర్మానవత్యాగరాజార్చిత (అనుపల్లవివలె పాడుకునేది)

16-వ మే. **7. చక్రవాకరాగము - త్రిపుటతాళము** ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స.

శురి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని. (శ్రీ త్యాగరాజు కృతి) అవ. స ని ధ ప మ గ రి స.

ప॥ ఎటుల బ్రోతువో తెలియ - దేకాంత రామయ్య ॥ ఎటుల ॥

అ॥ కటకట నా చరితము - కర్ణకఠోరమయ్య ॥ ఎటుల ॥

చ॥ పట్టి గొడ్డురీతి - భక్షించి తిరిగితి, పుట్టులోభులను - పొట్టకై పొగడితి
దుష్టులతోఁ గూడి - దుష్కృత్యములు సల్పి, అట్టుజేసిన త్యాగరాజుని దయతో ॥ ఎటుల ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 3వ-అగ్నిచక్రములో 16వ-మేళకర్తరాగము, సర్వస్వర సంపూర్ణ గమక వరిక రక్తిరాగము. శుద్ధఋషభ కైశికి నిషాదములు ముఖ్యమైన జీవస్వరములు మూడువేళల పాడదగినది.

ప॥ ,, - స రి గా మా । ప మా ధ ప దా । ద ని సా స ని దా పా । ప మ ధ పా మ రీ ప మ గ రి । గ రి స ని
ఎ టులా బ్రో । తు వో తె లి యా । దె ఎ ఏ క అ అం తా । ర అ అ ఆ ఆ మా య్యా అ అ అ । అ అ అ అ

,, - స రి గా మా । ప మా ధ ప దా । ద ని సా రి స ని స స ని దా దా ని ద పా । ప మ ధ పా మ రీ ప మ గ రి । గ రి స ని
ఆ - ఎ టులా బ్రో । తు వో తె లి యా । ఎ ఎ ఏ - ఎ ఎ ఎ ఎ క అ ఆం తా అ అ ఆ । ర అ అ ఆ అ మా య్యా అ అ అ । అ అ అ అ

,, - స రి గా మా । ప మా ధ ప దా । ద ని స రి గ రి స ని । ద ని స రి రి స । ని ద ప ద నిసనిదపద ని దపమ । గ రి స ని
అఅ- ఎ టు లా బ్రో । తు వో తె లి యా । ఎ ఎ ఎ ఎ క అ అ అం । త అ అ అ అ అ । ర అ అ అ మఇఇఇఇ ఇయ్యా అఅఅ । ఆఅఅ అ

,, - స రి గా మా । ప మా ధ ప దా । ద ని స రి గ మ గ రి స ని ద ని రి స । ని ద ప స ని ధపమగరి ప మగరి । గరిసని ॥స రి॥
ఎ టు లా బ్రో । తు వో తె లి య । ఎ ఎ ఎ ఎ క అ అ అం త అ అ అ ర ꠸ । అ అ అ మ ఇఇఇ ఇఇఇయ్యా అఅఅ । అఅఅఅ ॥ఎటు॥

అ॥ ,,, దదానిదపమ దా । సాసనిదాస ని గ రి సా । దా , ని సా సనిదా పా । దాౕదపాధప మామగ రీ ప మగ రి । గ రి సని ॥స రి॥
కటాకఅటఅ నా । చే రిఇ ఈఈ అఅ అ మా । కా , అ ఆ ర్ణఅ ఆ కా । తోౕఒఒఓ ఒఒ రామఅఆయ్యా అఅ అ ॥ అఅఅ ॥ఎటు॥

చ॥ ,, - ప పా పా । మ గ రీ గ మ పా । ని ద ప మ
వ ట్టి గో । ద్దుఉఊ రి ఇ తీ । ఇ ఇ ఇ ఇ

,, - ప పా ప ద ని ద మ ప ద ప । ప మ రీ గ మ పా । ని ద ప మ గ మ పా ప ద ప మ । పా , ద నీ దా పా ।
వ ట్టి గొ ఒ ఒ ఒ ఒ ఒ ఒ ఒ । ద్దుఉ ఊ రి ఇ తీ । ఇ ఇ ఇ ఇ భ అ క్షిం చి ఇ ఇ ఇ । తీ ఇ రి ఈ గీ తీ ।

, మ - ప పా మ ప ధ ప , । ప మ రీ సా రీ రి స సా । ,, - పా ప మ గా మా । పా , ద నీ దా పా ।
ఇ ఇ - పు ట్టూ లొ ఒ ఒ ఒ ఒ । భుఉ ఊ లా ఆ ను ఉ ఊ । ,, - పొ ట్ట అ ఆ కై । పొ ఒ గ ఆ డీ తీ ।

ప ద ప మ - ద దా ని ద ప మ । దా , ని సా స ని రీ రి స సా
ఇ ఇ ఇ ఇ - దు ష్టూల అ అ అ । తొౕఒ ఒ ఓ గు ఉ ఊ డి ఇ ఈ

,, - స రి గా రి గ మా । మ గ ప మ రీ సా రీ రి స సా । ,, - ద ని సా సా । స ని దా దా , ని పా ॥
దు ఉ ష్వాత్య అ అ । ము ఉ లు ఉ ఊ సా అ ల్వి ఇ ఈ । ,, - ర అ ట్టూ జే । సి ఇ నా త్యా అ అ గా ॥
గ మ ప ద ని స స ని దా పా । ప మ ధ పా మ గా రీ ప మ గ రి । గ రి స ని ॥ స రి ॥
ర అ అ అ అ అ జు ఉ ఊ నీ । ద అ య అ అ తో ఓ ఒ ఒ ఒ ఒ । ఒ ఒ ఒ ఒ ॥ ఎ టు ॥

---

8. భైరవిరాగము - రూపకతాళము

చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని. 20-వ మే. నఠభైరవిజన్యము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

చ
ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స

శు
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ ఉపచారము జేసేవా - రున్నారని మరువకురా ॥ ఉప ॥

అ॥ కృపకాపలెనని నేనీ - కీర్తిని బల్కుచు నుండగ ॥ ఉప ॥

చ॥ వాకిటనే పదిలముగా - వాతాత్మజుడున్నాడని - శ్రీకరులగు నీ తమ్ములు - జేరియున్నారని యే కాంతమున జానకి యేర్పడియున్నదని శ్రీకాంతపరులెల్లను శ్రీత్యాగరాజార్చిత ॥ ఉప ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 4-వ వేదచక్రములో 20-వ మేళకర్త. సంపూర్ణ భాషాంగరాగము సప్తస్వరములు. గమక వరిక రక్తిరాగము. ఆరోహణమందు చతుశ్శృతి రిషభ సాధారణగాంధార శుద్ధమధ్యమ చతుశ్శృతి దైవత కైశిక నిషాదములున్నూ, అవరోహణమందు శుద్ధదైవతమున్నూ కొన్నిసమయములందు చతుశ్శృతి దైవతమున్నూ రాగచ్ఛాయలు, ఉదయము 6 గంటలు మొదలు 9 గంటలవరకు పాడదగినది. సాయంకాలమునందు పాడదగినదని కొందరి అభిప్రాయము.

ప॥ , గ మ గా రి స । రీ గా రీ । , రి గ మా ద ప । మ గ మా ద ప ప మ గ రి స ని
ఉ ప చా ర ము । జే సె వా । అరుఉ న్నా ర ని । మ అ రు వ అ కు ఉ ర అ అ అ

స రి - గ మ గా రి స । రీ గా రీ । రి గ మా ప ద నీ ద ప । మ గ ప మ ద ప ప మ గ రి స ని
అ అ - ఉ ప చా ర ము । జే సే వా । రుఉ ఊ న్నా ఆ ఆ ర ని । మ అ రుఉ వ అ కు ఉ ర అ అ అ

స రి - డిటో । డిటో । రి గ మ ప ద ని స రి స ని ద ప । స ని స ప ద ప మ ప ద ప
అ అ - డిటో । డిటో । రుఉ ఉ ఉ న్నా ఆ అ అ ర అ స ఇ । మ అ అ రు ఉ ఉ వ అ అ అ

మ గ గ రి । స రి - గ మ ॥
కు ఉ ర అ । అ అ - ఉ ప ॥

అ॥ , ద ని సా స స । స ని రి స నీ ద ప । ద ని సా స ని దా పా । మ ప ద ప స ని ద ప మ గ గ రి ॥ స రి - గ మ
కృ ప కా వ లె । న ని సే ఎ ఏ నీ ఇ । కీ ఇ ఈ ర్తి ఇ ని బ । ల్కు_ఉ చు ఉ ను ం ం ం డ అ గ అ ॥ అ అ - ఉ ప

చ॥ , ప దా ని దా పా । ప ద ద ప ప మ మా । , ని నీ ని ని । ద ని సా స ని దా పా పా
వా ఆ కి ట సే । ప ది ల అ ము ఉ గా । ఆ వా తా త్మ జా । డుఉ ఊ న్నా ఆ ఆ డ ని

, మ పా ద పా ద ప । స ని ద ప ప మ గా రి స । , స ని సా రి గ మా । మ గ ప మ గ రి సా
శ్రీ ఈ క రు ల గు । నీ ఇ ఇ ఇ త అ ఆ మ్ములు । , చె ఎ రి యుఉ ఊ । న్నా అ అ అ అ ర ని

, ని నీ ని ని । ద ప ద ని సా రి స ని ద ప । , ప దా ని దా పా । ధ ని సా , ని ద పా
ఏ కాం త ము । న అ ను ఉ జా ఆ అ అ న కి । ఇ యె ఏ ర్ప డి యు । న్నా అ అ అ అ ద ని

, ద ని సా రి మ గ రి । స ని రీ రి స నీ ద ప । ద ని సా స ని దా పా । మ ప ద ప స ని ద ప మ గ గ రి । స రి - గ మ
శ్రీ ఇ కాం త అ అ అ । ప అ రు లె ఎ ఏ ల్ల ను । శ్రీ ఇ ఈ త్యా ఆ ఆ గ । రా అ అ అ జ అ అ అ ర్చి ఇ త అ । అ అ - ఉ ప

9. భైరవిరాగము - ఆదితాళము

20 వ మేళకర్త. (దివ్య నామసంకీర్తనము)

స-శురి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని.

• (శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స (ధ: చ)

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స (ధ: శు)

ప॥ శ్రీ రఘువర సుగుణాలయ - సరసిజలోచన విరోచనాభ! ॥ శ్రీ ॥

అ॥ తరానలేని పరాకులేటికి - బిరాన నన్ను బ్రోవగరాదా వాదా ? ॥ శ్రీ ॥

చ॥ కమలాహితసత - కమలాహితధర - మమతదెలిసి నను మన్నించరాదా ? ॥ శ్రీ ॥

2. కనికరమున ననుఁ - గనికరముననిడి చనవున ఒక మనవిని బల్కరాదా ? ॥ శ్రీ ॥

3. ఆగమమూల అవనిజలోల - వేగమె తెలుసుకో త్యాగరాజనుత ॥ శ్రీ ॥

రాగలక్షణము :— 8 వ కృతియందున్నది.

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది.

I	O	O
ప॥ ప ద నీ - ని ద ప ప - మ ప	ప గ గా - మ	పా - ప మ
శ్రీ ఇ ఈ - ర ఘు వ ర - సు గు	ణ అ ఆ - ల	యా- రా మ
నీ - ద ని స ని - ద ప - మ ప	ప మ మ గ గా - మ	పా - ప ద ప మ
శ్రీ - ర అ ఘు ఉ- వ ర - సు గు	ణ అ అ అ ఆ - ల	యా- ర అ మ అ

నీ - దని సాం రిం సం - నిదపా - మపదప
శ్రీ - రఅఘు ఉఉ - ఉవరా - సుఉగుఉ

పదనిసం - రీంగం రిం - సంరిం నీ, - దపా - మపదప
శ్రీ ఇఇఇ - ఈఇఇ - రఅఘుఉ - వరా - సుఉగుఉ

సంనిసాం - పదమప - పమగా - రిస
సఅరా - సిఇజఅ - లాాబ ఓ - చన

అ॥ పద నీ ద పా - నిదపమ
తఅ రాన లే - నిఇఇఇ

పద రిం సం నిద - పా - నిదపమ
తఅ రఅఅన - లే - నిఇఇఇ

సంరింగంరిం - రింసంనిద - పదనిసం - నిదపమ
తఅరఅ - అఅనఅ - లెఎఎఎ - నిఇఇఇ

దని సాం రిం - రీం గం రిం సాం
బిఇ రాన - నఅను బ్రో

పమగమా గ - మ
ణఅఅఅ అ - ల

పమగమా గ - మ
ణఅఅఅ అ - ల

ని సగగరి - గమప
విఇరాాబఒ - చఅఅ

పద నీ ద
పఅ రాకు

పద నీ ద
ఫఅ రాకు

పాసంని నిద
ప రఅఅకు

సంసం - పదనిసం
వగ - రఅఅఅ

పా - నిదపమ
యా - రఅమఅ

పా - మః పదని
యా - రఅమఅ

మపదనీ - దపమ ॥పదనీ॥
నఅఅఅ - భఅఅ ॥శ్రీఇఈ॥

నీ సం సం
లే టికి

సాం, ని - సంరింగంరిం
లే ఎఏ - టిఇకిఇ

నీ సం సం
లే టికి

రింగంరింసం - నిదపమ ॥పదనీ॥
దఅఅఅ - వఅదఅ ॥శ్రీఇఈ॥

చ॥ , మ పా ద నీ - ష ని ద ని సా	, ని గా రి సా	సా రి స నీ - ద ప
, అ ఆ గ మ - ముఉఉ ఉ లా	అ అ వా ని జ	లో ఒ ఒ ఓ - ఒ ల
, ని గా రి సా - స ని రి స - ని ద పా	ప ద నీ - ద ప	మ ప ద ప - ని ద ప మ ॥ పదనీ॥
అ-వె ఏ గ మె - తె ఎ లుఉ - స్తుఉ కొ	త్యఅ ఆ - గ ర	జ అ అ అ - న ఉ త అ॥ శ్రిఇఈ॥

1, 2 చరణములు చరణములవలె పాడుకొనవలయును.

స-చరి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని.

10. ఆనందభైరవి రాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ రామస్వామి దీక్షితులు కృతి)

ఆరో. స గ రి గ మ ప ధ ప ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ అంబా నీ శరణము జొచ్చితి - అదరింపవమ్మా ఓజగ ॥ దంబా ॥

అ॥ శంబరవైరిని బ్రతికించిన శివ శాంభవి త్రిపుర సుందరి ఓజగ ॥ దంబా ॥

చ॥ 1. సకలలోకజనని నీవని - సదానిన్ను నే కోరితిని - ప్రకటమైన నీ మహిమలు వింటిని - పరంజ్యోతి నిను పొడగంటిని జగ ॥ దంబా ॥

2. చక్కని బంగరు బొమ్మా - నీ చరణములే - నమ్మితి - నమ్మా । గ్రక్కున మనవులు గైకొమ్మా । గంగాధరుని కొమ్మా మాయమ్మ ॥ అంబా ॥

3. వేరేదైవములను యిలను - వేమరు వేడగలేను । వీరశక్తియై వెలసియున్నావు - వెంకటకృష్ణ సహోదరియనుచు ॥ అంబా ॥ (2, 3 చరణములు 1. చరణమువలె పాడుకొనవలయును.)

రాగలక్షణము :— ఇది 4-వ వేదచక్రములో, 20-వ మేళకర్త నఠభైరవి జన్యము. ఉపాంగ, వక్రసంపూర్ణ, షాడవ, రక్తిరాగము. సాధారణ గాంధార, కైశికీ నిషాదములు రాగచ్ఛాయాస్వరములు, ఈ రాగమందు కైశికీనిషాదము వాడుకయందు యుంటూ యున్నది. సనిధని - పధనిప - అను ప్రయోగములు వాడుకయందు యున్నవి. అన్నివేళలందు పాడదగినది.

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ (1) ప ద ప ద - పా , , - పా , మ అ ం ం ం - బా అ అ - నీ ఇ ఇ	గ మ ప మ శ ర ణ ము	మ గ రీ - గ మ జొ ఒ ఓ - చ్చి తి
(2) పా ధ ని ధా , ని పా - పా , మ అ ం ం బా అ అ అ - నీ ఇ ఇ	గ మ ప మ శ ర ణ ము	ప మ గ రి - గ మ జొ ఒ ఒ ఒ - చ్చి తి
(3) మ ప ని సే - గా గ రి సా రి స - నిదపా-పా , మ అ ం ం ం - బా అ అ ఆ అఅ - అఅఅ -నీ ఇ ఇ	గ మ ప మ శ ర ణ ము	ప మ గ రి సా రి స నీ జొ ఒ ఒ ఒ చ్చి ఇ ఇ తీ
, స గ రి స - ని ని - స మ ఇ అ ఆ ద రిం- ం ప - వ అ	గా , - రి మ్మా అ- అ	గా , మ ప మ - గ రి గ మ ఓ ఒ ఒ ఒ ఒ - ఒ ఒ జ గ
అ॥ , - ప ద ప మ పా - నీ స స అ - శ ం బ అ ర - వై రి ని	స మ గ రి ప్రతి కిం	స ని స - సా రి స చి న శి - వా అ అ

నిద - పదపమ పా - పసనీసస | సమ - మాపమగరి | సనిరిస
అఅ - శం౦బఅ ర - వైఇఈరిని | బ్రతి - కి ౦ ౦ ౦ ౦ | చినశివ

పరిస - రిసనీనిద పాదపమా | గమపమ | గరిగమ ‖ పద ‖
శాంభ - విఇఈత్రిఇ వుఉఉర | సుందరి | ఒఒజగ ‖ దం ‖

చ‖ పదపమ - పమగరి - గమపమ - గమగరి । గరిసాసానినీ । సానీ - సగరిగమ
ధపా - నినిస - నిసా - మగరి - గారిస - । నిసా - సానిధప । పమగ - రిగామ ‖ అం ‖

చ‖ (1) సగరి - సాని - ధని | సా , , | సమగరి
సకల - లోక - జన | నీ ఇఇ | నిఇవని

సగరి - గామపా | పమగా - మప | మగపమ - గరిసా
సదఅ - నిన్నునే | కొఓఒ - రితి | నిఇఇఇ - ఇఇఈ

, - పదపమపా - సససనినీ | సమగరి | సనినీ - రిస
ఇ-ప్రకటఅమై - ఇననిఇఈ | మహిమలు | విం౦౦ - టిని

పసా - రిసనీనిద - పమ | గమ - పాదపమా | గరి - గమ ‖ పద ‖
పరం - జ్యోఓఓతిఇ - నిను | పాడ - గ ౦ ౦ ౦ | టిని - జగ ‖ దం ‖

చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని

11. ఖరహరప్రియ రాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ విడెము శేయావే, నన్ను - విడనాడకవే ॥ విడెము ॥

అ॥ పుడమి తనయచేతి మంచి - మడుపులనుచు దలచి తలచి ॥ విడెము ॥

చ॥ రాజమాన్యుఁడౌ సౌమిత్రి - రతనాతమ్మ పడిగబట్టి తేజరీల్లు నటరా - దేవదేవ - జాజికాయల -
యేలకుల జాపత్రి వక్క లాకుల - రాజరాజవర త్యాగ - రాజు ప్రేమతో నొసంగే ॥ విడెము ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 4 వ వేదచక్రము. 22-వ మేళకర్త. సర్వస్వర గమక వరిక రక్తి సంపూర్ణరాగము ఆరోహణ మందు సాధారణ గాంధార చతుశ్రృతి దైవతములున్నూ, అవరోహణమందు కైశికి నిషాద శుద్ధమధ్యమములు రాగఛాయ గలిగించు స్వరములు. అన్నివేళలయందు పాడదగినది.

ప్రేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I లఘువు	O ద్రుతము	O ద్రుతము
ప॥ 1. రి రి గా- మాపా - దా , ని సా - నిదపమ - గ రి	స మ మ గ గా - గ రి రీ రి ని	సా , , - రి గ మ గ - గ రి రి స
విడెము- శే యా - వే ఎ ఎ ఏ - నఅఅఅ -న్నూఉ	వి డ నా అ అ - డాఅఅ క అ	వే ఎ ఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ
2. రి రి గా - మా పా - దనిసాదనిసా - ని ద ప మ	మ ప ప మ గా - గ రి రీ-రి స నీ	సా , , - రి గ మ గ - గ రి రి స
విడెమూ - శే యా - వేఎ ఏ ఎఎ ఏ - న అ ను ఉ	వి డ నా అ అ - డఅఅ-క అ అ	వే ఎ ఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ

3. రి రి గా - మా పా - దనిసాదనిసా - ని ద ప మ | ప ద నీ - ని ద ద ప - మ గ రి ని | సా , , - రి గ మ గ - గ రి రి స
విడెమూ - శే యా - వేఎ ఏ ఎఎ ఏ - న అ ను ఉ | వి ఇ దా - నాఅ అ అ - డ అ క అ | వె ఎఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ.ఎ ఎ

4. రి రి గా - మా పా - ద ని స రి గ రి - సా ని ద పా | సా నీ ని ద ద ప - మ గ రి ని | సాౕరిగమపమగ - రిగమగ - గరిరిస
విడె ము - శే య - వేఎఎఎఎఎ - ఏ న అ ను | వి డ నాఅ అ అ - డ అ క అ | వే ఎఎఎ ఎఎఎ - ఎఎఎ ఎ -ఎఎఎఎ

5. రి రి గా-మాపా-దనిసరి - గరిరిస - సనినిద - దపపమ | ప ద ని స ని - నిదప-మ గ రి ని | సా సా - స ని ద ప - మ గ రి స
విడెము-శే య -వేఎఎఎ- ఎఎఎఎ - నఅఅఅ-నుఉఉఉ | వి ఇ డ అ అ -నాఅఅ-డ అ క అ | వే ఏ - ఎ ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ ఎ ఎ

అ॥ 1. ప ప దా - ని ని స ని - సా , , సా ని ద ప మ | ప ప దా - ని ని స ని | సా - దనిసా - దనిసా - నిదపమ
పు డ మీ - త న య అ - రీ ఈ ఈ ఇ ఇ ఇ ఇ | పు డ మీ - త న య అ | ఆ - అఆఆ - అఆఆ - అ...

2. పనినిదదా - దనిసని - సనిసరిగరిరిస - సనినిద-దపపమ | ప ని ని ద దా - ద ని స ని | రీ గ రి సా రి స - నీ స ని ద ప మా
పుడమీఇఈ-తనయఅ- అ........- అ....-అ... | పుడ మీ ఇ ఈ - త న య అ | ఆ అ అ ఆఅ అ - ఆ అ అ అ అ ఆ

3. ప ని ని ద దా - ద ని సా - రీ గ మా - మ గ గా రీ | ప స స ని దా - దా ని ద పా | సా నీ ని ద ద ప-మా గా గ రి రి స
పు డ మి ఇ ఈ - త న యా- చే ఎ తీ - మ ం ం చి | మడు పు ఉ ఊ - ల ను ఉ చు | త ల చి ఇ ఇ ఇ- త ల చి ఇ ఇ ఇ

4. ప ని ని ద దా - ద ని సా - రి గ మా - మ గ గా రీ | ప స - స ని నీ ని ద పా-పదనిస | రి గ-రిసానిచప-సనిదపమగరిస ॥౮౮
పు డమి ఇ ఈ - త న యా- చే ఎ తి - మ ం ం చి | మడు - పుఉఊ లఅను-చుఉఉఉ | ఉఉ-తలచిఇఇ-తఅలఅచిఇఇఇ॥విడె

౯

చ॥ , - పపమ - గరిగమ - పదనీ - నిదదప - మాగాగరిస	, ప ద నీ దా - ని ప ద ప	సానీ నిద ద ప - మా గా గ రి రీ
రాజఅ-మఅన్యఉ-డౌఉఊ-సౌఉఉఉ-మీఈత్రిఇఇఇ	ఇ ర త నా ఆ - త అ మ్మ అ	ప డి గ అ . . - బ ఆ ట్టిఇఈ
, - ప మా - గా గ రి రీ - రి ని సా - రి గ మ ప	ప ద ని ద - దపమా-మా రిగమగ	గ రి రి ని సా - సా , ,
ఇ- తే జ - రీ ల్లి ఉఊ- న అ ట - ర ఆ ఆ అ	దే ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ ఏ -వా దెఎఎఎ	ఎ ఎ ఎ ఎ వా - ఆ అ అ
, - స రీ - రిససనిసాసా - నిసరిస - సరిగరి - రిగమగగరిరీ	రి గ మా రి గ మా - మ గ గా రి గ	మ ప ప ద నీ - ని ద దా పా
అ- జా జి -కౌఅఅఅయల-ఎఎఎఎ-లఅఅఅ-కుఉఉఉలఅఅ	జాఅ అ ప అ ఆ - త్రిఇఈ వ అ	క్క అ లా అ ఆ - కు ఉ ఊ ల

రాజరాజవర త్యాగ - రాజు ప్రేమతోనొసంగే ॥ విడెము ॥ (అనుపల్లవివలె పాడుకునేది.)

22 మేళకర్త. ఖరహర ప్రియజన్యము
చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని

12. ముఖారిరాగము - రూపకతాళము
(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స రి మ ప ని ధ స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ ఎంతనినే వర్ణింతునుశబరీ భాగ్య ॥ మెం ॥

అ॥ దాంతుల వరకాంతలు జగ - మంతనిండియుండఁగ ॥ మెం ॥

చ॥ కనులారసేవించి - కమ్మని ఫలములనొసఁగి, తనువుపులకరింపఁ బా - దయుగములకు మ్రొక్కి
ఇనకుల పతిసముఖంబునఁ - బునరావృత్తి రహితపదమును బొందిన త్యాగరా - జనుతురాలి
పుణ్యమును ॥ ఎం ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 4 వ వేదచక్రములో 22-వ మేళకర్త ఖరహరప్రియజన్యము. భాషాంగ, రక్తిరాగము వక్రషాడవ సంపూర్ణము. ఆరోహణమందు గాంధారము వర్జ్యము. చతుశ్రుతీ రిషభ శుద్ధమధ్యమ కైశికి నిషాదములు జీవస్వరములు. ఆరోహణమందు, చతుశ్రుతి ధైవతమున్నూ అవరోహణమందు శుద్ధధైవతమున్నూ సాధారణగాంధారములును, రాగచ్ఛాయ స్వరములు, ఉదయము 6 గంటలు మొదలు 9 గంటలవరకు పాడదగినది. (ఈ రాగము 20-వ మేళకర్త నటభైరవిజన్యమని కొందరు చెప్పుచున్నారు.)

ప॥ ను గ రీ - మా పా - ని దా ప - ॥ మ ప ద ప - ప మ గా - రీ సా - ॥ 1
ఎం ం ం - తా నీ - నె ఏ ఎ - ॥ ఎ ఎ ఎ ఎ - ఎ ఎ ఏ - వా అ -

రీ ,, - మా మా - పా దా - ॥ పా ,,,, - మ ప మ గ రి స ॥
ణ్ణిం ,, - తూ నూ - శా బా - ॥ రీ ,,,, - భ అ అ అ గ్యఅ

మ గ రీ - ప మ పా - స ని ద ప - ॥ మ ప ద పా - ప మ గా - రీ సా ॥ 2
ఎం ం ం - త అ నీ - నె ఎ ఎ ఎ - ॥ ఎ ఎ ఎ ఏ - ఎ ఎ ఏ - వా అ -

రి స రీ - మా పా - ధా సా ॥ స రి మా గ రి - సా ని ద ప మ ॥
ణ్ణిం ం ం - తూ నూ - శా బా ॥ రి ఇ ఈ ఇ ఇ - భా అ అ గ్యఅ

ప ధ స రి - మా గ రి - స ని ధ ప ॥ మ ప ధ పా - ప మ గా - రీ సా ॥
మెం ం ం ం - తా ని ఇ - నె ఎ ఎ ఎ ॥ ఎ ఎ ఎ ఏ - ఎ ఎ. ఏ - వా అ ॥

రీ ,, - మా మా నీ దా ॥ పా ,, - పా ,, పా ,, పా ,, ॥ మ గ ॥
ణ్ణిం ,, - తూ నూ - శా బా ॥ రీ ,, - ఈ ,, ఈ ,, ఈ ,, ॥ ఎ ం త ॥

అ॥ సా ,, నీ దా - పా పా - ॥ రీ ,, రి రీ - రీ గ రి ॥
దాం ,, తాలూ- వా రా - ॥ కాం ,, తాలూ- జా అ గ
రి మ గ రి సా - స ని దా పా ॥ మ ప ద ప - ప మ గ రి - రి స రి మ ॥ మ గ ॥
మం౦ ౦ ౦ తా - ని ౦ ౦ ౦ డీ ॥ యుం౦ ౦ ౦ - ౦ ౦ ౦ ౦ - డ అ గ అ ॥ ఎ ౦ త ॥

చ॥ ,, - మ ప - ప మ గా - రీ సా ॥ ,, రి మ - పా నీ దా పా ॥
,, - క ను - ల అ అ - అ రా ॥ ,, సె ఎ - వి ౦ ౦ ౦ చీ
,, - రి మా ప దా - నీ దా ॥ సా నీ - నీ దా పా ,, ॥
,, - క ౦ మ్మ నీ - ఫాలా ॥ మూ లా- నో సా గీ
ని ని దా పా - మా పా - ప మ గా రీ - ॥ స రి ప మ గ రి - రీ , గ సా ॥
త అ నూ వూ - వూ ఊ - ల అ అ కా - ॥ రి ఇ ౦ ౦ ౦ చ అ - పా, అ అ
స ని ధా - సా రీ - మా పా - ॥ ప ద స ని - ని ద దా పా ,, ॥
ద అ యూ- గా మూ- లా ను - ॥ ముొఒఒ ఒ - ఒ ఒ ఓ క్కి ,, ॥
నీ ని - నీ దా దా పా - ॥ మ ప ద ప - ప మ గ రి - మా పా -
ఈనా - కూలా పా తీ - ॥ స అ ము ఉ - ఖ ౦ ౦ ౦ - బూ నా
,, రి మ పా నీ - ని ద దా ॥ సా - సా ని దా దా పా ॥
,, పు న రా అ - వృ ఉ ఊ ॥ త్తి - రా హీ తా పా దా -

మునుబొందిన - త్యాగరాజ - నుతురాలి - పుణ్యంబును ॥ ఎంత ॥ (అను పల్లవివలె పాడుకునేది.)

చరి-శుమ-ప-కైని

13. మధ్యమావతి రాగము - ఆదితాళము
(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స రి మ ప ని స
అవ. స ని ప మ రి స

ప॥ వినాయకునివలెను బ్రోవవే నిను - వినావేల్పు లెవరమ్మ ॥ వినా ॥

అ॥ అనాథరక్షకి శ్రీకామాక్షి సుజనాఘమో - చని శంకరిజనని ॥ వినా ॥

చ॥ 1. గరాథములకును వరాలొసగ నుం - డ రాములై భూసురాది దేవతు - లు రాయడినిజెందరాదు దయజూ - డరాదా కాంచీపురాది నాయకి ॥ వినా ॥

2. పితామహుడు జనహితార్థమై ని - న్నుతా తెలియవేడ తాళిమి గలయ - వతారమెత్తి కనుతామ సము సే - యతాళజాలము నతార్తి హారిణి ॥ వినా ॥

3. పురాణి దయచే - గిరాలు మాకు ని - కి రాజేసిబ్రోచు రాజధరి త్యాగరాజుని హృదయ సరోజ మేలై - న సోదరి పరాశక్తి నన్ను ॥ వినా ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 4-వ వేదచక్రము. 22-వ మేళకర్త ఖరహరప్రియ రాగజన్యము. ఉపాంగ, ఔడవ ఔడవరాగము, గాంధారధైవతములు వర్జితములు. చతుశృతి ఋషభ శుద్ధమధ్యమ కైశికి నిషాధములు రాగచ్ఛాయాస్వరములు. గమక, ఒరికెరక్తిరాగము అన్నివేళల పాడదగినది. 28-వ మేళకర్తయని కొందరి మతము. ఈ రాగమును సురరాగమని చెప్పియున్నారు. అకాలమందు ఇతర రాగములు పాడుటవల్ల గలిగెడు దోషములను పోగొట్టి శుభములు నిచ్చునని పూర్వీకులవల్ల దెలియుచున్నది.

వ్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది

	I	O	O
ప॥ (1)	రి మ రి మ - ప ని స రి	రి - సా స	స ని స ని ప మ
	వి నా ఆ య - కు ని వ లె	ను - బ్రో వ	వే ఎ ఎ ఎ ని ను
	ప ని సా స ని పా ప మ రి స	రి మ ప మ రీ	సా , ,
	వి ఇ నా - వే ఎ ఏ ల్పు డు లె వ	ర ం ం ం ం	మ్మా అ ఆ
(2)	రి మ రి మ - ప ని స రి	రి - సా స	స ని స ని ప మ
	వి నా అ య - కు ని వ లె	ను - బ్రో వ	వే ఎ ఎ ఎ ని ను
	ప ని సా - స ని పా - ప మ రి స	రి మ ప ని సా , ని	ప ని ప మ రి మ రి స
	వి ఇ నా - వే ఎ ఏ - ల్పు డు లె వ	ర ం ం ం ం ం ం	ం ం ం ం మ్మ అ అ ఆ
(3)	రీ ప మ రి మ - ప ని స రి	రి - సా స	స ని స ని ప మ
	వి నా అ ఆ య - కు ని వ లె	ను - బ్రో వ	వే ఎ ఎ ఎ ని ను
	ప ని సా - స ని పా ప మ రి స	మ రి ప మ - ని ప స ని	ప మ రి మ ప మ రి స ॥రి మ॥
	వి ఇ నా - వే ఎ ఏ - ల్పు డు లె వ	ర ం ం ం - ం ం ం ం	ం ం ం ం ం ం మ్మ అ॥వి నా॥

అ|| ప నీ స రీ రి స	సా , ని	ప నీ స
అ నా థ రా క్షు కి	శ్రీ ఇ కా	అ మా క్షి
ప నీ స రీ రి స	ని స రీ రి స	ని ప నీ స
అ నా థ రా క్షు కి	శ్రీ ఇ ఈ కా అ	అ అ మా క్షి
డిటో	ని స రి మా , రి స	డిటో
డిటో	శ్రీ ఇ ఇ ఈ ఇ కా అ	డిటో
ప రి సా స స ని స ని ప మ	రి మ ప ని స రి మ రి	స ని ప మ రి మ రి స ||రి మ||
సు జ నా ఘ మో ఒ ఒ ఒ చ ని	శం ం ం ం ం క అ రి ఇ	జ అ న అ ని ఇ ఇ ఇ ||వినా||
చ|| ప పా ప మ ప నీ	స ని సా , ని ప	ప మ రి రి స
పు రా ణి ద య చే	గి ఇ రా అ అ లు	మా అ అ సు ని
ని స రి మా , ప మ రి రి సా	రి మ రి మ	ప ని పా
కి ఇ రా అ అ జె ఎ ఎ సి రా	జ రా అ జ	ధ రి త్యా
ని మా ప ని స రి రి	రి మ రీ స	స ని పా నీ
గ రా జు ని హృ ద య	స అ రో జ	మె ఎ ఏ తై
రి సా స స ని స ని పా ప మ	రి మ ప ని స ని ప మ	రి మ ప మ రి మ రి స ||రి మ||
స సో ద రి ఇ ఇ ఇ ఈ ఇ ఇ	ప అ ర అ అ అ శ అ	అ అ క్తి ఇ న అ ను డు ||వినా||

స-చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని

14. రుద్రప్రియ రాగము - రూపకతాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆ. స రి గ మ ని ష
అ. ష నీ ప మ గా రి స

ప॥ లావణ్య రాము! కను - లార జూడరే; అతి ॥ లావణ్య ॥

అ॥ శ్రీవనితా చిత్తకుముద - శీతకర! సదానంద ॥ లావణ్య ॥

చ॥ నీ మనసు నీ సొగసు - నీ దినుసు వేరేరామ; తామసగుణ దైత్యహరణ త్యాగరాజపూజిత ॥ లావణ్య ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 4-వ వేదచక్రములో 22-వ మేళకర్త ఖరహరప్రియ జన్యరాగము. భాషాంగ, సంపూర్ణము. ఇందు దైవత, వర్జ్యము షడ్జగ్రహము. దేశీయరాగము. ఆరోహణా, అవరోహణములలో జంట నిషాదమును దీర్ఘ నిషాధ, గాంధారములుగా గనిపించి యుండుటచేత విశేషరంజకములు గలిగించు, నిషాద, మధ్యమ, గాంధార, ఋషభములు జీవస్వర న్యాసస్వరములు. మూడువేళల పాడదగినది.

ప॥	సా ని పా మ	గా గ గ రి రీ సా	, ని స గా గ	మా , , మ ని	(1)
	లా అ వా ణ్య	రాము క అ అ నూ	ఉ ల ర జూ డ	రే ఎ ఎ అ తి	
	ని ష ని పా మ	రి గ మ గ గా గ రి రి స	, ని స గా గ	మా , , మ ని	(2)
	ల అ అ వా ణ్యా	ర అ అ అ మూ క అ అ ను	ఉ ల ర జూ డ	రే ఏ అ తి	
	ష ని ష రి స ని పా మ	రి గ మ గ గా గ రి రి స	, ని స గా గ	మా , , మ ని	(3)
	ల అ అ అ అ అ వా ణ్యా	ర అ అ అ మూ క అ అ ను	ఉ ల ర జూ డ	రే ఎ ఎ అ తి	

	షనిషరిషని - పనిపనిసా	షనిపనిపమ - మగగరిసా	, నిస గా గ	మా ,, మ ని (4)
	ల అ అ అ అ అ-వఅఅఅణ్యా	ర అ అ అముడు - క అ అఅనూ	ఉ ల ర జా డ	రే ఏ అ తి
అ॥	, గ గ గా గ	, రి రి ష ని ని	సా , , , ,	మపనిసరిగారిసరిస । నిస
	శ్రీ వ నీ త	అ చి త్త కుముద	రీ ఈ ఈ	ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఈ ఇఇ ఈఇ । ఇఇ
	, గ గ గా గ	, రి రి సా ని	సా , , , ,	మపనిసరిగమగగరిరిస । నిస-
	ఇ శ్రీ వ నీ త	అ చి త్త కూ ద్దు	రీ ఈ ఈ	ఇ ఇ ఇ ఇ ఇఇఇ ఇఇఇఇఇ । ఇఇ-
	, గ గ గా గ	, రి రి సా ని	సా ని ప మ ,	గ గా మ ని ని ॥సానిపామ॥
	ఇ శ్రీ వ నీ త	అ చి త్త కు ద్దు	శీ త క ర అ	స దా నం ద ॥లాఅవణ్య॥
చ॥	పా , మ మ మ	మా, గ రి స	నీ , స గ గ	మా మా గ మ ।
	నీ ఇ మ న సు	నీ ఇ సా గ సు	నీ ఇ ది ను సు	వే రే ర మ ।
	పనిపనిపా మ మ మ	మ ప మ ప మా గ రి స	నీ , స గ గ	మా మా గ మ ।
	నీ ఇ ఇ ఇ ఈ మ న సు	ని ఇ ఇ ఇ ఈ సా గ సు	నీ ఇ ది ను సు	వే రే ర మ ।
	పా ని ప పా ని ప పామమమ	మా పమ మా పమ మాగరిస	నీ , స గ గ	మా మా గ మ
	నీ ఇ ఇ ఈ ఇ ఇ ఈమనసు	నీ ఇ ఇ ఈ ఇ ఇ ఈసాగసు	నీ ఇ ది ను సు	వే రే ర మ

తామసగుణ దైత్యహరణ - త్యాగరాజ పూజిత । లావణ్య (అనుపల్లవివలె పాడుకునేది)

చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కాని

15. గౌరీమనోహరి రాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ కరూరు దక్షిణామూర్తి కృతి)

ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ బ్రోవసమయమిదే రామయ్యా ! ॥ బ్రోవ ॥

అ॥ కావుమనిన్నే కోరియుండగానే యభయమిచ్చి నన్నాదరింపవయ్యా ! ॥ బ్రోవ ॥

చ॥ నిన్ను నమ్మినవారికి నిరతము వరము లొసగే బిరుదును గల - కరుణాకరుడగు నీవేగావా వరగర్భ పురివాస నాతోవాదా ॥ బ్రోవ ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 4-వ వేదచక్రములో 23-వ మేళకర్తరాగము. సంపూర్ణ, సర్వస్వర గమక, వరిక, రక్తిరాగము ఎల్లప్పుడు పాడదగినది.

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలెను

I	O	O	
ప॥ , , , - ప ప - మా గ బ్రోవ - స మ	రీ , - స రి యాఅ- మి ఇ	గ రి నీ - స ఇ ఇ దే - రా	(1)
గ రీ - ప ద పా - మా గ మయ్యా-బ్రోఒ వ - స మ	రీ గ మా గ - స రి యఅ ఆ అ - మి ఇ	గ రి - గ రి నీ - స రి ఇ ఇ - దె ఎ ఏ - ర అ	(2)
గ రీ - ప ద ని ద - పా మ గ మయ్యా-బ్రోఒ వ అ - స మ అ	రి గ మ ప ధ ప - మ గ యఅ ఆ అ అ అ - మి ఇ	రి స నీ - స రి ఇ ఇ దే - ర అ	(3)

(4) ధ ని పా - ప మ
ఇ ఇ దే - ర అ

(5) గ రి స ని - ధ ప మ గ
దె ఎ ఎ ఎ - రా అ అ అ

(6) పా , ,
ఆ అ అ

రీ - స రి గా రీ
రి - యుం ం డ

రీ - స రి ప మ గ రి
రి - యుం ం ం డ అ

ధ ని - పా మ| గ మా-ప ప||
ద అ - రీం ప|వయ్యా బ్రోవ||

ధ పా మ
కి ని ర

గ మా గ | మ మా
ద దు ను | గ ల

మ ప ధ ని సా - స ని
య అ అ అ ఆ - మి ఇ

రి గ మ ప ధ ని - స రి
య అ అ అ అ అ - మి ఇ

పా , ,
యా అ అ

రీ , - గా
నే ఎ - కో

రీ , - గా
నే ఎ - కో

స ని సా - స ని
న అ అ - న్నా అ

ని సా - ని
న వా - రి

రి సా - రి
స గే - బి

గ రీ - ప ని ధ ప - మా గ
మయ్యా-బ్రో ఒ వ అ - స మ

గ మా - ప ని ధ ప - మా గ
మ య్యా - బ్రో ఒ వ అ - స మ

మ గ గా, రీ - ప ధ పా - పా మ
మ అ ఆ య్యా- బ్రో ఒ వా - స మ

అ|| , , , స ప సా గ
కావు మా ని

సా రి స నీ - స ని ధ ప సా - రి గ
గా అ అ నే - కా అ వు ఉ మా - ని ఇ

సా రి స నీ - గ గ గా రి
గా నె ఎ య - భ య మి చ్చి

చ|| , , , ప ప పా ద
ని న్ను న మ్మి

గ రీ - రి గ మా గ
త మా - వ ర ము లా

కరుణాకరుడగు నీవెగావ - వరగర్భపురివాస నాతోవాదా ॥ బ్రోవ ॥ (అనుపల్లవివలె పాడుకొనేది)

16. హరికాంభోజిరాగము - త్రిశ్రగతి ఏకతాళము

చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ప॥ రామనన్ను బ్రోవరా - ప్రేమతోలోకాభి ॥ రామ ॥

అ॥ చీమలో బ్రహ్మలో - శివకేశవాదులలో - ప్రేమమీర చెలగియుండే - బిరుదువహించిన సీతా ॥ రామ ॥

చ॥ మెప్పులకైకన్నతావు - నప్పుబడక విఱ్ఱవీగి - తప్పుపనులు లేకయుండే - త్యాగరాజ వినుతసీతా ॥ రామ ॥

రాగలక్షణము :— 1 వ కృతిలో నున్నది.

ప॥ గ మ పా మా । గా రి । సా రి । గా , ॥
ర అ ఆ మా । న న్ను । బ్రో వ । రా అ

గ మ ప ధ ప మ । గా రి । సా రి । గా , ॥ రి గ మా మా । రి గ మా । ప ద నీ ధా । ధ ప మ గ రీ ॥
ర అ అ అ మ అ । నా న్ను । బ్రో వ । రా అ ॥ ప్రె ఎ ఏ మా । తో ఒ ఓ । లో ఒ ఓ ఓ । క అ అ అ భి ॥ రామ ॥

అ॥ , ని ధ । ధ ని ప । ధ ని సా నీ । సా స ॥
చి మ । లో ఒ ఒ । బ్ర ం ం హ్మ । లో ఒ ॥

, స ని । ధ ని ప । ధ ని సా నీ । సా స ॥ స ని సా రి గ । మ గ గ రి సా । ధ ని సా నీ । ధ ప మ ॥
చి మ । లో ఒ ఒ । బ్ర ం ం హ్మ । లో ఒ ॥ శి ఇ వా కె ఎ । ఎ ఎ ఎ ఎ శా । వ అ ఆ దు । ల అ లో

, గ మ । పా ప । ని ధ ని । సా స ॥
, ప్రే మ । మీ ర । చె ల గి । యు ం డె ॥

, గ మ । పా ప । ని ధ ని । సా రి̇ । గ̇ రి̇ సా̇ రి̇ స̇ । నీ స̇ ని ధా । ని ధ పా ధ ప । మా ప మ గ రి ॥

, ప్రేమ । మీా ర । చె ల గి । యుండె । బి ఇ రూ దు ఉ । ఊ వ ఇ హిం । చి ఇ నా సి ఇ । ఈ త అ అ అ ॥ రామ ॥

చ॥ ప ప ప । ప ధ నీ ధా । స̇ ని ని ద ధ ప । ప మ మ గ గ రి । గ మ పా మా । గ గ రి । స రి గా రీ । గ మ పా పా ॥

మెప్పుల । కై ఇ ఈ ఈ । క అ అ అ న్న అ । త అ అ అ వు ఉ । న అ ఆ ప్పు । బ డ క । వి ఇ ఈ జ్జి । వి ఇ ఈ గి

, ద ధ । ధ ని ప । ధ ని సా నీ । సా స̇ ॥

, త ప్పు । ప ను లు । లె ఎ ఏ క । యుండె

, ద ధ । ధ స̇ ని ధ పా । ధ ని సా నీ । సా రి̇ । గ̇ రి̇ సా̇ రి̇ స̇ । నీ స̇ ని ధా । ని ధ పా ధ ప । మా ప మ గ రి ॥

, త ప్పు । ప అ ను ఉ లు । లె ఎ ఏ క । యుండె । త్యా అ గా ర అ । జా వి ఇ నూ । త అ ఆ సి ఇ । ఈ తఅఅఆ ॥ రామ ॥

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని

17. కాంభోజిరాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆ. స రి గ మ ప ధ స̇

అ. స̇ ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ శ్రీరఘువరా ప్రమేయ మామవ ॥ శ్రీ ॥

అ॥ శ్రీరఘుకుల జలనిధి సోమ - శ్రీరామ పాలయ ॥ శ్రీ ॥

చ॥ 1. సారసహిత కులాబ్జ భృంగ - సంగీతలోల ॥ శ్రీ ॥

2. విరోచనకులేశ్వర స్వరలయాది మూర్ఛనోల్లసిత నారద వినుత ॥ శ్రీ ॥

3. శ్రీభాస్కర కులాద్రిదీప - శ్రీభాగవత వినుత సుచరణ ॥ శ్రీ ॥

4. సీతానాథ త్యాగరాజ - నుతానిల సుతాప్త సుగుణా భరణ ॥ శ్రీరఘు ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5-వ బాణచక్రములో 28-వ మేళకర్త. హరికాంభోజి జన్యరాగము. భాషాంగ, షాడవ. సంపూర్ణ సర్వస్వర గమక, వరిక, రక్తిరాగము. ఆరోహణమందు నిషాదవర్జితము, ఇందు మధ్యమ, దైవత నిషాదములు, రాగఛాయాస్వరములు. (సనిపధసా) అను ప్రయోగమందలి కాకలి నిషాదము పలుకును. సాయంకాలము 6 గంటలవరకు పాడదగినది.

వేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది

| లఘువు	O ద్రుతము	O ద్రుతము
ప॥ (1) సా , , , , నీ దా పా మ ప దా	పా ని ద ధ ప మా	, , గ మా ప దా
శ్రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ర ఘు వ ర అ ఆ	ప్ర మె ఎ ఎ ఎ య	అ అ మా ఆ మ వ
(2) సా పా , ద సా నీ దా పా మ ప దా	ప ద స ని ద ప మా	ప మ గ మా ప దా
శ్రీ ఈ ఇ ఇ ఈ ర ఘు వ ర అ ఆ	ప్ర ఎ మె ఎ ఎ ఎ య	అ అ మా ఆ మ వ
(3) పద స రి మ గ గ రి సా , రి ని దా పా మ ప ద రి	సా స ని ద ప మా	ప ద ప ద ప మ గా ప దా॥సా
శ్రీఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ ఈ ఇ ర అ ఘు వ ర అ అ అ	ప్ర మెఎ ఎ ఎ య	అ అ అ అ మ అ ఆ మ వ ॥శ్రీ॥
అ॥ సా , , , , స ని ద ప మ గ రి స ఫ ధ	సా , , , , రీ	, గా మ గ మ ప ద ॥సా॥
శ్రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ర ఘు కు ల జ ల ని ధి సా ఒ	మా అ అ అ అ శ్రీ	ఇ రా మ పా అ ల య ॥ శ్రీ ॥
చ॥ (1) దా , , నీ ద ప మ ప ద నీ ద ప ద	మా , , , , గ మ	పా ద ప గ మ ప ద ॥ సా ॥
పా అ ఆ అ ర స హి త కు లా జ్జ బ్బ ం	గ ఆ ఆ అ అ స ం	గీ ఇ త లో ఒ ఒ ల ॥ శ్రీ ॥

(2) ద నీ ద ప ద నీ ద ప మ ప ద పా మ	గా మ పా , రి గ	మ పా రి గ మ ప ద ‖ సా ‖
వి రో చ న సు తే శ్వ ర స్వ ర ల యా ది	మూ ర్చ నో ఒ ల్ల సి	త నా ర ద వి ను త ‖ శ్రీ ‖
(3) సా , పా , ప ద స పా ద ని ని ద ప	మా , పా , గ మ	ప ద స రి గ మ ప ద ‖ సా ‖
శ్రీ ఇ భా అ స్క ర సు లా ద్రి దీ ఇ ఇ ప	శ్రీ ఇ భా అ గ వ	త వి ను త సు చ ర ణ ‖ శ్రీ ‖
(4) దా ద సా స రీ రి గ మ గ రి గ రి రి	సా రి స ని దా ద	ప మ గా , మ ప ద ‖ సా ‖
సీ ఇ తా అ నా థ త్యా అ గ రా అ జ ను	త ని అ సు తా ప్త	సు గు ణా అ భ ర ణ ‖ శ్రీ ‖

చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని

18. కాంభోజిరాగము - రూపకతాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆ. స రి గ మ ప ధ స

అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ఈ కృతిని చాయాతరంగిణి రాగమందు శ్రీ త్యాగరాజు పాడియుండిరని తెలియుచున్నది. యిప్పుడు యీ కృతిని కాంభోజి రాగమందు పాడుచున్నందున కాంభోజిరాగమందే వ్రాయడమైనది.

ప॥ ఇతర దైవములవల్లా యిలను సౌఖ్యమారామ ! ॥ ఇతర ॥

అ॥ తనవారిని బ్రోవు సదా (రీ) మతభేదము లేక సదా - మదిని మరులు కొన్నా ॥ ఇతర ॥

చ॥ మనసుదెలసి బ్రోవకను మరచినావు - శ్రీరామ తనవారని బ్రోవు సదా త్యాగరాజ సన్నుత ॥ ఇతర ॥

రాగలక్షణము :— 17-వ కృతిలో నున్నది.

ప॥ ధ స స - స ని ధ ని పా	ధ ప ప మ గా - మ గ గ రి సా	, - మ గ గా - పా ద	సా , - ద సా ని ధ ప
ఇ త ర - దై ఇ ఇ ఇ వా	ము ఉ ఉ ఉ లా - వ అ అ అ ల్లా	అ - ఇ ల నూ - సౌ ఖ్య	మా అ - ర ఆ మ అ అ

ధ స స - స ని ధ ని పా	ధ ప ప మ గా - మ గ గ రి సా	, - మ గ గా - పా ద	ప ధ సా - ప ధ సా - సనిధప
ఇ త ర - ద్వై ఇ ఇ ఇ వా	ముఉఉ ఉ లా - వ అ అ అల్లా	అ - ఇ ల నూ - సౌ ఖ్య	మ అ ఆ - ఆ అ ఆ - రఅఅమ
డిటో	డిటో	డిటో	స రి గ రి సా - ధ సా ని ధ ప
డిటో	డిటో	డిటో	మ అ ఆ అ ఆ - ర ఆ మ అ అ
డిటో	డిటో	స రి గ మ పా - మ గ ప ధ సా	పధసరిగా - రిసానిధప ।ధస।
డిటో	డిటో	ఇ ఇ ల అ నూ - సౌఉఉఉఖ్యా	మఅఅఆఅ - రఆమఅ అ ।ఇత।
అ॥ ధ స రీ గ గ	గా మ రి గా	గ మా గ రీ , ,	రి గా రి సా , ,
త న వా ర ని	బ్రోవు స దా	రి ఈ ఇ ఈ ఇ ఇ	ఇ ఈ ఇ ఈ ఇ ఇ
మ గ గ రి రి స - స ని ని ధధప	ధ స రీ గ గ । గా మ రి గా	గ మ గ గ రీ - రి గ రి రి సా	ధసధస - రి గ రి - సానిధప।ధస
ఇ ఇ ఇ ఇ ఇఇ - ఇ ఇ ఇ ఇ ఇఇ	మ త భే ద ము। లే క స దా	మ అ ది ఇ ని - మఅ రు ఉలూ	కొఒఒఒ-ఒ ఒఒ-న్నా అఅఅ।ఇత
చ॥ ద ద ధ - ద ద ధ	ప ధ స రి సా - రి స ని ధ పా	ప మ ప ధ పా - ప మ గా గా	ప ధ సా - ప ధ సా - స ని ధ ప
మ న సు - దె ల సి	బ్రొఒఒఒవా - క అ న అ నూ	మ అ ర అ చీ - న అ ఆ వూ	శ్రీఇ ఈ - ర అ ఆ - మ అ అఅ

తనవారని బ్రోవ సదాత్యాగరాజు సన్నుత ॥ ఇతర ॥ (అనుపల్లవివలె పాడుకునేది)

28 వ-మేళకర్త. హరికాంభోజి జన్యము.
షరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని.

19. మోహనరాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స రి గ ప ధ స
అవ. స ధ ప గ రి స

ప॥ నన్ను పాలింప నడచి వచ్చితివో నా ప్రాణనాథ ॥నన్ను॥

అ॥ వనజనయన మోమును చూచుట జీ - వనమని నెనరున మనసుమర్మముఁ దెలిసి ॥నన్ను॥

చ॥ సురపతి నీలమణిని భ తనువుతో - కరమున శరకోదండ కాంతితో - ధరణి తనయతో
త్యాగరాజార్చిత ॥నన్ను॥

రాగలక్షణము :— ఇది, 5 వ-బాణచక్రములో 28 వ మేళకర్త హరికాంభోజిజన్యము. ఉపాంగరాగము. ఔడవ, గమక, వరిక, రక్తిరాగము, మధ్యమ, నిషాదములు వర్జములు, షడ్జగ్రహము, గాంధార ధైవతములు, రంజనములు గల జీవస్వర న్యాస స్వరములు, పగలు 12 గంటలు మొదలు, 3 గంటల వరకు పాడదగినది.

వ్రేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ ,, - గ పా గ రి పా - సా రి గ రి స సా - స ధ రి స ధా	ధా , - ధ స రి గా -	ప గ గ రి రీ రీ గ స
,, - న నూ ప అ ఆ - లీ ం ం ం ం ం - ప అ అ అ అ	ఆ , - న డ చి వా -	చి ఇ ఇ ఇ తీ వో ఒ ఒ
రీ - గాపాదపపా - గరి సా - సారిగ - రీగపగరిరిస - సధరిస	ధా ప - ధ స రి గా -	ప గ గ రి రీ రీ గ రి
ఓ - న నూఉఉఊ పఅఆ - లీం ంం - ం ంం ంంంం - పఅఅఅ	ఆ అ - న డ చి వో	చ్చి ఇ ఇ ఇ తీ వో ఒ ఒ

రీ -గాపాదపపా-గరిసా-సరిగపధసధప-గరిసా-సధరిస	ధా ధ - ధ స రి గా	గా ప గ - రీ గ రి - రీ రి స
ఓ -ననూ ఉఉఊ-పఅఅ-లిం ౦౦౦ ౦ ౦౦-౦ ౦ ౦ -పఅఅఅ	అ అ - న డ చి వా	చ్చీ ఇ ఇ - ఈఇ ఇ - తీవొ౨
రీ - గపాధసస - సారిస - ధాసధ - పాధప - గపగా	రీ - గ పా ధ స రి	గ రి స ధ - రి స ధ ప - సధపగ-ధపగరి ‖గరిసరి‖
ఓ - నఅప్రాఅణ-నాఅఅ - అ అఅ - ధఅ ఆ - అఅఅ	అ - న అ ప్ర అ ణ	న అ అ అ - అఅఅ అ - అఅఅఅ-ధఅఅఅ‖అఅఅఅ ‖ ననూ ‖
అ‖ ,, - గ గా ప దా - సా ధా - సా రి స సా	,, - గ గా ప ధా	సా ధా సా రి గ రి స సా
,, - వ నా జ నా - యా నా - మో౨ఒ౨ ఓ	,, - వ నా జ నా	యా నా మో౨ ఒ ఒ ఒ ఓ
,, - గ గా ప దా - సా ధా - సా రి గ - రీ గ ప	గా - రి సా - రి ధా	స ద దా - పా ధ స - ధ ప పా
,, - వ నా జ నా - యా నా మో ఒఒ - ఓ ఒ ఒ	ఓ - మూనూ-జు ఊ	చుఉ చే - జీ ఇ ఇ - ఇ ఇ ఈ
,, - ప గా గ గా - గా గ రి - రి గ ప ద	ధ రి - స ధా స ధా	పా ధ స - ధపపా - ధప గా-పగరీ।గరిసరి‖గపా‖
,, - వ నా మ ని - నే న అ - రు ఉ న అ	అ అ - మ నా సు మా	ర్మాఅ అ-ముఉఊ-దెఎఏ-లఅఅ।నిఇఇఇ‖నన్నూ‖
చ‖ ,, - ధ పా - ధ గా - పా ,, - గ ప గ ప గా	స - ధ పా గ రీ	స ధ స రి - రీ గ ప గా
,, - సు రా - ప తీ - నీ ,, - ల అ అ అ అ	అ - మ ణీ ని భా	తి అ ను ఉ - వ్రూఉఉత్తో
రీ - గ పా ధ సా - స ధ ధ ప - ప గ ధ ప గా	రి - స ధా స రి	గా - పా ద ప పా - రి , స
ఓ - యు రా ము నా - ముఉ ఉఉ త్య అ అ అ అ	ఘా స ను ల చే	తాగ్యా-మూఉ ఉ ఊ -గో, ఒ

కరమున - శరకో - దండ కాం తితో - దరణి తనయతో త్యాగరాజార్చిత ‖ (అనుపల్లవివలె పాడుసనేది)

28 వ-మేళకర్త. హరికాంభోజిజన్యము

చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని.

20. కమాసురాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆరో. స మ గ మ ప ధ ని స

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ సీతాపతే నా మనసున - సిద్ధాంత మని యున్నానుర ॥ సీ ॥

అ॥ వాతాత్మ జాదుల చెంతనే - వర్ణించిన నీ పలుకు లెల్ల ॥ సీ ॥

చ॥ ప్రేమ జూపి నాపై పెద్ద మనసు జేసి నీ మహిమ లెల్ల నిండారఁ జూపి
యీ మహినీ భయమేటి కన్నమాట రామచంద్ర త్యాగరాజ వినుత ॥ సీ ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5 వ - బాణచక్రములో 28 వ మేళకర్త. హరికాంభోజిజన్యము. దేశీయ భాషాంగ షాడవ రాగము ఆరోహణ అవరోహణముల యందు శుద్ధ మధ్యమ, చతుశృతి దైవత, కైశికీ నిషాదములు రాగచ్ఛాయా స్వరములు మూడు వేళల యందు పాడదగినది.

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలెను

I	O	O
ప॥ , , , - మా గా మ	పా , మ	ని ద ని ద । పా ,
సీ తా ప	తే , న	అ మ న సు । నా ,
ద ప మా మ గ గా	పా , మ	డి టా
సి ఇ ఈ త అ ఆ	తే , న	డి టా
డి టా	పా మ ని ద ని	ప ద నీ - ద ప మా
డి టా	తే న అ మ అ	న సు ఊ - న అ ఆ

,,, - ద ప మా మ గ గా మ
సి ఇ ఈ త అ ఆ ప

ద ప మా మ గ మా ప
సి ఇ ఈ త అ ఆ ప

మా గా రి
సి ద్ధాం త

మా గా మ గ రి సా
సి ద్ధాం త మ అ ని

అ|| ,,, - ప ద నీ ద ని సా ని
వ అ ఆ త అ ఆ త్మ

ప ద నీ ద ని సా సా
వ అ ఆ త అ త్మ జా

ద ని సా స ని దా నీ
వ అ ఆ ర్ణిం ం ం చీ

పా మ ని ద ని
తే స అ మ అ

సా నీ ద ప
తే ఏ ఎ ఎ

సా సా
మా నీ

రి గ మ గ - గ మ ప మ
యుఊఊఊ - న్న అ అ అ

సా , స
జా , దు

స రి గా మ గ
గుఊ ఊో ఊ ఊ

స స దా
న అ ని

స స ని ద మా । ప ద ని ద ద ప
న ఆ ఆ అ నూ । న అ అ ఆ అ అ

మ గ రి స గ మ ప మ । నీ , ద ప మ
న అ అ అ మ న అ సు । నా, అఅఅ

స మ గా । మ పా
యుఊ న్నా । ను రా

ప ని ద ప । ప స ని ద ||మా గా||
నుఊ ఊ ఊ । ర అ అ అ ||సీ తా||

స సా ని । నీ , ద ప మ
ల చెం త । నే, ఎ ఎ ఎ

రి సా స । నీ , ద ప మ
ల చేం త । నె, ఎ ఎ ఎ

ద మ పా । ద ప మ గ మా ||మా గా||
ప లు కా । లెఎఎ ఎ ల్లా ||సీ తా||

చ॥ , , , - ద ప దా ద	నీ దా	ద ని సా స ని ద ని । పా ద
ప్రేముజూ పి	నా పై	పె ఎ ద్దా మ అ న సు । జే సి
మా గా గా మ	గ రి సా	స గ మా - గ మ పా । మ పా
నీ మా హీ మ	లె ఎ ల్లా	ని ం ం - డ అ రా । జు ప్పీ

యీ మహినీబాయా - మేటికన్నమాట - రామచంద్ర - త్యాగరాజ వినుత ॥ సీతా ॥ (అనుపల్లవి వలె పాడుకొనవలెను)

21. ఖమాసురాగము - రూపకతాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని

ఆ. స మ గ మ ప ధ ని సఀ

అ. సఀ ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ సుజన జీవన! సుగుణ భూషణ! రామ! ॥ సుజన ॥

అ॥ భుజగభూషణా! ర్చిత - బుధజనావనా! త్మజవందిత ధృతచందన! దశతురంగమా! రామ! ॥సుజన॥

చ॥ చారునేత్ర! శ్రీకళత్ర! శ్రీరమ్యగాత్ర! తారకనామ! సుచరిత్ర! దశరథపుత్ర! తారకాధిపానన! ధర్మపాలన! తారయ, రఘువర! నిర్మల! త్యాగరాజసన్నుత! ॥ సుజన ॥

రాగలక్షణము :— 20-వ కృతిలో నున్నది.

ప॥ మ గ స మా గ	మా , , మ ప మా	మ ప మ గ సా - మా గ	గ మ ప మ మా - ప ధ మా
సు జ న జీ వ	నా అ అ ర అ మా	సు ఉ జ అ నా - జీ వ	న అ అ అ ఆ - ర అ మా
మ గ స మా గ	గమప - మపధ - పధనిధధప	మ గ స మా గ	మా ప మ మా ప ప
సు జ న జీ వ	నఅఅ - అఅఅ - రఅఆఅఅమ	సు జ న జీ వ	నా అ అ ఆ ర మ

	, - మ గ మా పా ధ	పా , - ప సా ని పా	, - పధ నీ- ధని సా రి సని ధ	పా , - ప సా ని ధ ప । మగస॥
	అ- సు గ ణ భూ ష	ణా అ - ర అ అ మా	అ- సుగుణ - భుఉఊఉఉ షఅ	ణా అ - ర అ అ అ మ । సుజన॥
అ॥	, - ప ధ నీ - ధ ని - సానీ	సా , , , ని ధ	ప మ- ప ధ నీ - ధ ని- సా నీ	సా , , - రి స ని ధ
	అ- భు జ గా - భుఉ- ఊష	ణా అఅఅ ర అ	అ మ- భుజగా - భుఉ- ఊ ష	ణా అ అ - ర అ అ అ
	ప మ - ప ధ నీ - ధని - సానీ	ధ ని సా - ధ ని సా - రి స ని ధ	ప మ- ప ధ నీ - ధ ని- సా నీ	సా , ని - రి స ని ధ స ని ని ధ
	అ మ - భుజగా-భుఉ- ఊష	ణ అ అ - అఅ అ - ర అఅఅ	అ మ- భుజగా - భుఉ- ఊ ష	ణా అ అ - అఅ అఅ ర అ అ అ
	ప మ - ప ధ నీ -ధ ని-సానీ	సా సా - సా రి స నీ	, స మా గ సా ని	ధ ని సా రి స నీ - ధ ప
	అ మ - భుజగా -భుఉ-ఊష	ణా అ - ర్చి ఇ ఇ త	అ బు ధ జ నా వ	న అ అ అఅ అ - అ అ
	స గ సా ని ధ । ని స నీ ధ ప	ప ధ ప - ధ ని సా రి స ని ధ	పా , - ప సా ని ధ ప	మ గ స॥
	త్యజ వం ది త । ధృతచందన	ద శ తు - ర ం ం ం ం గ అ	మా అ - ర అ మ అ అ	సు జ న॥
చ॥	, - మ గ మా పా ధ	ధ ని సా సా - రి స ని ధ ప మ	, ప మ ధ ప - ప మ మ గ	రి గ మ ప మ గ - రి గ మా
	అ- చ అ రు నే త్ర	శ్రి ఇ ఈ క - శ అఅ అత్ర అ	అ శ్రి ఇ ఇ ఇ - ర ం ం మ్య	గ అ అ అ అ అ - అ అ త్రా
	, - మ గా మ పా- ధ ని సా	సా - స రి నీ - స ని ని ధ ప మ	, - మ పా మ గా - స మ గ మ	పా ధ ని - ధా , ని పా
	అ- త అ ర క - న అ అ	మ - సుఉచ - రి ఇ ఇ ఇ త్ర అ	అ - ద శ ర థ - పు ఉఉఉ	త్రా అ అ - అ అ అ అ

తారకాధిపానన ధర్మపాలన తారయ రఘువర నిర్మల త్యాగరాజ సన్నుత ॥ సుజన ॥ (అనుపల్లవివలె పాడుకొనవలెను.)

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని   22. శంకరాభరణము - త్రిపుటతాళము   ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స
(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)   అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ మనసు స్వాధీనమైన యా ఘనునకు మఱిమంత్ర తంత్రమేల ॥ మన ॥

అ॥ తనువుతాను గాదని యెంచువానికి తపసు చేయనేల ? దశరథబాల ॥ మన ॥

చ॥ (1) అన్నినీవనుచు యెంచినవానికి యాశ్రమ భేదములేల ? కన్నుగట్టు మాయలనియెంచు వానికి కాంతల భ్రమలేల ? దశరథబాల ॥ మన ॥

(2) అజన్మము దుర్విషయ రహితునికి గతాగతమిక యేల ? రాజరాజేశ, నిరంజన ! నిరుపమరాజ వదన ! త్యాగరాజ వినుత ! ॥ మన ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5-వ బాణచక్రములో 29-వ మేళకర్త రాగము సంపూర్ణ రాగాంగరాగము. సప్తస్వర, గమక, వరిక, రక్తిరాగము. చతుశృతి రిషభశుద్ధ మధ్యమ పంచమ, కాకలి నిషాదములు రాగచ్ఛాయాస్వరములు. ఆరోహణమందు రిషభ దైవతములను నొక్కిపట్టవలెను. ఈ రాగము సకల రాగములకును శ్రేష్ఠమైన రాగమని పూర్వులు చెప్పియుండుటచేత, నీరాగమునకు, షడ్జము గ్రహాంశనాస్యములుగా నున్నప్పటికిన్నీ అన్నిస్వరములును, రంజకములు గలవియే. వీనిలో ముఖ్యమైన నిషాద, గాంధార, మధ్యమ, పంచమములు జీవస్వరములై యున్నవి. పగలు 12 గంటలు మొదలు సాయంత్రము 3 గంటలువరకు పాడదగినది.

ప॥ , , - మ గ మా పా । పా , మ ప ధ ని । సా , , . సా । స దా పా గా మ ప
మ న సు స్వా । ధీ ఇ న అ మై ఇ । న అ అ అ అ । ఘు ను న కు ఉ ఉ

మ గ మ రి - మ గ స రి గ మ ప మ గ మ । ప ద ని స గ రి స ని ద ప మ ప ద ని । సా , , , స రి గ రి ।
ఉ ఉ ఉ ఉ - మ న సు ఉ ఉ ఉ స్వా అ అ అ । ధీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ న అ అ అ మై ఇ ఇ ఇ । న అ అ అ అ అ అ అ

సదా పా గమపమ । గరిసస రీ గా । మదపమగరిసనిధని । సా ,,, రీ । సరిస నిదా పా గమపమ । పమగరి ॥ మగ ॥
ఘను న కుఉఉఉ । ఉఉమరి మంత్ర । త ం ం త్రి అఅమెఎఎఎ । లాఅఅఅఅ । ఘుఅనుఉఊ న కుఉఉఉ । ఉఉఉఉ ॥మన॥

అ॥ ,, - స దా పా । ప దా నీ సా । స రీ సా సా । స దా నీ సా
. త ను వు । తా ఆ ను కొ । ద ని యెంచు । వా ఆ ని కి

, మ ప ద ని సా । స ని దా మ ప ద ని । స రీ ,, ప స । ద పా గ మ పా గ మ ప మ ప మ గ రి ॥ మగ ॥
త ప ము ఉ చే । ఎ ఎ య నే ఎ ఎ ఎ । ల అఅఅ ద శ । ర ధా బా అ ఆ ల అ అ అ అ అ అ అ ॥ మన ॥

చ॥ ,, గ మా ప మ । గా , మ పా మ గ మా । గ రి గ మా ,, । గ సా రీ గ మ ప మ
ఆ జ న్మ ను । దు ఉ ఉ ఊ ర్వి ష య । అ అ ర హి ఇ ఇ । తు ఊ ని కి ఇ ఇ ఇ

గ రి స రీ గా । మ పా గ మ ద ప । గ రి స ని స ధ ని । సా ,,,,,
ఇ ఇ గ తా గ । త ము యి ఇ క అ । యెఎఎఎఎఎ । ల ఆఅఅఆఅ

,, గ మా పా । ద నీ సా సా । సా , రీ సా । ని రి స సా , ని ద నీ
అ ఆ రా జా రా । జె ఏ శా ని । రం ం జ న । ని ఇరుఊ ఉ ప ఆ మ

,, స రి గ మ గ రి సా । సా స ని దా మ ప ద ని । సా , స ని దా పా । గ మా పా గ మ ప మ । మ గ గ రి । మగమా ॥
ఆఅరాఅ జ అ అ అ వ । ద న ఆ ఆ త్యా అ అ గ । రా అ జ అ ఆ వి । ను ఊ తా అ అ అ అ । అ అ అ అ । మనసు ॥

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని

23. శంకరాభరణ రాగము - ఆదితాళము

ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స

అ. స ని ధ ప మ గ రి స

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ప॥ ప్రాణనాథ! బిరాన బ్రోవవే! ॥ ప్రాణ ॥

అ॥ వేణుగానముచే బదియారువేల గోపికల బాలించియేలు ॥ ప్రాణ ॥

చ॥ వెన్నమీగడల వేడ్కమీరగను - కన్నవిన్నవాంఛ్ర గడుపునించి - తిన్నగవెలయు దివ్యరూపమా - చిన్నికృష్ణ! దయచేసి త్యాగరాజ ॥ ప్రాణనాథ ॥

రాగలక్షణము :— 22-వ కృతిలో నున్నది.

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ , , , - పా మా - మ గ గ రి స ని	సా రి గా , మా -	పా , గ మ
ప్రా ణ - న అ అ అ థ అ	బి ఇ రా అ న	బ్రోఒ వ అ
ఫా , - మ గ రి - పా మా - మ గ గ రి స ని	సా రి గా , మా -	గ మ ప ధ - ని స ని ధ
వే ఎ - ఎ ఎ ఎ - ప్రా ణ - న అ అ అ థ అ	బీ ఇ రా అ న	బ్రోఒ ఒ ఒ - వ అ అ అ
డిటో డిటో	డిటో	మ ప ద ని - స రి స ని
డిటో డిటో	డిటో	బ్రోఒఒ ఒ - వ అ అ అ
ద పా మ గ రి - డిటో డిటో	డిటో	పా ద ని - గ రి స ని ॥
అ వే ఎ ఎ ఎ - డిటో డిటో	డిటో	బ్రోఒ ఒ - ఒ ఒ వ అ ॥

అ॥	ద పా మ గ రి - దా ని సా ని	ద నీ ని పా - ద	ని సా ని
	ఆ వే ఎ ఎ ఎ - వే ణు గా న	ముఊా చె ఏ - ఫ	ది యూ రు
	సా , సా , - దా నీ - ప రి గ రి స ని	ద నీ ని సా - స ని	ద ప - ద ని స రి - స ని
	వే ఎ లా అ - వే ణు - గ అ అ అ న అ	ముఊాఉ చే - ప అ	ది ఇ - య అ అ అ - రు ఉ
	సా , సా , - సా నీ - స గ రీ సా	స ని రి స ని స - సా	, ని - ద ని ద రి - స ని
	వే ఎ లా అ - గో పీ - క అ ఆ లా	ప అ అ అ అ అ - అ	ఆ అ - లిం చి ఇ - ఎ ఎ
చ॥	ధ పా మ గ రి - గ మ పా మ	గ మ ప - మ గ రి - స ని	సా - రి గ మా రీ
	లు ఊా ఉ ఉఉ - వె న్న మీ గ	డ అ అ - ల అ అ - పె ఎ	ద్కు - మి ఇ ఈ రా
	గా , మా , - గ మ - పా మ	గ మా - మ గ రి - స ని	సా-రిగమారీ । గమపమపా
	గా అ నూ ఉ- క న్న - పీ న్న	వ ఆం - (డ అఅ - క డు	పూ-ఉఉఊాఊా। నిం o o చీ

తిన్నగావెలయు దివ్యరూపమా చిన్నికృష్ణ దయచేసి త్యాగరాజ ॥ పాణ ॥ (అనుపల్లవివలె పాడుకునేది)

29వ మే. ధీరశంకరాభరణ జన్యము 24. శుద్ధసావేరిరాగము - రూపకతాళము — ఆ. స రి మ ప ధ స

చరి-శుమ-ప-చధ (శ్రీ త్యాగరాజు కృతి) — అ. స ధ ప మ రి స

ప॥ కాలహరణ మేలరా హరీ సీతారామ ॥ అ॥ కాలహరణ మేల - సుగుణజాల - కరుణాలవాలా ॥కాల॥

చ॥ (1) చుట్టి చూట్టి పాకులెల్ల చెట్టువెదకు రీతి భువిని పట్టులేక నీ పదములు బట్టుకొన్న నన్ను(బోవ ॥కాల॥

(2) దినదినమును తిరిగి తిరిగి దిక్కులేక నీ శరణుజొచ్చి - తనువు ధనము నీదేయంటి త్యాగరాజవినుత రామ ॥ కాల ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5-వ బాణచక్రములో 29-వ మే. ధీరశంకరాభరణ రాగజన్యము. ఔడవ రాగము. ఋషభ ధైవతములు రాగచ్ఛాయా స్వరములు మూడువేళల పాడదగినది. ఈ రాగమందు గాంధార నిషాదములు వర్జితములు.

ప॥ సా స - స ద ప ॥ ప మ ద పపమ - రీ రి ॥ సా ,,,, ॥ రి మ పా - ద ద ప మ ప ద
కా ల - హ ర ణ ॥ మెఎ ఎ ఎలఅ - రాహా॥ రీ ,,,, ॥ సి ఇ తా - ర అ అ ఆ అ మ (1)

ద స ద రి స - ద ద ప ॥ మ ప మ ద ప ను - రీ రి ॥ సా ,,,, ॥ రి మ రి మ ప - ద ద ప మ ప ద
క అ అఅల - హ ర ణ ॥ మె ఎ ఎ ఎ ల అ - రాహ ॥ రీ ,,,, ॥ సి ఇ త అ అ - ర అ అ ఆ అ మ (2)

అ॥ , ప ప ప - ద ప ద ॥ ద స రి రి - స ద స ॥ ద స ద రి స - ద ద ప ॥ ప ద ప మ రి - రి మ రి మ ప ద
, క అ ల - హ ర ణ ॥ మెఎ ఎ ల - సు గు ణ ॥ జ అ అ అ ల - క అ రు ॥ ణ అ అ అ ల - వ అ ల అ అ అ (3)

, ప మ ప - ద ప ద ॥ రి మ రి మ రి - స ద స ॥ స రి మ రి రి స - ద స రి స స ద - ప ద స ద ప మ - రి మ రి మ ప ద ॥సా
క అ ల - హ ర ణ ॥ మెఎ ఎ ఎ ల - సుగుణ ॥ జ అ అ అఅల - క అ రుఉఉఉ - ణ అ అ అ అ ల - వ అ ల అ అ అ॥కా॥ (4)

చ॥ , రి మ - పా ద ॥ ద స ద స ద - ప మ ప ॥ , రి మ - ప ద మ ॥ రి మ రి మ స - రి స ద స ॥
చుట్టి - చూట్టి ॥ ప అ అ అక్షు - లె ఎ ల్ల ॥ , చెట్టు- వె ద కు ॥ ర ఇ ఇ ఇ తి - ఇ భు వి ని ॥

, రి రి - రీ రి ॥ రి మ రి మ రి - స ద స ॥ ,,,, స ద ప మ ॥
పట్టు- లేక ॥ ని ఇ ఇ ఇ ప - ద ము లు॥ ,,,, ర అ మ అ ॥

ప ద - రి రి - రీ రి ॥ రి మ రి మ రి - స ద స ॥ ద స ద రి స - ద ద ప ॥ ప ద ప మ రీ - రి మ రి మ ప ద ॥
అ అ - పటు- లేక ॥ ని ఇ ఇ ఇ ప - ద ములు॥ బ అ అ అట్టు- కొ ఒన్న ॥ న అ ఆ అన్నా-(బొ బ వ అఅ అ ॥

, రిరి - రీరి ‖ రిమరిమ రిసదస ‖ సరిమ రిరిస - దసరిససద ‖ పదసదపమ - రిమరిమపద ‖ సా ‖
పట్టు- లేక ‖ నిఇఇ ఇపదములు ‖ బఅఅ అఅట్టు - కొఒఒఒఒన్న ‖ నఅఅ అఅన్ను- బ్రొఒవఅఅఅ ‖ కా ‖

2. , రిమప - దదద ‖ పదసద - పదపమప ‖ , రిమ - పదప ‖ రీ , మరిమ - సరీ , సస ‖
, దినది - నమును ‖ తిరిగిఇ - తిఇరిఇగి ‖ ఇదిన్క్క- లెఎక ‖ నీఇశరణు -జొఓఒచ్చిఇ

, రిరిరి - రిరిరి ‖ రిమరిమరీ - సరిసదసా ‖ దసదరిసా - దదప ‖ పదపమరీ - రిమరిమపద ‖
తనువు - ధనము ‖ నిఇఇఇదే -యం ం ం టీ ‖ త్యఅఅఅగా - రఅజ ‖ విఇనుఉతా_ రఅమఅఅఅ ‖

, రిరిరి - రిరిరి ‖ రిమరిమరీ - సరిసదసా ‖ సరిమరిరిస - దసరిససద ‖ పదసదపమ - రిమరిమపద‖సా‖
తనువు - ధనము ‖ నిఇఇఇదే - యం ం ం టీ । త్యఅఅఅఅగ - రఅఅఅఅజ ‖ విఇనుఉతఅ - రఅమఅఅఅ‖కా‖

చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని 25. బిళహరిరాగము, మిశ్రజాతి-ఝంపెతాళము ఆరో. సరిగపధస
(శ్రీ పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యరుగారి కృతి) అవ. సనిధపమగరిస

ప॥ పరిదాన మిచ్చితే - పాలింతువేమొ ॥ పరి ॥

అ॥ పరమపురుష శ్రీపతి నాపై నీకు - కరుణ గల్గకయున్న - కారణమేమయ్యా ॥ పరి ॥

చ॥ రొక్కమిచ్చుటకు నే - ముక్కంటి చెలిగాను చక్కని చెలిని - యొసగ జనక - రాజును గాను మిక్కిలి
సైన్యమివ్వ మర్కటేంద్రుడగాను - అక్కటిక మెటుగల్గు అది వెంకటేశ నీకు ॥ పరి ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5 వ - బాణచక్రములో 29 వ మేళకర్త. ధీరశంకరాభరణ జన్యము. గమక వరిక, దేశీయ, రక్తి, భాషాంగరాగము, ఔడవ సంపూర్ణరాగము, చతుశ్రుతి, రిషభ చతుశ్రుతి, ధైవత, కాకలినిషాదములు రాగచ్ఛాయా స్వరములు.

మరియు ఆరోహణమందు కైశిక నిషాదము నీ రాగచ్ఛాయాస్వరము. రి గ ప మ గా - స రి గా - ద ద పా - మ గ ప ద స - మ గ ద పా - రి స ని దా మొదలైన ప్రయోగములు రాగరంజకములు. ద ని ద ప మ గ - ప ని ద ప మ గ - గ ని ద గ పా. స ని ద ప మ గ - రి ని ద మొదలగు ప్రయోగములయందు కైశిక నిషాదమే పలుకుచున్నది. (సంగమ కాలమందు) అనగా ఉదయం 6 గంటలు మొదలు 9 గంటల వరకు పాడదగినది.

I లఘువు	U	O ద్రుతము	I లఘువు	U	O ద్రుతము
ప॥ పామా - మగరి సా-సా ,,	సా -	స ని ని ధ	సా ,, రీ ,, గా - ప మ గా -	గ రి	సా రి గ
1. ప రి - దాఅఅన -మి ,,	చ్చి -	తే ఎ ఎ ఎ	పా ,, లిం,, తు - వే ఎ ఏ -	మొ ఒ	ఓ ఒ ఒ
2. పమమగ- మగగరిసా -సరిగరి	సా -	స ని ని ధ	సరిగా - రిగపమగధ - పా ,, -	ప మ	మ గ గ రి
పఅ రి ఇ-దాఅఅన-మిఇఇఇ	చ్చి -	తే ఎ ఎ ఎ	పాఅఆ-లింంంంతుఉ- వే ,, -	మొ ఒ	ఒ ఒ ఒ ఒ
3. పామా-గామగ-రీగరిసా-సరిగరి	స రి -	స ని ని ధ	సరిగప-ధాసనిధసధని-పదధప-	ధ ప	మ గ గ రి
ప రి -దాఅఅ-ఆఅఅన-మిఇఇఇ	చ్చి ఇ-	తే ఎ ఎ ఎ	పాఅ..-లింంంం తు ఉ-వేఎఎఎ-	మొ ఒ	ఒ ఒ ఒ ఒ
4. పామా-గరిపమగరి - ధధపా-	స ని -	ధ ప ధ రి	సా ,, సనిధప - ధనిపా ,,-	ధ ప	మ గ రి గ
ప రి -దాఅఅ.నఅ- మిఇఈ-	చ్చి ఇ -	తే ఎ ఎ ఎ	పా ,, లింంంం - తుఉ వే,,-	మొ ఒ	ఒ ఒ ఒ ఒ
5. పామా- గరిపమగరి - దధపా-	స ని	ధ ప మ గ	రిగ పధ - సరిగారిస - ధరిసని-	ధ ప	మ గ రి గ
ప రి -దాఅఅ.నఅ- మిఇఈ-	చ్చి ఇ	తే ఎ ఎ ఎ	పఅఅ ఆ - లింంంతుఉ-వేఎఎఎ-	మొ ఒ	ఒ ఒ ఒ ఒ
6. పామా-గరిపమగరి - దధపా-	స ని	ధ ప మ గ	రి గపధ-సరిగారిస - ధ రి కీ -	స ని	ధ ప ధ రి
ప రి -దాఅ..నఅ- మిఇఈ -	చ్చి ఇ	తె ఎ ఎ ఎ	పాఅఅఅ-లింంంతుఉ-వే ఎ ఏ -	మొ ఒ	ఒ ఒ ఒ ఒ

7. పాధరి-సారిసధానిధపా-మగగరి	సా	స ని ని ధ	సా , , రీ , , గా - పమగరి -	రీ	, గ సా ॥పామా
పరి ఇ-దాఅఅఅఅఅ న -మిఇ..-	చ్చి	తే ఎ ఎ ఎ	పా , , లిం , , తు - వేఎఎఎ -	మొ	, ఓ ఓ ॥ పరి ॥
అ॥ పాపా-మగరిగపా - దధపా-	మ గ	గ రి సా	సరిగా - రిగపమగా - ధధపా -	మ గ	ప ధ సా
ప ర -మఅపుఉరు- పఅఅ -	శ్రీ ఇ	ఇ ఇ ఈ	పఅ తి - నాఅఅఅఅ- పైఇఈ -	నీ ఇ	ఇ ఇ ను
1 పధసరిగా- రీగమగమ-గరిసా-	గ రి	స ని ధా	గరి గ - సరి - నిస-ధనిప-ధరిసని-	ధ ప	మ గ రి గ
కఅరుఉణ- గఅఅఅఅ ల్గఅక-	యు ఉ	ఉ ఉ స్న	కాఅఅ-రఅణఅ- మేఎఎ-మఅఅఅ-	య్యాఅ	అ అ అ అ
2. డి టో	డిటో	డిటో	గ రిసని-సనిధప ధ రి-సా నిధ-	ప మ	గ రి గ
డి టో	డిటో	డిటో	కాఅఅఅ-రఅణ మెఎ- ఏ మఅ	య్యాఅ	అ అ అ
3. డి టో	డిటో	డిటో	గ రి సని-రిసనిధ-సనిధప-ని ధ-	ప మ	ప మ గ రి
డి టో	డిటో	డిటో	కాఅఅఅ-రఅణఅ- మేఎఎఎ-మఅ-	అ అ	య్యాఅఅ అ
చి॥ పామగరిసరిగసరి - సా ని ధ	షా	ధ స రి గ	పమగధపా - మగరిసరిగపధ -	స ని	ధ రి సా
పా ధసరిగపమగరి- గా రి స	ని ధ	ప ధ స రి	గ రీ సనిధ - రిసనిధ-పధపా-	మ గ	రిసరిగ ॥పరి॥
చ॥ సా ,, రీగాపా - ధధపా -	ప మ	గ రి సా	స రి గా - గరిసనిధా - సనిధా-	సా	,, సా
1. రొాఒఒక్క మిఈ-చ్చుఉట -	ను ఉ	నె ఎ ఏ	ముఉఉ - క ంంంటి - చెఎలి-	గా	,, ను
2. స రి గా రిగపమగా పధపా -	మ గ	ప ధ సా	సనినిధ - పమమగరీ - సనినిధ-	సా	,, సా
రొాఒఓక్క అమిఇఈ-చ్చుఉట-	ను ఉ	నె ఎ ఏ	ముఉఉఉ-క్కంంంటి-చెఎలిఇ-	గా	,, ను

దా ,, ని ధపధ నిధ - గ పధప-	మ గ	రి గ పా	ధసరిగపా - మగరిగ - ధధపా-	మ గ	గ రి సా
చా ,,క్క_అనిఇచెవి - లి ఇ నిఇ-	యొ ఒ	స అ గ	జలనలక - రాఅఅఅ - జూడను-	గా అ	అ అ ను
పా ,, ప మ మ గ-రి గధధపా-	మ గ	గ రి సా	స రి గా - రిగపమగా-ధదపా-	మ గ	ప ధ సా
మి ,, క్కి_ఇ లి ఇ-సైఇ-ఇఇన్య-	మి ఇ	ఇ ఇ వ్య	మ అఆ-ర్క_అ టేంooo-(దుడుడ-	గా అ	అ అ ను

అక్కటిక మెటుగల్లు ఆది వెంకటేశ నీకు (అనుపల్లవి వలె పాడుకొనవలెను.)

చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని

26. బిళహరి రాగము - ఆదితాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆ. స రి గ ప ధ స

అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ కనుగొంటిని - శ్రీరాముని నేడు ॥ కను ॥

అ॥ ఇనకులమున - యింపుగాను బుట్టి - ఇలలోనె సీతానాయకుని నేడు ॥ కను ॥

చ॥ భరతలక్ష్మణ - శత్రుఘ్నులు గొలువ - పవమాన సుతుడు పాదములుబట్టు - వీరులైన - సుగ్రీవాది సేనరులు - వినుతి సేయగా - త్యాగరాజనుతుని ॥ కను ॥

రాగలక్షణము :—25 వ-కృతి యందున్నది.

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడునేది

I	O	O
ప॥ ,,, - గ ప ధా రి క ను గొం టి	సా , - స ని నీ ఇ - శ్రీ ఇ	ధా , - ధ ని రా అ - ముడు

పా , మ గ రి - గ ప ధా ఀ రి

నీ ఇ నె ఎ డు - క ను గొ ం టి

పా , మ గ రి - గ ప ధా ఀ రి

నీ ఇ నె ఎ డు - క ను గొ ం టి

ధ పా - మ గ రి - మ గ ధ ప - మ గ రి గ - మ ప

ని ఈ - నె ఎ డు - క అ ను ఉ - గొ ఒ ఒ ం - టి ఇ

అ॥ , , , - మ గ పా ద

ఇ న కూ ల

ధ ప ధా - మ గ పా ద

బు ఉ ట్టి - ఇ న కూ ల

ఀస ని ద ప ధా - ఀస ఀరి ఀగ ఀరి ఀసా ని

బుఉ ఉ ఉ ట్టి - ఇ ఇ ల అ లో నె

చ॥ , , , - మ గ గా - పా ద

భ ర త - ల క్ష్మి

మ గ రీ - ధ ప మ గ రి

గొ లు వ - ప వ మ అ న

సా - మ గ ప ధ

నీ - శ్రి ఇ ర అ

సా , - ధ ఀగ

నీ ఇ - శ్రి ఇ

దా - ప ద సా - ధ ఀగ

ఈ - ని ఇ ఈ - శ్రి ఇ

ఀస సా - ధ

ము న - యిం

ఀస - ప ధ సా - ద

ము - న అ ఆ - యిం

ధ ప ధా - ధ ఀరి

సి ఇ తా - న అ

ప ద సా - ప

ణ అ ఆ - శ

స ని ధా - స రి

సు తు డూ - ప అ

ఀస ని - ధ ఀరి ఀస ని - ధ ని

అ అ - ఆ అము ఉ - ని ఇ

ఀరీ , - ఀస ని

రా అ - ము ఉ

ఀగ ఀరి - ఀస ని ధ ప - ద ని । పా , మ గ రి - గ ప॥

ఇ ఇ - ర అ . . - ము ఉ । నీ ఇ - నె ఎ డు - క ను॥

ఀరి సా ని

వు గా ను

ఀరి సా ని

వు గా ను

ఀస ని ద పా , ధ ని । పా , - మ గ రి ॥గ ప॥

య అ వ ను ఊ ఉ ఉ . । నీ ఇ - నె ఎ డు ॥ క ను॥

ధ పా మ

తృ ష్ణూ ్ న లు

గా - రి గ ప మ గా

దా - ము ఉ ఉ ఉ లూ

పా , పా , - మ గ పా ద	ṡ ని ప ద సా - ṡ	రి సా ని
బ అ ట్టు ఉ - వీ ర లైన	సుఉ గ్రి ఇ ఈ - వా	ది సే న
ద ప ధా - ṡ రి గ రి సా ని	ప ద సా - ṡ రి	ṡ ని - ద ప ద । మ గ రీ - గ ప ॥
రు ఉ లూ - వి ను తి ఇ సే య	గ అ ఆ - త్యా అ	గ అ - ర అ జ । సు తు నీ - క సు ॥

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని **27. కేదారరాగము - మిశ్రచాపు తాళము** ఆరో. స మ గ మ ప ని ṡ

(శ్రీ ముత్తుస్వామి దీక్షితులు కృతి) అవ. ṡ ని ప మ గ మ ధ మ గ రి స

ప॥ ఆనందనటన ప్రకాశం - చిత్సభేశం - ఆశ్రయామి శివకామవల్లీశం ॥ ఆనంద ॥

అ॥ భానుకోటి కోటిసంకాశం - భుక్తిముక్తిప్రద దహరాకాశం దీనజన సంరక్షణ చరణం దివ్యపతంజలి వ్యాఘ్రపాద దర్శితకుంచితాబ్జ చరణం ॥ ఆనంద ॥

చ॥ శీతాంశు గంగాధరం నీలకంధరం - శ్రీ కేదారాదిక్షేత్రాధారం భూతేశం శార్దూల చర్మాంబరం చిదంబరం - భూసుర త్రిసహస్ర మునీశ్వరం విశ్వేశ్వరం - నవనీతహృదయం - సదయగురు గుహతాత మధ్యం - వేదవేద్యం - వీతరాగిణ మప్రమేయాద్వైత ప్రతిపాద్యం - సంగీతవాద్య వినోద తాండవ జాత బహుతర భేదచోద్యం ॥ ఆనంద ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5-వ బాణచక్రములో 29-వ మేళకర్త ధీరశంకరాభరణ రాగజన్యం. ఔడవ, వక్ర, సంపూర్ణం. మధ్యమ, నిషాదములు, రాగఛాయాస్వరములు. ఆరోహణమందు గాంధారమున్నూ, అవరోహణమందు, ధైవతమున్నూ, వక్రములు, సరిరిరిసా - పనిపస - గమపని - సమగరిసనిపపామ - పరిరిగాస - మొదలగు ప్రయోగములు రాగరంజికములు. రాత్రి 9 గంటలు మొదలు 12 గంటలువరకు పాడదగినది.

ప॥ పా , సా సా । మ గా గ రి రి స । సా , రి గా స - సని । స గ రి స స ని రి స స ని నీ (1)
ఆ అ నం ద । న ట న అ ప్రఅ । కా అ శ ం ం - చి ఇ । ఇ ఇ ఇ త్స భే ఎ ఎ ఎ శ ం ం

పా , సా సా । గ మ పా , మ । మ గా రి రి స । సా , రి గా స - స ని । స గ రి స స ని రి స స ని నీ (2)
ఆ అ నం ద । న అ ట అ అ । న అ అ ప్రఅ । కా అ శ ం ం - చి ఇ । ఇ ఇ ఇ త్స భే ఎ ఎ ఎ శ ం ం

పా , సా సా । గ మ ప ని స ని ప మ గ రి స ని నీ । సా , రి గా స సని । స గ రి స స ని రి స స ని నీ (3)
ఆ అ నం ద । న అ ట అ అ అ న అ అ అ ప్ర అ అ । కా అ శ ం ం చి ఇ । ఇ ఇ ఇ త్స భే ఎ ఎ ఎ శ ం ం

పా , పా ప మ । గా రి స గ రి గ రి స సా । ప ని పా సా సా , మ । మ గా , రి స రీ సా సా ॥ పా , సా ॥
ఆ అ శ్ర య అ । మి ఇ శి ఇ ఇ ఇ వ అ అ । కా అ అ మ వ అ అ ల్లీ ఈ ఇ ఇ శ ం ం ం ॥ ఆ అ నం ॥

అ॥ , , మ గ మా పా । , పా పా ప స । పా , స ని నీ , , । సా ని స గ రి గ సా
భా అ ను తో । ఒ టి తో ఒ ఒ । టి ఇ స ం ం ం ం । కా అ అ అ అ అ శం

, , స సా ని ని । స స ని పా ప మ మా । మ గ మా పా ని ని మా । మ గా , రీ స రి సా
భ క్తి ము ఉ । ఉ క్తి ఇ ఈ ప్ర అ ద । ద అ హ రా అ అ అ । కా అ అ అ శ ం ం

మ గ మ పా ప స సా , రి । రి గ రీ సా స ని స రి స ని పా । సా స ప సా స స గా మ పా ప । పమపని పామగారి సరిసా ॥పా,సా॥
దీ ఇ న జ న అ స ం ం । ర అ అ క్ష ణ అ చ అ ర అ ణం । ది వ్య ప తం జ లి వ్యా ఘ్రపాద । దఅక్షితసుంచితాబ్జ చరణం ॥ఆఅనం॥

చి॥ పా ని ని స మ మ । గ గ రి స ని నీ । సా మ గ రి స మ । గ మ పా ని మ గ
పా ని ని స త క । ఝుణుత స ని నీ । ఝుంత రి త స మ । గ మ పా ని మ గ

రి స రి స స మ గ । మ మ ప స ని నీ । స సా ని ప పా । మ గ రి స రి స ని

త ధ ణ త క మ గ । మ మ ప స ని నీ । త ఝుం త రి పా । మ గ త ధి గి ణ తోం ॥ ఆ అ నం ద ॥

చ॥ పా , ప మ మ గ । రీ ; మా రి గా , । రి స సా , , పా । స సా రి గా , రీ

శీ ఇ తాం ం ం శు । గ ం గా ధ ఆ అ । ర ం ం ం ం నీ । ల కం ధ అ అ రం

, గ మ పా ని ని మా । గా రి స గ రి గ రి స సా । స ని పా సా , , । గా రి రీ సా

శ్రీ ఇ కే ఎ ఎ ఏ । దా అ ర అ అ అ ది ఇ ఈ । క్షే ఎ ఏ త్ర అ అ । ధా అ రం ం

మ గా మా పా । పా సా స సా । సా స స రీ స । సా స స ని నీ , ,

భూ ఊ తే శం । శా ర్దూ ల చ । ర్మాం బ రం చి । దం బ ర ం ం ం ం

సా మ గా గ రి । సా ని ప నీ మ । పా , , , మా । మ గ గా రీ సా స ని

భూ సు ర త్రిస । హ స్ర ము నీ శ్వ । ర ం ం ం ం వి । శ్వే ఎ ఏ శ్వ రం న వ

సా మ గ రి సా । స మ గ మ ప ని ప । నీ ని మా పా । మ గ రి రీ సా

నీ త హృ ద యం । స ద య గు రు గ హ । తా త మా ధ్యం । వే ఎ ద వే ద్యం

సా ని స మ మ గ । మా ప ని ప మ మా గా । మా , పా ని మ । పా , సా సా

వీ త రా అ గి ణ । మ ప్ర అ మే ఎ ఏ య । ద్వై ఇ త ప్ర తి । పా అ ద్యం సం

సా స సా స స రి । రి గ రీ సా సా , రి స ని పా । పా మ గ మ ప ని । పా మ గ రి సా ॥

గీ త వా ద్య వి ఇ । నొ ఒ ఓ ద తా అ ం డ అ వ । జా త బ హు త ర । భే ద చో ఒ ద్యం ॥ ఆ అ నం ద ॥

29 వ-మేళకర్త జన్యము.
స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని.

28. జనరంజని రాగము - ఆదితాళము

(రచయిత : శ్రీ రామస్వామి శివన్)

ఆరో. సరిగమపధపనిస
అవ. సధపమరిస

ప॥ పాహిమాం శ్రీ రాజరాజేశ్వరి - కృపాకరి శంకరి ॥ పాహి ॥

అ॥ ఏహి సుఖం దేహి సింహవాహిని - దయాప్రవాహిని మోహిని ॥ పాహి ॥

చ॥ భండ చండ ముండ ఖండని మహిషా - భంజని జనరంజని నిరంజని పండిత శ్రీ గుహదాస పోషిణి - సుభాషిణి రిపుభీషణి వరభూషణి ॥ పాహి ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 5 వ – బాణచక్రములో 29 వ మేళకర్త ధీరశంకరాభరణ జన్యము. వక్ర సంపూర్ణ - ఔడవము, ఉపాంగరాగము, చతుశ్శృతి ఋషభ - కాకలి నిషాధములు, రాగచ్ఛాయా స్వరములు - పా మా రీ - స స రి రి - మ మ రి రి - ప ధ ప ని సా - రి సా ధ ప మ - ద పా మ రి స - ప్రయోగములు రాగరంజకములు. (మూడువేళల పాడదగినది.)

ప్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలెను

I	O	O	I	O	O	
ప॥ పా , మ రీ రీ	రి స రి గ	, గ మ రి	॥ సా , , , , , ని	సా ని స	రీ గ మ	(1)
పా అ హిమాంశ్రీ	ర అ జ ర	అ జె ఎ శ్వ	॥ రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ కృ	పా క రి	శంక రి	
పా , మ రీ రీ	రి స రి గ	, గ మ ప మ రీ	॥ సా , , , , , స	ని స రీ స రి గా	గమపమరీగమ	(2)
పా అ హిమాంశ్రీ	ర అ జ ర	అ జె ఎ ఎ ఎ శ్వ	॥ రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ కృ	పాఅఆ క అ రీ	శ ం ం ం కరిఇ	
పా , మ రీ రీ	రి స రి గ	, గ మ ప మ రీ	॥ సా , , , , , రి	స ద ప మ	రీ గ మ	(3)
పా అ హిమాం శ్రీ	ర అ జ ర	అ జె ఎ ఎ ఎ శ్వ	॥ రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ కృ	పాఅ క రి	శంక రి	

ప సా ని ప మ గ మ రీ । సరిగమ పదపని । సదపమ గమరీ ॥ సా , , , , , స । ని స రీ స రి గా । గమపమరీగమ॥సా(4)
పా ఆహిమాం ం ం శ్రీ । రాఅఅఅ జఅరఅ । అఅ జె ఎ ఎఎశ్వ ॥ రీ ఇ ఇ ఇ ఇ ఇ కృ । పాఅఆ క అ రీ । శ ం ం ంకరిఇ ॥పా

అ॥ , పా ప మ ప ద ప దా । ప సా ని । స రి సా ॥ రీ గ మ రి సా ద । పా మ రి । స రి గ మ ॥పా
ఏ హి సు ఉ ఉ ఉ ఖం । ం దే హి । సిం హా ॥ వాహిని ద యా ప్ర । వా హి ని । మోఒహిని ॥పా

చి॥ పా , ప మ రి సా । , ద ప ప । మ మ రి రి ॥ సా , రి స రి గ మ । పా , స । , రి గ మ
పా ద ప మ ప ద ప । నీ స ప । ని స రి స ॥ రి గ మ రి సాస ధ । ప మ రీ । స రి గ మ ॥పా

చ॥ ధా ప ధా మ పా । మ ధ ప మ । రి గ రి స ॥ స్రీ స రి గ మ పా । మ రి గ మ । , ప పా
ఖ ం డ చ ం డ ముం । డ ఖ ం డ । ని మ హి ష ॥ భంజ ని జ న రం । జ ని ని ర । ం జ ని
పా మ ప దా ధ ప । నీ స ని । రి స ని స ॥ రీ గ మ రి స దా । ప మ రి స । రీ గ మ ॥పా , మ॥
పం డి త శ్రీ గు హ । దా స పో । ఒ షి ణి సు ॥ భా షి ణి రి పు భీ । ష ణి వ ర । భూమణి ॥పా అ హి॥

స-శురి-సాగ-ప్రమ-ప-శుధ-కాని

29. పంతువరాళిరాగము - ఆదితాళము

ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి) (దివ్యనామ సంకీర్తనము)

ప॥ రఘువర నన్ను మరువ తగునా ॥ రఘు ॥

అ॥ నగధరభక్త జనాఘ నివారణ ॥ రఘు ॥

చ॥ (1) తల్లిదండ్రులు లన్నదమ్ములు యున్నపాలతికి యొక్కడు పురుషుడౌనా ॥ రఘు ॥
(2) పరదైవములు - బాగుసొమ్ములు - సురనుత - మంగళసూత్రమౌన ॥ రఘు ॥
(3) చేసిన పుణ్యచయము - బ్రహ్మణ్యయాస నొసగితి - అనుపమ లావణ్య ॥ రఘు ॥
(4) మనస్సున - నీకేమరులు కొన్నాను - సజ్జనహిత - త్యాగరాజనుత - శుభకర ॥ రఘు ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 8-వ వసుచక్రములో 45-వ మేళకర్తరాగము. రాగాంగము. సంపూర్ణ సర్వస్వర గమక వరిక రక్తి రాగము. మూడువేళల పాడదగినది.

త్రేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O

ప॥ (1) , , ని స ని ద ప మ-గ మ ద మ గ రి సా । , ని స రీ గ మా । పా , , , , ప మ
ర ఘు ఉ వ ర అ నా అ అ అ న్నూ ఉ మా । అ అ రు వ త గూ । నా అ . . . . .

(2) ప ద - ని స ని ద ప మ - గ మ ప ద ని ద ప మ గ రి సా । రి ని స రీ గ మా । పా , , , మ గ మ
అ అ - ర ఘు ఉ వ ర అ నా అ . . . . . . న్నుఉమ । అ అ రు వ త గు । నా అ . . . . .

(3) పగ - నిసనిదపమ - గమపద నిసరిస నిదపమ గమపమ । గరిసని సరీగమా । పమగరి గమపద నిసరిస నిదపమ । గమపద॥ నిసని॥
అఅ - రఘుఉవరఅ నాఅ . . . . న్నుఉఉఉ। మఅ.. రువతగూ । నాఅ.. అ. . . . . । అ . . .॥రఘుఉ॥

అ॥ , , స సా రి సా-స్స ని దా నీ సా । , , ని స ని ద పా । ప మ గ మ గ రి గ మ । ప ద - ని స ॥
న గ ధ ర భ అ ఆ క్త జ । అ అ న అ ఘు అ ని । వా అ . . ర అ ణ అ । అ అ - ర ఘు ॥

చ॥ , , గ మా ప దా-స ని ద ని సా , , । , , స సా రి సా । స ని ద నీ స ని ద
త ల్లి దం డ్రు-ల అ అ అ న్న అ . । అ . ద అ మ్ము లు । యు ఉ ఉ ఉ న్న అ .
ప మ - గ మా ప దా ని స గ రి రి స స ని దా రి సా । , , ని సా రి సా । స ని ద నీ ద ప మ
అ . - త ల్లి దం డ్రు ల అ . . . . . అ అ న్న । అ . ద అ మ్ము లు । యు ఉ ఉ ఊ న్న అ .
గ రి గ గా గ గ రి - గ మ ప ద ని స రి స సా । , , ని స ని ద ప మ । ప మ గ మ గ రి గ మ । ప ద ॥ ని స ॥
అ . పో ల తి కి ఇ - యొ బ ఒ ఒ క్క అ . . డు । ఉ ఉ పు రు ఉ షు డౌ ఉ । ఉ ఉ ఉ ఉ ఉ ఉ నా అ । అ అ ॥ ర ఘు ॥

స-చరి-అంగ-ప్రమ-ప-చధ-కాని

30. కల్యాణి రాగము - రూపకతాళము

(శ్రీ శ్యామశాస్త్రులవారి కృతి)

ఆరో. సరిగమపధనిస
అవ. సనిధపమగరిస

ప॥ బిరాన వరాలిచ్చి బ్రోవుము నిను నెరనమ్మితి ॥ బిరాన ॥

అ॥ పురారి మనోహరిణి శ్రీ కామాక్షి ॥ బిరాన ॥

చ॥ (1) తామసంబు సేయక నీవు - కరుణానిధిగావా - పరాముఖమికనేల విను సరోజముఖి ॥ బిరాన ॥

(2) కామితార్థ దాయకిదేవి - నతకల్పక లతికా పురాణి మధురవాణి శివునిరాణిగద ॥ బిరాన ॥

(3) శ్యామకృష్ణసోదరి గౌరి - పరమేశ్వరిగిరిజా - అనాథరక్షణంబు సలిపితే వినను ॥ బిరాన ॥

రాగలక్షణము :— ఇది 11–వ రుద్రచక్రము. 65–వ మేళకర్తరాగము. రాగాంగ, సంపూర్ణరాగము. చతుశ్రుతి ఋషభ, అంతరగాంధార, కాకలినిషాదములు, రాగఛాయాస్వరములు సర్వస్వర, గమక, వరికె రాగము. ధారీ - ధగ - నిగరిగ - నిరినిధ - మధమగా - ధనిరినిధ - గనిధమగ - మొదలగు వక్రప్రయోగములు రాగరంజకములు. మరియు, గద - గని - నిగ - ధరి - ధగ. మొదలగు దాటుస్వర ప్రయోగమువలన ఈ రాగము విశేషముగ స్ఫురించుచున్నది. ప్రతిమధ్యమము ముఖ్యమైన జీవస్వరమైనను ప్రతిమధ్యమ ప్రయోగములేకనే ఈ రాగమును, నిగరినిధ - నిరిగరినిగరిగ - నిరినిధ - ధరినిధగ - అను నిట్టిప్రయోగములవల్ల స్ఫురింపజేయ వచ్చును. శంకరాభరణ రాగమందు పలుకు కాకలి నిషాదమునకన్న ఈ రాగమందుగల కాకలి నిషాదము ఒకశ్రుతి తక్కువగానే బలుకుచున్నది. పగలు 12 గంటలు మొదలు సాయంత్రము 3 గంటలవరకు పాడదగినది.

ప॥ రి నీ స రీ రీ	, గా మ పా	, , మ మ గ గ	ధ మ గా రి స	(1)
బి రా న వ రా	అ లి చ్చి బ్రో	ఒఒ వు ము ని ను	నె ర నం మ్మి తి	
డి టో	, గా మ గ మ ప ద	మ ప గా ప మ గ గ	డి టో	(2)
డి టో	అ లి చ్చి బ్రోఒ ఒ ఒ	ఒ ఒ ఓ వు ము ని ను	డి టో	

రి నీ స రీ రీ	, గా మ గ మ ప ద	ని సా ని దా ప మ గ గ	గ మ ని ద ప మ గా రి స (3)
బి రాన వ రా	అ లి చ్చి బ్రోఁచఁ ఁ.	ఒ ఓ ఒ వు ము ఉ ని ను	నె ఎ ర అన అ అమ్మి తి
అ॥ స సా స సా స ని	ధ ప ధ ని సా	పా , మ ప ధ ని స రి	స ని ధ ప ప మ గా రి స ॥రి నీ॥
పు రా రి మ నో ఒ	ఒ హ అ రి ణి	శ్రీ ఇ కా అ	మాఅఅ అ అ అ ఆ అ క్షి॥ బిరా
చ॥ సా ని ద ప మ	గా గ మ ప ప	మ ప దా ధ ప	ధ ని స ని సా
తా మ స ం బు	సే య క నీ వు	క రు ణా ని ధి	గాఅ అ ఆ వా
సా రి గ రీ	స ని ధ ని సా	సా ని ధ ప మ	గ ద మ గ రి స ॥ రిసీ ॥
పా ర అ అ	ముఖ మి క నే	ఏ ఎ ల వి ను	స రో ఒ జ ము ఖి ॥ బిరా ॥

2, 3 చరణములు, చరణము స్వరమువలె పాడుకునేది.

---

65 మేళకర్త
చరి-అంగ-ప్రమ-ప-చధ-కాని

31. కళ్యాణిరాగము - రూపకతాళము

(శ్రీ త్యాగరాజు కృతి)

ఆ. స రి గ మ ప ద ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ భజన శాయవే మనసా పరమ భక్తితో శ్రీరాముని ॥ భజ ॥

అ॥ అజరుద్రాదులకు భూసురాదుల కరుదైన రామ ॥ భజ ॥

చ॥ నాదప్రణవ సప్తస్వర వేద వర్ణ శాస్త్రపురాణాది చతుష్షష్టికళల భేదముగలిగే
మోదకర శరీర మెత్తి ముక్తిమార్గమును తెలియక వాదతర్కమేల శ్రీమదాది త్యాగరాజనుతుని॥భజ॥

రాగలక్షణము :— 30వ కృతియం దున్నది.

ప॥ 1. గ మ ప – ధా ని ॥ సా , – ని ద ప మ గ రి ॥ 2. గ మ ప – ధా ని ॥ ని రి స ని ద ని – ని ద ప మ గ రి ॥
భ జ న – శా య ॥ వే ఏ – మ అ న అ స అ ॥ భ జ న – శా య ॥ వె ఎ ఎ ఎ ఎ ఎ – మ అ న అ స అ ॥

3. గ మ ప – ధా ని ॥ ధ గ గ రి స ని – ని ద ప మ గ రి ॥ , గ గ రీ – ప మ గా రీ ॥ సా , ని ద ప మ గ రి ॥ గమ ॥
భ జ న – శా య ॥ వె ఏ ఏ ఎ ఎ ఎ – మ అ న అ స అ ॥ , ప ర మా – భ అ అ క్తి ॥ తో౦బ శ్రీఇ ర అ ము ని ॥ భజ ॥

అ॥ స ని ని ద – ని ద ద ప పా ॥ ప మ గా రీ – స ని స రి సా ॥ గ మ ప ద – ని స రి గ – గ రి సా ॥ గ రి స ని ద ప – నిదపమగరి ॥గమ॥
అ అ జ అ – రుఉఉఉద్రా ॥ దుఉ లాకు – భుఉఉఉనూ ॥ ర అ అ అ – దుఉలఅ – క అ వూ ॥ దైఇ ఇ ఇ న అ – రఅఅఅమఅ ॥భజ॥

చ॥ , ప ప పా – ప ప ప ॥ ప మ గా – మ ప దా – ప ప ॥ , మ ప దా – ప ద నీ దా ॥ ప మ ని ద – ద ప పా – ప మ గా ॥
, న అ దా – ప్రణ వ ॥ స అ అ – ప్త అ అ – స్వర ॥ , అ వెఎదా – వ అ అ ర్ణా శ అ అ అ – స్త్రఅపూ – ర అ అ

రి – రి రి ని రీ ॥ గ మ పా – ప మ గ రి స ॥ , – ని సా రి రీ – ని ద ప మ ॥ రీ రీ సా ॥
అ – ణాదిచతు ॥ ష్ట అ అ – ష్టి ఇ క శ ల ॥ అ – భి ఏ దమూ – గ అ లి ఇ ॥ గే ఏ ఏ ॥

గా గ గ గ – రి – గా మ – ప ప ప ॥ మాపదాప – ధ ని స స స స ॥ సాని–దాప–గామ–దాని ॥ గారి –రీ స – నిదప మగరి ॥ గమ ॥
మోద క ర – శ – రీ ర – మెఎ త్తి ॥ ము క్తిమార్గ – మును తెలియక ॥ వాద–తర్క–మేల–శ్రీమ ॥ దాది–త్యాగ–రఅజనుతుని ॥ భజ ॥

మంగళము

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

32. సౌరాష్ట్రరాగము - ఆదితాళము

స-శురి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని అనుభవమున, చధ-కైని-లు వాడబడుచున్నవి.

(శ్రీ త్యాగరాజు విరచితము)

ప॥ నీ నామ రూపములకు - నిత్యజయ మంగళము ॥ నీనామ ॥

అ॥ పవమాన సుతుడు పట్టు - పాదారవిందములకు ॥ నీనామ ॥

చ॥ (1) పంకజాక్షి నెలకొన్న - యంకయుగమునకు ॥ నీనామ ॥
(2) నలినారిగేరు చిరు - నవ్వుగల మోమునకు ॥ నీనామ ॥
(3) నవముక్తా హారములు నటియించే యురమునకు ॥నీనామ॥
(4) ప్రహ్లాద నారదాది - భక్తులు పొగడుచుండే ॥ నీనామ ॥
(5) రాజీవనయన త్యాగ - రాజ వినుతమైన ॥ నీనామ ॥

ప్రేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది

I	O	O
ప॥ సా , - స ని ధా పా , - పా మ - గ రి సా	, స్రీ స - రి స రీ	పా మ - గ మ ప ధ ని
నీ ఇ - న అ ఆ మా అ - రూ ప - ముల కు	ఉ నీ త్యా - జ అ య	మం ం - గ ళ ం ం ం
సా , - స నిధాపా , - ప మ ధ ప ప మ ధ ప మ గ రిస	, స్రీ స - రి స రీ	పా మ - గ మ ప ధ ని
నీ ఇ - నఅ ఆ మా అ - రు ఉ ఉ ప ముఉ ల అనుఉఉఉ	ఉ నీ త్యా - జ అ యా	మం ం - గ ళ ం ం ం

అ॥ ప మ ధ నీ , సా , - రి స రి - స రి సా	ని స ని - ధ ని ధ - సా	, - మా గ - మ ప ధ ని ॥సా॥
ప వ మ అ అ నా అ - సుతుడు- బ అ ట్టూ	ప అ అ - ద అ అ - రా	అ - విం ద - ము ల కుఉ ॥ నీ ॥
ప మ ధ నీ , రి స సా , - రి స ని స రీ - మగగరి సా	ని స ని - ధ ని ధ - పా	, - ప మ గ - మ ప ధ ని ॥సా॥
ప వ మ అ అ వ అ అ అ - సుఉతుఉడూ- బఅఅ అట్టూ	ప అ అ - ద అ అ - రా	అ - విం ద - ము ల కుఉ ॥ నీ ॥

(అనుపల్లవివలె చరణములు పాడుకునేది)

సుగమ సంగీతము

65 వ - మేళకర్త.
స-చరి-అంగ-ప్రమ-ప-చధ-కాని

1. కళ్యాణిరాగము - రూపకతాళము

ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ మంచి కంచి కామాక్షి నన్ను బ్రోవవే తల్లీ ॥ మంచి ॥

అ॥ పంచాక్షరి షడాక్షరి పార్వతీ నిన్ను నమ్మితి ॥ మంచి ॥

చ॥ (1) ఊరూరు తిరిగి తిరిగి యున్నతావు గురుతెరిగి పారిపారి వచ్చితిని పార్వతీ మనోగౌరి ॥ మంచి ॥

(2) ఓంకారీ ప్రణవ రూపిణీ ఓ హెూ హెూ సౌఖ్యదాయిని హ్రీంకారి నిన్ను నమ్మితిని నిఖిలనయన దయజూడవే ॥ మంచి ॥

(3) ఇలసుఖజ్ఞాన, దయాపరీ, ఏకాంబరేశ్వరీ, పరమలోకాతీత భక్త చిత్త ఫలకరీ తల్లీ ॥ మంచి ॥

రాగలక్షణము :— 30-వ కృతిలో నున్నది.

ప॥ సా ని ధ ప మ ॥ గ ని ధ మ గ రి ॥ స ని స రీ రి ॥ గా మ ప ధ ని (1)
మ ం చి క ం చి ॥ కాఅ అ మ అ క్షి ॥ నఅన్నుబ్రోవ॥ వే త అ ల్లి ఇ

స రి గ రి సా ని ధ మ ॥ గ ని ధ మ గ రి ॥ స ని స రీ రి ॥ గా , రి గ మ ప ధ ని (2)
మ ం ం ం చి క ం చి ॥ కాఅ అ మ అ క్షి ॥ నఅన్నుబ్రోవ॥ వే ఎ త అ అ అ ల్లి ఇ

సా రీ స రి గ రి సా స ని ని ధ ప మ ॥ గ గ ని ద ప మ గ గ రి ॥ స ని స రీ రి ॥ గా , రి గ మ ప ధ ని ॥ సాని ॥ (3)
మ ం ం ం ం ం చి క ం ం ం చి ఇ ॥ కాఅ అ అ అ అ మ అ క్షి ॥ నఅన్నుబ్రోవ॥ వే ఎ త అ అ అ ల్లి ఇ ॥ మంచి ॥

అ॥ , స రీ రి రి ॥ స రి గ రి స ని ధా ని స ॥ సా ని ధ ప మ ॥ ని ధ ప మ గ రి గ మా ప ధ ని (1)
పంచాక్షరి ॥ ష అ అ అ డ అ అ క్ష రి ॥ పా ర్వ తి ఇ ఇ ॥ ని ఇ ఇ ఇ న్నుఉ న ం మ్మి తి ఇ

, స రీ రి రి ॥ స రి గ మ గ రి స ని ధ ని సా ॥ సా ని ధ ప మ ॥ ని ధ ప మ గ రి గ మా ప ధ ని ॥ సాని ॥ (2)
పంచాక్షరి ॥ ష అ డ అ అ అ అ అ క్ష అ రి ॥ పా ర్వ తి ఇ ఇ ॥ ని ఇ ఇ ఇ న్నుఉ న ం మ్మి తి ఇ ॥ మంచి ॥

చ॥ , పా పా ప ॥ మ ని ధ ప మ గ ॥ మ గ మ ప ధ ని ॥ స ని ధ ని సా
ఊరూ రు ॥ తి రి గి తి రి గి ॥ వు ఉ న్న త అ వు ॥ గురు తె రి గి

సా రీ స రి గ రి సా ॥ స ని ధ ప ధ ని ॥ సా ని ద ప మ ॥ ని ధ ప మ గ రి గ మ ప ధ ని రి ॥ సాని ॥
పా రి ప అ అ అ రి ॥ వ అ చ్చి తి ని ఇ ॥ పా ర్వ తి ఇ మ ॥ నో ఒ ఒ ఒ ఒ ఒ గా ఉ ఉ ఉ రి ఇ ॥ మంచి ॥

2–3 చరణములు మొదటి చరణమువలె పాడుకునేది

65-వ మేళకర్త కల్యాణి రాగజన్యము

2. యమునాకల్యాణి రాగము - ఆదితాళము

చ అం ప్ర చ
ఆరో. స రి గ ప మ ప ధ స

చ ప్ర అంచ
అవ. స ధ ప మ ప గ రి స

ప॥ రాధాసమేత కృష్ణానయగుణ ॥రాధా॥

అ॥ నందకుమారా నవనీతచోరా బృందావన గోవిందమురారే ॥రాధా॥

చ॥ గోపీమనోహర గోకులవాసా శోభితమురళీ గానవిలాసా సుందరమన్మథ కోటిప్రకాశా ॥ రాధా ॥

ప్రేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O	
ప॥ గ మా రీ , సా - సా , ని ధా నీ రా ఆ ధా అ స - మే ఎ తా ఆ కృ	సా , , , , , , ష్ణా అ	, , ధ నీ స రీ ఆ అ న య గు ణ	(1)
గ మా రీ , సా - సా , ని ధా సా రా ఆ ధా అ స - మే ఎ తా ఆ కృ	గా , , , , , , ష్ణా అ	గ మ గ రి స ధ స రి ఆ ఆ ఆ ఆ ఆ ఆ ఆ ఆ	(2)
గ మా రీ , సా - ని సా ధా . నీ రా ఆ ధా అ స - మే ఏ తా ఆ కృ	స రి స రి ని స ని స ష్ణా అ	నీ సా ని స గా ఆ ఆ ఆ ఆ ఆ	(3)

అ॥ , , సా , గ మా - పా , , పా , ,	, , గ గా మ పా	గా రీ సా , ,
ఆ ఆ-నం ౦ ద కు - మా అ అ రా అ అ	అ అ న వ ని త	చో ఓ రా అ అ
, , మా , మా , - మా మా ప ని గా	, , గ మా రి సా	ధ స రిగ ప మ గ రి ॥గమారీ॥
అ అ బృం ౦ దా అ - వ న గో ఒ ఓ	ఒ ఒ వి ౦ ద ము	రా అ . . . . రె ఎ ॥రాఆధా॥
చ॥ , , - సా , గ మా - పా , , పా పా	, , గ మా ప నీ	దా , ప మా గా
అ అ - గో ఒ పి మ - నో ఒ ఒ హా ర	అ అ గో ఓ కు ల	వా అ అ సా అ
, , నీ , ని సా - నీ దా పా , ,	, , పా , ప పా	గ మ ద ప మ గ గా
అ శో ఒ భి త - ము ర ళీ ఈ	ఇ ఇ గా అ న వి	లా అ అ ఆ సా అ ఆ
, , మా , మ మా - మా మా పా దా	, , గ మా గ రి	ధ స రిగ ప మ గ రి ॥గమారీ॥
అ సుం ౦ ద ర - మ అ న్మ ధ	అ శో ఓ టి ప్ర	కొ అ . . శా అ . . ॥రాఆధా॥
గ మా రీ , సా - ని సా ధా , నీ	స పా మ గ మా గ	రి గా రి - స ధ స రి
రా అ ధా అ స - మే ఎ తా ఆ కృ	ష్ణా అ అ-అ ఆ అ	అ ఆ అ - అ . . . ॥

22 వ - మే ఖరహరప్రియ జన్యం. 3. కాఫీరాగము - ఆదితాళము
స-చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని
(రచన : మధురకవి)

ఆ. స రి గా మ రి ప మ ప ధ ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ కోరీభజింతును కోటీశ్వరు మది నా శివశంకరు శంభుఁ అఅఅఅఅఅ ॥ కోరీ ॥

అ॥ పార్వతినాథుని ప్రణవస్వరూపుని ప్రమథగణాధిపు మాహేశుఁ సారాతిసారవిశారదు గురుకృపాపారా
వార గభీరుఁ అఅఅఅ ॥ కోరీ ॥

చ॥ నిర్వికారుఁ దుర్విచారుఁ నిగమాగమానంత సంచారుఁ జగదానందసుమనో విహారుఁ ॥ కోరీ ॥
(వేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ ప సా స సా స స కో రీ భ జిం తు ను	ని రి స ని కో ఒ టి ఇ	ప ప మ ప శ్వ రు మ ది (1)
, ప స ని ప మా గ రి స రి ఇ న అ అ శి వ శ ం క రు	స ని సా శ ం భుఁ	ని స రి మ ॥ పసా ॥ అ . . . ॥ కోరీ ॥
, ప స ని ప మా గ రి స రి న అ అ శి వ శ ం క రు	స ని సా శ ం భుఁ	ని స రి మ రి మ ప ని ॥పసా॥ అ . . . . ॥ కోరీ ॥
డి టో డి టో	ని స రిమ రి మ ప ని శ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦	ప ని స రి స ని ప మ ॥పసా॥ భుఁ అ . . . . . ॥ కోరీ॥

అ॥ , మా , మ మ మా మ మ	, రి మా రి మా	పా ప ప
పా అర్వ తి నా థు ని	ఇ ప్రణ వ స్వ	రూ పు ని
మ పా ని నీ నీ ని ప	ప ని స రి	సా , ,
ప్ర మ థ గ ణా ధి పు	మ అ హా ఎ	శు ఉఉ
పా సా స సా స స	ని రి స ని	ప ప మ ప
గా రా తి సా ర వి	శ అ ర దు	గు రు కృ ప
పా స ని ప మ గ రి	స ని సా	ని స రి మ ॥ పసా ॥
పా ర అ వ అ ర గ	భీ ఇ రు	అ . . . ॥ గౌరీ ॥
చ॥ స ని స రి స ని పా , ,	ని ప ని ప	మా , ,
ని ర్వి క అ అ అ రు ఉఉ	దు ర్వి చ అ	రు ఉఉ
, ని ప మా పా గా , రీ , స	ని స గ మ	పా ప ప
ని గ మా గ మా అ నం త	సం చ అ	రు జ గ
సా , సా , సా స ని పా , మ	రి మ ప ని	సా , , ॥ పసా ॥
దా అ న ం ద సు మ నో ఒ వి	హ అ అ అ	రు ఉఉ ॥ గౌరీ ॥

8-వ మేళకర్త హనుమత్తోడి జన్యము

4. ధన్యాసిరాగము - ఆదితాళము

(రచన : మధురకవి)

ఆరో. స గ మ ప ని స

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ అక్కడనుండే సాంబసదాశివు డిక్కడ నున్నాడే ॥ అక్కడ ॥

అ॥ ఇక్కడనుండే సాంబసదాశివు డక్కడ నున్నాడే ॥ అక్కడ ॥

చ॥ (1) ఇక్కడనుండీ - హృదయములందున వెలుగు చున్నాడే ॥ అక్కడ ॥

(2) అణువున - నణువుగ - నన్ని హృదయముల - నమరి యున్నాడే ॥ అక్కడ ॥

(3) ప్రణవనాదమున - హరహర ఓమ్మని - పల్కుచున్నాడే ॥ అక్కడ ॥

(4) గుంటూర్పురమున - భక్తహృదయముల - గుఱుతుగ నున్నాడే ॥ అక్కడ ॥

(5) వెంటనంటియును - పిలిచిన, పలుకక - కంటగించినాడే ॥ అక్కడ ॥

వ్రేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది

I	O	O
ప॥ , , - సా , స సా - నీ దా పా , , అ అ - అ అక్క డ - నుం ం డె ఎ ఎ	, , పా - , ప పా ఎ ఎ సా ం బ సా	మా దా - మా పా దా అ - శి వు
, , - గ మా ప పా - మా గా ప మ గ రి ఉఉ - డి ఈ క్క డ - ను ఊ న్నా అ . .	సా , , - , , , , డే ఎ . -	, , , , - , , , , ఎ . . . - . . . .

అ॥ , , - గ మా ప పా - నీ , , సా , ,	, , స గా రి సా	ని ద పా నీ సా
ఎ ఎ - ఇ ఈ క్క డ - ను ం ం జే ఎ ఎ	ఎ ఎ సాం బ స	దా అ ఆ శి వు
, , - సా , స సా - నీ దా పా , ,	పా మా గా , ,	గా మా పా నీ
ఉఉ - డ అ క్క డ - ను ఊ న్నా అ	జే ఏ ఏ ఏ	ఏ ఏ ఏ ఏ

చరణములు 1 మొదలు 5 వరకు అనుపల్లవివలె పాడుకునేది

29-వ మే-శంకరాభరణ జన్యము
స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కాని

5. బ్యాగురాగము - చ॥ ఏకతాళము

ఆరో. స గ మ ప ని ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ సాధుజనావన రామా గుణధామా బలభీమా అరెరామ రాఅ . . . . . మఅ . . . . ॥ సాధు ॥

చ॥ (1) జననమరణ సౌభాగ్యసునామ సకలలోకభిరామా అ . . . గుణధామా బలభీమా అరెఎరామా
రా . . . . మా రా అ ఆ . మా . . ॥ సాధు ॥

(2) సీతాన్వేషణ సింధితమౌనాశ్రిత జనవందిత రామా బలభీమా గుణధామా అరెఎర్రామా రా . . . .
మా రా అ ఆ మా ॥ సాధు ॥

(3) దానవభంజన దశరథనందన తాపసివందన రామా బలభీమా గుణధామాఅ అరెఎరామా రామా
రామా రా . . . . మా రాఅఆ . మా . . ॥ సాధు ॥

ప॥ సాసస-స ని ని ధ-పాధాపధనీ-ధపమగ-మాపామపధా-పమగరి-గామాగమపా-, ౽పమ-గరిసరి -నిసరిమపనిసరి-సనిధని పమపా ॥పాస॥
సాధుజ-నాఅవన-రా ఆ మఅఆ-ఆఅగుణ-ధా ఆ మఅఆ -అఆబల-భీ ఈ మఅ ఆ-ఆఅరెఎ-రఅమఅ-రాఅ ...... -మఅ. . . . ఆ ॥సాధు॥

చ॥ ప ప ప ప - ని ని సా - రీ గ రి - స ని సా - ప స స స - స ని ని ధ - పా ధా ప ధ నీ - ధ ప మ గ -
జ న న మ - ర ణ సౌ - భా గ్యసు- న అ మ - స క ల లో- క అ అ భి - రా ఆ మ అ అ - అ అ గు ణ

మా పా మ ప ధా - ప మ గ రి - గా మా గ మ పా - , రి ప మ - గ రి స రి - ని స రి మ ప ని స రి - స ని ధ ని ప మ పా ॥ పాస ॥
ధా ఆ మ అ అ - అ అ బ ల - భీ ఈ మ అ అ - అ అ రె ఎ - ర అమఅ - రాఅఅఅ మఅ అ అ - రాఅ అ అ మ అ అ ॥ సాధు ॥

2, 3 చరణములు 1-వ చరణమువలె పాడుకునేది.

జావళ్లు (లేక) జావళీలు

1. ఆనందభైరవి రాగము - ఆదితాళము

న-చరి-సాగ-శుమ-ప-శుధ-కైని

ఆ. స గ రి గ మ ప ధ ప ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ మధురానగరిలో చల్లనమ్మబోదు దారివిడువు కృష్ణా ! ॥ మధు ॥

అ॥ మాపటివేళకు - తప్పక వచ్చెద - పట్టకుకొంగు - గట్టిగాను కృష్ణా ! ॥ మధు ॥

చ॥ కొసరి కొసరి - నాతో సరసము లాడకు - రాజమార్గమిది కృష్ణా ! కృష్ణా !
వ్రజవనితలు నను చేరవత్తురిక - విడు విడు నాచేయి కృష్ణా ! కృష్ణా ॥ మధు ॥

త్రిపుట తాళవర్ణము చౌక్క కాలములో

	I	O	O
ప॥	, , - ప ద పా , మ - గా రీ సా సా	, , , స ని స రీ	, , గా మా మా
	అ అ - మధు రా అ అ - న గ రి లో	ఒ ఒ ఒ చ అ ల్ల న	అ అ మ్మ బో దు
	, , , - మ ద ప మా - గా రీ , , గ మ	పా , , , , పా	మ ద ప మ గ స గ మ
	ఉఉఉ - దా అ రి వి - డు వు ఉఉ కృ ఉ	ష్ణా అ అ అ అ కృ	ష్ణా అ అ అ అ అ అ అ
	పా ప దా మా , ద ప పా మ - గా రీ సా సా	, , , స ని స ప మ	గా రీ గా మా
	ఆ మ ధు రా అ అ అ అ అ - న గ రి లో	ఒ ఒ ఒ చ అ ల్ల న అ	ఆ మ్మ బో దూ
	, , , - మ ద ప ప మ - గా రీ , , గ మ	పా , , , , ప ని	సా రిసనిధపమగరి । గమ - పద ॥
	ఉఉఉ - దా అ రి వి ఇ - డు వు ఉ ఉ కృ ఉ	ష్ణా అ అ అ అ కృ ఉ	ష్ణాఅ . . . . । అ అ -మధు ॥
అ॥	, , , - సా గ రీ - సా , , స రి రి స నీ	, , సా , గ రీ	గా , , మా మా
	మా ప టి - వే ఏ ళ అ ను ఉఊ	ఉఉ త అ ప్ప క	వా అ చ్చె ద
	, , , - గ రి గ మా - పా , , పా ద ని దా , ని	పా , మ గ మ పా	ప మ గ రి ని స గ మ ॥పా-పద॥
	అఅఅ - ప అ ట్ట ను - కొం ం గు ఉ ఉ ఊ ఉ ఉ	ఊ ఉ గ అ ట్టి గా	అ అ ను ఉ కృ ఉ ష్ణాఅ॥అ-మధు॥

చ॥ , , , - ప స ని దా - పా పా ప ద మా	, , ప పా స నీ	సా , , సా సా
అఅఅ - కొ స రి కొ - స రి నా అ తో	ఒ ఒ స ర స ము	లా ఆ డ కు
, , , - స గ రి సా - , , సా సా సా	, , ని ద ని సా ,	, , స ని రి స ని ద
ఉఉఉ - రా అ జమా - అ అ గ్గ మి ది	ఈ కృ ఉ ష్ణా ఆ అ	అ అ కృ ఉ ష్ణా అ అ అ
పా , మ ప స సా - స ని రి స ని ద పా	, , , గా మ పా	ప మ గ రి గా మా
ఆ అ వ్ర జ వ ని - త అ లు ఉ న అ ను	ఉఉఉ చే ర వ	అ అ త్తు ఉ రి క
, , , - గ మ ప మా - ప మ గ రి గా మా	, , గ మ పా , గ	మా ప ద ప మ గ రి ని స । గ మ - ప ద ॥
అ అ అ - వి డు వి డు - నా అ అ అ చె య్యి	ఈ కృ ఉ ష్ణా అ కృ	ష్ణా అ . . . . । అఅ-మధు ॥

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చథ-కైని

2. ఖమాసురాగము - ఆదితాళము

(రచయిత : శ్రీ రామ్నాడ్ శ్రీనివాసయ్యంగార్)

ఆ. స మ గ మ ప ధ ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ కొమ్మరో వానికెంత బిగువే - పిలచిన పలుకకున్నాడేమి సేయుదునే ॥ కొమ్మ ॥

అ॥ అంతరంగున కెదురేగి తెచ్చి వానికి - ఆకుమడు పొసగితే హుం పొమ్మననే ॥ కొమ్మ ॥

చ॥ సదయుని కెదనానుచు పొట్లాడితే - తిరిగి జూచుచు హుం పొమ్మనెనే ॥ కొమ్మ ॥

త్రిపుట తాళము నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

	I	O	O	
ప॥	, , సా , , సా - సదనీనిదదప	మా పా నిదదప	మగగరిసా , ,	(1)
	కొ ఒ ఒ మ్మ- రో ఒ ఓ వా అ అ అ	ని కె ం ం త అ	బి ఇ గు ఉ వే	
	, , సమా గమా - సా దపదని సా	స ని రి సా ని దా	పా , దపను గమపద	
	ఎ ఎ పి ల చి న - ప లు ఉ క అ కు	న్నా అ డే ఏ మి సే	యు ఉ ఉ దు ఉ సే ఎ ఎ ఎ	
	ని సా - సనిరిసరి - సదనీనిదధప	మగమదపా సని	దపమగగరిపమ	(2)
	ఎ ఏ - కొ ఒ ఒమ్మఅ- రో ఒఓ వా అ అ అ	ని ఇ కె ం ం త అ	బి ఇ గు ఉ వే ఎ ఎ ఎ	
	గరి - సమా గమా - పా సనిదపధని	సా మగగరి సా	ని దపమగమపద । నిస - సా॥	
	ఎ ఎ - బి ల చి న - ప లు ఉ క అ కు ఉ	న్నా డే ఎ మి ఇ శే	యు ఉ దు ఉ సే ఎ ఎ ఎ । ఎ ఎ - కొ॥	
అ॥	, , , మా నిదని - సా సా సా నిరిస	సా , నిధని సా	సస నిధ పా నిధ	(1)
	అం త ర ం - గు న కె దుఃఉఉ	ఊ ఉ రే ఎ గి తె	చ్చి ఇ వా అ నీ కి ఇ	
	పదమ - మా నిదని - సా సనిగరి సా	, , , సమగ మా	రీ మగరిస సా	(2)
	ఇ ఇ ఇ - అం త ర ం - గు న అ కె ఎ దు	ఉ ఉ ఉ రే ఎ గి తె	చ్చి వా అ అ ని కీ	

, , స మా గ మా - పా దా ని స రీ , గ | సా , , ని ధ ప ద | ప మ గా మ ని ధ ని । పద-సా॥
అ ఆ వ మ - డు పో స అ గి ఇ ఇ | తే ఎ ఎ ఊ ఉ పొ ఒ | మ్మఅ నే నే ఎ ఎ ఎ । ఎ ఎ-కొ॥

చ॥ , , గ మా ని ద ని - సా సా నీ రి స సా | , , ని దా ని సా | స స ని ద పా ని ద
స దా యు ని ఇ - కె ద నాఅ అ ఆ | ఆ అ ను చు పొ ఓ | ట్లాఅ అ అ డి తె ఎ

మా - స మా గ మా - పా దా ని స రీ , గ | సా , , ని ద ప ద | ప మ గా మ ని ద ని । ప ద - సా॥
ఏ - తి రి గి చూ - చు చు హుఉఉఊఉఉ | ఊ ఉ ఉ పొ ఒ ఒ ఒ | మ్మఅ నే నే ఎ ఎ ఎ । ఎ ఎ - కొ॥

జానపదములు

29-వ మేళకర్త

1. శంకరాభరణ రాగము - ఖండచాపు తాళము

రచన: శ్రీమధురకవి

చ అంతు చకా

ఆరో. స రి గ మ ప ధ ని స

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ ఏడనీ వెతకేను - ఏడనీ పిలచేను - బరువైతినే నీకు కృష్ణా !
నలువురకా పరువింత నిలుపుముర కృష్ణా ॥ ఏడనీ ॥

చ॥ కొంగుకొంగు బట్టుకొనుచు నీ యమునలో - రంగారు అలలపై బంగారు అంచెలుగ -
చెంగుచెంగున తేలిపోదామూ, మనసు - పొంగులో మైమరచి పోదాము ॥ ఏడనీ ॥

ప॥ సా రి మా - మ మ మా మ - పా ప మా - ప ప పా ప - ప ద సా స - నీ దా ప - దా దా ప - మ గ రి రీ
ఏ డ నీ - వె త కే ను - ఏ డ నీ - పి ల చే ను - బ రు వై తి - నే నీ కు - కృ ష్ణా అ - న లు వు ర కా

స రి పా ప - మ గ రి స రి - గా సా , - సా , , , ‖ సారి ‖
ప రు వింత - ని లు పుమర - కృ ష్ణా అ - ఆ అ ఆ అ ‖ ఏడ ‖

చ‖ పా ద సా - సా సా స - రి గ రి సా - స ని ద ధా - దా దా ద - ద ధ ధ ధా - ప ధ స నీ ధ - పా ప ప ప
కొం గు కొం - గు బ ట్టు - కొ ను చు నీ - య ము న లో - రం గా రు - అ ల ల పై - బం గ ఆ రు - అం చ లు గ
పా ద ప ద - ప మ మా మ - గ మ ప ధ ప - మా మ గ రి - సా రి ప మ - గ మ గ రి స - రి గ సా , - సా , , , ‖సారి‖
చెం గు చెం - గు న తే లి - పో ఒ దా అ అ - మూ మ న సు-పొంగులొంబ - మై ఇ మ ర చి - పొంఒ దాఅ - మూడఉఉఉ‖ఏడ‖

20-వ మే. నఠభైరవిజన్యము   2. అభేరిరాగము - ఖండచాపుతాళము

రచన : శ్రీ మధురకవి

ఆరో. స గ మ ప ని స (సాశు కై)

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స (కైశు శు సాచ)

ప‖ చల్లనీ నా నల్లనయ్యా - ఇంకొక్కసారి కమ్మగ పాడవయ్యా !
యెల్లావు యెనకాల బుల్లిదూడలకాడ పిల్లనగ్రోవెత్తి మెల్లగా పాడేవు ‖ చల్లనీ ‖

చ‖ (1) పాటగాలికి తోటపైకెగిరిపోవాలి పైరుగాలిని పిలిచిపైట సర్దించాలి ‖ చల్లనీ ‖
(2) తోటమలుపున మంద, తోకతెగబట్టాలి, గాటికోడెలగుంపు యేటి కెదుగీదాలి ‖ చల్లనీ ‖
(3) గోపికలు నిన్నీడ కూకుండ నిత్తార, మాయమాటలు సెప్పి మరగేసి కెల్తారు ‖ చల్లనీ ‖

ప‖ , ప ప పా । పా మ గ మ । ప స నీ ని ధ ధా పా । మ ని ప మ గా మ । పద ప మ ద ప మ । గ మ గా రీ స । ని రి సా ,
అచ ల్ల నీ । నా న అ ల్ల । న అ ఆ య్యా అ ఆ అ । ఇం ం ం కొ క్క । సాఅరి క ం ం ం । మ్మఅ గ బా డ । వఅయ్యాఅ

, స మా మ । మ మ మా ప మ । గ గ మ పా । ప ప పా ధ ప
య్యెల్లా వు । యె న కా ల అ । అ బు ల్లి దూ । డ ల కా డ అ

మ గ గ మ ప ని । ష రి ని స ని ధ పా । , ప ద మ ప । మ ధ ప మ గ రి రి స ని స । గ మ ప ప పా ॥
అ అ పి ల్ల న అ । గ్రో ఓ వె ఎ ఎ ఎ త్తి । ఇ మె ల్ల గ అ । బా అ అ అ డె ఎ ఎ ఎ వు ఉ । ఉ ఉ చ ల్ల నీ ॥

చ॥ , పా ప పా । మ ని ప మ గా మ । పా ని ని ని । సా సా రి స
పా ట గా । లి ఇ కి ఇ తో ట । పై టె గి రి । పో వా లి ఇ

ని స ని సా గ మ గ రి । స స స స స । ని స రి స నీ ని ద ధ ప । మ ధ ప మ గ గ రి స ని స । గ మ ప ప పా ॥
ఇ పై ఇ ర గా అ అ అ । లి ని పి లి చి । పై ఇ ఇ ఇ ట స అ అ అ । గ్ద ం ం ం చా అ అ అ లి ఇ । ఇ ఇ చ ల్ల నీ ॥

2–3 చరణములు చరణమువలె పాడుకునేది.

స-చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని

22-వ మే. ఖరహరప్రియ జన్యము

3. ముఖారిరాగము - ఆదితాళము

ఆ. స రి మ ప ధ ని ధ స

అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ రావోయి పిన్నవాడా మావాడ ॥ రావోయి ॥

అ॥ పోటుపాటుల యేరు - పొంగిపొర్లేసోట ॥ రావోయి ॥

చ॥ (1) వెన్నెల వెలుగుల్లోన - ఏటినురుగుల్లోన తెల్లని తెరసాపెత్తి - తీయ్యని గొంతెత్తి ॥ రావోయి ॥

(2) వాలుచూపులుచూస్తూ - కాలేస్తునేనుంటే ఎండెతళుకుల సేప - ఏటిలోపల తేత్తుగాని ॥రావోయి॥

(3) ఉబికేవాగుల్లోకి - ఉయ్యాల లూగుతుపోయి సందరానపుట్టేటి - సెందురుని - సేరుకుందాం ॥రా॥

త్రిపుట రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

	I	O	O
ప॥	రీ , మ గ రి స స రి స	స్ని , ని	ని స ని స
	రా అ అ వో యి పి న్న వా అ	డా అమా	వా అ డ అ
	రీ , మ గ రి స స రి ని	సా , ,	, , , ,
	రా అ అ వో యి పి న్న వా అ	డా అ అ	అ అ అ అ
అ॥	రీ , మా , ప ప ప ప ప	పా , మ ద పా , మ ద	ప మ గా రి స ॥ రీ , మ॥
	పో ఒ టూ ఉ పా టు ల యే రు	పొం౦౦ ౦ గి ఈ ఇ పొ ఒ	శ్లే ఎ ఏ సో ట ॥ రాఅ అ॥
చ॥	రీ , మా , మా ప ప పా ప ప	నీ , దా , మ మ	పా ప ప
	వె ఎ న్నె ఎ ల వె లు గు ల్లో న	ఏ ఎ టి ఇ ను రు	గు ల్లో న
	ప ద . సా , నీ ని ద ప మ ప ప	నీ , దా , ప	మ ద ప మ గ రి సా ॥రీ , మ॥
	తె ఎ ఎ ల్ల అ ని తె ర సా అ పె త్తి	తీ ఇ య అ ని	గొ ౦ ౦ ౦ తె ఎ త్తి॥రాఅఅ॥

అభినయగీతం

29.వ మేళకర్త ధీరశంకరాభరణజన్యము — బేహాగురాగము - ఆదితాళము

రచన : శ్రీ మధురకవి

అంశు కా చ
ఆరో. స గ మ ప ని ధ ని స

కా చ ప్ర అం చ
అవ. స ని ధ ప మ గా రి స

ప॥ ఎవరిదా ! మురళీ గాన రవళి ॥ ఎవరి ॥

అ॥ అవయించునె హృది - అధికృతహాళి ॥ ఎవరి ॥

చ॥ (1) ఘలుఘలుఘల్లను - గజ్జల రవములు ప్రళయార్భటులై - పగిలుచు గుండెలు, యెవరని వాకొందూ - నే నేమని పేర్కొందూ కృష్ణుండౌగా కెవరిందూ ॥ ఎవరి ॥

(2) కొంటెకృష్ణా చాలు - కూనరాగాలు, వింటినోయ్ - ఆపవోయ్ వేణుగానాలు, అండిందె ఆటగా - పాడిందె పాటగా, వాడవాడల నీదు - నీడ మురిపించేవు ॥ కొంటె ॥

(3) ఎవ్వరెరుగరు మురళి - నివ్వంటించేసరళి, కవ్వించి పాడమని - యెవ్వరేడ్చారురా ॥ కొంటె ॥

(4) బ్రతు కుపూపొదరింట చితిరగుల నూదేవు, హితవు వెన్నెల వేడివెతలు మొలిపించేవు అంటెకోపముగాని కృష్ణా -నీ మురళి వెంటబడి వేధించు కృష్ణా-నీకు నే కంటబడుటేతంట కృష్ణా- ఇటువంటి కొంటెపని వలదురా కృష్ణా - కోటిదణ్ణాలురా కృష్ణా - కృష్ణా కృష్ణా ॥ ఎవరిదా ॥

త్రిపుట తాళవర్ణము చౌకకాలమున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ , , - ని సా ని దా - , , మ దా పా ,	, , గా , , మా	గా రీ సా , ,
ఎ వ రి దా - ఆ ము ర ళీ ఇ	ఈ గా ఆ న	ర వ ళీ ఈ
అ॥ , , - గ మా ప నీ - సా సా సా సా	ని స రి స - ని ద పా	పమగస , గమప । దని-నిసా॥
ఇ ఇ - అ వ యిం - చు నే హృ ది	అ అ ధి ఇ - కృ ఉ త	హాఅఅఅఅలి ఇ ఇ । ఇఇ-ఎవ॥
చ॥ , , ని సా గ మా - పా , పా , పా	, , గ మా ద పా	గా మా గా గా
ఘు లు ఘు లు - ఘు అ ల్ల అ న	అ అ గ ఆ జ్జ ల	ర వ ము లు
, , ని నీ ని సా - నీ దా పా , ,	, , ప మా ప దా	గా పా మా గా
ప్ర ళ య అ - ర్భ టు లై ఈ	ఈ ప గి లు చు	గు ం డె లు
, , గ మా ప నీ - సా , సా , నీ	సా , , గ మ గ రి	సా , నీ , సా
ఎ వ రి ని - వా అ కొం దు	నే ఎ ఎ నె ఎ మ ని	పే ఎ ర్కొం దు
స గ రి సా , , , - ని దా పా , , ,	గ మ ప ద ని స ని ద	ప మ గ రి స గ మప । దని-నిసా॥
కృ ఉ ఉ ష్ణు ం ం ం - డో ఊ గా ఆ అ అ	కె ఎ వ అ రి ం ం ం	ం ం ం ం ం దు ఉఉ । ఉఉ-ఎవ॥
(2) , , ని సా గ మా - పా , పా , పా	, , గ మా ద పా	గా మా గా గా
కొం టె కృ - ష్ణ అ చా అ లు	ఉ ఉ కూ ఊ న రా	గా ఆ ఆ లు

,, ని నీ ని సా - ,, ని దా ప పా వింటి నోయ్ - ఆ అ ప వో య్	,, ప మా ప దా ఈ వే ఏ ణు గా	గా పా మా గా నా ఆ లూ ఊ
,, గ మా పా ప - నీ , పా , పా అ ఆ డిం చె - ఆ అ ట అ గా	,, సా , గ̇ మ̇ గ̇ అ ఆ పా అ డి ం చె	గ̇ రి̇ గ̇ రి̇ స̇ ని సా పా అ అ ఆ ట అ గా
,, స̇ గా̇ రి̇ సా - ని దా పా , పా వా ఆ డ వా - డ ల నీ ఇ దు	,, మ పా మ గా ఉ ఉ నీ ఈ డ ము	సా ,, గ మ ప ద । , ని రి ఇఇ పిం ం చె । ఎవు‖కొం ంటె‖
(3) ,, ని̣ సా గ మా - ప పా ప పా పా ఎ వ్వ రె రు - గ రు ము ర ళి	,, గ మా ద పా ఈ ని వ్వ టిం	గా మా గ రి గా చే ఏ స ర ళి
,, నీ నీ సా - నీ దా ప మ పా ఇ ఇ కవ్వించి - పా డ మ అ ని	,, ప మా ప దా ఈ ఎ వ రె ఏ	గా పా మా గా డా్చ అ రు రా ‖కొం ంటె‖
(4) ,, గ మా ప పా - ద నీ సా , సా ఆ బ్ర తు కు పూ - పొ ద రిం ట	,, ని సా గ̇ మ̇ గ̇ ఆ ఆ చి తి ర గు ల	గ̇ రి̇ గ̇ రి̇ స̇ ని సా నూ ఉ ఉ ఉ దే ఎ వు
,, స̇ గా̇ రి̇ సా - ని దా పా , పా ఊ హిం త వు వె - న్నె ల వే ఎ డి	,, ద పా ప ప మ ఇ ఇ వె త లు మొ లి	గమగరి గ మ ప ద । , ని - ని సా‖ పిం ం ం చె ఎ ఎ ఎ । ఎవు - ఉఊ
,, ని̣ సా గ మా - ప పా పా , పా అం టె కో - ప ము గా అ ని	,, గ మా పా , ఈ కృ ఊ ష్ణా అ	గా మా గ రి గా నీ ఈ ము ర ళీ

, ని నీ స సా - ని దా ప మా పా
ఈ వెం ట బ డి - వ్వె ఏ ధి ం చు

, , గ మా ప ప ప - ద నీ సా , సా
ఏ క ం ట ప డి - తె ఏ త ం ట

, , స గా రి స స - ని దా ప మా పా
ఈ కొ ం టె ప ని - వ ల దు ఊ రా

, , గ మా ప దా - మ ప ద ప మా గా
ఆ కొ ఓ టి దం - ణ్ణా ఆ అ అ లు రా

, , ప మా ప దా
ఊ కృ ఊ ష్ణా ఆ

, , ని సా గ మ గ
ఆ కృ ఊ ష్ణా అ అ

, , గా , , మా
అ అ కృ ఉ ఉ ఊ

ని స గ మ ప ద ని స
కృ ఉ ఉ ఉ ష్ణ అ అ అ

గా పా మా గా
నీ ఈ కు సే

గ రి గ రి స ని సా
ఇ ఇ టు ఉ వ ం టి

గా రీ గా , ,
ష్ణా ఆ ఆ ఆ

ని ద పమపగమప । ద ని - ని సా॥
కృఉఉఉఉష్ణఆఆ। అ అ - ఎ వ॥

హాస్యపు పాట

28-వ మే. హరికాంభోజిజన్యము జంఝూటిరాగము - తిశ్రగతి

చ చఅంశు చకై

ఆరో. ధ స రి గ మ ప ధ ని

అవ. ధ ప మ గ రి స ని ధ ప ధ స

ప॥ వద్దురా పెండ్లాము వద్దుర ఇద్దరొద్దు సరెకదా ఒద్దు ఒద్దు ఒక్కరైన ॥ వద్దురా ॥

చ॥ మొట్టికాయ మొట్టుతుంది మూతివిరుగగొట్టుతుంది అట్టుమాడ కొట్టుతుంది జుట్టుపట్టి లాగుతుంది ॥వ॥

(2) కరములయ్యొ బందాలు కాళ్ళకుసంకెళ్ళు పరపతి తీసిపెట్టు పక్కలిరగ తంతుంది ॥ వద్దురా ॥

(3) కూలిచేసి బ్రతుకవచ్చు జోలెత్తి కొనగవచ్చు అలికాళ్లు తాపులకు అగలేము, అగలేము ॥వద్దురా॥

ప॥ సా స - రీ గ - ప మ గ - రి సా - సా స - సా , - సా , - సా ,
వ ద్దు - రా అ - పెం డ్లి - అ ము - వ ద్దు - రా అ - ఆ అ - అ అ

రీ గ - మా మ - ప ప ప - పా , - ద ని ద - ప ద ప - ప మ గ - రి సా ॥ సా స ॥
ఇ ద్ద - రొ ద్దు - స రె క - దా అ - ఒ ఒ ద్దు - ఒ ఒ ద్దు - ఒ క రై - ఇ నా ॥ వ ద్దు ॥

చ॥ పా ద - సా స - సా స - సా స - సా ని - నీ ని ద - ద ని ద - పా ప
మొ ట్టి - కా య - మొ ట్టు - తుం ది - మూ తి - వి రి గ - గొ ఒ ట్టు - తుంది

నీ ని - నీ ద - దా ప - పా మ - గా మ - పా మ - ప మ గ - రీ స ॥ సా స ॥
అ ట్టు - మా డ - గొ ట్టు - తుం ది - జు ట్టు - ప ట్టి - లా అ గు - తుంది ॥ వ ద్దు ॥

2, 3 చరణములు మొదటి చరణమువలె పాడుకొనవలయును.

కోలాటపు కీర్తనలు

సీతాకళ్యాణము

29-వ మేళకర్తజన్యము — 1. నవరోజురాగము - చ॥ లఘువు

ఆరో. ప ధ ని స రి గ మ ప (చకా చఅంశు)

అవ. మ గ రి స ని ధ ప (శుఅంచ కాచ)

ప॥ దశరథనందన దానవభంజన తారక శుభనామా, సన్నుతమునిజన నుతసోమా, వీరసద్గుణవ్రత ధామా, తమ్మునితోజని తాటకి ద్రుంచియు యాగము గాచితివి శ్రీరామాయాగము గాచితివీ ॥శ్రీరామా॥

చ॥ రాతిని నాతిగజేసియు జనకుని పురికిని యేతెంచీ శంకర చాపంబును ద్రుంచి, జనకుని మన్ననలను
గాంచి సాటిరాజులతిసాహసుడంచన సీతను పెండ్లాడి శ్రీరామ సీతను పెండ్లాడి శ్రీరామా ॥ దశ ॥

ప॥ ససనస - సరిగగ - గాగగ - గామరి - రీగరి - సని గా - రీ , , - గామగ
దశరథ - నందన - దానవ - భంజన - తారక - శుభనా - మాఅ - సన్నుత

రిరిగరి - సని గా - రీ , , - గామగ - రీగరి - సని గా - రీ , , - సారిరి
మునిజన - నుతసో - మాఅ - వీరఅ - సద్గుణ - వ్రతధా - మాఅ - తమ్ముని

రీ సని - సారిగ - రీసని - సారిగ - రీసని - ధా , ని - సా సా - సారిగ
తోజని - తాటకి - ద్రుంచియు - యాగము - గాచితి - వీఇ శ్రీ - రామా - యాగము

రీ సని - సా , , - సా , , - సా సా - , , , , - , , , , - , , , , - , , , , ॥ సస ॥
గాచితి - వీఈ - శ్రీఈ - రామా - అఅఅ - అఅఅ - అఅఅ - అఅఅ ॥ దశ ॥

చ॥ సాసస - సరిగగ - గాగగ - గగమగ - రిరిగరి - సని గా - రీ , , - గామగ
రాతిని - నఅతిగ - జేసియు - జనకుని - పురికిని - యేఎతెం - చీఈ - శంకర

రీగరి - సని గా - రీ , , - గగమగ - రీగరి - సని గా - రీ , , - సారి - రి
చాపంఉ - బును ద్రుం - చీఇఇ - జనకుని - మన్నన - లను గాం - చీఈ - సాటి - ర

, ససని - సారిగ - రీసని - సారిగ - రీసని - ధా , - ని - సా సా - సారిగ
అజులతి - సాహసు - డంచన - సీతను - పెండ్లఅ - డీఇ - శ్రీ - రామా - సీతను

రీ సని - సా , , - సా , , - సా సా - , , , , - , , , , - , , , , - , , , , ॥ సస ॥
పెండ్లఅ - డీఈ - శ్రీఈ - రామా - అఅఅఅ - అఅఅఅ - అఅఅఅ - అఅఅఅ ॥ దశ ॥

శ్రీ కృష్ణలీలలు

29-వ మే. జన్యము　　2. నవరోజురాగము - చ॥ లఘువు

చకా　చఅం.శు　　　　శు అంచ　కాచ
ఆరో. ప ధ ని స రి గ మ పఁ　　　　అవ. పఁ మ గ రి స ని ధ ప

ప॥ నందనందనుని నద్భుతలీలలు వర్ణింపగ తరమా దుష్టుల శిక్షించుట గనమా శిష్టుల రక్షించుట
వినమా గోవర్ధన గిరిగోటను నెత్తియు గొల్లల రక్షించీ శ్రీకృష్ణా గొల్లల రక్షించీ శ్రీకృష్ణా ॥ నంద ॥

చ॥ పూతన కంసాది దుష్టదనుజుల నందర వధియించి పాండవ పక్షము వహియించీ ధార్తరాష్ట్రులను
పరిమార్చి భారతయుద్ధమునందు కిరీటికి గీతను దెల్పితివి శ్రీకృష్ణా గీతను దెల్పితివీ శ్రీకృష్ణా ॥నంద॥

ప॥ సా స స - , రి - గ గ - గా గ గ - గా మ రి - రీ గ రి - స ని - గ గ - రీ , , - గా మ గ
నం ద న - ం ద - ను ని - న ద్భు త - లీ ల లు - వ ర్ణిం ం - ప గ - త ర - మా అ - దు ష్టు ల

రీ గ రి - స ని గ గ - రీ , , - గా మ గ - రీ గ రి - స ని - గ గ - రీ , , - సా రీ
శి క్షిం ం - చు ట గ న - మా అ - శి ష్టు ల - ర క్షిం ం - చుట - వి న - మా అ - గో వ

రి రి స ని - సా రి గ - రీ స ని - సా రి గ - రీ స ని - ధా , స - సా పా - సా రి గ
ర్ధ న గి రి - గో ట ను - నె త్తి యు - గొ ల్ల ల - ర క్షిం ం - చీ ఇ శ్రి - కృ ష్ణా - గొ ల్ల ల

రీ స ని - సా , , - సా , , - సా పా - , , , , - , , , , - , , , , - , , , , ॥సాస॥
ర క్షిం - చీ ఈ - శ్రీ ఇ ఇ - కృ ష్ణా - అ అ అ అ - అ అ - అ అ అ అ - అ అ ॥నంద॥

చ॥ సా స స - స రి గా - గ - గా గ - గ గ మ గ - రి గ రి - స ని గా - రీ , , - గా మ గ
పూ త న - కం సా - ది - దు ష్ట - ద ను జు ల - నం ద ర - వ ధి యిం - చీ ఈ - పాం డ వ

రీ గ రి - స ని గా - రీ , , - గా మ గ - , రి స ని - స ని గా - రీ , , - సా రి గ
ప క్ష ము - వ హిం యిం - చీ ఈ - ధా ర్త రా - ష్ట్రులను - ప రి మా - ర్చీ ఈ - భా ర త

రీ స ని - సా రి రి - రీ స ని - సా రి గ - రీ స ని - ధా , - ని - సా సా - సా రి గ
యుద్ధము - నం దు కి - రీ టి కి - గీ త ను - చె ల్పి తి - వీ ఇ - శ్రీ - కృ ష్ణా - గీ త ను

రీ స ని - సా , , - సా , , - సా సా - , , , , - , , , , - , , , , - , , , ,
చె ల్పి తి - వీ ఈ - శ్రీ ఈ - కృ ష్ణా - అ అ అ అ - అ అ అ అ - అ అ అ అ - అ అ అ అ ॥నంద॥

29-వ మేళకర్త జన్యము

గొబ్బిపాట (లేక) కుమ్మిపాట

కురంజిరాగము - ఆదితాళము

కా చఅంశు
ఆరో. స ని స రి గ మ ప ధ

చ శుఅంచ కా
అవ. ధ ప మ గ రి స ని స

ప॥ గొబ్బియ్యాలో- సఖియా వినవే - చిన్నికృష్ణుని సహోదరి వినవే - కృష్ణుని చరితము గానరే ॥ గొబ్బి ॥

చ॥ అష్టమినాడు - గోకులమందు - చిన్నికృష్ణుడు - జననమొంది భక్తులనందర బ్రోచాడే ॥ గొబ్బి ॥

2. దరిద్రుడైన - కుచేలునకు - దరిశన మొసగెనే మాధవుడు ఆయనకోర్కెలు దీర్చాడే ॥ గొబ్బి ॥

3. కురుపాండవ - సమరమందు - కుంతితుడైన - పార్థునిజూచి - భారత జననికి - యశము దెచ్చాడే ॥ గొబ్బి ॥

ప్రేలికి నాల్గక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ ధ్గా సా సా సా - స రి గా - గ మ గా	సా రీ - స ని̣ ని̣ ధ̣	సా రి గ - గ మ గా
గొ బ్బి య లో - స ఖి యా - వి న వే	చి న్ని - కృ ఉ ష్ణు ని	సో ద రి - వి న వే
సా స రి - స ని̣ ధ̣ ఫ̣ - ఫ̣ ధ̣ ధ̣ రి సా , ,	సా స రి - స ని̣ ధ̣ ఫ̣	ఫ̣ ధ̣ ధ̣ రి సా , ,
కృ ష్ణు ని - చ రి త ము - గ అ న అ రే ఎ ఎ	కృ ష్ణు ని - చ రి త ము	గ అ న అ రే ఎ ఎ ॥ గొబ్బి ॥
చ॥ సా స స - స ని̣ ధ్గా - సా రి గ - మా గా	సా రీ - స ని̣ ని̣ ధ̣	స రి గా - మా గా
అ ష్ట మి - న అ డూ - గో కు ల - మం దూ	చి న్ని - కృఉష్ణుడు	జ న న - మొం ది
రీ గ రి - స ని̣ ధ̣ ఫ̣ - ఫ̣ ధ̣ ధ̣ రి సా , ,	రీ గ రి - స ని̣ ధ̣ ఫ̣	ధ్గా రీ సా , ,
భ క్తు ల - నం ద ర - బ్రో ఒ చ అ డే ఎ ఎ	భ క్తు ల - నం ద ర	బ్రో చా డే ఎ ఎ ॥ గొ బ్బి ॥
(2) స సా స - స ని̣ ధ్గా - స సా రి - గ మ గా	స స రి స - స ని̣ ధ్గా	సా రీ - గ మ గా
ద రి ద్రు - డై ఇ నా - కు చే లు - న అ కు	ద రి శ న - మొస గే	మా ధా - వు ఉ డు
సా స రి - స ని̣ ధ̣ ఫ̣ - ఫ̣ ధ̣ ధ̣ రి - సా , ,	సా స రి - స ని̣ ధ̣ ఫ̣	ఫ̣ ధ̣ ధ̣ రి - సా , ,
అ య వ - కొ ఒ రె్కె లు - ది ఇ ర్చ అ - డే ఎ ఎ	అ య వ - కొ ఒ రె్కె లు	ది ఇ ర్చ అ - డే ఏ ॥ గొబ్బి ॥
(3) స స సా - స ని̣ ధ్గా - స రి గా - గ మ రీ	రీ గ రి - స ని̣ ధ్గా	సా రి గ - గ మ గా
కు రు పాం - డ అ వ - స మ రా - మం దూ	కుంతి తు - డై ఇ నా	పా ర్థు ని - జు ఉ చీ
రీ గ రి - స ని̣ ధ̣ ఫ̣ - స ని̣ ధ̣ ఫ̣ - ధ్గా రీ	సా , , - స ని̣ ధ̣ ఫ̣	ధ్గా రి - సా , .
భా ర త - జ న ని కి - య శ ము ను - ద చ్చా	డే ఏ - య శ ము ను	ద చ్చా - డే ఏ ॥ గొ బ్బి ॥

మంగళహారతులు

20-వ మేళకర్త నఠభైరవి జన్యము 1. కన్నడరాగము - ఆదితాళము

ఆరో. స గ మ ప ధ స (సా శు శు)

అవ. స ని ధ మ గ స (కై శు శు సా)

ప॥ జయహారతీ - జానకీపతి ॥ జయ ॥

చ॥ జయహారతిదె జలజాతనాభ - చెలువుమీర సీతాసతితోను వేడ్క ॥ జయ ॥

(2) పసితనమున - కౌశికుని యాగమును గావలేద, రఘురామ
పతిశాపమున బడియున్న యా - రాతి నాతిజేసి ఖ్యాతిగాంచిన రామ ॥ జయ ॥

(3) శివునిచాపమెత్తి - సీతాసతివేడ్క పరిణయమైనట్టి - పట్టాభిరామ
యెల్లదేవతలు - పెల్లుకీర్తిసేయు సలలితముగ సా - కేతపుర నివాస ॥ జయ ॥

ప్రతి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ , - ని స పా మ - ప మ గా	రి - స స - స ని	ధా - ని సా
జ య హా ర - తి ఇ ఈ	ఇ - జా న - కి ఇ	ఈ - ప తీ

, - ని స పా మ - ప ద ని ద
జ య హా ర - తి ఇ ఇ ఇ

చ॥ , - ప మ ద ని సా నీ స స
జ య హా అ అ ర తి చె

, - ని ని నీ - ని ద ద ప మా - ద ని సా
చె లు వు - మి ఇ ఇ ఇ రా - సి ఇ తా

(2) , - ప ప పా ప - మ గ మా
ప సి త న - ము ఉ న

, - స స - స ని ధా నీ - సా రి గ
అ- ముసు - గ అ అ వ - లే ద అ

, - ప మ ద ని సా నీ - స స
అ- ప తి శ అ అ ప - ము న

, - నీ నీ - స ద ద ప మా - ధ ని సా
అ- రా తి - న అ అ అ తి - జే ఎ సీ

ద ప - గా మ రి స ని
ఇ ఇ - జా న అ కి ఇ

, - స స - స ని
ఎ - జ ల - జ అ

, - స స - స ని
అ - స తి - తో ఓ

, - గ రి - రి గ
అ - కా శి - రు అ

మ ప - గా మ
అ ఆ - ర ఘు

, - స స - స ని
అ - బ డి - యు ఉ

, - స ని ధ ని - ప
ఇ - ఖ్య అ తి ఇ - గ

ధా - ని సా
ఈ - ప తి

నీ ధా - మా పా
ఆ త - నా భా

దా పా - ప మ గ మ ॥రి - ని స॥
ఓ ను - వె ఎ ఎ ఎ ।ధ్ర జయ॥

మా గా - గ మ రీ
ఊ ని - య అ గా

ప మ గ మ రీ
ర అ అ అ మా

నీ దా - మా పా
ఊ స్న - యా ఆ

, ప మ - గ మ రీ । , - ని స ।
అం చి న - ర అ మా । అ - జయ।

3 వ - చరణము 1 వ - చరణమువలె పాడుకునేది.

22-వ మేళకర్త ఖరహరప్రియజన్యము   2. కాఫీరాగము - ఆదితాళము

స-చరి-అంగ-శుమ-ప-చధ-కైని

చ అం శు   చ కై

ఆరో. స రి గా మ రి ప మ ప ధ ని స

కై చ శు అంచ

అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ మంగళహారతి గైకొను కృష్ణా - మధుమురళీలోలా - వనమాల ॥ మంగళ ॥

చ॥ (1) నీ మృదుపదములె - నిరతము నమ్మితి - సరసిజలోచన - మోహనకృష్ణా - నిను భజియింతు సదా - హే కృష్ణా ॥ మంగళ ॥

(2) వేణువినోద - వేదాంతవేద్య శ్యామలగాత్ర - సరసిజనేత్ర - నినుధ్యానింతు సదా - హేకృష్ణా ॥మం॥

(పైలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకొనవలయును

I	O	O
ప॥ , - పా , ప పా - ప ద నీ ధ ప	, - గ మా గ సా	గ మ పా ని ప పా
మ ం గ ళ - హ అ ఆ ర తి	ఇ - గై ఈ కొ ను	కృ ష్ణా అ అ అ ఆ
, - రి గా రి గా స ని ధ ని	సా , - స స	గ మ గ మ పా ద ప పా
అ మ ధు ము ర ళి ఇ లో ఒ	లా అ - వ న	మ అ ల అ ఆ అ అ ఆ
చ॥ , - గ మా ద నీ - స స - స స సా	, - స సా స రీ	సా రి స నీ - ద ప మా
అ ని ఈ మృ దూ - ప ద - ము ఉ లే	ఎ - ని ర త ము	నా అ అ ఆ - మ్మి ఇ తీ

, సా సా స సా - స ని దా - ప మ
ఇ స రా సి జా - లొా జ ఓ - చ న

, - రి గా రి గా - సా - స ని ధ ని
ఆ ని ను భ జి - యిం - తు ఉ స అ

(2) , - గ మా దా ని - సా స స
వె ఏ ణు వి - నో జ ద

, - సా , స సా - స ని ధ ని ప మ
ఆ శ్యా అ మ ల - గ అ అ అ త్ర అ

, - రి గా రి గా సా - స ని ధ ని
అ - ని ను ధ్య ఆ నిం - తు ఉ స అ

, గ మా గ సా
ఆ మొ ఓ హ న

సా , - సా
దా అ - హే

, - సా , సా రి
అ - వే ఎ దాం త

, - గ మా గ సా
అ - స రా సి జా

సా , - స
దా అ - హే

గ మ పా ని ప పా
కృ ఉ ష్ణా అ అ ఆ

గా గ మ పా ని ప పా
కృ ష్ణ అ ఆ అ అ ఆ ||మంగళ||

స ని సీ - ద ప మా
వె ఎ ఏ - ఎ ఎ ద్య

గ మ పా ని ప పా
నె ఎ త్రా అ అ ఆ

గ మ పా ని ప పా
కృ ఉ ష్ణా అ అ ఆ || మంగళ ||

స-చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని   హిందుస్తాని కాఫీరాగము - రూపకతాళము   ఆరో. స రి గా మ రి ప మ ప ధ ని స
అవ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ జైభారతమాతా జైభారతమాతా జైమాతా ప్రభూత చరిత నమస్తే ॥ జై ॥

చ॥ జైవీరచరిత సారతర సుధారస మధుర మధురకవితా ॥ జై ॥

(2) హేస్వదేశభక్తి స్వతంత్రానురక్తి స్వగౌరవాసక్తి గలుగునటుల స్వవీరశౌర్య ప్రతాప, నిరాఘాట ధాటిగ ప్రవర్తిల్లు నట్లుగా, నిరంతరంబు మా భరతశేఖరుల దీవించుమమా, కన్నతల్లి కల్పవల్లి నీ కొమరుల మము మరువకు ॥ జై ॥

ప॥ సా ని ప గ రి । గ రి సా , , । సా̇ ని ప గ రి । గ రి సా , , । రి రి మ మ పా । స̇ నీ̇ ప మ ప । గ రి మ పా ని ॥సా̇॥

జై భా అ ర త । మ అ తా అ అ । జై భా అ ర త । మ అ తా అ అ । జై ఇ మ అ తా । ప్రభూత చ రి । త అ న మ స్తే ॥జై॥

చ॥ సా̇ , నీ ని స̇ ని స̇ । రీ̇ గ̇ రి̇ గ̇ రి̇ సా̇ , స̇ సా̇ । స̇ రి̇ స̇ ని ధ ని ప మ రి మ ప ని ॥ సా̇ ॥

జై ఇ వీ ర చ రి త । సా ర త ర సు ధా అ ర స । మ ధు ర మ ధు ర క వి తా అ అ అ ॥ జై ॥

(2) రీ మ మా మ రి మ పా । మ పా నీ ని స̇ ని సా̇ । స̇ గా̇ రి̇ గ̇ రి̇ గ̇ రి̇ స̇ ని సా̇

హే స్వ దే శ భ అ క్తి । స్వ తం త్రా ను ర అ క్తి । స్వ గౌ ర వ అ స అ క్తి ఇ ఈ

ని స̇ రి̇ స ని ధ ప మ రి మ ప ని । ప రీ̇ రి̇ రీ̇ గ̇ రి̇ స̇ సా స । ని రీ̇ స̇ ని ధ పా మ గ రి మ ।

గ లు గు న టు ఊ ఊ ఊ ల అ అ అ । స్వ వీ ర శౌ ర్య అ ప్ర తా ప । ని రా ఘు అ ట ధా టి గ అ ప్ర

పమ ప రి̇ స̇ స̇ స̇ ని స̇నిసా । ని రీ̇ రి̇ సా̇ ॥ స̇ నీ ప మ ప । ని పా మ గ రి । ని̇ స రి మ ప ని ।

వఅ ర్తి ఇ ల్లు న అ ట్లు గ అ ఆ । ని రం త రం । బు మా భ ర త । శే ఏ ఖ రు ల । దీ ఇ విం చు మ

సా ని ప మ ప । రీ మ పా ని । స̇ ధ ని ప మ ప । రి మ రి మ ప ని ॥ సా ని ప ॥

క న్న త అ ల్లి । క ల్ప వ ల్లి । నీ ఇ కొ మ రు ల । మ ము మ రు వ కు ॥ జై భా అ ॥

జాతీయ గీతములు

22-వ మే. ఖరహరప్రియ జన్యము
స-చరి-సాగ-శుమ-ప-చధ-కైని

1. కాఫిరాగము - ఆదితాళము
రచన : శ్రీబకించంద్ర చటోపాధ్యాయి

ఆ. స రి గా మ రి ప మ ప ధ ని స
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ వందేమాతరమ్ వందేమాతరమ్ ॥ వం ॥

అ॥ సుజలాం సుఫలాం మలయజ శీతలాం సస్యశ్యామలాం మాతరం ॥ వం ॥

చ॥ శుభ్రజ్యోత్స్న పులకితయామినీం పుల్లకుసుమిత ద్రుమదళశోభినీం సుమధుర భాషిణీం సుఖదాం! వరదాం! మాతరం ॥ వందే ॥

(2) త్రింశత్కోటికంఠ కలకల నినాదకరాళే ద్విత్రింశత్కోటి భుజైర్ధృత ఖరకరవాలే కథయంతి జనస్త్వాం కథం మాతరమబలాం బహుబలధారిణీం రిపుదళవారిణీం నమామితారుణీం మాతరం॥

త్రేలికి రెండక్షరముల చొప్పున పాడుకునేది

I	O	O
ప॥ సా-ని ప మ-గ రి ని	సా , రి	, మ ప మ ప ని
వం దె ఎ ఎ మా అ త	ర ం మ	అ త ర ం ం ం
ప స స ని ద ని ప మ గ రి ని	సా , ,	, , , ,
వ ం దె ఎ ఎ ఎ ఎ ఎ మా అ త	రం ం ం	ం ం ం ం

అ॥ మ రి మా ప మ పా
సు జ లాం సు ఫ లాం

మ ప ని స రీ , రి
స అ స్య అశ్యాఅ మ

చ॥ , రి మా పా నీ
శుభ్ర జ్యో త్స్నా

మ ప ని స గ రి స రి
పు ల్ల కు సు మి త ద్రు మ

ప రీ స రీ గ రి
సు హా సి నీం సు మ

<u>ప మ పా</u> రీ , , స ని
సు ఉ ఖ దాం ం ం వ ర

<u>, , మ ప , ని నీ</u>
ం ం మ ల అ య జ

సా , ప
లాం ం మ

<u>, , మ పా ని నీ</u>
అ అ పు ల కి త

స ని సా
ద ళ శో

స రి సా
ధు ర భా

సా , స
దాం ం మ

స ని సా
శీ త లాం

స ని ప మ ॥ సాని ॥
అ త ర ం ॥ వందే ॥

<u>సా , ని</u> సా
యా అ మి నీం

, ని సా
ఒ భి నీం

ని సా ,
షి ణీ ం

, ని ప మ ॥ సా ని ॥
అ త ర ం ॥ వం దే ॥

/ చరణమువలె 2 వ చరణము పాడుకొనవలయును

65-వ మేళకర్త జన్యము
స-చరి-అంగ-ప్రమ-ప-చధ

2. యమన్‌రాగము - ఏకతాళము

రచన : విశ్వకవి శ్రీ రవీంద్రనాథ ఠాకూరు

ఆ. స రి గ ప మ ప ధ స
అ. స ధ ప మ ప గ రి స

(1) జనగణమన అధినాయక జయహే - భారత భాగ్యవిధాతా - పంజాబసింధు గుజరాత మరాతా - ద్రావిడ ఉత్కళవంగ వింధ్య హిమాచల యమునాగంగా - ఉచ్చల జలధితరంగా తవశుభనామే జాగే - తవశుభ అశిషమాగే - గాహే తవజయగాథా - జనగణమంగళదాయక జయహే - భారత భాగ్యవిధాతా - జయహే జయహే జయహే జయజయజయ జయహే జై జై జై జయహే భారత భాగ్యవిధాతా ॥ జన ॥

(2) అహరహతవ అహ్వానప్రచారిత - శునితవ ఉదారవాణి - హిందు బౌద్ధ సిఖ జైన పారసిక ముసల్మాన్ క్రిస్తానీ పూరబ పశ్చిమ ఆశేతవ సింహాసన పాసే - ప్రేమహారహెూయగాథా జనగణ - ఐక్యవిధాయక జయహే భారతభాగ్య విధాతా ॥ జయహే జయహే జయజయజయజయహే జై జై జై జయహే భారత భాగ్య విధాతా ॥ జన ॥

స రి గ గ - గ గ గ గ - స గ , గ గ - గ రి గ మా - మ గ , గ గ - రీ రి రి
జ న గ ణ - మ న అ ధి - నా అ అ య క - జ అ య హే - భా అ అ ర త - భా గ్య వి

స ని రి సా - , , సా - స ప , ప ప - , ప ప ప - పా ప ప మ - మ ప మ ధ పా
ధా అ అ తా - ఆ పం - జా అ అ బ సి - ం ధు గు జ - రా త మ అ - రా అ అ అ తా

మా మ మ - మా మ గ - గ రి మ గా - , , , , - స గ , గ గ - గా గ రి
ద్రా వి డ - ఉ త్క ళ - వ ం ం గా - ఆ అ - వి ం ం ధ్య హి - మా చ ల

రి ప ప ప మ - ప మ, మా - గా గ గ - గ రి రి రి రి - స ని రి సా - , , , ,
య అ ము న అ - గ ం ం గా - ఉ చ్ఛ ల - జ అ ల ధి త - ర ం ం గా - ఆ ఆ

గ గ గ గ - గా గ మ - మ రి గ మా - , , , , - మ గ ను ప ప - మ ప , మ గ
త వ శు భ - నా మె ఎ - జా అ అ గే - ఏ ఏ - త అ వ శు భ - అ అ అ శి ష

గ రి మ గా - , , , , , - స గ , గా - రి రి గ రి రి - రి ని రి సా - , , , ,
మా అ గే - ఏ ఏ - గా అ అ హే - త వ జ అ య - గా అ థా - ఆ ఆ

స ప ప ప ప - పా ప మ - పా ప ప - ప మ ద ద ప ని - మా మ మ - మ గ - గ గ మ
జ అ న గ ణ - మం గ ళ - దా య క - జ అ య హే ఎ - భా ర త - భా అ - అ గ్య వి

గ రి మ మ గ , - , , ని ని - ని స , , , - , , స ని ద - ద ని , , , - , , ప ప
ధా అ తా అ - ఆ జ య - హే ఎ ఎ ఎ - ఏ జ అ య - హే ఎ ఏ - ఏ జ య

ప ద , , , - , , , , - ద స స రి రి - గ గ గ రి గ - మా , , - , , , ,
హే ఎ ఏ - ఏ ఏ - జ అ య జ య - జ య జ అ య - హే ఎ ఎ - ఏ ఏ

సా రీ - గా మ ప - మా , , - , , , , మా మ మ - మ గ గ గ మ గ రి మ మ గ , ॥ స రి గ గ ॥
జై జై - జై జ య - హే ఏ - ఏ ఏ భా ర త - భా అ అ గ్య వి ధా అ అ తా అ అ ॥ జ న గ ణ ॥

2-వ చరణము 1-వ చరణమువలె పాడుకొనవలయును.

కిండర్ గార్టెన్ పాటలు

29-వ మేళకర్త ధీరశంకరాభరణజన్యము 1. శుద్ధసావేరిరాగము - చ॥ ఏకతాళము

ఆ. స రి మ ప ధ స (చశు చ)

అవ. స ధ ప మ రి స (చ శు చ)

ప॥ బాలిక లందరు రారండీ భారత మాతను జూడండీ ॥ బాలిక ॥

అ॥ మేలిమి తాలిమి నిలపండీ ముదముగ జోతలు వెట్టండీ ॥ బాలిక ॥

చ॥ 1. రివ్వున రివ్వున నడవండీ నవ్వుల పువ్వులు గురియండీ ॥ బాలిక ॥

2. దవ్వుల దవ్వుల జనకండీ మువ్వపు వెన్నెల గాయండీ ॥ బాలిక ॥

3. ఓరిమి కూరిమి నెరపండీ నేరమి చేరమి విడవండీ ॥ బాలిక ॥

4. వారని వీరని యనకండీ వీరము ధీరము జూపండీ ॥ బాలిక ॥

ప॥ సా స స - రీ మ మ - పా దా - ధా , , - ధ స ధ స - ధ స ధ ప - మా రీ - మా , , ॥ సా స స ॥
బా లి క - లం ద రు - రా రం - డీ ఈ - భా అ ర త - మా అ త ను - జూడం - డీ ఈ ॥ బా లి క ॥

అ॥ మా మ మ - పా ప ప - ద ధ ప ధ-సా , , - రి మ రి మ - రి స ధ ప - మా రీ - మా , , ॥ సా స స ॥
మే లి మి - తా లి మి - ని ల పం - డీ - ఈ - ముదముగ - జో ఒ త లు - వెట్టం - డీ ఈ ॥ బా లి క ॥

1 మొదలు 4 చరణములు అనుపల్లవివలె పాడుకునేది

29-వ మేళకర్త. ధీరశంకరాభరణ జన్యము. 2. శంకరాభరణరాగము - చ॥ ఏకతాళము

చ అం శు చ కా
ఆ. స రి గ మ ప ధ ని స

కా చ శు అంచ
అ. స ని ధ ప మ గ రి స

ప॥ ఎగురుచు - నెగురుచు - చూడం - డీ - బాగుగ నెగురుచు - చూడండీ ॥ ఎగు ॥

అ॥ ఎంతగ - నెగిరిన - యంత వి - చిత్రపు - వింత వి - నోదము - లంతయు - నగపడు ॥ ఎగు ॥

చ॥ మడిమల - నెత్తియు - మోకాళ్లొంచక - ఎడమ కా - లితో - కదనుల - ద్రొక్కుచు అడుగుల -
తో గజ - మడుగులు - వేయుచు - కడువడి - గనుమీ - రందరు - యొకటిగ ॥ ఎగు ॥

ప॥ స స గ గ - స స గ గ - సా గా - పా , , - మా గ రి - గ గ రి స - రీ నీ - సా , , ॥ సస ॥
ఎ గు రు చు - నె గు రు చు - చూ డం - డీ ఈ - బా గు గ - నె గు రు చు - చూ డం - డీ ఈ ॥ ఎగు ॥

అ॥ సా గ గ - ప ప ప ప - సా స స - సా స స - గా రి స - నీ ద ప - దా ప మ - గ గ రి స ॥ సస ॥
ఎం త గ - నె గి రి న - యం త వి - చి త్ర పు - విం త వి - నో ద ము - లం త యు - న గ ప డు ॥ ఎగు ॥

చ॥ స స గ గ - పా ప ప - సా గా - పా ప ప - ని ని ని ని - , ని దా - ని స ని రి - సా స స
మ డి మ ల - నె త్తి యు - మో కా - ళ్లొం చ క - ఎ డ మ క - అ లి తో - క ద ను ల - ద్రొ క్కు చు

స ని స స - గా గ గ - గ మ గ రి - సా స స - ని రి స ని - ద ప పా - గ ప మ గ - మ గ రి స ॥ సస ॥
అ డు గు ల - తో గ జ - మ డు గు లు - వే యు చు - క డు వ డి - గ ను మీ - రం ద రు - యొ క టి గ ॥ ఎ గు ॥

29-వ మేళకర్త ధీరశంకరాభరణ రాగజన్యము 3. బేహాగురాగము - ఏకతాళము (తిశ్రజాతి)

అంశు కాచ
ఆ. స గ మ ప ని ధ ని స

కాచ ప్ర అంచ
అ. స ని ధ ప మ ప గ రి స

ప॥ ఆటలాడుచు నాదు - పాటబాడుచు ॥ ఆట ॥

అ॥ తోటవలన లాభములను - తెలియ చెప్పెదను ॥ ఆట ॥

చ॥ నాదుచిన్నతోటయందు - దంతితోటి భూమిభాగ - మెత్తచేసి విత్తనములు - చల్లివేయగా - మట్టికప్ప
ఎండకాచి - వాననీరు తగులగనే - మొక్కవేసి వేళ్లుపారి - తలలు ఎత్తగా - చక్కనైన మొక్క
చూడ - ఆకులేసి మొగ్గలెత్తె - పూవుగోసి సికఙ్గుచ్చి - పాటబాడగా ॥ ఆట ॥

ప॥ సా స - గా మ - పా , - పా ప - గా మ - గా రి - సా , - రి స ని ॥ సా స ॥
ఆ ట - లా డు - చు ఉ - నా దు - పా ట - బా డు - చు ఉ - ఉ ఉ ఉ ॥ ఆట ॥

అ॥ గా మ - ప ని ద - సా స - స స స - ని స ని - ద ప మ - గ మ గ - రి స ని ॥ సా స ॥
తో ట - వ ల న - లా భ - ము ల ను - తె లి య - చె ఎ ప్పె - ద అ అ - ను ఉ ఉ ॥ ఆట ॥

చ॥ సా స - గా మ - పా ప - పా మ - పా మ - పా ద - మ ప మ - గా గ
నా దు - చి న్న - తో ట - య ం దు - ద ం తి - తో టి - భు ఉ మి - భా గ

నీ ద - సా స - నీ ద - ప ప ప - రి గ రి - గ ప మ - గా , - , , ,
మె త్త - చే సి - వి త్త - న ము లు - చ అ ల్లి - వె ఎ య - గా అ - అ అ అ

గా మ - పా ప - నీ ద - సా̇ స̇ - నీ ద - నీ రి̇ - ని ద ప - మ పా ॥ సా స ॥

పు ట్టి - క ప్పు - ఎం డ - కా చి - వా న - నీ రు - త గు ల - గ నే ॥ ఆ ట ॥

(2) నీ ద - సా స̇ - సా స̇ - సా̇ స̇ - ని ని ద - నీ రి̇ - సా̇ , - , , ,

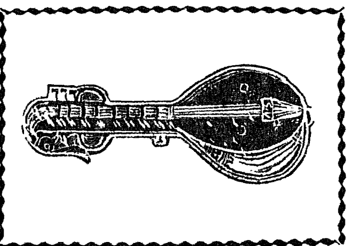
మొ క్క - వే సి - వ్రే ళ్లు - పా రి - త ల లు - ఎ త్తి - గా అ - అ అ అ

సా స̇ - గా̇ గ̇ - గా̇ గ̇ - గా̇ గ̇ - గా̇ రి - సా̇ ని - దా ద - పా ప

చ క్క - నై న - మొ క్క - చూ డ - అ ను - లే సి - మొ గ్గ - లె త్తె

నీ రి̇ - సా̇ స̇ - ని దా - పా ప - రి గ రి - గ ప ద - మా , - గ మ గ రి స ని ॥ సా స ॥

పూ వు - గో సి - శి క ల - గ్రు చ్చి - పా అ ట - బా అ డ - గా అ - అ అ అ అ అ అ ॥ ఆ ట ॥

72 మేళకర్తల స్వరస్థానములను దెలిపెడి పథకము

							రిషభము.	గాన్ధారము	మధ్యమము.
	1 కన	2 రత్నాం	3 గాన	4 వనస్ప	5 మాన	6 తాన	శు	శు	శు
	7 సేనా	8 హను	9 ధేనుక	10 నాటక	11 కోకిల	12 రూప	శు	సా	శు
	13 గాయ	14 వకు	15 మాయా	16 చక్ర	17 సూర్య	18 హాట	శు	అం	శు
	19 ఝుం	20 నఠభై	21 కీరవా	22 ఖరహ	23 గౌరీమ	24 వరుణా	చ	సా	శు
	25 మార	26 చారు	27 సర	28 హరి	29 ధీరశం	30 నాగా	చ	అం	శు
	31 యాగ	32 రాగవ	33 గాంగే	34 వాగ	35 శూలిని	36 చేలనా	ష	అం	శు
	37 సాల	38 జలా	39 ఝాల	40 నవనీ	41 పావని	42 రఘుప్రి	శు	శు	ప్ర
	43 గవాం	44 భవ	45 శుభపం	46 షడ్విధ	47 సువర్ణా	48 దివ్య	శు	సా	ప్ర
	49 ధవ	50 నామ	51 కామ	52 రామ	53 గమన	54 విశ్వం	శు	అం	ప్ర
	55 శ్యామ	56 షణ్ము	57 సింహే	58 హేమ	59 ధర్మ	60 నీతి	చ	సా	ప్ర
	61 కాం	62 రిషభ	63 లతాం	64 వాచ	65 మేచక	66 చిత్రా	చ	అం	ప్ర
	67 సుచరి	68 జ్యోతి	69 ధాతువ	70 నాసి	71 కోసల	72 రసిక	ష	అం	ప్ర
ధైవతము	శు	శు	శు	చ	చ	ష			
నిషాదము	శు	కై	కా	కై	కా	కా			

ఇప్పటి కాలములో మిక్కిలి వాడుకయందుండు రాగములను, వాని మేళకర్తల సంఖ్య, ఆరోహణ, అవరోహణలు వివరింపబడుచున్నవి.

	రాగముయొక్క పేరు	మేళకర్త	ఆరోహణ	అవరోహణ
1	అఠాణా	29	సరిమపనిస	సనిదాపమపగారిస
2	అసావేరి	8	సరిమపధస	సనిసపదమపరిగారిస
3	ఆనందభైరవి	20	సగరిగమపదపస	సనిధపమగరిస
4	ఆంధోళిక	22	సరిమపనిస	సనిధమరిస
5	అభోగి	22	సరిగమధస	సధమగరిస
6	అభేరి	22	సగమపనిస	సనిధపమగరిస
7	ఆరభి	29	సరిమపధస	సనిధపమగరిస
8	ఆహిరి	14	సరిసగమపధనిస	సనిధాపమాగరిస
9	ఈశమనోహరి	28	సరిగమపధనిస	సనిధపమరిమగరిస
10	ఈశగౌళ	7	సమగమపధనిస	సధపధమగరిస
11	ఉదయరవిచంద్రిక	22	సగమపనిస	సనిపమగస
12	ఉమాభరణము	28	సరిగమపధనిస	సనిపమరిగమరిస
13	కన్నడ	29	సగమపమధనిస	సనిసధాపమగామరిస
14	కన్నడగౌళ	22	సరిగమపనిస	సనిధపమగస
15	కమలామనోహరి	27	సగమపనిస	సనిధపమగస
16	కాంభోజి	28	సరిగమపధస	సనిధపమగరిస
17	కలగడ	13	సరిగపధనిస	సనిధపగరిస

18	కానడ	22	సరిగమధానిస	సనిసధాపమపగామరిస
19	కాఫీనారాయణి	28	పరిమపధనిస	సనిధపమగరిస
20	కాఫీ	22	సరిగామరిపమపధనిస	సనిధపమగరిస
21	కీరవాణి	21	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
22	కురంజి	29	సనిసరిగమపధ	ధపమగరిసనిస
23	కుంతలవరాళి	28	సమపదనిధస	సనిధపమస
24	కేదార	29	సమగమపనిస	సనిపమగరిస
25	కేదారగౌళ	28	సరిమపనిస	సనిధపమగరిస
26	కైకవశి	60	సరిగమపధనిస	సనిపమగరిస
27	కోకిలధ్వని	28	సరిగమధనిధస	సనిధనిపమగరిస
28	కోలాహలము	29	సపమగమపధనిస	సనిధపమగరిస
29	ఖమాసు	28	సమగమపధనిస	సనిధపమగరిస
30	ఖరహర్షప్రియ	22	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
31	గమకక్రియ	58	సరిగమపధస	సనిధపమగమరిస
32	గమకప్రియ	51	సరిగమపనిధస	సధపమగరిస
33	గరుడధ్వని	29	సరిగమపధనిస	సధపగరిస
34	గుజ్జరి	15	సరిగమపధనిస	సధనిపమగరిస
35	గౌరిమనోహరి	23	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
36	గౌళ	15	సరిగమరిమపనిస	సనిపమగమరిస
37	మాయామాళవగౌళ	15	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
33	గౌళీపంతు	15	సరిమపనిస	సనిధపమధమగరిస

39	గుండక్రియ	15	సరిమపనిస	సనిపధపమగరిస
40	ఘంటా	8	సగరిగమపనిధనిస	సనిధపమగరిస
41	చక్రవాకము	16	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
42	చలనాట	36	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
43	చాముండి	63	సగరిమపనిధస	సధనిపమగరిస
44	చాయానాట	34	సరిగమపమపస	సనిధనిపమరిస
45	చాయాతరంగిణి	28	సరిమగమపనిస	సనిధపమగరిస
46	చింతామణి	56	సరిపమపధనిస	సపధపమగరిస
47	చిత్రరంజని	19	సరిగమపధని	నిధపమరిగరిస
48	జగన్మోహిని	15	సగమపనిస	సనిపమగారిస
49	జనరంజని	29	సరిగమపధపనిస	సధపమరిస.
50	జయంతశ్రీ	20	సగమధనిస	సనిధమపమగస
51	జయంతసేన	22	సగమపధస	సనిధపమగస
52	జయమనోహరి	22	సరిగమధస	సనిధమరిస
53	జయనారాయణి	22	సరిగామపధస	సనిధపమగరిస
54	జుజాహుళి	28	సమగమపధనిస	సనిధపమగస
55	జంఝూటి	28	ధసరిగమపధని	ధపమగరిసనిధపధస
56	తోడి	8	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
57	శుద్ధతోడి	8	సరిగమధనిస	సనిధమగరిస
58	తరంగిణి	26	సరిమగరిమపధనిధస	సనిధపమగరిస
59	దర్బారు	22	సరిమపధనిస	సనిధపమరిగాగారిస

60	దేశ్యతోడి	8	సరిగమపధనిస	సనిధనిదపమగరిస
61	దీపకం	51	సగమపధపస	సనిధనిపమగరిస
62	దేవమనోహరి	22	సరిమపధనిస	సనిధనిపమరిస
63	దేవగాంధారి	29	సరిమపధస	సనిధాపమాగరీస
64	దేశాక్షి	28	సరిగపధస	సనిధపమగరిస
65	ద్విజావంతి	28	సరిమగమపధస	సనిధపమగరిగస
66	ధన్యాసి	8	సగమపనిస	సనిధపమగరిస
67	ధీరశంకరాభరణము	29	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
68	దేవక్రియ	22	సరిమపనిస	సనిధనిపమగరిస
69	దేవామృతవర్షిణి	22	సరిగమనిధనిస	సనిధపమగరిస
70	నఠభైరవి	20	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
71	నవరోజు	29	పధనిసరిగమప	మగరిసనిధప
72	నళినకాంతి	27	సగరిమపనిస	సనిపమగరిస
73	నవరసకన్నడ	28	సగమపస	సనిధమగరిస
74	నాగరి	22	సరిమపధనిస	సనిధపమగస
75	నాట	36	సరిగమపధనిస	సనిపమరిస
76	నాయకి	22	సరిమపధనీధపస	సనీధపమరిగారిస
77	నారాయణి	28	సరిమపధస	సనిధపమరిస
78	నారాయణగౌళ	28	సరిమపనిధనిస	సనిధపమగరిగరిస
79	నాగస్వరావళి	28	సగమపధస	సధపమగస
80	నాధనామక్రియ	15	సరిగమపధని	నిధపమగరిసని

81	నాటకురంజి	28	సరిగమధనిస	సనిధమగస
82	నాదచింతామణి	22	సగమపనిధనిస	సనిధపమగరిగస
83	నీలాంబరి	29	సరిగమపధపనిస	సనిపమగరిగస
84	ఫరజు	15	సగామపధనిస	సనిధపమగారిస
85	పాడి	15	సరిమపనిస	సనిపధపమరిస
86	పున్నాగవరాళి	8	నిసరిగమపధని	నిధపమగరిసని
87	పూర్ణచంద్రిక	29	సరిగమపధపస	సనిపమరిగమరిస
88	పూర్ణషడ్జము	22	సరిగమనీస	సనిపమగారిస
89	పూర్వకన్నడ	5	సరిగమపమపస	సధధపమగరిసని
90	పూర్వకల్యాణి	53	సరిగమపధపస	సనిధపమగరిస
91	పుష్పలతిక	22	సరిగమపనిస	సనిపమగరిస
92	పంచమ	22	సరిదపనిస	సనిధపమగరిస
93	పంతువరాళి	51	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
94	ప్రతాపవరాళి	28	సరిమపధపస	సధపమగరిస
95	ఫలమంజరి	22	సగమధస	సనిధపమగామరిస
96	బర్బర	64	సగమరిగమధనిస	సనిధమగరిస
97	బంగాళ	28	సరిగమపమరిపస	సనిపమరిగరిస
98	బలహంస	28	సరిమపధస	సనిధపమరిమగస
99	బహుదారి	28	సగమపధనిస	సనిధపమగస
100	బాలచంద్రిక	22	సగమపధనిస	సనిధమగరిస

101	బిలహరి	29	సరిగపధస	సనిధపమగరిస
102	బేగడ	29	సగరిగమపధపస	సనీధపమాగరిస
103	బేహాగు	29	సగమపనిధనిస	సనిధపమగారిస
104	బౌళి	15	సరిగపధస	సనిధపగరిస
105	బంగాళ	28	సరిగమపమరిపస	సనిపమరిగరిస
106	బృందావనసారంగ	22	సరిమపనిస	సనిపమరిగస
107	బృందావనకన్నడ	69	సగమపధస	సధపమగరిస
108	భూపాలము	8	సరిగపధస	సధపగరిస
109	భైరవి	20	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
110	భైరవము	17	సరిగమపధనిస	సధాపమగరిస
111	భవప్రియ	44	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
112	మందారి	50	సరిగమపనిస	సనిపమగరిస
113	మంగళకైశిక	15	పమగమపమదానిస	సనిధపమగరిస
114	మంజిరి	22	సగరిగమపనిదనిస	సనిధపమగరిస
115	మోహన	28	సరిగపధస	సధపగరిస
116	మాంజి	20	సరిగమపధనిస	సనిధపమపగరిస
117	మేఘరంజిని	15	సరిగమనిస	సనిమగరిస
118	మత్తకోకిల	28	సరిధపని	ధపసరిసని
119	మధ్యమావతి	22	సరిమపనిస	సనిపమరిస
120	మణిరంగు	22	సరిమపనిస	సనిపమగారిస

121	మనోహరి	22	సగరిగమపధస	సధపమగరిస
122	మలయమారుతము	16	సరిగపధనిస	సనిధపగరిస
123	మలహరి	15	సరిమపధస	సధపమగరిస
124	మారువ	15	సగమపధనీధపస	సనిధపమదమపమగరిస
125	మార్గహిందోళము	20	సరిగమపధనిస	సనిధమగస
126	మాళవశ్రీ	22	సగమపనిధనిపధనిస	సనిధపమగస
127	ముఖారి	22	సరిమపనిధస	సనిధపమగరిస
128	మాళవి	28	సరిగమపనిమధనిస	సనిధనిపమగమరిస
129	యదుకుల కాంభోజి	28	సరిమపధస	సనిధపమగరిస
130	యమునాకల్యాణి	65	సరిగపమపధస	సధపమపగరిస
131	రవిచంద్రిక	28	సరిగమధనిధస	సనిధమగరిస
132	రసావళి	4	సరిమపధనిస	సధపమరిస
133	రంజని	59	సరిగమధస	సనిధమగసరిస
134	రేగుప్తి	15	సరిగపధస	సధపగరిస
135	రాగపంజరము	28	సరిమపధనిధస	సనిధమరిస
136	రీతిగౌళ	22	సగరిగమనిధమనినిస	సనిధమగమపమగరిస
137	రుద్రప్రియ	22	సరిగమపధనిస	సనిపమగారిస
138	రత్నాకారి	28	సగమపనిధనిస	సనిధపమరిస
139	లలిత	17	సరిగమధనిస	సనిధమగరిస
140	లలితగౌరి	15	సరిగమపధనిస	సధపగరిస

141	వసంత	15	సగమధనిస	సనిధమాగరిస
142	వలజి	28	సగపధనిస	సనిధపగస
143	వసంతకన్నడ	10	సరిగమపని	సధమపగరిసని
144	వసంతభైరవి	11	సరిగమధనిస	సనిధమపమగరిస
145	వీరవసంతము	24	సగరిమపస	సనిధపమగరిస
146	వీణాధరి	16	సరిగపధనిస	సనిధపమగారిస
147	వరాళి	39	సగరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
148	వాచస్పతి	64	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
149	వేగవాహిని	16	సరిగమపధనిధస	సనిధపమగరిస
150	శహన	28	సరిగమపమధానిస	సనిధపమగామరీగరిస
151	శంకరాభరణము	29	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
152	శుద్ధసావేరి	29	సరిమపధస	సధపమరిస
153	శుద్ధబంగాళ	22	సరిమపధస	సధపమరిగరిస
154	శుభపంతువరాళి	45	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
155	శోకవరాళి	9	సగమనిధ	పమగరిస
156	శ్యామకల్యాణి	65	సరిగమపనిస	సనిపధపమగరిస
157	శ్యామ	28	సరిమపధస	సధపమగరిస
158	శ్రీరంజని	22	సరిగమధనిస	సనిధమగరిస
159	శ్రీరాగము	22	సరిమపనిస	సనిపధనిపమరిగారిస
160	షణ్ముఖప్రియ	56	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస

161	సరసాంగి	27	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
162	సరస్వతీమనోహరి	28	సరిగమధస	సధనిపమగరిస
163	సారంగ	65	సరిగమపధనిస	సనిధపమరిగమరిస
164	సావేరి	15	సరిమపధస	సనిధపమగరిస
165	సూరటి	28	సరిమపనిస	సనిధమగపమరీస
166	సౌరాష్ట్ర	15	సరిగమపధనిస	సనిధాపమగరిస
167	సారమతి	20	సరిగమపధనిస	సనిధమగస
168	సింధుసుందారి	29	సరిగమపస	సనిధపగమధపమరిస
169	సింధురామక్రియ	15	సగమపధనిస	సనిపధపమగస
170	సుపోషిణి	28	సరిసమపనిధస	సధనిపమరిమస
171	సరస్వతి	64	సరిమపధస	సనిధపమరిస
172	సాళగభైరవి	22	సరిమపధస	సనిధపమగరిస
173	సిద్ధసేన	22	సగరిగమపధస	సనిధమపమరిగరిస
174	సుపోషిణి	28	సరిసమపనిధస	సధనిపమరిమస
175	సింధు	29	సరిగరిమపస	సనిధపనిధపమగరిస
176	సింధుకన్నడ	28	సమగమరిగమపధపస	సనిధపమగరిస
177	సింధురామక్రియ	15	సగమపధనిస	సనిపధపమగస
178	సింధుభైరవి	10	మపధనిదసరిగమ	గరిసనిధపమగమ
179	సింహవాహిని	27	సగమపధనిస	సనిధపమగరీస
180	సైంధవి	22	నిధనిసరిగమపధనీ	ధపమగరిసనీధనిస

181	స్వరావళి	28	సమగమపనిధనిస	సనిపధమగరిస
182	హమీరుకల్యాణి	65	సపమపధనిస	సనిధపగమగరిస
183	హుసేని	22	సరీగామపనిధనిస	సనిధపమాగరిస
184	హనుమత్తోడి	8	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
185	హరికాంభోజి	28	సరిగమపధనిస	సనిధపమగరిస
186	హెజ్జజ్జి	13	సరిగమపధస	సనిధపమగరిస
187	హంసధ్వని	29	సరిగపనిస	సనిపగరిస
188	హంసనాదము	60	సరిమపధనిస	సనిధనిపమరిస
189	హిందోళము	20	సమగమధనిస	సనిధమగస
190	హిందోళవసంత	22	సగమపధనిధస	సనిధమగరిగస
191	హిందూస్థానికాపి	22	సరిమపనిస	సనిధనిపమగరిస
192	హిందోళసారంగ	32	సరిగమపసనిస	సనిధపనిధమగమరిస
193	అర్ధ్రదేశిక	15	సరిగమపధసనిస	సధపమగరిస
194	అభీరు	47	పధనిసమగమ	పమగసనిధనిస
195	ఈశగౌళ	7	సమగమపధనిస	సధపధమగరిస
196	ఈశగిరి	69	సరిగమపధని	ధపమగరిసనిస
197	యమన్ రాగము	65	సరిగపమపధస	సధపమపగరిస
198	కన్నడబంగాళ	15	సరిమగమపధస	సధపమగరిస
199	కర్నాటకకాపి	22	సరిగామపధనిస	సనిధపమగమరిస
200	కదన కుతూహలము	28	సరిమధనిగపస	సనిధపమగరిస

ప్రాథమిక పారిభాషిక ప్రయోగములు

1. నాదము అనగా : వాద్యముయొక్క సునిశిత శబ్దము, మరియు ఆత్మ, మనస్సు, అగ్ని వాయువు, అను నీ నాల్గింటివలన నాదము బుట్టెను.

2. స్వరము అనగా : సంగీతాక్షరను. మరియు శృతులు విడివిడిగాను, వ్యక్తముగాను, పలుకవు కనుక వ్యక్తముగా వినదగినదియును, యింపుగలది యుగా నుండునటుల పూర్వులు శృతులను పంచి, రంజనముగల అక్షరములతో నీ శృతులను జేర్చి పలికింపబడి యుండుటయే స్వరమనంబడును. ఇట్టివి సప్త స్వరములు. స - రి - గ - మ - ప - ధ - ని.

3. స్వరస్థానము అనగా : స్వరముయొక్క ఉనికి; లేక ఉత్పత్తిస్థానము. మరియు వ్రేళ్లు వేయుటకు అనువగు తంత్రులు గల జంత్రములలో, స్వరము తంత్రిమీద రేఖాగణిత మందలి కేంద్ర బిందువును తెలియజేయును. ఇదియే వ్రేలువేసినప్పుడు కావలసిన ప్రత్యేక స్వరమును ధ్వనింపజేయును. స్వరస్థానము గూడ చిన్ని చిన్ని అవకాశములతో గూడి, కొంత సంఖ్యాపరిమితములైన శృతులు గలిగిన ప్రదేశము. ఇది రాగనిర్మాణమునకు, రాగాలాపనకు ప్రాతిపదికగా నంగీక రింపబడినది. స్థాయికి 12 స్వరస్థానము లుండును. 22 శృతులును 12 స్వర స్థానములలో విభక్తములై యుండును.

4. శృతి అనగా : ఆధార షడ్జము. మరియు స్వరారంభ కావయవ ధ్వని విశేషము శ్రుతి యనంబడును.

5. ఆరోహణము అనగా : స్వరములను క్రమముగా హెచ్చుచు బోవునది ఆరోహణ మనంబడును. స రి గ మ ప ధ ని ṡ.

6. అవరోహణము అనగా : స్వరములు పైనుండి క్రిందికి దిగినట్లుండు టను అవరోహణ మందురు. ṡ ని ధ ప మ గ రి స.

7. స్థాయి అనగా : షడ్జమము మొదలు పై షడ్జమము నందుట స్థాయి యనంబడును.

8. ఆవర్తము అనగా : తాళముయొక్క సంపూర్తికి అవృత్తమని పేరు.

9. గ్రహము (లేక) ఎడుప్పు అనగా : రాగము నారంభించు నపు డేమి మధ్య మధ్య సంగతి నారంభించు నపుడేమి ఆ స్వరములోనే యారంభించునది గ్రహస్వర (లేక) ఎడుప్పు అనబడును.

10. అతీత మనగా : గీతము నడచిన పిమ్మట తాళము నడుచునది అతీత మనంబడును.

11. అనాగత మనగా : తాళము నడచిన పిమ్మట గీతము నడచునది అనాగత మనబడును.

12. సమ అనగా : ఒక పాటలోని పల్లవిని గాని యే యితర భాగమును గాని తాళమునందు మొదటి దెబ్బమీద ప్రారంభించునది.

13. ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ కాలములు అనగా : ప్రథమ కాలములో ఒక్కొక్క లయప్రమాణ కాలమునకు ఎన్ని అక్షరములు చొప్పున ప్రదర్శింపబడునో, ద్వితీయ కాలమునకు అదే లయప్రమాణ కాలమునకు రెట్టింపు అక్షరములు ప్రదర్శింపబడును. మరియు రెండవ కాలములో నొక్కొక్క లయ ప్రమాణ కాలమునకు ఎన్ని అక్షరములు చొప్పున ప్రదర్శింపబడునో తృతీయ కాలములో నదే లయ ప్రమాణకాలమునకు మరల రెట్టింపు అక్షరములు ప్రదర్శింపబడును. (ఈ రీతిగా కాలములు హెచ్చినకొలది క్రింది కాలమునకు రెట్టింపు అక్షరములు ప్రదర్శింపబడు చుండును.)

14. సంగతి యనగా : సంగీత రచనయొక్క భాగములందుగాని పద జాలము నందుగాని, రంజకము కొరకు రాగ తాళము లనుసరించి భావ సంపత్తితో పాడబడు హెచ్చుతగ్గుల మార్పు గలది.

15. అక్షరకాల మనగా : ఏదైన ఒక కాలమును, దాని జాతి, ననుసరించి ఘాతలను, వేళను విసర్జితములను. వానివాని క్రమములో ప్రదర్శించుటకు అక్షరకాలములో తాళమును ప్రదర్శించుట అని చెప్పబడును. మరియు తాళము ప్రదర్శించునపుడు వానిలో నెన్ని ప్రత్యేకమయిన నడకలు ఉండునో, ఆ నడకల మొత్తమునకు అక్షరకాలమని పేరు.

16. అన్యస్వర మనగా : మేళకర్త రాగమునకు యేర్పర్చిన స్వరమును విడిచి యితర రాగస్వరము ఆ రాగములో యుపయోగించుట (ఉదాహరణము) కాంభోజిరాగము :- స ని ప ధ స అను ప్రయోగములో దానికి గల కైశికి నిషాదమును, కాకలి నిషాదముగా నుపయోగించుట.

17. పూర్వాంగ, వుత్తరాంగములు అనగా : స రి గ మ పూర్వాంగము. ప ధ ని — ఉత్తరాంగము.

18. ధాతు, మాతు అనగా : స్వరము, సాహిత్యము లనబడును.

19. స్వరము అనగా : శృతులు విడివిడిగాను వ్యక్తముగాను పలుకవు గమక వ్యక్తముగ వినదగినదియును యింపుగలదియునుగా నుండునటుల పూర్వులు శృతులను పంచి, రంజనము గల యక్షరములతో నీ శృతులను జేర్చి పలికింపబడి యుండుటయే స్వరమనబడును. ఇట్టివి సప్తస్వరములు.

20. రాగమనగా నేమి : స్వరవర్ణములచే అలంకరింపబడినదై జనుల చిత్తమునకు రంజకమైన ధ్వనివిశేషము రాగ మనబడును.

21. రాగాంగ మనగా : సంపూర్ణములైన మేళకర్త రాగము (దీనికే జనకరాగ మని పేరు.)

22. జన్యరాగము అనగా నేమి : మేళకర్తల వలన బుట్టిన ఔడవ షాడవాది రాగములకు జన్యరాగము అని పేరు.

23. వర్జరాగ మనగా నేమి : ఆరోహణములో గాని, అవరోహణములోగాని, లేక రెంటిలో గాని, 1,2,3 స్వరములు వర్జింపబడిన రాగము వర్జరాగమని పేరు.

24. ఔడవ, షాడవ, సంపూర్ణములు అనగా : ఔడవము 5 స్వరములున్నూ, షాడవము 6 స్వరములున్నూ, సంపూర్ణము 7 స్వరములును గలిగి యుండును.

25. వక్రరాగ మనగా : ఆరోహణమో, అవరోహణమో లేక రెండు వక్రముగా (వంకర టింకర) నుండు రాగము.

26. ఉపాంగరాగ మనగా : మేళకర్త రాగస్వరములనే కలిగియుండు జన్యరాగము.

27. భాషాంగరాగము అనగా : అన్యస్వరమును కలిగిన జన్యరాగము ఉదాహరణము - భైరవి, కాంభోజి.

28. తాళము అనగా : సంగీత కాలమును తెలిసికొనుటకు నుపయోగించు కొలత.

29. అనుధృతము అనగా : ఒక ఘాతము విసరు రెండక్షరముల విలువ గలది.

30. ధృతము అనగా : షడంగములలో నొకటి, క్రియావిధానము. ఒక ఘాతము, విసరు విలువ రెండక్షర కాలములు.

31. ఏడు ప్రధాన తాళములు పేర్లు : 1. ధృవతాళము 2. మఠ్యతాళము 3. రూపక తాళము 4. ఝంపెతాళము 5. త్రిపుటతాళము 6. అటతాళము 7. ఏకతాళము.

32. తాళమునకు గల జాతులు ఐదింటికి పేర్లు : చతురశ్రజాతి 4 అక్షరములు, త్రిశ్రజాతి 3 అక్షరములు, మిశ్రమజాతి 7 అక్షరములు, ఖండజాతి 5 అక్షరములు, సంకీర్ణజాతి 9 అక్షరములు.

33. ఘాత అనగా : చేతితో కొట్టెడు దెబ్బకు పేరు.

34. లయ అనగా : తాళదశ ప్రాణములలో నొకటి - సంగీత నడక.

35. లఘువు అనగా ; షడంగములలో నొకటి ఒక దెబ్బ వ్రేళ్ల నెంచుట.

36. సంచారిగీతము అనగా : సాధారణ లేక సంచారి గీతము అనగా క్రియకు అక్షరకాలముగ నడచుచు ఇందు గల సాహిత్యము దైవస్తోత్రముగాను అకార, ఇకార, ఉకారములతో గూడియున్నదియును, గీతములయొక్క మాతువులు సంస్కృత భావమైన ప్రాకృత భాషాపదములును అభోగ ఖండ మాతువులలో అర్థములేని అఅ, ఇయ్య, తియ్య, అంవో, ఇయ్యా, అరే, యను శబ్దములను వుండ వలెను. రచన కర్తలు :- పురంధరదాసు, పైడాల గురుమూర్తి శాస్త్రుర్లు మొదలగు వారు.

37. లక్షణ గీతము అనగా : ఇందు గల సాహిత్యము ఆ లక్షణ గీతము యొక్క రాగలక్షణమును అనగా ఆ రాగముయొక్క గ్రహ, వర్జ, వక్ర, న్యాస, అంశ స్వరములును, ఔడవ, షాడవ, సంపూర్ణ, స్వభావమున్నూ, అది జన్యరాగ లక్షణగీత మైనచో, దాని జనక రాగమును, భాషాంగ రాగలక్షణ గీత మైనచో దాని అన్యస్వరము, మొదలగు వివరములను కలిగియుండును.

రచనకర్తలు :- వెంకటమఖి, గురుమూర్తిశాస్త్రి మొదలగువారు.

38. జతిస్వరము లేక, స్వరపల్లవి అనగా : పల్లవి, అనుపల్లవి, చరణ ములు కలిగియుండును. సాహిత్య ముండదు.

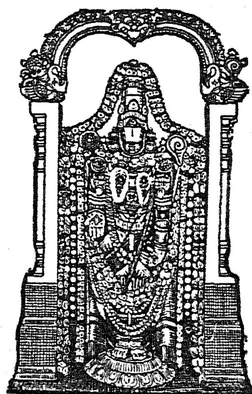
39. స్వరజతి అనగా : మధ్యమ కాలముగా శృంగార రసమైన మాతువు లును, పల్లవి, అనుపల్లవి, చరణములును, అనుపల్లవికి చివర ముక్తాయిస్వర రూపమైన ధాతువును, అందు సగము పాటయును సగము స్వరమును చివర తధింగిణతోం అను పాఠమును జేర్చి పల్లవిని ఎత్తుకొను నట్లుండవలెను.

40. తానవర్ణము అనగా : తానగతితో గూడుకొని పల్లవి, అనుపల్లవి, ఉపపల్లవి, ముక్తాయిస్వరము, చరణము, స్వరములు గల్గి ప్రారంభించిన స్వరములోనే వచ్చి నిల్చునట్టి క్రియాస్థాయి. ఇందు సాహిత్యములో గల అక్షరము లకు మధ్య అకార ఇకారాదులు విశేషములుగా యిమిడియుండును. రచనకర్తలు పట్నం సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్ మొదలగువారు.

41. కృతి అనగా : భగవత్ సంబంధమైన స్తుతిగల్గి, పల్లవి, అనుపల్లవి, చరణములు గల్గి యుండును. కృతిలోని సంగీతము, సంగతులతోను, గమకము తోను, నిమిడియుండును. రచనకర్తలు శ్రీ త్యాగరాజు మొదలగువారు.

42. కీర్తన, అనగా : భక్తిరచన. పల్లవి, అనుపల్లవి, కొన్ని చరణము లుండును. భక్తిని వ్యాపింపజేయుటకై; రచించిన రచన, సాహిత్య భావమునకే ప్రాధాన్యము. యితర వివరములు 41 వ నెంబరుగల కృతి లక్షణములో చూడుము. రచనకర్తలు : పురంధరదాసు, భద్రాచల రామదాసు, మొదలగువారు.

శ్రీ వేంకటేశసుప్రభాతం

(ఆంధ్ర టీకా తాత్పర్యసహితము)

టీకా తాత్పర్యములు వ్రాసినది.

పం॥ బాలకృష్ణమూర్తి, ఎం. ఎ.,

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం

శ్రీ హేమలంబ — ఆశ్వయుజము] 1957

ప్రాథమ ముద్రణము

ముద్రణము
తి. తి. దే. ముద్రణాలయము
తిరుపతి.

శ్రీ వేంకటేశ సుప్రభాత స్తవమహిమ

వేంకటేశసుప్రభాత స్తవమను పేర బరగు నీ చిన్ని పొత్తమునందు సుప్రభాతము, స్తోత్రము, ప్రపత్తి, మంగళము అను నాలుగు భాగములున్నవి. సుప్రభాతమునందు అర్చావతారమగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారిని నిద్రనుండి మేల్కొలుపు స్తోత్రరూప శ్లోకములు గలవు. ప్రాతఃకాలమున బ్రహ్మాది సమస్త దేవతలు నీ పరమపురుషుని యారాధనకై ద్వారమునందు పడిగాపులై వేచియున్నారని హెచ్చరించుచు, శ్రీవారి దివ్యవైభవము చాల ప్రశంసనీయముగ గొనియాడ బడుచున్నది. వేకువన లేచి దీనిని పఠించు భక్తులకు బుద్ధి ప్రసన్నతయు, పరమార్థజ్ఞానమును గలుగునని ఫలశ్రుతిగ జెప్పబడినది.

స్తోత్రమునందు మేలుకొలుపులచే మేలుకొన్న స్వామివారి యనంతకల్యాణ గుణములప్రశంస చేయబడుచున్నది. దశావతార మహిమలగు దివ్యలీలలు స్తుతింపబడుచున్నవి. కించిద్‌జ్ఞుడగు జీవుడు సర్వజ్ఞుడు సర్వశక్తి సమన్వితుడునగు దేవుని ప్రసన్నుని జేసికొనుటకు దేవుని కల్యాణగుణముల గొనియాడుచున్నాడు. మఱియు నీ సాంసారికబాధల దొలగించుకొను యత్నమునకై స్వామిని సాయముచేయ వేడుకొనుచున్నాడు. దేవునకును జీవునకును గల పర్వత పరమాణు భావమున స్వామిని కొనియాడి తన్నుద్ధరింప బ్రార్థించుచున్నాడు. భగవన్మాయచే జీవు డీ జన్మమున జేయు నపరాధ సహస్రములకు తానే రోసి ఈ మాయాప్రపంచమున

సుఖము లవలేశమైనను గానక దిక్కులేక తహతహపడుచు భగవంతుని దనపై నపారకరుణా వీక్షణముల బ్రసరింపజేసి కాపాడుమని వేడుకొనుటయే స్తుత్యర్థము.

ఈ స్తోత్రము పఠించువారికి భక్తిబీజము లంకురించును. వారివారి యంతస్తుకొద్ది వారు భగవదనుగ్రహమునకు బాత్రులగుదురు. భక్త్యుద్రేకమున నీ యుత్తమస్తోత్రమును పఠించువారికి తన్మయత గలుగుననుటలో సంశయ మిసుమంతయు లేదు. వారి వారిచిత్తపరిపాకము ననుసరించి, వారు వారు కీర్తించు భగవన్నామములంతరి భక్తివిశేషము ననుసరించియే భగవంతుడు భక్తులకు గోచరించుచుండును.

ప్రపత్తియందు జీవుడు స్వామిమహిమల బేర్కొని యనన్యచింతనుడై ఈ దేవునికి శరణాగతుడగుచు దీనాతిదీనముగ వేడుకొనుచున్నాడు. శరణాగతరక్షణ బిరుదాంచితుడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తన్నాశ్రయించినవారికి గలలలోను. అనుభవములలోను, గోచరించుచు భక్తుల కోర్కెల నొసగుచు నిజమహిమముల దెలియజేయుచుండుట భారతీయులకెల్లరకు దెలిసినవిషయమే. ఈ ప్రపత్తియందు జీవుడు పరిపూర్తిగా దేవునికి స్వాత్మార్పణము గావించి కింకరుడై నిజభారము దేవునిపై వైచి నిశ్చింతుడగుచున్నాడు. ఇదియే పరమభాగవత లక్షణము. ప్రహ్లాద నారద పరాశర పుండరీక వ్యాసాంబరీష శుక శౌనక భీష్మ దాల్భ్యాదులు పరమభాగవతులు భగవంతునికి శరణాగతులై యనన్యచింతనచే భగవత్పరాయణులై తరించిరి.

ఇక మంగళము, శరణాగతినొందిన జీవుడు దేవుని జేరి యా దివ్యసన్నిధి నానంద మనుభవించుచున్నాడు. 'హరిరేవ జగజ్జగదేవ హరిః' యని శ్రీ స్వామి విశ్వరూపుడును మంగళ స్వరూపుడును కావున నాతనిమంగళమే జగన్మంగళమని మంగళా శాసనము జేయుచున్నాడు. నిత్యకల్యాణము పచ్చతోరణముగ నతివైభవమున నలరారు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి కరుణావీక్షణ ప్రసారమే లోకకల్యాణము. కలియుగదైవమగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు మనల నందర సన్మార్గవర్తనుల చేసి రక్షించుగాక. సమస్త లోకములకు గల్యాణ మొనగూర్చుగాక.

కం॥ మంగళదేవత నలమే
ల్మంగమ నెదఁ దాల్చి సర్వమంగళముల లీ
లం గూర్చు వేంకటేశుఁడు
మంగళ మొనరించుఁగాక మన కందఱకున్ ॥

శ్లో॥ మంగళం వేంకటేశాయ వాంఛితార్థప్రదాయినే ।
వేంకటాద్రి నివాసాయ విశ్వరూపాయ మంగళమ్ ॥

పం॥ బాలకృష్ణమూర్తి

శ్రీ వేంకటేశ సుప్రభాతమ్

శ్లో॥ కౌసల్యాసుప్రజా రామ
పూర్వా సంధ్యా ప్రవర్తతే ।
ఉత్తిష్ఠ నరశార్దూల
కర్తవ్యం దైవమాహ్నికమ్ ॥ ౧

టీక :— కౌసల్యా సుప్రజా:, రామ ! = కౌసల్యాదేవియొక్క సత్సంతానమైన ఓ శ్రీరామా ! ; పూర్వా సంధ్యా = తూర్పుదిక్కున సంజవేళ ; ప్రవర్తతే = సంభవించుచున్నది. అనగా తూరుపు తెల తెలవారుచున్నదని భావము ; నరశార్దూల = ఓ పురుషోత్తమా ; ఉత్తిష్ఠ = లెమ్ము (మేల్కొనుము) ; దైవం = దేవసంబంధమైన ; ఆహ్నికం = పగటివేళ చేయవగిన పూజాది కార్యకలాపము ; కర్తవ్యం = చేయవలయును.

తా॥ కౌసల్యాదేవి సత్సంతానమైన ఓ శ్రీరామా ! తూర్పు తెల్లవారుచున్నది. దేవపూజాది దినకృత్యములు నెరవేర్పవలయును. ఓ పురుషోత్తమా ! నిద్ర మేల్కొనుము.

శ్లో॥ ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ గోవింద
ఉత్తిష్ఠ గరుడధ్వజ ।
ఉత్తిష్ఠ కమలాకాన్త
త్రైలోక్యం మంగళం కురు ॥ ౨

టీక :— గోవింద = ఓ గోవిందా ; ఉత్తిష్ఠ, ఉత్తిష్ఠ = లే లెమ్ము (నిద్రనుండి లెమ్ము); గరుడధ్వజ = గరుడపక్షి టెక్కము గాగల యో స్వామి ; ఉత్తిష్ఠ = లెమ్ము ; కమలాకాంత = లక్ష్మీ దేవికి భర్తయైన ఓ విష్ణుమూర్తీ ; ఉత్తిష్ఠ = లెమ్ము ! త్రైలోక్యం = మూడులోకములకు ; మంగళం = శుభము ; కురు = చేయుము.

తా॥ ఓ గోవిందా ! నిద్రనుండి మేల్కొనుము. ఓ గరుడధ్వజ ! వేగ లెమ్ము. ఓ కమలాపతీ ! వేగ మేల్కొని ముల్లోకములకు శుభ మొనగూర్చుము.

శ్లో॥ మాతః సమస్తజగతాం మధుకైటభారేః
వక్షోవిహారిణి మనోహరదివ్యమూర్తే ।
శ్రీస్వామిని శ్రితజనప్రియదానశీలే
శ్రీ వేంకటేశదయితే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౩

టీక :— సమస్తజగతాం = సమస్తజగములకును ; మాతః = తల్లివియు ; మధుకైటభారేః = మధువు, కైటభుడను రక్కసులకు శత్రువైన విష్ణుమూర్తియొక్క ; వక్షోవిహారిణి = వక్షఃస్థలమున విహరించుదానవును ; మనోహరదివ్యమూర్తే ! = మనోహరమును, దివ్యము నగు నాకృతిగలదానవును ; శ్రీ స్వామిని = పూజ్యురాలగు యజమానురాలవును ; శ్రితజనప్రియ దానశీలే = ఆశ్రయించిన జనుల ప్రియములను అనగా వారి కోరికల నిచ్చు స్వభావము గలదానవును అగు ; శ్రీ వేంకటేశదయితే = శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ప్రియురాలవైన యో లక్ష్మీదేవీ ! ; తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము, శుభోదయము (అగుగాక).

తా॥ ఎల్లలోకముల గన్నతల్లివి. సదా విష్ణువక్షస్థలమున నుండు దానవు. మనోహరమగు సుందరాకారము గలదానవు. ఆశ్రయించిన వారికి కోరిన కోర్కెల నొసగుదానవును అగు ఓ ఈశ్వరీ! శ్రీ వేంకటేశ దయితా! లక్ష్మీదేవీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ తవ సుప్రభాతమరవిందలోచనే
భవతు ప్రసన్నముఖచంద్రమండలే ।
విధిశంకరేంద్ర వనితాభిరర్చితే
వృషశైలనాథదయితే దయానిధే ॥ ౪

టీక:— అరవిందలోచనే = తామరలవంటి కన్నులుగల దానా!; ప్రసన్న ముఖచంద్రమండలే = చంద్రబింబముతో సమాన మైన ప్రసన్నముఖము గలదానా!; విధి, శంక, రేంద్ర వనితాభిః = బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు, దేవేంద్రుడు, వీరల భార్యలగు వాణి, గిరిజ, పులోమజలచేత, అర్చితే=పూజింపబడుదానా!; దయానిధే = దయకు పెన్నిధియైనదానా! వృషశైలనాథ దయితే = వృషభాచల నాథుడగు శ్రీ వేంకటేశుని ప్రియురాలవగు ఓ లక్ష్మీదేవీ!; తవ = నీకు, సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ దేవీ! నీవు తామరపువ్వులవంటి కన్నులు గలదానవు. చంద్ర బింబమువలె ప్రసన్నమగు నెమ్మోము గలదానవు, బ్రహ్మ, మహేశ్వర, దేవేంద్రుల భార్యలగు సరస్వతీ, పార్వతీ, శచీదేవులచే నిత్యము పూజింప బడుదానవు. దయానిధివి. వృభాచలపతి యగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు ప్రియురాలవు. ఓ తల్లీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ అత్ర్యాదిసప్తఋషయస్సముపాస్య సంధ్యా
మాకాశసింధుకమలాని మనోహరాణి ।
ఆదాయ పాదయుగ మర్చయితుం ప్రపన్నాః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౫

టీక :— అత్ర్యాది సప్తఋషయః = అత్రిమహాముని మొదలగు సప్తఋషులు, సంధ్యాం = ప్రాతస్సంధ్యావందనమును. ఉపాస్య = ఉపాసనగావించి అనగా సంధ్యవార్చి ; మనోహరాణి = మనోజ్ఞములైన ; ఆకాశ సింధు కమలాని = ఆకాశగంగ యందలి పద్మములను : ఆదాయ = గ్రహించి ; పాదయుగం = (నీ) రెండు పాదములను, అర్చయితుం = పూజించుటకు, ప్రపన్నాః = భక్తిచే శరణాగతులై వచ్చి వేచియున్నారు. శేషాద్రిశేఖరవిభో = శేషాద్రి శిఖరమందున్న యో విష్ణుమూర్తీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ అత్రి మొదలగు సప్తర్షులు వేకువనే సంధ్యావందనము సల్పి, ఆకాశగంగయందలి మేటి తామరలను గొని నీ పాదయుగళమును పూజింప వచ్చియున్నారు. ఓ శేషాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ పంచాననాబ్జభవ షణ్ముఖవాసవాద్యాః
త్రైవిక్రమాదిచరితం విబుధాః స్తువంతి ।
భాషాపతిః పఠతి వాసరశుద్ధిమారాత్
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౬

టీక :— పంచానన, అబ్జభవ, షణ్ముఖ, వాసవాద్యాః = మహేశ్వరుడు, బ్రహ్మ, కుమారస్వామి, మహేంద్రుడు మొదలగు

వారైన ; విబుధాః = దేవతలు; త్రైవిక్రమాదిచరితం=(మీ) త్రివిక్ర మావతారాది సంబంధమగు చరితమును ; స్తువంతి = స్తోత్రముచేయు చున్నారు ; భాషాపతిః=బృహస్పతి; వాసరశుద్ధిమ్=తిథివార నక్షత్ర యోగకరణాది దినశుద్ధిని, ఆరాత్ = సమీపముననే ; పఠతి = చదువుచున్నాడు ; శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ వేంకటాచలపతీ ; తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు, కుమారస్వామి, దేవేంద్రుడు మొదలగు దేవతలు నీ త్రివిక్రమావతారము మొదలగు దివ్య చరితములను స్తోత్రము చేయుచున్నారు. బృహస్పతి చేరువలో దినశుద్ధి (పంచాంగము) చదువుచున్నాడు. ఓ శేషాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ఈషత్ప్రఫుల్ల సరసీరుహనారికేళ
పూగద్రుమాదిసుమనోహర పాళికానామ్ ।
ఆవాతి మందమనిలః సహ దివ్యగంధైః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౭

టీక :— ఈషత్ప్రఫుల్ల, సరసీరుహ, నారికేళ, పూగద్రు మాది, సుమనోహర, పాళికానాం = కొంచెముగా వికసించిన తామరలయొక్కయు, కొబ్బరి, పోక మొదలగు చెట్లయొక్క మిక్కిలి మనోహరములైన మోవులయొక్కయు, దివ్యగంధైః సహ = దివ్యమైన పరిమళములతోగూడి, అనిలః = గాలి. మందం = మెల్లగా ; ఆవాతి = వీచుచున్నది, శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ శేషాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక.)

తా॥ కొద్దిగా విచ్చిన తామరపూవుల యొక్కయు, కొబ్బరి, పోక మొదలగు చెట్ల మనోహరములగు మోవుల యొక్కయు, దివ్య పరిమళ

ములతో గూడి, గాలి మెల్లగా వీచుచున్నది. ఓ శేషాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ఉన్మీల్య నేత్రయుగముత్తమపంజరస్థాః
పాత్రావశిష్ట కదళీఫలపాయసాని ।
భుక్త్వా సలీలమథ కేళిశుకాః పఠంతి
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౦

టీక :— ఉత్తమ పంజరస్థాః = శ్రేష్ఠములైన పంజరములందున్న; కేళిశుకాః = క్రీడార్థముంచబడిన చిలుకలు; నేత్రయుగం = రెండు కన్నులను; ఉన్మీల్య = బాగుగా తెఱచి; పాత్రావశిష్ట కదళీఫల పాయసాని = పాత్రయందు ఆరగించగా మిగిలిన యరటిపండ్లను, పాయసములను; భుక్త్వా = భుజించి, సలీలం = విలాసముగా; పఠంతి = పాడుచున్నవి, శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ వేంకటాచలపతీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ! మేలైన పంజరములందు పెంపుడు చిలుకలు కన్నులుతెరచి గిన్నెలలో ఆరగించగా మిగిలిన యరటిపండ్లను, పాయసమును తిని విలాసముగా పాడుచున్నవి, నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ తంత్రీప్రకర్షమధురస్వనయా విపంచ్యా
గాయత్యనంతచరితం తవ నారదోఽపి ।
భాషాసమగ్రమసకృత్కరచారరమ్యం
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౧

టీక :— నారదోఽపి = నారదమహామునికూడ, తంత్రీ ప్రకర్ష, మధుర. స్వనయా = తంత్రులయొక్క పట్టుచే మధురమైన శబ్దముగల, విపంచ్యా = ఏడు తంతులు గల విపంచియను వీణావాద్యముచే, భాషాసమగ్రం = భాషామయ మైనట్టియు, లేదా భాషచే సమగ్రమైనటువంటియు. అసకృత్కర చారరమ్యం=మాటిమాటికిని చేయాడింపులచే మనోహరమును అగు ! తవ = నీయొక్క, అనంత చరితం = తుదిలేని చరితమును, లేక, అనంత = తుదిలేనివాడా ! తవ = నీయొక్క ; చరితం = చరితమును అనికూడ చెప్పనగును, గాయతి=గానముచేయుచున్నాడు ; శేషాద్రిశేఖరవిభో= శేషాచలాధిపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ నారదమహాముని తంతులనీడ్చి పట్టుటచే మధురనాదము గల వీణతోగూడ భాషామయమైన నీ యనంతచరితమును పలుమారు రమ్యముగా చేయాడించుచు గానముచేయుచున్నాడు. ఓ శేషాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక !

శ్లో॥ భృంగావళీ చ మకరందరసానువిద్ధ
ఝుంకారగీతనినదైః సహ సేవనాయ ।
నిర్యాత్యుపాంత సరసీకమలోదరేభ్యః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౦

టీక :— భృంగావళీ చ = తుమ్మెదల గుంపు, మకరంద, రసానువిద్ధ, ఝుంకారగీత నినదైః సహ = (మకరందమను) పూదేనెను పానము చేయుటవలన గలిగిన ఝుంకారమను గీతికాధ్వనులతో ; సేవనాయ = (మిమ్ము) సేవించుటకు ; సరసీ,

కమలోదరేభ్యః = తటాకములందలి తామరపూవుల మధ్యనుండి ; నిర్యాతి = బయటికి వచ్చుచున్నది, శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ శేషాద్రి నాథా ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ తుమ్మెదపిండు మకరందరస పానముచే విజృంభించిన ఝుంకార గీతముల ధ్వనులతో సమీప సరస్సులందలి తామరపూవులలోనుండి వెలువడి మిమ్ము సేవించుటకు వచ్చుచున్నది. ఓ శేషాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ యోషాగణేన వరదధ్ని విమథ్యమానే
ఘోషాలయేషు దధిమంథనతీవ్రఘోషాః ।
రోషాత్కలిం విదధతే కకుభశ్చ కుంభాః
శేషాద్రిశేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౧

టీక :— ఘోషాలయేషు = గొల్లయిండ్ల యందు, యోషాగణేన = స్త్రీ జనముచేత, వరదధ్ని = శ్రేష్ఠమైన పెరుగు, విమథ్యమానే సతి = చిలుకబడిన దగుచుండగా, దధిమంథన, తీవ్ర, ఘోషాః = పెరుగు చిలుకుటవలన కల్గిన తీవ్రమైన శబ్దముగల, కకుభః = దిక్కులున్ను ; కుంభాశ్చ = కడవలును, రోషాత్ = కోపమువలన, కలిం = కలహమును, విదధతే = సల్పుచున్నవి (వలెనే యున్నవి). శేషాద్రిశేఖరవిభో = శేషాద్రిపర్వతమందున్న యోవిష్ణుమూర్తీ ! తవ = నీకు, సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ గొల్లయిండ్లలో గొల్లభామలు పెరుగు చిలుకుచున్నారు. ఆ చిలికిన చప్పుడు ప్రతిధ్వనించుచు, పెరుగు కడవలును, దిక్కులును తగవులాడుచున్నవా యనునట్లు ఘోషించుచున్నది. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ పద్మేశమిత్రశతపత్రగతాళివర్గాః
హర్తుం శ్రియం కువలయస్య నిజాంగలక్ష్మ్యా ।
భేరీనినాదమివ బిభ్రతి తీవ్రనాదం
శేషాద్రి శేఖరవిభో తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౨

టీక :— పద్మేశ. మిత్ర. శతపత్రగతాళివర్గాః = కమలనాథుడగు సూర్యునకు మిత్రములైన శతపత్రములను, తామరపూవులందున్న తుమ్మెదపిండులు ; నిజాంగలక్ష్మ్యా = తమ దేహకాంతిచేత, కువలయస్య = నల్లికలువయొక్క, శ్రియం = కాంతిని, హర్తుం = అపహరించుటకై, భేరీనినాదమివ = భేరీనాదమును (చేయునవి) వలెనే, తీవ్రనాదం = పెద్ద ధ్వనిని, బిభ్రతి = వహించుచున్నవి, శేషాద్రిశేఖరవిభో = ఓ శేషాద్రిశిఖరమందలి విష్ణుమూర్తీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ పద్మినీవల్లభుడగు సూర్యునికి మిత్రములైన తామరలయందుండు తుమ్మెదలు తమ దేహకాంతిచే కలువల నల్లని కాంతిని హరించుటకై భేరీ వాయించువవి వలెనే తీవ్రనాదము చేయుచున్నవి. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీమన్నభీష్టవరదాఖిలలోకబంధో
శ్రీ శ్రీనివాస జగదేకదయైకసింధో ।
శ్రీదేవతాగృహభుజాంతరదివ్యమూర్తే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౩

టీక :— శ్రీమన్ = లక్ష్మీయుక్తుడా ; అభీష్టవరద ! = కోరిన వరముల నొసగువాడా ; అఖిలలోకబంధో ! = సమస్తలోక

ములకు బంధువైనవాడా ; శ్రీ శ్రీనివాస ! = పూజ్యురాలైన లక్ష్మీ దేవికి నివాసస్థలమైనవాడా ; జగదేక దయైక సింధో = జగమునం దంతటను (జగత్తుకంతటికిని) అద్వితీయుడవైన (ఒక్కడవేయైన) దయాసముద్రుడా ; శ్రీ దేవతాగృహ భుజాంతర దివ్యమూర్తే : = లక్ష్మీదేవికి నివాసమైన భుజాంతరము (వక్షము) చేత మనోహర మైన యాకృతి గలవాడా ; శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ సంపద్యుక్త వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ శ్రీమంతుడవగు నో వేంకటాచలపతీ ! కోరిన వరములనెల్ల నొసగువాడవు. సకలలోక బాంధవుడవు. పూజ్యురాలగు లక్ష్మీదేవికి నివాస్థానమైనవాడవు. జగత్తులో నీవే దయానిధివి. లక్ష్మీదేవికి నివాస మగు పెన్నురముచే మనోహరమగు మూర్తిగలవాడవు. స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీ స్వామిపుష్కరిణికాఽఽప్లవ నిర్మలాంగాః
శ్రేయోఽర్థినో హరవిరించిసనందనాద్యాః ।
ద్వారే వసంతి వరవేత్రహతోత్తమాంగాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౪

టీక : — శ్రీ స్వామిపుష్కరిణికాఽఽప్లవ, నిర్మలాంగాః = శ్రీ స్వామిపుష్కరిణియందు మునుగుటచే, నిర్మలమైన దేహము గలవారై ; శ్రేయోఽర్థినః = శ్రేయస్సు కోరువారగుచు ; హర, విరించి, సనందనాద్యాః = ఈశ, బ్రహ్మ, సనందనాదులు ; వర వేత్రహతోత్తమాంగాః = (ద్వారపాలకులచే) శ్రేష్ఠములైన పేము బెత్తములచే గొట్టబడిన శిరములు గలవారగుచు ; ద్వారే = ద్వారము

నందు ; వసంతి = వేచియున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే ! = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక)

తా॥ బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు, సనందనమహర్షి మొదలగు వారందరును, శ్రేయస్సుకొరకు శ్రీ స్వామిపుష్కరిణియందు మునిగి నిర్మల దేహులైవచ్చి తలలపై బెత్తపుదెబ్బలను తినుచు, వాకిట వేచియున్నారు. ఓవేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీ శేషశైల గరుడాచల వేంకటాద్రి
నారాయణాద్రి వృషభాద్రి వృషాద్రిముఖ్యామ్ ।
ఆఖ్యాం త్వదీయవసతే రనిశం వదంతి
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౫

టీక :— త్వదీయవసతేః = నీ నివాసమునకు ; శ్రీ శేషశైల, గరుడాచల, వేంకటాద్రి, నారాయణాద్రి, వృషభాద్రి, వృషాద్రి ముఖ్యాం = శేషాచలమని, గరుడాచలమని, వేంకటాద్రి, లేక వేంకటాచలమని, నారాయణాద్రియని, వృషభాద్రియని, వృషాద్రి యని, ముఖ్యాం = మొదలుగాగల ; ఆఖ్యాం = నామములను ; అనిశం = ఎల్లప్పుడును ; వదంతి = నుడువుచున్నారు, శ్రీ వేంకటాచలపతే = శ్రీ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీ నివాసమగు ఈ తిరుమల కొండను శేషాద్రి, గరుడాచలము, వేంకటగిరి, నారాయణగిరి, వృషభాచలము, వృషాద్రి మొదలగు నామములతో పేర్కొందురు. నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ సేవాపరాః శివసురేశకృశానుధర్మ
రక్షోఽంబునాథ పవమాన ధనాధినాథాః ।
బద్ధాంజలిప్రవిలసన్నిజశీర్షదేశాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౬

టీక :— శివ, సురేశ, కృశాను, ధర్మ, రక్షః, అంబునాథ, పవమాన, ధనాధినాథాః = ఈశ్వరుడు, దేవేంద్రుడు, అగ్ని, యమ ధర్మరాజు, నైఋతి, వరుణుడు, వాయువు, కుబేరుడు నగు నష్ట దిక్పాలురును ; బద్ధాంజలి. ప్రవిలస న్నిజశీర్షదేశాః = (నమస్కార మునకై) కూర్పబడిన కైమోడ్పులచే ప్రకాశించు శిరోభాగములు గలవారై అనగా నంజలుల శిరమున దాల్చువారగుచు, సేవాపరాః = (మీకు) సేవజేయుటయం దాసక్తిగలవారై (యున్నారు). శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఈశ్వరుడు, ఇంద్రుడు, అగ్ని, యముడు, నిర్ఋతి, వరుణుడు, వాయువు, కుబేరుడు నగు నెనిమిదిమంది దిక్పాలకులును నీ సేవకై శిరములందు కేల్మోడ్చి వేచియున్నారు. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ధాటీషు తే విహగరాజ మృగాధిరాజ
నాగాధిరాజ గజరాజ హయాధిరాజాః ।
స్వస్వాధికారమహిమాదిక మర్థయంతే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౭

టీక :— తే = నీ యొక్క ; ధాటీషు = గమనములందు (వాహ్యాళులందు) ; విహగరాజ, మృగాధిరాజ, నాగాధిరాజ, గజ రాజ, హయాధిరాజాః = (శ్రీ వైనతేయుడు మొదలగువారు), గరుడుడు, సింహము, ఆదిశేషుడు, ఐరావతము, ఉచ్చైఃశ్రవము అనునవి ; స్వస్వాధికార మహిమాదికం = వారి వారి యధికారము, మహిమ మొదలగువానిని ; అర్థయంతే = ప్రార్థించుచున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే ! = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్ర భాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీ వాహ్యాళులందు గరుడుడు, సింహము, ఆదిశేషుడు, గజేంద్రుడు, తురగేంద్రుడును, వారివారి యధికార మహి మాదికమును యాచించుచున్నారు. ఓ స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ సూర్యేందుభౌమబుధవాక్పతికావ్యసౌరి
స్వర్భానుకేతుదివిషత్పరిషత్ప్రధానాః ।
త్వద్దాసదాసచరమావధిదాసదాసాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౮

టీక :— సూర్యేందు, భౌమ, బుధ, వాక్పతి, కావ్య, సౌరి, స్వర్భాను, కేతు, దివిషత్పరిషత్ప్రధానాః = సూర్యుడు, చంద్రుడు, అంగారకుడు, బుధుడు, గురుడు, శుక్రుడు, శని, రాహువు, కేతువు, అను దేవసభలోని ప్రధానులు (నవగ్రహములు) ; త్వద్దాస, దాస, చరమావధి, దాసదాసాః = తమ దాసులకు, దాసులలో కడపటి మేరనున్న దాసులకు దాసులై (యున్నారు). శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రబాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ స్వామీ! సూర్యుడు, చంద్రుడు, అంగారకుడు, బుధుడు, బృహస్పతి, శుక్రుడు, శని, రాహువు, కేతువు అను దేవసభా ప్రధానులగు నవగ్రహములును, మీ దాస దాసచరమావధి దాసానుదాసులై యున్నారు. ఓ వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ త్వత్పాదధూళిభరితస్ఫురితోత్తమాంగాః
స్వర్గాపవర్గనిరపేక్షనిజాంతరంగాః ॥
కల్పాగమాఽఽకలనయాఽఽకులతాం లభంతే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౧౯

టీక:— త్వత్పాద, ధూళి, భరిత, స్ఫురితోత్తమాంగాః = మీ పాదరేణువులతో నిండి ప్రకాశించు శిరములు గలవారు, (అనగా మీ పాదసేవకులు); స్వర్గాపవర్గ నిరపేక్ష నిజాంతరంగాః = స్వర్గము, మోక్షము, వీనియందు అపేక్షలేని మనసుగలవారై; కల్పాగమాకలనయా = మఱొక కల్పము వచ్చునను భావనచేత; ఆకులతాం = వ్యాకులతను; లభంతే = పొందుచున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ! నీ పాదధూళిని శిరమున ధరింపగల్గిన వారు స్వర్గమోక్షములనుకూడ నొల్లక మఱొక కల్పము వచ్చునను నూహచే వ్యాకులపడుచుందురు. ఈ శ్వేతవరాహకల్పము తర్వాత నీ కొండయందీ దేవునకింత మహిమ యుండదనియు, ఈ కల్పమునందే మిక్కిలి గొప్ప మహిమ కలదనియు పురాణములందు ప్రసిద్ధము. (ఒక కల్పము కొన్ని లక్షల సంవత్సరముల కాలము). ఓ వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ త్వద్గోపురాగ్రశిఖరాణి నిరీక్షమాణాః
స్వర్గాపవర్గపదవీం పరమాం శ్రయంతః ।
మర్త్యా మనుష్యభువనే మతిమాశ్రయంతే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౦

టీక :— మర్త్యాః = మనుజులు ; పరమాం = ఉత్కృష్టమైన ; స్వర్గాపవర్గపదవీం = స్వర్గలోక మార్గమును, మోక్ష మార్గమును ; శ్రయంతః = పొందుచున్నవారగుచు ; త్వద్గోపురాగ్రశిఖరాణి = మీ దేవాలయ గోపురాగ్రశిఖరములను ; నిరీక్షమాణాః — చూచుచున్నవారై ; మనుష్యభువనే = మనుష్యలోకమునందు (నివసింప) ; మతిం = బుద్ధిని ; ఆశ్రయంతే = పొందుచున్నారు. శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ స్వర్గమోక్షములకు పోవువారుకూడ త్రోవలో మీ దేవాలయ గోపుర శిఖరములను జూచి యానందపారవశ్యమున స్వర్గమోక్షముల నొల్లక, ఈ మానవలోకముననే మిమ్ముల సేవించు భాగ్యము కలుగ గలదని ఇందే పుట్ట గోరుచుందురు. ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాతమగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీభూమినాయక దయాదిగుణామృతాబ్ధే
దేవాధిదేవ జగదేక శరణ్యమూర్తే ।
శ్రీమన్ననంతగరుడాదిభి రర్చితాంఘ్రే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౧

టీక :— శ్రీ భూమినాయక = శ్రీ దేవికిని, భూదేవికిని నాయకుడవైనవాడా ! దయాదిగుణామృతాబ్ధే = దయ మొదలైన సుగుణములకు సుధాసాగరమువంటివాడా ! దేవాధిదేవ = దేవతల కెల్ల ప్రధాన దేవుడా ! శ్రీమన్ = సంపద్యుక్తుడైనవాడా ; అనంత గరుడాధిభిః = అనంతుడు (ఆదిశేషుడు), గరుడుడు, విష్వక్సేనుడు మొదలగు వారిచేత ; అర్చితాంఘ్రే = పూజింపబడిన పాదములు గలవాడా ! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ దేవదేవా ! వేంకటాచలపతీ ! శ్రీభూదేవులకు నాయకుడవు. దయాది సుగుణములకు పాలసముద్రమువంటివాడవు. ఈ లోకమున కంతటికిని నీ వొక్కడవే శరణ్యుడవు. అనంతగరుడాదులచే బూజింపబడు పాదములు గలవాడవు. శ్రీమంతుడవు. ఓ స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీ పద్మనాభ పురుషోత్తమ వాసుదేవ
వైకుంఠ మాధవ జనార్దన చక్రపాణే ।
శ్రీవత్సచిహ్న శరణాగతపారిజాత
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౨

టీక :— శ్రీ పద్మనాభ, పురుషోత్తమ, వాసుదేవ, వైకుంఠ, మాధవ, జనార్దన, చక్రపాణే = ఓ పద్మనాభ, పురుషోత్తమ, వాసుదేవ, వైకుంఠ, మాధవ, జనార్దన, చక్రపాణీ ; శ్రీవత్సచిహ్న = శ్రీవత్సమను పుట్టుమచ్చ గలవాడా ; శరణాగతపారిజాత = శరణు జొచ్చినవారికి పారిజాతమను కల్పవృక్షమువంటివాడా ! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ పద్మనాభా! పురుషోత్తమా! వాసుదేవా! వైకుంఠా! మాధవా! ఓ జనార్దనా! చక్రపాణీ! శ్రీవత్సచిహ్నా! శరణార్థులకు పారిజాతమువంటివాడా! శ్రీ వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ కందర్పదర్పహరసుందరదివ్యమూర్తే
కాంతాకుచాంబురుహకుట్మలలోలదృష్టే।
కల్యాణనిర్మలగుణాకర దివ్యకీర్తే
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౩

టీక :— కందర్ప, దర్ప, హర, సుందర, దివ్యమూర్తే = మన్మథుని దర్పమును హరించు సుందరమైన దివ్యాకృతిగలవాడా! అనగా (మన్మథునికంటె సుందరమగు నాకారము గలవాడా అని భావము), కాంతాకుచాంబురుహ కుట్మలలోలదృష్టే = ప్రియురాలి తామరమొగ్గలవంటి కుచములయందు ఆసక్తమైన దృష్టిగలవాడా! కల్యాణ నిర్మల గుణాకర దివ్యకీర్తే = శుభకరమైన నిర్మల గుణములకు స్థానమగు దివ్యకీర్తిగలవాడా! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ మన్మథుని దర్ప మడంపజాలు సుందరమూర్తీ! తామరమొగ్గల వంటి ప్రియురాలి స్తనములందు ప్రసరించు చూపులు గలవాడా! అనంత కల్యాణ నిర్మలగుణములకు తానకమైనవాడా! దివ్యకీర్తి గలవాడా! ఓ వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ మీనాకృతే కమఠ కోల నృసింహ వర్ణి౯
స్వామి౯ పరశ్వథతపోధన రామచంద్ర ।
శేషాంశరామ యదునందన కల్కిరూప
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౪

టీక :— మీనాకృతే = మత్స్యాకారము ధరించిన యో స్వామీ ! కమఠ = కూర్మమూర్తీ ! కోల = వరాహమూర్తీ ! నృసింహ = నారసింహమూర్తీ ! వర్ణి౯ = బ్రహ్మచారిరూపమున నున్న త్రివిక్రమ స్వరూపా ! స్వామి౯ = ఓ స్వామీ ! పరశ్వథ తపోధన=పరశువుగల తాపసీ ! అనగా పరశురామా ! రామచంద్ర= శ్రీరామా ! శేషాంశరామ = ఆదిశేషావతారమగు నో బలరామా ! యదునందన = శ్రీకృష్ణా ! కల్కిరూప = ఓ కల్క్యవతారా ! శ్రీ వేంకటాచలపతే = (దశావతార స్వరూపుడవగు) ఓ వేంకటాచల పతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ స్వామీ ! నీవు మత్స్యము (చేప), కూర్మము (తాబేలు), వరాహము (పంది), నరసింహము, వామనుడు, పరశురాముడు, శ్రీరాముడు, బలరాముడు, శ్రీకృష్ణుడు, కల్కి యను పది యవతారముల లోకోద్ధరణమునకై దాల్చినవాడవు. శ్రీ వేంకటాచలపతీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ ఏలాలవంగఘనసారసుగంధితీర్థం
దివ్యం వియత్సరితి హేమఘటేషు పూర్ణమ్ ।
ధృత్వాఽద్య వైదికశిఖామణయః ప్రహృష్టాః
తిష్ఠంతి వేంకటపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౫

టీక :— వైదికశిఖామణయః = వేదవిదులైన బ్రాహ్మణోత్తములు ; ఏలా, లవంగ, ఘనసార, సుగంధి = ఏలకులు, లవంగములు, పచ్చకర్పూరము, వీనిచేత పరిమళభరితమైన ; దివ్యం = మనోజ్ఞమైన ; తీర్థం = జలమును ; వియత్సరితి = ఆకాశగంగనుండి ; హేమఘటేషు = బంగారుకడవలలో ; పూర్ణం = నిండుగా ; ధృత్వా = ధరించి ; ప్రహృష్టాః = మిక్కిలి హర్షించుచున్నవారై ; అద్య = ఇప్పుడు ; తిష్ఠంతి = వేచియున్నారు, వేంకటపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ! తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ వైదికోత్తములు ఏలకులు, లవంగములు, పచ్చకర్పూరము, వీనిచే సువాసితమైన దివ్యమైన యాకాశగంగనీటిని బంగారుకడవలనిండుగ మోచి మీ యారాధనకై సంతోషముతో వేచియున్నారు. ఓ వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ భాస్వానుదేతి వికచాని సరోరుహాణి
సంపూరయంతి నినదైః కకుభో విహంగాః ।
శ్రీవైష్ణవాస్సతతమర్థితమంగళాస్తే
ధామాశ్రయంతి తవ వేంకట సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౬

టీక :— భాస్వాన్ = సూర్యభగవానుడు ; ఉదేతి = ఉదయించుచున్నాడు ; సరోరుహాణి = కమలములు ; వికచాని = వికసించినవి ; విహంగాః = పక్షులు ; నినదైః = శబ్దములచే ; కకుభః = దిక్కులను ; సంపూరయంతి = నింపుచున్నవి ; శ్రీ వైష్ణవాః = శ్రీ వైష్ణవులు ; సతతం = ఎల్లపుడును ; అర్థితమంగళాః = ప్రార్థించుచున్న శుభములు గలవారై ; తే = నీ యొక్క ; ధామ = దివ్యసన్నిధిని ;

ఆశ్రయంతి = ఆశ్రయించుచున్నారు, వేంకట = ఓ వేంకటేశ్వర స్వామి ; తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! సూర్యుడుదయించుచున్నాడు. తామరలు వికసించుచున్నవి. పక్షులు కలకల శబ్దములచే నల్దిక్కులు నింపుచున్నవి. శ్రీ వైష్ణవులు మంగళముల గోరుచు సన్నిధిలో వేచియున్నారు. స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక !

శ్లో॥ బ్రహ్మాదయస్సురవరా స్సమహర్షయ స్తే
సంతస్సనందనముఖా స్త్వథ యోగివర్యాః ।
ధామాంతికే తవ హి మంగళవస్తుహస్తాః
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౨

టీక :— తే = ప్రసిద్ధులైన ; బ్రహ్మాదయః = బ్రహ్మ మొదలైన ; సురవరాః = దేవోత్తములు ; సమహర్షయః = మహర్షులతో గూడినవారును ; అథ = మఱియు ; సంతః = సత్పురుషులగు ; సనందనముఖాః = సనందనప్రముఖులగు ; యోగివర్యాః = యోగివర్యులును ; తవ = నీ యొక్క ; ధామాంతికే = ఆలయ సమీపమున ; మంగళవస్తుహస్తాః = పూజార్థములగు శోభనవస్తువులు హస్తములందు గలవారై (యున్నారు). శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ ; తవ = నీకు ; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ వేంకటేశా ! బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలందరును, ఋషీశ్వరులును, సనందనుడు మొదలగు యోగీశ్వరులును, మంగళమగు వస్తువులను కేలబూని నీ సన్నిధిచేరువ వేచియున్నారు. స్వామీ ! నీకు సుప్రభాత మగుగాక.

శ్లో॥ లక్ష్మీనివాస నిరవద్యగుణైకసింధో
సంసారసాగర సముత్తరణైకసేతో ।
వేదాంతవేద్య నిజవైభవ భక్తభోగ్య
శ్రీ వేంకటాచలపతే తవ సుప్రభాతమ్ ॥ ౨౮

టీక :— లక్ష్మీనివాస = లక్ష్మీదేవికి నివాసస్థాన భూతుడా! నిరవద్యగుణైకసింధో = దోషరహితములగు కల్యాణ గుణములకు సముద్రమువంటి వాడా! సంసారసాగర సముత్తరణైకసేతో = సంసారమను సముద్రమును దాటుటకు ముఖ్యమైన వంతెనవంటి వాడా! వేదాంతవేద్య నిజవైభవ = వేదాంతముచే అనగా ఉపనిషదాదులచే దెలిసికొనదగిన నిజవైభవము గలవాడా! భక్తభోగ్య = భక్తులచే అనుభవింపబడువాడా! శ్రీ వేంకటాచలపతే = ఓ శ్రీనివాసా! తవ = నీకు; సుప్రభాతం = సుప్రభాతము (అగుగాక).

తా॥ ఓ శ్రీనివాసా! కల్యాణగుణసాగరా! నీవు ఈ సంసారసముద్రమును దాటుటకు వంతెనవంటివాడవు. ఉపనిషత్తులచే తెలిసికొనదగిన వైభవముగలవాడవు. ఓ భక్తభోగ్యా! వేంకటాచలపతీ! నీకు సుప్రభాతమగుగాక.

శ్లో॥ ఇత్థం వృషాచలపతే రిహ సుప్రభాతం
యే మానవాః ప్రతిదినం పఠితుం ప్రవృత్తాః ।
తేషాం ప్రభాతసమయే స్మృతిరంగభాజాం
ప్రజ్ఞాం పరార్థసులభాం పరమాం ప్రసూతే ॥ ౨౯

టీక :— ఇత్థం=ఈ విధముగా ; వృషాచలపతేః=వేంకటా చలపతికి ; ఇహ = ఈ ప్రాతఃకాలమున, లేక యీ లోకమున ; సుప్రభాతం=సుప్రభాత స్తవమును ; యే మానవాః=యే మనుజులు ; ప్రతిదినం = ప్రతిదినమును ; పఠితుం = చదువుటకు ; ప్రవృత్తాః = ప్రవృత్తులగుచున్నారో ; తేషాం = ఆ పాఠకులగు ; అంగభాజాం = దేహాలకు, అనగా భక్తులకు ; స్మృతిః = ఈ వేంకటేశస్మరణము ; పరార్థసులభాం = పరమార్థప్రదమగు ; పరమాం = శ్రేష్ఠమగు ; ప్రజ్ఞాం=ప్రజ్ఞను ; ప్రభాతసమయే=ప్రాతఃకాలమున ; ప్రసూతే = కలుగజేయుచున్నది.

తా॥ ప్రొద్దుటివేళ ఈ సుప్రభాత స్తోత్రమును ఏ మానవులు ప్రతి దినమును భక్తితో చదువుదురో వారి స్మృతి సులభముగా మోక్షము నందించు పరమప్రజ్ఞను కలుగజేయును.

శ్రీ వేంకటేశస్తోత్రమ్

శ్లో॥ కమలాకుచచూచుక కుంకుమతో
నియతారుణితాతుల నీలతనో ।
కమలాయతలోచన లోకపతే
విజయీ భవ వేంకటశైలపతే ॥ ౧

టీక:— కమలాకుచచూచుక కుంకుమతః = శ్రీదేవియొక్క చనుమొనల యందలి కుంకుమ పూవురంగు వలన; నియతారుణితాతుల నీలతనో: = నియమముగా నెఱ్ఱగా జేయబడిన సాటిలేని నల్లనిశరీరము గలవాడా, (ఓ కృష్ణా!); కమలాయత లోచన = తామరరేకులవలె నిడుపైన కన్నులు గలవాడా! లోకపతే = జగన్నాయకా! వేంకటశైలపతే = ఓ వేంకటాచలపతీ! విజయీ భవ = జయశీలుడవు కమ్ము!

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ! శ్రీదేవి చను మొనల కుంకుమపూతవలన నెఱ్ఱనైన నీలశరీరము గలవాడవు. తామరపూరేకులవలె నిడుపైన కన్నులు గలవాడవు. ఓ జగన్నాయకా! స్వామీ! నీకు జయము జయము.

శ్లో॥ సచతుర్ముఖ షణ్ముఖ పంచముఖ
ప్రముఖాఖిలదైవతమౌళిమణే ।
శరణాగతవత్సల సారనిధే
పరిపాలయ మాం వృషశైలపతే ॥ ౨

టీక:—సచతుర్ముఖ షణ్ముఖ పంచముఖ ప్రముఖాఖిలదైవత మౌళిమణే = బ్రహ్మతో గూడిన కుమారస్వామి, మహేశ్వరుడు, మొదలైన సమస్తదేవతలకు తలమానికమైనవాడా! శరణాగత వత్సల = శరణుజొచ్చిన వారియందు వాత్సల్యము గలవాడా! సార నిధే=బలమునకు నిధానమైనవాడా! హే వృషశైలపతే = ఓ వృషభాచలనాథా, ఓ వేంకటాచలపతీ! మాం = నన్ను; పరిపాలయ = కాపాడుము; రక్షింపుము.

తా॥ బ్రహ్మ, శివుడు, కుమారస్వామి మొదలగు సమస్తదేవతలకు తలమానికమువంటివాడవు. శరణుజొచ్చినవారిని ప్రీతితో బ్రోచువాడవు. సారనిధివి. ఓ వేంకటాచలపతీ! నన్ను రక్షింపుము.

శ్లో॥ అతివేలతయా తవ దుర్విషహై
రనువేలకృతై రపరాధశతైః ।
భరితం త్వరితం వృషశైలపతే
పరయా కృపయా పరిపాహి హరే ॥ 3

టీక:— అతివేలతయా = హద్దును మించునట్లుగా; తవ = నీకు; దుర్విషహైః = సహింపరానటువంటి; అనువేలకృతైః = ఎల్లప్పుడు నాచరింపబడిన; అపరాధశతైః = పెక్కునేరములచేత; భరితం = పూర్ణుడనైనటువంటినన్ను; త్వరితం = త్వరతో గూడినటువంటినన్ను; (మాం = నన్ను); వృషశైలపతే = ఓ వేంకటేశా; హరే = ఓ శ్రీహరీ! పరయా = ఉత్కృష్టమైన; కృపయా = దయచేత; పరిపాహి = సంరక్షింపుము.

తా॥ ఓ శ్రీహరీ! హద్దుమీరి సైపరాని యపరాధముల పెక్కింటిని పలుమారు గావించితిని. ఓ వేంకటాచలపతీ! మిక్కిలి దయతో నీ దుష్టుని త్వరగా గాపాడుము.

శ్లో॥ అధివేంకటశైల ముదారమతేః
ర్జనతాభిమతాధికదానరతాత్ ।
పరదేవతయా గదితాన్నిగమైః
కమలాదయితాన్న పరం కలయే ॥ ౪

టీక:— అధివేంకటశైలం = వేంకటాచలమందు; ఉదార మతేః = ఉదారమైన, దానపరమైన బుద్ధి గలిగినటువంటిన్ని; జన తాభిమతాధిక దానరతాత్ = జన సమూహము యొక్క కోరికలను అధికముగా నిచ్చుటయం దాసక్తుడైనటువంటిన్ని; నిగమైః = వేద ములచేత; పరదేవతయా = శ్రేష్ఠదైవముగా; గదితాత్ = పేర్కొన బడినటువంటిన్ని; కమలావయితాత్ = శ్రీపతియైన వేంకటేశుని కంటె; పరం = ఇతరమును; న కలయే = కొలుచుటలేను. ఎఱుగను.

తా॥ ఓ స్వామీ! జనులు కోరినదానికన్న ఎక్కువ వరములిచ్చు ఉదారమతివి. నిన్ను వేదములు పరమదైవముగా కొనియాడుచున్నవి. వేంకటాచలపతి యగు ఓ లక్ష్మీపతీ! నీకంటె నన్య నే నొల్లను.

శ్లో॥ కలవేణురవావశగోపవధూ
శతకోటివృతాత్స్మరకోటిసమాత్ ।
ప్రతివల్లవికాభిమతాత్సుఖదాత్
వసుదేవసుతాన్న పరం కలయే ॥ ౫

టీక :— కలవేణురవావశ గోపవధూ శతకోటివృతాత్ = మనోహరమైన వేణునాదముచే పరవశలగు గోపికాసహస్రములచే జుట్టుకొనబడినటువంటిన్ని ; స్మరకోటి సమాత్ = కోటిమన్మథులతో సమానుడైనటువంటిన్ని ; సుఖదాత్ = సుఖము నొసంగు నటువంటిన్ని ; ప్రతివల్లవికాభిమతాత్ = ఒక్కొక్క గోపికాస్త్రీకిని ప్రియుడైనటువంటిన్ని ; వసుదేవ సుతాత్ = వసుదేవ పుత్రుడైన శ్రీకృష్ణునికంటె ; పరం = అన్యమును ; న కలయే = ఎఱుగను.

తా॥ ఓ గోపాలస్వామీ ! మనోహరమగు నీ వేణుగానముచే పరవశలై గోపికలు వేనవేలు నిన్ను చుట్టుముట్టియుందురు. కోటి మన్మథ లావణ్యము గల్గి గోపికల కొక్కొక్కరికిని ప్రియముగ మెలిగి సుఖము నొసంగుచుందువు. ఓ వాసుదేవా ! నీకంటె నన్యము నే నెఱుంగను.

శ్లో॥ అభిరామగుణాకర దాశరథే
జగదేకధనుర్ధర ధీరమతే ।
రఘునాయక రామ రమేశ విభో
వరదో భవ దేవ దయాజలధే ॥ ౬

టీక :— అభిరామగుణాకర = మనోహరమైన సుగుణములకు స్థానమైనవాడా ! దాశరథే = ఓ శ్రీరామా ! జగదేకధనుర్ధర = లోకమున కంతటికిని ముఖ్యుడవైన ధనుర్ధరుడగు వీరాగ్రేసరా ! ధీరమతే = ధైర్యము గలవాడా ! రఘునాయక = రఘువంశ శ్రేష్ఠుడా ! రామ = ఓ శ్రీరామా ! రమేశా = విష్ణుమూర్తీ ! విభో = సర్వవ్యాపీ ! దయాజలనిధే = కరుణకు సముద్రమువంటివాడా ! దేవ = ఓ స్వామీ ! వరదో భవ = వరముల నిచ్చువాడవు కమ్ము.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరా! కల్యాణగుణములకు తావైన ఓ దాశరథీ! నీవు జగదేకధనుర్ధారివి. రఘునాయకా! రామా! లక్ష్మీపతీ! దయా సముద్రా! ఓ స్వామీ! దేవదేవ! వరములనొసగి మమ్ము కాపాడుము.

శ్లో॥ అవనీతనయాకమనీయకరం
రజనీకరచారుముఖాంబురుహమ్ ।
రజనీచరరాజతమోమిహిరం
మహనీయమహం రఘురామమయే ॥ ౭

టీక:— అవనీతనయా కమనీయకరం = సీతాదేవిచేత కోరబడిన హస్తముకలవాడును, లేక సీతకిష్టమైనదానిని చేయువాడును: రజనీకర చారుముఖాంబురుహం = నిశాకరుడైన చంద్రునివలె నందమగు ముఖకమలము గలవాడును; రజనీచర రాజతమోమిహిరం = రాత్రించరులగు రాక్షసులకు రాజగు రావణుడను అంధకారమునకు సూర్యునివంటివాడును; మహనీయం = మహాత్ముడునగు; రఘురామం = రాఘవుడగు శ్రీరాముని; అహం = నేను; అయే = పొందుచున్నాను; శరణుపొందుచున్నాను.

తా॥ భూదేవికూతురగు సీతాదేవికి మిక్కిలి నచ్చిన యందగాడవు. చందమామనుగేరు మోముదమ్మి గలవాడవు. రావణాసురుడను దట్టమగు చీకటికి సూర్యునివంటివాడవు. ఓ రఘురామా! మహానుభావుడవు. నిన్నే శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ సుముఖం సుహృదం సులభం సుఖదం
స్వనుజం చ సుకాయమమోఘశరమ్ ।
అపహాయ రఘూద్వహమన్యమహం
న కథంచన కంచన జాతు భజే ॥ ౮

టీక :— సుముఖం = చక్కని మోము గలవాడును ; సుహృదం = మంచి మనస్సు గలవాడును ; సులభం = కష్టము లేకయే పొంద శక్యమగువాడును ; స్వనుజం = మంచి సోదరులు గలవాడును; సుకాయం = మంచి శరీరము గలవాడును ; అమోఘ శరం = వ్యర్థముకాని బాణములు గలవాడునగు ; రఘూద్వహం = రఘుకులోద్ధారకుడగు శ్రీరాముని ; అపహాయ=విడచి ; అన్యం= ఇతరుని ; కంచన = ఎవ్వనినిగాని ; అహం = నేను ; కథంచన= ఎటులైనను ; జాతు = ఒకప్పుడైనను ; న భజే = సేవింపను.

తా॥ ఓ శ్రీరామా ! నీ ముఖము, శరీరము, దివ్యసుందరములు. నీ మనస్సు మిక్కిలి మృదువైనది. ఎల్లజనులకు సులభముగా ఆశ్రయింప దగినవాడవై సుఖము నొసగుదువు. మంచి తోబుట్టువులు గలవాడవు. మొక్కవోని యమ్ములు గలవాడవు. ఓరఘుపతీ ! నిన్నువిడచి వేఱొకని నెవ్వనిని నెప్పుడును సేవింపను.

శ్లో॥ వినా వేంకటేశం న నాథో న నాథః
సదా వేంకటేశం స్మరామి స్మరామి ।
హరే వేంకటేశ ప్రసీద ప్రసీద
ప్రియం వేంకటేశ ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ ॥ ౬

టీక:— వేంకటేశం వినా = వేంకటేశ్వరుని విడిచి ; నాథః= నాథుడైనవాడు : న = లేడు ; నాథః న = దిక్కైనవాడు లేడు ; సదా = ఎల్లప్పుడును ; వేంకటేశం=వేంకటేశ్వరుని ; స్మరామి = తలంచుచున్నాను; స్మరామి = ధ్యానించుచున్నాను. హరే ! వేంకటేశ = ఓ శ్రీహరీ ! వేంకటేశా ! ప్రసీద = అనుగ్రహింపుము.

ప్రసీద = ప్రసన్నుడవుకమ్ము, (అనుగ్రహింపుము). వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ! ప్రియం = ఇష్టమును, అనగా, కోరినదానిని; ప్రయచ్ఛ = ఇమ్ము; ప్రయచ్ఛ = ఇమ్ము.

తా॥ వేంకటేశ్వరుడుకాక నాకు వేరుదిక్కు ఎవ్వరును లేరు. ఎల్లివేళల వేంకటేశ్వరుని నే స్మరింతును. శ్రీహరీ! వేంకటేశ్వరా! ప్రసన్నుడ వగుము, ప్రీతినిమ్ము.

శ్లో॥ అహం దూరత స్తే పదాంభోజయుగ్మ
ప్రణామేచ్ఛయాఽఽగత్య సేవాం కరోమి।
సకృత్సేవయా నిత్యసేవాఫలం త్వం
ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ ప్రభో వేంకటేశ॥ ౧౦

టీక :- ప్రభో = ప్రభువైన; వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ: అహం = నేను; తే = నీయొక్క; పదాంభోజయుగ్మ ప్రణామేచ్ఛయా = పాదారవిందములకు ప్రణమిల్లు కోర్కెచేత; దూరతః = దూరమునుండి; ఆగత్య = వచ్చి; సేవాం = నీసేవను; కరోమి = చేయుచున్నాను. సకృత్సేవయా = సకృత్తుగా చేయు నీ సేవచేతనే; నిత్యసేవాఫలం = ప్రతిదినమును సేవచేయు ఫలమును; త్వం = నీవు; ప్రయచ్ఛ = ఇమ్ము; ప్రయచ్ఛ = ఇమ్ము.

తా॥ ఓ వేంకటేశప్రభూ! నీ పాదకమలసేవకై భక్తితో నెంతో దూరమునుండి వచ్చి కొలుచుచున్నాను. ఓ స్వామీ! ఒకమారు చేయు నీ సేవచేతనే నిన్ను నిత్యము గొలుచు సేవాఫలము నాకు దయచేసి యిమ్ము.

శ్లో॥ అజ్ఞానినా మయా దోషా
నశేషాన్విహితాన్ హరే ।
క్షమస్వ త్వం క్షమస్వ త్వం
శేషశైలశిఖామణే ॥ ౧౧

టీక :— శేషశైలశిఖామణే = శేషాచలమునకు తలమానిక మైన ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! హరే = శ్రీకృష్ణా ! అజ్ఞానినా = జ్ఞానము లేని మూఢుడనగు ; మయా = నాచేత ; విహితాన్ = ఆచరింపబడినటువంటి ; అశేషాన్ = సమస్తమైన ; దోషాన్ = అపరాధములను ; త్వం=నీవు ; క్షమస్వ = క్షమింపుము. త్వం = నీవు ; క్షమస్వ = క్షమింపుము.

తా॥ ఓ శేషశైలశిఖామణీ ! మూఢుడనై యనేకములగు నేరముల గావించితిని. ఓ శ్రీహరీ ! వానినన్నిటిని క్షమింపుము స్వామీ! క్షమింపుము.

శ్రీ వేంకటేశప్రపత్తి

శ్లో॥ ఈశానాంజగతోఽస్యవేంకటపతేర్విష్ణోఃపరాంప్రేయసీం
తద్వక్షఃస్థలనిత్యవాసరసికాం తత్‌క్షాంతిసంవర్ధినీమ్ ।
పద్మాలంకృతపాణిపల్లవయుగాం పద్మాసనస్థాం శ్రియం
వాత్సల్యాదిగుణోజ్జ్వలాంభగవతీంవందేజగన్మాతరమ్॥

టీక :— అస్య జగతః = ఈ ప్రపంచమునకు ; ఈశానాం = (రాణియైన), యజమానురాలై నటువంటిన్ని ; వేంకటపతేః = వేంకటాచలపతియైన; విష్ణోః=విష్ణుమూర్తికి; పరాం=ఉత్కృష్టురాలైన ; ప్రేయసీం = ప్రియురాలై నటువంటిన్ని : తద్వక్షఃస్థల నిత్య వాసరసికాం = ఆ విష్ణుమూర్తియొక్క వక్షఃస్థలమందు సదా వాసము చేయుటయం దాసక్తురాలై నటువంటిన్ని ; తత్‌క్షాంతిసంవర్ధినీం = ఆ విష్ణుమూర్తియొక్క క్షమాగుణమును, (ఓర్పును) వృద్ధిజేయునటువంటిన్ని ; పద్మాలంకృత పాణిపల్లవయుగాం = తామరపూవులచే నలంకరింపబడిన చిగురువంటి హస్తములజంటను గలిగినటువంటిన్ని ; పద్మాసనస్థాం = కమల మనెడు ఆసనమునందు, లేక పద్మాసనమను నాసనవిశేషమున నున్నటువంటిన్ని ; వాత్సల్యాది గుణోజ్జ్వలాం = వాత్సల్యము, అనగా ప్రీతి మొదలగు సుగుణములచేత ప్రకాశించునటువంటిన్ని; జగన్మాతరం=ఈప్రపంచమునకంతటికిని తల్లియైనటువంటిన్ని ; భగవతీం = పూజ్యురాలగు ; శ్రియం = లక్ష్మీదేవిని ; వందే = నమస్కరించుచున్నాను, లేక స్తుతించుచున్నాను.

శ్రీ పద్మావతీదేవి, తిరుచానూరు.

తా॥ ఈ లోకమున కంతటికిని యజమానురాలును, సాక్షాద్విష్ణు మూర్తియైన వేంకటాచలపతికి మిక్కిలి ప్రియురాలును, ఆతని యోర్పు గుణమును పెంపొంద జేయునదియు, తామరపూవుల నలంకారముగా తన చిగురుకేల దాల్చునదియు, పద్మాసనమున గూర్చుండి యుండునదియు, వాత్సల్యము మొదలగు మేలిగుణములచే నిత్యము ప్రకాశించునదియు, నెల్లలోకములకు దల్లియు, భగవతియు నగు లక్ష్మీదేవికి నమస్కరించు చున్నాను.

శ్లో॥ శ్రీమన్ కృపాజలనిధే ! కృతసర్వలోక !
సర్వజ్ఞ ! శక్త ! నతవత్సల ! సర్వశేషిన్ !
స్వామిన్ ! సుశీలసులభాశ్రితపారిజాత !
శ్రీ వేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౨

టీక:— శ్రీమన్ = సంపద్యుక్తుడా ; కృపాజలనిధే = దయా సముద్రుడా ! కృతసర్వలోక = చేయబడిన సమస్తప్రపంచము గల వాడా ! సర్వజ్ఞ = సమస్తము తెలిసినవాడా ! శక్త = సమర్థుడా ! నత వత్సల = నమస్కరించిన వారియందు ప్రీతిగలవాడా ! సర్వశేషిన్ = చేతనాచేతనాత్మకమగు నీ సర్వప్రపంచమునకు అంగియైనవాడా, లేక ప్రధానమైనవాడా ! స్వామిన్ = ఓ స్వామీ ! సుశీల సులభ = మంచి శీలముగలవారికి సుఖముగా పొంద శక్యమైనవాడా, లేక, సుశీల = మంచి శీలముగలవాడా! సులభ = సుఖముగా పొంద శక్యమగువాడా ! ఆశ్రితపారిజాత = ఆశ్రయించిన వారికి పారిజాతము వంటివాడా ! (అనగా కోరిన కోర్కెలనెల్ల ఫలింపజేయువాడా అని భావము). శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! చరణౌ = మీ పాదముల జంటను ; శరణం = శరణముగా ; ప్రపద్యే = పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ! నీవు శ్రీమంతుడవు, దయాసముద్రుడవు. ఎల్లలోకములకు కర్తవు. సర్వము దెలిసినవాడవు. సమర్థుడవు. నమస్కరించు వారియెడ వాత్సల్యము జూపువాడవు. ఈ చేతనాచేతనరూపమగు ప్రపంచమున నీవే ప్రధానుడవు. మంచి స్వభావము గలవారికి సులభుడవు. ఆశ్రితులకు పారిజాతమువంటివాడవు. ఓ దేవా! నీ పాదములే శరణమని ఆశ్రయించుచున్నాము.

శ్లో॥ ఆనూపురార్పితసుజాతసుగంధిపుష్ప
సౌరభ్యసౌరభకరౌ సమసన్నివేశౌ ।
సౌమ్యౌ సదానుభవనేఽపి నవానుభావ్యౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ 3

టీక :— ఆనూపురార్పిత సుజాత సుగంధిపుష్ప సౌరభ్య సౌరభకరౌ = కాలి యందెలవఱకును సమర్పింపబడిన మంచి పరిమళము గల పుష్పముల సువాసనకు పరిమళమును కలిగించునవియు; సమసన్నివేశౌ=సమానమైన సన్నివేశము గలవియు, (అనగా చక్కగా నమర్పబడియున్నవియు నని భావము). సౌమ్యౌ = ప్రసన్నములైనవియు; సదా = ఎల్లప్పుడును; అనుభవనేఽపి = అనుభవమునను న్నను; నవానుభావ్యౌ=క్రొత్తవిగా ననుభవింపదగినవియు నగు; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ= శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి చరణయుగళమును; శరణం = శరణముగా: ప్రపద్యే = పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ స్వామీ! కాలియందెలవఱకును సమర్పింపబడిన మేలైన సువాసనగల పూవుల సుగంధమునకు మఱింత పరిమళము నొసగునవియు, సమముగా నమరినవియు, చూచుటకెంతో యందమైనవియు. ఎల్లప్పుడు ననుభవించుచున్నను క్రొత్తగా ననుభవింప మనసుగొల్పునవియు నగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాదముల నే శరణొందుచున్నాను.

శ్లో॥ సద్యోవికాసి సముదిత్వరసాంద్రరాగ
సౌరభ్యనిర్భర సరోరుహ సామ్యవార్తామ్ ।
సమ్యక్షు సాహసపదేషు విలేఖయంతౌ
శ్రీ వేంకటేశ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౪

టీక:— సద్యోవికాసి, సముదిత్వరసాంద్రరాగ సౌరభ్యనిర్భర సరోరుహ సామ్యవార్తాం = అప్పుడే వికసించునవియు, లెస్సగా నుత్పన్నమగుచున్న దట్టమగు నెఱ్ఱందనము, పరిమళము వీనిచే పూర్ణములు నగు తామరపువ్వుల సామ్యవచనమును ; సమ్యక్షు = చక్కనివియగు ; సాహసపదేషు = తొందరగా నుంచబడిన పాద చిహ్నములందు ; విలేఖయంతౌ = వ్రాయించునవియగు, (అనగా కమలముల సామ్యమును స్మరింపజేయు చిహ్నములు గల పాదము లని భావము). లేక, సమ్యక్షు = మంచివగు ; సాహసపదేషు = సాహసస్థానములందు, సాహసకృత్యములందు ; విలేఖయంతౌ = వ్రాయించునవియు నగు, అనగా లోకమున గొప్ప సాహసకృత్యములలో భగవత్పాదములకు కమలసామ్యమును చెప్పుట యను నది యొక సాహసకృత్యమని స్వామిపాదములు (మాచే) వ్రాయించు చున్నట్లున్నవని భావము. అనగా కమలములకన్న నెన్నోరెట్లు స్వామిపాదములు గొప్పవని తాత్పర్యము. శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాదయుగళమును ; శరణం=శరణమును; ప్రపద్యే = పొందుచున్నాను.

తా॥ అప్పుడే వికసించి ప్రకాశించుచు సాంద్రమైనరక్తిమయు, నింపగు పరిమళమును నిండిన తామరపూవుతోడ తమ్ముఁ బోల్చుట గొప్ప సాహస కార్యములలో జేరినదని మాచే వ్రాయించునట్టి శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాదములనే శరణని వేడుకొనుచున్నాను.

శ్లో॥ రేఖామయధ్వజసుధాకలశాతపత్ర
వజ్రాంకుశాంబురుహకల్పకశంఖచక్రైః ।
భవ్యైరలంకృతతలౌ పరతత్త్వచిహ్నైః
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౫

టీక :— భవ్యైః = క్షేమంకరములగు ; రేఖామయధ్వజ-సుధాకలశాతపత్ర వజ్రాంకుశాంబురుహ కల్పక శంఖచక్రైః=రేఖల రూపముగానున్న ధ్వజము, అమృతకలశము, ఛత్రము, వజ్రము, అంకుశము, కమలము, శంఖము, చక్రము, వీనిచేతను ; పరతత్త్వచిహ్నైః = పరమార్థచిహ్నములచేతను ; అలంకృతతలౌ = అలంకరింపబడిన ప్రదేశములుగల ; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీ స్వామివారి పాదయుగళమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణు పొందు చున్నాను.

తా॥ మంగళకరములగు రేఖలవలెనున్న ధ్వజము, అమృతకలశము, గొడుగు, వజ్రము, అంకుశము, పద్మము, కల్పవృక్షము, శంఖము చక్రము మొదలైన పరమార్థసూచకములగు శుభచిహ్నములచేతను అలంకరింపబడిన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి దివ్యచరణయుగళమును శరణు వేడుచున్నాను.

శ్లో॥ తామ్రోదరద్యుతిపరాజితపద్మరాగౌ
బాహ్యైర్మహోభి రభిభూతమహేంద్రనీలౌ ।
ఉద్యన్నఖాంశుభిరుదస్తశశాంకభాసౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౬

టీక :— తామ్రోదరద్యుతిపరాజిత పద్మరాగౌ = ఎఱ్ఱనైన మధ్యభాగముయొక్క, (అనగా అడుగుభాగమగు నఱకాలియొక్క) కాంతిచే తిరస్కరింపబడిన పద్మరాగము లను రత్నములుగలవియు, లేక పద్మములయొక్క యెఱ్ఱంచనమును గలవియు, బాహ్యైః = వెలుపలివగు ; మహోభిః = తేజస్సులచేత, (కాంతులచేత) ; అభిభూత మహేంద్రనీలౌ = తిరస్కరింపబడిన మహేంద్రనీలములు గలవియు; ఉద్యన్నఖాంశుభిః=పైకెగయుచున్న గోటికాంతులచేత; ఉదస్తశశాంకభాసౌ= తిరస్కరింపబడిన చంద్రకాంతులు గలవియు నగు; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ= శ్రీ వేంకటేశ్వర పాదయుగళమును; శరణం ప్రపద్యే = శరణుజొచ్చుచున్నాను.

తా॥ ఎఱ్ఱనైన యఱకాలికాంతిచే తిరస్కరింపబడిన పద్మరాగములు గలవియు, మీగాళ్ళకాంతులచే తిరస్కరింపబడిన యింద్రనీలమణులు గలవియు, పైకెగయు గోటికాంతులచే తిరస్కరింపబడిన చంద్రకాంతులు గలవియు నగు శ్రీ వేంకటేశపాదములను శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ సప్రేమభీతి కమలాకరపల్లవాభ్యాం
సంవాహనేఽపి సపది క్లమమాదధానౌ ।
కాంతావవాఙ్మనసగోచరసౌకుమార్యౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౭

టీక:— కమలాకర పల్లవాభ్యాం = లక్ష్మీదేవియొక్క చిగురువంటి చేతులచే ; సప్రేమభీతి=ప్రేమ, భయము అను భావములతో గూడినట్లుగా ; సంవాహనేఽపి = ఒత్తబడుటయందును ; సపది = తత్క్షణమే ; క్లమం = బాధను ; ఆదధానౌ = పొందునవియు ;

కాంతౌ = మనోహరములును ; అవాఙ్మనసగోచర సౌకుమార్యౌ = వాక్కునకును, మనసునకును గోచరింపని సౌకుమార్యము గల వియు నగు ; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాద యుగళమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణొందుచున్నాను.

తా॥ లక్ష్మీదేవి తన చిగురులవంటి చేతులతో ప్రేమ, భయముగల్గి మెత్తగా ఒత్తినను, అప్పుడే కందిపోవునవియు, మాటలచేతను, మనస్సు చేతను ఇంతని చెప్ప నలవికాని సౌకుమార్యము గలవియు, మిక్కిలి యందములైనవియు నగు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి పాదములను శరణు వేడుచున్నాను.

శ్లో॥ లక్ష్మీమహీతదనురూప నిజానుభావ
నీళాది దివ్యమహిషీ కరపల్లవానామ్ ।
ఆరుణ్యసంక్రమణతః కిల సాంద్రరాగౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౮

టీక :— లక్ష్మీ, మహీ, తదనురూప నిజానుభావ నీళాది, దివ్యమహిషీ కరపల్లవానాం=శ్రీదేవి, భూదేవి, వీరల కనురూపమైన స్వానుభవముగల నీళాదేవి మొదలగు దివ్యులగు పట్టపురాణుల కరపల్లవముల యొక్క ; ఆరుణ్య సంక్రమణతః = ఎఱ్ఱందనము యొక్క కలయికవలన ; సాంద్రరాగౌ= దట్టమైన ఎఱ్ఱందనము గలవియగు ; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి పాద యుగళమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణొందుచున్నాను.

తా॥ శ్రీదేవి, భూదేవి, వీరివంటి మహత్వము గల నీళాదేవి మొదలగు దివ్యమహిషులు పాదసేవ చేయునపుడు వారి కెంజిగురుచేతుల యెఱ్ఱందనము సంక్రమించుటచేతనో యన్నట్లు మిక్కిలి యెఱ్ఱనైనటువంటి శ్రీ వేంకటేశ చరణయుగమును శరణొందుచున్నాను.

శ్లో॥ నిత్యానమద్విధిశివాది కిరీటకోటి
ప్రత్యుప్తదీప్తనవరత్నమహఃప్రరోహైః ।
నీరాజనావిధిముదారముపాదధానౌ
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౯

టీక :— నిత్యానమద్విధి, శివాది, కిరీటకోటి ప్రత్యుప్తదీప్త నవరత్నమహఃప్రరోహైః = ఎల్లప్పుడును నమస్కరించు బ్రహ్మ, శివుడు మొదలగు వారి కిరీటముల పైభాగములందు పొదుగబడిన, ప్రకాశవంతములైన రత్నముల కాంతిపుంజములచే ; నీరాజనా విధిం = మంగళహారతి క్రియను ; ఉపాదధానౌ = పొందుచున్నవి యగు ; శ్రీ వేంకటేశచరణౌ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి చరణ యుగమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణువేడుచున్నాను.

తా॥ ప్రతిదినమును బ్రహ్మ, మహేశ్వరుడు మొదలగు దేవతలు నమస్కరించునపుడు వారి కిరీటములందలి మేలి నవరత్నకాంతులచే మంగళహారతిని పొందుచున్నట్లున్న శ్రీ వేంకటేశ్వర పాదయుగమును శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ "విష్ణోః పదే పరమ" ఇత్యుదిత ప్రశంసౌ
యౌ 'మధ్వ ఉత్స' ఇతి భోగ్యతయాఽప్యుపాత్తౌ ।
భూయస్తథేతి తవ పాణితలప్రదిష్టౌ
శ్రీ వేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౦

టీక :— 'విష్ణోః పదే పరమే మధ్వ ఉత్సః'=విష్ణుమూర్తి యొక్క యుత్కృష్టస్థానమందలి (వైకుంఠమందలి) తేనెవూట

అని శ్రుత్యర్థము. శ్రీ వేంకటేశ = ఓ స్వామీ ! యౌ = ఏ పాద యుగము ; 'విష్ణోః పదే పరమ' ఇత్యాదిత ప్రశంసౌ = విష్ణుమూర్తి యొక్క యుత్కృష్టస్థానమంద అని ఋగ్వేదమున ప్రశంసింపబడు చున్నవో ; (విష్ణుపాదములు అత్యుత్కృష్టములని భావము.) మధ్వ ఉత్సః = తేనెయొక్క ఊట; ఇతి = అని ; భోగ్యతయాఽపి = అనుభవయోగ్యముగా నున్న ; ఉపాత్తౌ = ప్రశంసింప బడినవో ; భూయః = మరల ; తథేతి = అటులే తేనె ఊటలని ; తవ = నీ యొక్క ; పాణితలప్రదిష్టౌ = అఱచేతిచేత నిర్దేశింపబడినటువంటి ; తౌ చరణౌ = ఆ మీ పాదయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణు పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! ఋగ్వేదమున 'విష్ణోః పదే పరమే' అని ప్రశంసింపబడినవియు, అందే 'మధ్వ ఉత్సః' తేనెయూట అని పరమభోగ్యములుగా తెలుపబడినవియు, మఱల అది యట్లే యని నీవు చేతితో చూపుచున్నవియు నగు మీ చరణములను శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ పార్థాయ తత్సదృశసారథినా త్వయైవ
యౌ దర్శితౌ స్వచరణౌ శరణం వ్రజేతి ।
భూయోఽపి మహ్యమిహ తౌ కరదర్శితౌ తే
శ్రీ వేంకటేశచరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౧

టీక :— పార్థాయ = అర్జునునకు ; తత్సదృశసారథినా = అతనితో సమానమైన సారథివగు; త్వయైవ = నీచేతనే; యౌ = ఏ; స్వచరణౌ = స్వకీయ చరణయుగము ; శరణంవ్రజేతి = శరణొం దుము అని ; దర్శితౌ = చూపబడినవో ; తౌ = ఆ చరణయుగము ;

భూయోఽపి = మఱల ; మహ్యాం = నాకొఱకు ; ఇహ = ఇచ్చట, ఈ వేంకటాద్రియందు ; కరదర్శితౌ = చేతిచే చూపబడిన ; శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! తే = నీయొక్క ; చరణౌ = పాదయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశా ! అర్జునునకు తగిన సారథివై తొల్లి శరణొందుమని నీవే చూపినవియు, మఱల నాకొఱకు 'శరణం వ్రజ' యని నీచేతితో నిప్పుడు చూపుచున్నట్టివియు నగు మీ పాదయుగళమునే శరణమని ప్రార్థించుచున్నాను.

శ్లో॥ మన్మూర్ధ్ని కాళియఫణే వికటాటవీషు
శ్రీ వేంకటాద్రిశిఖరే శిరసి శ్రుతీనామ్ ।
చిత్తేఽప్యనన్యమనసాం సమమాహితౌ తే
శ్రీ వేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౨

టీక:—శ్రీవేంకటేశ=ఓవేంకటేశ్వరస్వామీ ! మన్మూర్ధ్ని= నా శిరమునందు ; కాళియఫణే = కాళియనామక సర్పముయొక్క పడగయందు ; వికటాటవీషు = దుర్గమారణ్యములందు ; శ్రీవేంకటాద్రి శిఖరే = శ్రీ వేంకటాచల శిఖరమునందు; శ్రుతీనాం శిరసి = వేదములకు శిరముగు నుపనిషత్తునందు ; అనన్యమనసాం = భగవద్ధ్యానముతప్ప ఇతర చింతలులేని మనస్సుగల యోగీశ్వరులయొక్క చిత్తేఽపి=హృదయమందును ; సమం=సమానముగా; ఆహితౌ= ఉంచబడినటువంటి ; తే=నీయొక్క ; చరణౌ=పాదయుగమును; శరణం ప్రపద్యే = శరణొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! (మహాపాపినగు) నాతలమీదను, కాళీయుడను సర్పరాజు పడగలమీదను, శ్రీ వేంకటాచలముమీది దుర్గమములగు నడవులందును, ఉపనిషత్తులందును, వేరు చింతలేక నిన్నే ధ్యానముచేయు యోగీశ్వరుల మనసులందును, సమానముగా నుంచబడు నీ దివ్యచరణ యుగమును శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ అమ్లానహృష్య దవనీతలకీర్ణపుష్పౌ
శ్రీ వేంకటాద్రిశిఖరాభరణాయమానౌ ।
ఆనందితాఖిలమనోనయనౌ తవైతౌ
శ్రీ వేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౩

టీక :— శ్రీ వేంకటేశ — ఓ శ్రీ వేంకటాచలపతీ ! అమ్లానహృష్య దవనీతలకీర్ణపుష్పౌ — వాడకుండునట్లు వికసించి భూతలమున జల్లబడిన పూలు గలవియు, పూజింపబడిన పాదములనుండి పుష్పములు నేలరాలి వాడక వికసించుచున్నవని భావము. లేక, వాడకయే వికసించునటువంటి భూతలవ్యాప్తపుష్పముల వలె నున్నటువంటివిన్ని ; శ్రీ వేంకటాద్రిశిఖరాభరణాయమానౌ — శ్రీ వేంకటాచల శిఖరమునకు అలంకారముగా నున్నటువంటివిన్ని ; ఆనందితాఖిలమనో నయనౌ — ఆనందింపజేయబడిన సమస్తజనుల మనస్సులు నేత్రములుగలవియు నగు ; తవ — నీయొక్క ; ఏతౌ — ఈ ; చరణౌ — చరణయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే — శరణుపొందుచున్నాను,

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ ! చుట్టుప్రక్కల చల్లిన వికసించిన, వాడని పూవులు గలవియు, శ్రీ వేంకటాచల శిఖరమున కలంకారమైనవియు, సమస్తజనుల కన్నులకును, మనస్సులకును ఆనందము గలిగించునవియు నగు మీ దివ్యచరణముల నే శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ ప్రాయః ప్రపన్నజనతా ప్రథమావగాహ్యౌ
మాతుః స్తనావివ శిశోరమృతాయమానౌ ।
ప్రాప్తౌ పరస్పరతులామతులాంతరౌ తే
శ్రీ వేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౪

టీక :— శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! ప్రాయః ప్రపన్నజనతా ప్రథమావగాహ్యౌ = తఱుచుగా ప్రణమిల్లు జనసమూహముచే తొట్టతొలుత గ్రహింపదగినవియు; శిశోః = చిన్నబిడ్డకు; మాతుః స్తనావివ=తల్లిచన్నులవలె; అమృతాయమానౌ=అమృతము వలె నగుచున్నటువంటియు; అతులాంతరౌ= ఇతర వస్తుసామ్యము లేనివియు ; పరస్పరతులాం = పరస్పరసామ్యమును ; ప్రాప్తౌ = పొందినటువంటియు నగు ; తే = నీయొక్క ; చరణౌ = చరణయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణుపొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటాచలపతీ! నీకు నమస్కరించు భక్తజనులచే తఱచుగా తొట్టతొలుత చూడదగినవియు, బిడ్డకు తల్లిచన్నులవలె నమృతతుల్యములైనవియు, ఒండొంటితో పోలికగలవియు, నితరవస్తువులతో వేనితోడను పోల్పదగనివియు నగు మీ దివ్యచరణములను శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ సత్త్వోత్తరై స్సతత సేవ్యపదాంబుజేన
సంసారతారకదయార్ద్రదృగంచలేన ।
సౌమ్యోపయంతృమునినా మమ దర్శితౌ తే
శ్రీవేంకటేశ ! చరణౌ శరణం ప్రపద్యే ॥ ౧౫

టీక :— శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! సత్త్వోత్తరైః = ఉత్తమమైన సత్త్వగుణముచే శ్రేష్ఠులగు సాత్త్వికులచే ; సతతసేవ్య పదాంబుజేన = ఎల్లపుడును సేవింపబడు పాదారవిందము గలట్టియు ; సంసారతారకదయార్ద్రదృగంచలేన = సంసారమును దాటింపజేసెడి దయచే తడిసిన కన్గొనలు గలట్టియు, సౌమ్యోపయంతృమునినా = రమ్యజామాతృమునిచే అనగా, మణవాళమహామునిచే ; మమ = నాకు ; దర్శితౌ = చూపబడినటువంటి ; తే = నీయొక్క ; చరణౌ = పాదయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణు పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరా ! సాత్త్వికులచే సతతము గొలువబడు పాదములు గలవాడును, సంసారసముద్రమును దాటింపజేయజాలిన చల్లని చూపులు గలవాడును నగు మణవాళమహాముని దయతో శరణ్యముగ జూపిన మీ దివ్యచరణములనే శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ శ్రీశ శ్రియా ఘటికయా త్వదుపాయభావే
ప్రాప్యే త్వయి స్వయముపేయతయా స్ఫురంత్యా ।
నిత్యాశ్రితాయ నిరవద్యగుణాయ తుభ్యం
స్యాం కింకరో వృషగిరీశ న జాతు మహ్యమ్॥ ౧౬

టీక :— శ్రీశ = ఓ లక్ష్మీపతీ ! త్వదుపాయభావే = నీవు ఉపాయభూతుడ వగుచుండగా, అనగా, భక్తులకు పరమపదము చెందుటకు సాధనభూతుడవగుచుండగా ; ఘటికయా = సంధానకురాలగుచున్నటువంటిన్ని ; త్వయి = నీవు ; ప్రాప్యే సతి = పొందదగినవాడ వగుచుండగా, అనగా, ఉపేయుడవు అగుచుండగా ;

స్వయం=తానే ; ఉపేయతయా=ఉపేయభావమును పొందునదిగా ; స్ఫురంత్యా = ప్రకాశించునటువంటిన్ని ; శ్రియా = లక్ష్మీదేవిచేత ; నిత్యాశ్రితాయ = ఎల్లపుడు నాశ్రయింపబడినవాడవును ; నిరవద్య గుణాయ=చొక్కపు మేలిగుణముగలవాడవు నగు ; తుభ్యం=నీకు; కింకరః =సేవకుడను; స్యాం = అగుచున్నాను. మహ్యం=నాకు; జాతు = ఒకప్పుడును ; న స్యాం = (సేవకుడను) కాను.

తా॥ ఓ శ్రీనివాసా ! ముక్తికి నీవు ఉపాయభూతుడ వైనప్పుడు దానును ఘటకురాలుగా, నీవు ప్రాప్యుడవైనప్పుడు తానును ప్రాప్యురాలుగా స్ఫురించు శ్రీ మహాలక్ష్మిని నీ వెప్పుడును వదలియుండవు. నీ గుణములు నిర్దోషములు. అట్టి నీకు ఓ వృషాద్రినాథా ! నేను కింకరుడ నగుదును. ఎప్పుడుగాని నాకు నేను సేవకుడను గాను.

టీక :— శ్రీ వేంకటేశ = ఓ వేంకటేశ్వరస్వామీ ! సత్త్వోత్తరైః = ఉత్తమమైన సత్త్వగుణముచే శ్రేష్ఠులగు సాత్త్వికులచే ; సతత సేవ్య పదాంబుజేన = ఎల్లప్పుడును సేవింపబడు పాదారవిందములు గలట్టియు ; సంసారతారకదయార్ద్రదృగంచలేన = సంసారమును దాటింపజేసెడి దయచే తడిసిన కన్గొనలు గలట్టియు, సౌమ్యోపయంతృమునినా = రమ్యజామాతృమునిచే అనగా, మణవాళమహామునిచే ; మమ = నాకు ; దర్శితౌ = చూపబడినటువంటి ; తే = నీయొక్క ; చరణౌ = పాదయుగమును ; శరణం ప్రపద్యే = శరణు పొందుచున్నాను.

తా॥ ఓ వేంకటేశ్వరా ! సాత్త్వికులచే సతతము గొలువబడు పాదములు గలవాడును, సంసారసముద్రమును దాటింపజేయజాలిన చల్లని చూపులు గలవాడును నగు మణవాళమహాముని దయతో శరణ్యముగ జూపిన మీ దివ్యచరణములనే శరణువేడుచున్నాను.

శ్లో॥ శ్రీశ శ్రియా ఘటికయా త్వదుపాయభావే
ప్రాప్యే త్వయి స్వయముపేయతయా స్ఫురంత్యా ।
నిత్యాశ్రితాయ నిరవద్యగుణాయ తుభ్యం
స్యాం కింకరో వృషగిరీశ న జాతు మహ్యమ్॥ ౧౬

టీక :— శ్రీశ = ఓ లక్ష్మీపతీ ! త్వదుపాయభావే = నీవు ఉపాయభూతుడ వగుచుండగా, అనగా, భక్తులకు పరమపదము చెందుటకు సాధనభూతుడవగుచుండగా ; ఘటికయా = సంధానకురాలగుచున్నటువంటిన్ని ; త్వయి = నీవు ; ప్రాప్యే సతి = పొందదగినవాడ వగుచుండగా, అనగా, ఉపేయుడవు అగుచుండగా ;

స్వయం=తానే ; ఉపేయతయా=ఉపేయభావమును పొందునదిగా ; స్ఫురంత్యా = ప్రకాశించునటువంటిన్ని ; శ్రియా = లక్ష్మీదేవిచేత ; నిత్యాశ్రితాయ = ఎల్లపుడు నాశ్రయింపబడినవాడవును ; నిరవద్య గుణాయ=దొక్కపు మేలిగుణముగలవాడవు నగు ; తుభ్యం=నీకు; కింకరః =సేవకుడను; స్యాం = అగుచున్నాను. మహ్యం=నాకు; జాతు = ఒకప్పుడును ; న స్యాం = (సేవకుడను) కాను.

తా॥ ఓ శ్రీనివాసా ! ముక్తికి నీవు ఉపాయభూతుడ వైనప్పుడు దాను ఘటకురాలుగా, నీవు ప్రాప్యుడవైనప్పుడు తాను ప్రాప్యురాలుగా స్ఫురించు శ్రీ మహాలక్ష్మి నీ వెప్పుడును వదలియుండవు. నీ గుణములు నిర్దోషములు. అట్టి నీకు ఓ వృషాద్రినాథా ! నేను కింకరుడ నగుదును. ఎప్పుడుగాని నాకు నేను సేవకుడను గాను.

మంగళాశాసనమ్

శ్లో॥ శ్రియఃకాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీ వేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— శ్రియః = లక్ష్మీదేవికి ; కాంతాయ = ప్రియుడైనటువంటిన్ని; కల్యాణనిధయే=శుభములకు స్థానమైనటువంటిన్ని; అర్థినాం = ప్రార్థించువారికి, యాచకులకు ; నిధయే = నిధి, (గని) వంటి వాడును ; శ్రీ వేంకట నివాసాయ = శ్రీ వేంకటాచలమున వసించువాడునైన: శ్రీనివాసాయ=శ్రీనివాసమూర్తికి; మంగళం= మంగళము అగుగాక.

తా॥ లక్ష్మీదేవికి పెనిమిటియు, సమస్తశుభములకు గనివంటివాడును, పేదలపాలిటి పెన్నిధియునై శ్రీవేంకటాచలమున నివసించు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ లక్ష్మీసవిభ్రమాలోకసుభ్రూవిభ్రమ చక్షుషే ।
చక్షుషే సర్వలోకానాం వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— లక్ష్మీసవిభ్రమాలోక సుభ్రూవిభ్రమచక్షుషే = లక్ష్మీదేవిని ఆశ్చర్యముతో జూచు చక్కని కనుబొమలుగల నేత్రములు గలవాడును ; సర్వలోకానాం = సమస్తలోకములకును, లేక సర్వప్రాణులకును ; చక్షుషే = నేత్రమువంటివాడును నగు ; వేంకటేశాయ = వేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం=మంగళము అగుగాక.

తా॥ లక్ష్మీదేవిని విలాసముతో చూచు సుందరమగు బొమలుగల నేత్రములు గలవాడును, ఎల్లలోకములకు కన్నైనవాడునగు శ్రీవేంకటే శ్వరునకు మంగళమగుగాక.

॥ శ్రీ వేంకటాద్రిశృంగాగ్రమంగాళాభరణాంఘ్రయే ।
మంగళానాం నివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— శ్రీ వేంకటాద్రిశృంగాగ్రమంగళాభరణాంఘ్రయే = శ్రీవేంకటాచలశిఖరాగ్రమునకు మంగళకరాలంకారమైన పాదములు గలవాడైనట్టియు ; మంగళానాం = మంగళములకు ; నివాసాయ= నివాసస్థాన మగునట్టియు ; శ్రీనివాసాయ = శ్రీనివాసస్వామికి ; మంగళం = మంగళము అగుగాక.

తా॥ శ్రీవేంకటపర్వత శిఖరాగ్రములకు మంగళకరములగు నాభరణ ములుగా వెలయు పాదములు గలవాడును, సమస్తమంగళములకు నివాస స్థానమైనవాడు నగు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ సర్వావయవసౌందర్యసంపదా సర్వచేతసామ్ ।
సదా సమ్మోహనాయాస్తు వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— సర్వావయవసౌందర్యసంపదా=సమస్తమైన యంగ ములయొక్క సౌందర్యసంపదచేత ; సర్వచేతసాం = సమస్తమాన వులకును ; సదా=ఎల్లప్పుడును ; సంమోహనాయ=సమ్మోహము కలుగజేయువాడగు ; వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం = శుభము ; అస్తు = కలుగుగాక.

తా॥ తన యన్ని యవయవముల సౌందర్యముచే సమస్తజనులను సమ్మోహింపజేయు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ నిత్యాయ నిరవద్యాయ సత్యానందచిదాత్మనే ।
సర్వాంతరాత్మనే శ్రీమద్వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :– నిత్యాయ = త్రికాలాబాధ్యుడును ; నిరవద్యాయ = దోషరహితుడును ; సత్యానందచిదాత్మనే = సత్యము, ఆనందము, చిత్తు అను వాని నిజస్వరూపముగా నుండువాడును, (సత్యస్వరూపుడును, ఆనందస్వరూపుడును, చిత్స్వరూపుడు నగు) ; సర్వాంతరాత్మనే = సర్వప్రాణికోటి మానసమునందలి యాత్మస్వరూపుడునగు; శ్రీమద్వేంకటేశాయ = లక్ష్మీసమేతుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి; మంగళం = మంగళము (అస్తు = కలుగుగాక).

తా ॥ నాశములేనివాడును, దోషములేనివాడును, సచ్చిదానంద స్వరూపుడును, సమస్తమునకు నంతరాత్మయు నైన శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామికి మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ స్వతస్సర్వవిదే సర్వశక్తయే సర్వశేషిణే ।
సులభాయ సుశీలాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక ;— స్వతః = తనకుతానే ; సర్వవిదే = సమస్తమును తెలిసిన ; సర్వశక్తయే=సమస్తశక్తిసంపన్నుడును ; సర్వశేషిణే= సమస్తమునకును ప్రధానుడును ; సులభాయ = సులభముగా పొంద వీలగువాడును ; సుశీలాయ = మంచి శీలము గలవాడును నగు ; వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు ; మంగళం = మంగళము కలుగుగాక.

తా॥ స్వాభావికముగా అన్నియు నెఱిగినవాడును, సర్వసమర్థుడును, సర్వప్రధానుడును, సులభుడును, సుశీలుడు నగు వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ పరస్మై బ్రహ్మణే పూర్ణకామాయ పరమాత్మనే ।
ప్రయుంజే పరతత్త్వాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— పరస్మైబ్రహ్మణే = పరబ్రహ్మస్వరూపుడును ; పూర్ణకామాయ = నిండిన కోరికలు గలవాడును, (అనగా కోరికలు లేనివాడని భావము), పరమాత్మనే = పరమాత్మస్వరూపుడును ; పరతత్త్వాయ = పరతత్త్వ స్వరూపుడు నగు ; వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం = మంగళాశాసనమును ; ప్రయుంజే = చేయుచున్నాను.

తా॥ పరబ్రహ్మ స్వరూపుడును, పూర్ణకాముడును, పరమాత్మ స్వరూపుడును, పరతత్త్వమూర్తియు నగు వేంకటేశ్వరునకు మంగళము కీర్తించుచున్నాను.

శ్లో॥ ఆకాలతత్త్వమశ్రాంతమాత్మనామనుపశ్యతామ్ ।
అతృప్త్యమృతరూపాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— ఆకాలతత్త్వమ్ = కాలతత్త్వముండువరకును ; అశ్రాంతమ్=ఎల్లపుడును; అనుపశ్యతామ్=దర్శించుచున్నటువంటి; ఆత్మనామ్ = ప్రాణికోటికి ; అతృప్త్యమృతరూపాయ = తృప్తిలేని యమృతస్వరూపము గలవాడగు ; వేంకటేశాయ = వేంకటేశ్వర స్వామికి ; మంగళం = మంగళాశాసనమును ; (ప్రయుంజే = చేయుచున్నాను.)

తా॥ కాలతత్త్వమును గమనింపక ఎల్లప్పుడును తన దివ్యసుందర మూర్తిని దర్శించువారికి తనివిదీరని యమృతమువంటివాడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ ప్రాయఃస్వచరణౌ పుంసాం శరణ్యత్వేన పాణినా ।
కృపాయా దిశతే శ్రీ మద్వేంకటేశాయ మంగళమ్॥

టీక :— ప్రాయః = తఅచుగా ; పుంసాం = పురుషులకు, (సర్వమానవులకు) ; శరణ్యత్వేన = శరణ్యముగా ; పాణినా = చేతితో, (వరదహస్తముతో) ; స్వచరణౌ = తనపాదయుగమును; కృపయా = దయతో ; దిశతే = నిర్దేశించి చూపునటువంటి ; శ్రీ వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం = మంగళాశాసనము (పఠించుచున్నాను).

తా॥ మానవులకందఱకును పరమశరణ్యమని తన పాదయుగళమును వరదహస్తముతో నిర్దేశించి చూపు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ దయామృత తరంగిణ్యాస్తరంగైరివ శీతలైః ।
అపాంగైస్సించతే విశ్వం వేంకటేశాయ మంగళమ్॥

టీక :— దయామృత తరంగిణ్యాః = దయ యను నమృత ప్రవాహముయొక్క; తరంగైరివ = అలలవలె ; శీతలైః = చల్లనైన ; అపాంగైః = కటాక్షములచేత; విశ్వం = ప్రపంచమును; సించతే = తడుపుచున్నటువంటి : వేంకటేశాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి; మంగళం = మంగళము (అగుగాక).

తా॥ దయయను నమృతనది యలలవలె చల్లనైన చూపులచే నీ సమస్త ప్రపంచమును చల్లపరచు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళ మగుగాక.

శ్లో॥ స్రగ్భూషాంబర హేతీనాం సుషమావహమూర్తయే ।
సర్వార్తిశమనాయాస్తు వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— స్రగ్భూషాంబర హేతీనాం = పుష్పమాలికలు, స్వర్ణ రత్నాభరణములు, పీతాంబరాది వస్త్రములు, చక్రకుంత కృపాణాది షోడశాయుధములు, వీని కన్నింటికిని ; సుషమావహమూర్తయే = పరమశోభను గూర్చు దివ్యమంగళవిగ్రహము గలయట్టి ; సర్వార్తి శమనాయ = సమస్తపీడలను శమింపజేయు నటువంటి ; వేంకటే శాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి ; మంగళం = మంగళము ; అస్తు = అగుగాక ; లేక శుభము కలుగుగాక.

తా॥ తాను ధరించిన పూమాలలు, సొమ్ములు, పీతాంబరము, ఆయుధములు వీని కన్నింటికిని పరమశోభను గల్గజేయు దివ్యమంగళ విగ్రహము గలవాడును, సమస్తపీడాపరిహారకుడు నగు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామికి మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీ వైకుంఠ విరక్తాయ స్వామిపుష్కరణీతటే ।
రమయా రమమాణాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్ ॥

టీక :— శ్రీ వైకుంఠ విరక్తాయ = శ్రీ వైకుంఠపురముపై విరక్తుడైనటువంటిన్ని; స్వామిపుష్కరిణీతటే = స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున ; రమయా=లక్ష్మీదేవితో ; రమమాణాయ=విలాసముగా క్రీడించునటువంటి ; వేంకటేశాయ = శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి; మంగళం = మంగళము ; (అస్తు = అగుగాక).

తా॥ శ్రీవైకుంఠమున రక్తిరేక స్వామిపుష్కరిణి గట్టున లక్ష్మీ దేవితో విలాసముగా క్రీడించు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ శ్రీమత్సుందరజామాతృమునిమానసవాసినే ।
సర్వలోకనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

టీక:— శ్రీమత్సుందరజామాతృముని మానసవాసినే = శ్రీ రమ్యజామాతృముని (మణవాళమహాముని) యొక్క మనసున వసించువాడును ; సర్వలోక నివాసాయ = సమస్త లోకములందు నివసించువాడు నైన ; శ్రీనివాసాయ = శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళం = మంగళము అగుగాక.

తా॥ శ్రీరమ్యజామాతృముని (మణవాళమహాముని)యొక్క మనసు నను, సమస్తలోకములందును నివసించు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక.

శ్లో॥ మంగళాశాసనపరైర్మదాచార్యపురోగమైః ।
సర్వైశ్చపూర్వైరాచార్యైః సత్కృతాయాస్తు మంగళమ్॥

టీక:— మంగళాశాసనపరైః = మంగళపాఠము పఠించుట యందాసక్తులైన; మదాచార్యపురోగమైః=నా ఆచార్యులకు పూర్వులైన; పూర్వైః = పూర్వులైన, ముందు గతించిన ; ఆచార్యైః= ఆచార్యులచేత ; సర్వైశ్చ = అందరిచేతను ; సత్కృతాయ = సత్కరింపబడినటువంటి (శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి) ; మంగళం= మంగళము అగుగాక.

తా॥ మంగళాశాసనము చేయు మా యాచార్యులు మొదలగు పూర్వాచార్యులందరును పూజించిన శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక.

